

MØTEINNKALLING

Utval: Kommunestyret
Møtestad: Kommunestyresalen Herøy rådhus
Dato: 31.01.2019
Tid: 16:30

Melding om forfall til tlf. 70081300.

Forfall til møter i kommunale organer skal vere gyldig i hht. Lov om kommuner og fylkeskommuner § 40, nr. 1.

Varamedlemer som får tilsendt sakliste, skal ikkje møte utan nærare innkalling.

Til slutt i møtet:
Avslutting av etikkprosjektet – Etikktvalet v/leiar Jens Terje Johnsen

Fosnavåg, 24.01.2019

Camilla Storøy
varaordfører

SAKLISTE:

Saksnr	Innhold
PS 1/19	Godkjenning av innkalling og sakliste.
PS 2/19	Protokoll frå førre møte.
PS 3/19	Delegerte saker
PS 4/19	Referatsaker
PS 5/19	Herøy Vasslag SA - Søknad om kommunal lånegaranti, stor kr 5.500.000,-, for utbygging av vassforsyning til Bø og Sande
PS 6/19	Forprosjekt: Utdjuping av Fosnavåg hamn
PS 7/19	Grunnerverv Nørvåg- kjøp av grunn i samband med opprustning veg og bru
PS 8/19	Grunnkjøp Myrvåg
PS 9/19	Økonomisk avslutning av prosjekt 51210 - Myrabakken bustadfelt
PS 10/19	Fast driftstilskot til Sunnmørsjekta "Anna Olava"
PS 11/19	Forvaltningsrevisjonsprosjekt barnevern. Tilsyn og oppfølging
PS 12/19	Herøy kulturskule - rammeplan
PS 13/19	Fritak frå politiske verv - Terje Krogset
PS 14/19	Busetjing av flyktningar i 2019
PS 15/19	Samanslåing av Stiftinga Sunnmøre Museum og Stiftinga Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal

Delegerte saker frå avdelingane:

DS 1/19	Handelsbygg Holding as - 38/2 - IG 2 Råbygg
DS 2/19	Ferdigattest - 30/129
DS 3/19	Villa Smolt as - 60/426 - Tilbygg
DS 4/19	Frøystad grendalag 20/43 - Ferdigattest
DS 5/19	Tømrer Prosjekt AS 29/346 - Ferdigattest
DS 6/19	Gunnar Aspevik 48/86 - Løyve til rehabilitering av skorstein
DS 7/19	Hildur Lilleøy 56/8 - Løyve til rehabilitering av skorstein
DS 8/19	Villa Smolt AS 60/349 - Midlertidig bruksløyve for deler av bygg
DS 9/19	Rune Herskedal 4/253 s.nr. 1 - Ferdigattest
DS 10/19	Lars Gunnar Larsen - 53/5 - Marina anlegg 38 båt plassar
DS 11/19	Ferdigattest - 12/187 - vassmålerhus
DS 12/19	Ferdigattest - fritidsbustad - 44/129
DS 13/19	Herøy kommune - 34/84 - Demontering løfteplattform
DS 14/19	Aud Karin pettersen - 60/262 - tilbygg
DS 15/19	Øyvind Sørensen - 83/25 - skorsteinsrehabilitering
DS 16/19	Ferdigattest - 34/84 - rullestolrampe
DS 17/19	Ferdigattest - 60/454 - oppdimensjonering anlegg overvatn
DS 18/19	Olav Ståle Voldsund - 26/8 - Fasadeendring
DS 19/19	Herøy kommune - 29/162 - Frådeling av tilleggsareal
DS 20/19	Hildur Lilleøy 56/8 - Ferdigattest
DS 21/19	Hjalmar Jacobsen 60/152 - Løyve til rehabilitering av skorstein
DS 22/19	Ferdigattest - 60/247
DS 23/19	Ferdigattest skorsteinrehabilitering - 83/25
DS 24/19	Ferdigattest - tilbygg- 14/31
DS 25/19	Herøy kommune - 22/38 - Planering av tomt
DS 26/19	Vegard Fiksdal og Ingvill Frantzen - 22/72 - Frådeling
DS 27/19	Ferdigattest riving av løde - 15/14
DS 28/19	Ferdigattest - 40/82 - einebustad 84A
DS 29/19	Anita Lynge Gjøringbø - 44/19 - riving del av bygg
DS 30/19	Ferdigattest - tilbygg/garasje - 87/11+12
DS 31/19	Thomas Spiro - 13/114 - Einebustad
DS 32/19	Myrvåg helsesenter AS 45/142 45/116 Tiltak

- natursteinsmur/betongkant - løyve til tiltak
- DS 33/19 Per Hugo Torvik 24/100 - Einebustad - løyve til tiltak
- DS 34/19 Tildeling av prikkar ved oktoberfestivalen.
- DS 35/19 Serverings- og/eller skjenkebevilling - Sofram Takeawaycatering
Hüseyin Kadir Dikbas
- DS 36/19 Godkjenning av Styrar for salsløyve- Kiwi Eggesbønes
- DS 37/19 Henry Steinsvik 44/1 Deling av grunneigedom - løyve til tiltak
- DS 38/19 Kay Terje Myklebust m/fl. 29/13 Deling grunneigedom - løyve til tiltak
- DS 39/19 Magnus Enerhaug 76/32 Tiltak - garasje - løyve til tiltak
- DS 40/19 Kjartan Sundnes 17/3 Tiltak driftsbygning - endring av gitt løyve
- DS 41/19 Herøy byggsenter AS 36/97 seksjon 9 - ferdigattest
- DS 42/19 Astorplast AS 22/66 Tiltak tilbygg - ferdigattest
- DS 43/19 Marine Harvest AS 38/8 utviding trafikk- og parkeringsareal - igangsettingløyve del 2
- DS 44/19 Sævik Invest AS 33/30 Deling grunneigedom - løyve til frådelling etter pbl
- DS 45/19 Per Mulvik AS 86/52 - rammeløyve - ferdigattest riving

Referatsaker:

- RS 1/19 Vedtak frå Volda kommunestyre - Søre Sunnmøre Tingrett - Domstolgrense
- RS 2/19 Vedtak - Samferdselspakke Volda og Ørsta

PS 1/19 Godkjenning av innkalling og sakliste.

PS 2/19 Protokoll frå førre møte.

PS 3/19 Delegerte saker

PS 4/19 Referatsaker

Økonomiavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	GEO	Arkivsaknr:	2019/48
		Arkiv:	256

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
6/19	Formannskapet	22.01.2019
5/19	Kommunestyret	31.01.2019

HERØY VASSLAG SA - SØKNAD OM KOMMUNAL LÅNEGARANTI, STOR KR 5.500.000,-, FOR UTBYGGING AV VASSFORSYNING TIL BØ OG SANDE

Møtebehandling:

Solveig Båtsvik reiste habilitetsspørsmål då ho er styremedlem i Stemmedalen Vasslag.

Solveig Båtsvik vart samrøystes kjend habil.

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Formannskapet - 22.01.2019

1. Herøy kommune yter sjølvskuldsgaranti for eit lån på totalt 5,0 mill kr som Herøy Vasslag SA tek opp i Kommunalbanken. Lånet skal nyttast til utbygging av vassforsyninga til Bø og Sande.
2. Garantien gjeld for lånets hovudstol maksimalt 5,0 mill kr med tillegg av 10 % av til ein kvar tid gjeldande hovudstol til dekning av eventuelle påløpte renter og kostnader. Kommunens maksimale garantiansvar kan ikke overstige (5,0 mill kroner + 10 % - totalt 5,5 mill kr).
3. Garantiansvaret skal reduserast i takt med nedbetalinga på lånet og opphøyrer etter 20 år med tillegg av inntil 2 år, jfr [garantiforskriftenes § 3](#).
4. For at sjølvskuldnarkausjonen/garantistillinga vert gjort gjeldande må den godkjennast av staten V/Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

Herøy kommune ynskjer på litt sikt ei samanslåing av vasslaga i kommunen og ynskjer at vasslaga jobbar vidare med det framover. Ein ynskjer samanslåing av vassverka i kommunen.

Tilråding:

5. Herøy kommune yter sjølvskuldsgaranti for eit lån på totalt 5,0 mill kr som Herøy Vasslag SA tek opp i Kommunalbanken. Lånet skal nyttast til utbygging av vassforsyninga til Bø og Sande.
6. Garantien gjeld for lånets hovudstol maksimalt 5,0 mill kr med tillegg av 10 % av til ein kvar tid gjeldande hovudstol til dekning av eventuelle påløpte renter og kostnader. Kommunens maksimale garantiansvar kan ikke overstige (5,0 mill kroner + 10 % - totalt 5,5 mill kr).
7. Garantiansvaret skal reduserast i takt med nedbetalinga på lånet og opphøyrer etter 20 år med tillegg av inntil 2 år, jfr [garantiforskriftenes § 3](#).
8. For at sjølvskuldnarkausjonen/garantistillinga vert gjort gjeldande må den godkjennast av staten V/Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

Herøy kommune ynskjer på litt sikt ei samanslåing av vasslaga i kommunen og ynskjer at vasslaga jobbar vidare med det framover. Ein ynskjer samanslåing av vassverka i kommunen.

Særutskrift:

- Herøy Vasslag SA, Kvithaug Smyra 71, 6092 Fosnavåg
- Kommunalbanken, postboks 1210 Vika, 0110 Oslo
- Økonomiavdelinga, her
- Søre Sunnmøre Kommunerevisjon, her
- Vest kontrollutvaldsdistrikt,
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkeshuset, 6404 Molde

Vedlegg:

- Søknad om kommunal lånegaranti datert 09.01.2019
- Utbyggingsavtale med Bø og Sande grendalag
- Søknad om lån til Kommunalbanken AS
- Estimat utbyggingskostnader med prosjektet og finansieringa av det
- Årsmelding 2017
- Rekneskap 2017
- Førebels rekneskap 2018
- Budsjett utbyggingsprosjekt 2019-2023

Samandrag av saka:

Bø og Sande har fram til no ikkje hatt noko organisert vassforsyning. No går Bø og Sande grendalag og Herøy Vasslag SA saman for å gi husstandane i området ei betre og meir forutsigbar vassforsyning til ein samla pris på om lag 8,0 mill kr. Det er også slik at ei utbygging som er skissert i saka med vedlegg vil betre brannberedskapen i området. Ein føresetnad for denne utbygginga er at Herøy kommune garanterer for eit låneopptakt på 5,0 mill kr.

Saksopplysningar:

I K-sak 121/15 vedtok Herøy kommunestyre å yte ein lånegaranti på 30,0 mill kr + 10% til Herøy Vasslag SA i samband med mange ulike investeringsprosjekt Herøy Vasslag hadde bygd ut, var i ferd med å bygge ut og som dei hadde planar om å bygge ut. Alle desse investeringane er no slutført.

No søker Herøy Vasslag SA om ein ny kommunal lånegaranti på 5,0 mill kr for å bygge ut vassforsyninga til Bø og Sande. Denne delen av kommunen har per i dag berre private løysingar, som eigne brønner, vassuttak frå elv/bekk, grunnboring etc.

Desse tiltaka er omfatta av søknaden:

Grøft og rør frå

- Torvik til Arhaug ca 5,0 mill kr
- Byggefelt til VK6 – 0,9 mill kr
- VK6 til Bø grendahus – 0,3 mill kr
- Bø grendahus til Sande – 0,8 mill kr
- Skiftet til Ytre Bø – 0,5 mill kr

Totalkostnaden er stiiplert til nær 7,5 mill kr der forventta anleggsbidrag og eigenkapital finansierer 2,5 mill kr av denne investeringa.

Leidningsnett har normalt ei avskrivningstid på 40-50 år, så ei planlagd nedbetaling over 20 år ligg godt innanfor gjeldande lovverk.

Med ei nedbetalingstid på 20 år vil årlege avdrag utgjere omlag kr 250.000,-. I tillegg kjem rentekostnadane som vil utgjere omlag kr 115.000,- gitt ei rente på 2,3% p.a. Sidan dette vert å sjå på som eit nytt forsyningsområde kan ein ikkje belaste eksisterande abonnentar for kostnadane og alle som knyt seg til nye vassforsyningsområdet må betale eit anleggsbidrag i tillegg til andelsinnskott til Herøy Vasslag SA.

Kommunal lånegaranti

Kommunelova § 51 om "garantier og pantsetting for andres økonomiske forpliktelser" seier i pkt. 2:

"Det kan ikke stilles kausjon eller annen økonomisk garanti knyttet til næringsvirksomhet som drives av andre enn kommunen eller fylkeskommunen selv".

I samband med denne paragrafen er det utarbeidd ei eiga forskrift med tittelen «Forskrift om kommunale og fylkeskommunale garantier». Denne forskrifta gjeld frå 03.01.2001.

I § 2 i forskrifta står det:

«Når en kommune eller fylkeskommune stiller garanti for tredjepersons økonomiske forpliktelse, kan kommunen/fylkeskommunen forplikte seg ved simpel kausjon eller selvskyldnerkausjon».

Vedtaket om å stille garanti og garantiavtale/-erklæring skal alltid opplyse om garantiens levetid/varigheit. Dersom den er knytt til ei investering kan garantitida ikkje overstige levetida på investeringsobjektet. I denne saka er avdragstida tilpassa vekta gjennomsnittleg levetid for dei arbeida som er utført.

Garantien treng statleg godkjenning (i prinsippet Fylkesmannen) dersom den overstig kr. 500.000,-.

Herøy Vasslag SA er ein privat aktør som leverer vatn til hushaldningar Bergsøya, Leinøya og Remøya. Levering av vatn vert sett på som ei kommunal primæroppgåve og kommunane har eit ansvar for at sunt og godt vatn vert levert til alle i nok mengde. Lånet som vasslaget tek opp har ei vekta løpetid på om lag 20,0 år slik at det stettar vilkåra i garantiforskrifta som seier at nedbetlingstida maksimalt kan vere på 40 år.

I dette tilfellet kan kommunen gi ein garanti fordi det gjeld ei primæroppgåve. I og med at slike tenester skal vere sjølvfinansierande betyr det at det er abonnentane som må bere dei auka kostnadane vasslaget får som følge av investeringane.

Dersom kommunen vel å gi garanti som omsøkt, må staten godkjenne vedtaket før det vert sett i verk.

Potensiell risiko ved å gi kommunal lånegaranti

Herøy kommune har per i dag garantert for 8 aktørar. Opprinneleg garantiansvar er 142,2 mill kr + 10%. Per 31.12.2018 utgjør garantiansvaret om lag 112,4 mill kr + 10%. Lånegarantien for barnehagar utgjør per dato om lag 6,45 mill kr, vassverk om lag 62,07 kr og aksjeselskap der kommunen er hovudsksjonær om lag 43,9 mill kr.

Rådmannen ser at det vil medføre ein økonomisk risiko ved å yte ein kommunal lånegaranti på inntil 5,0 mill kr +10%. Vassforsyning er ei kommunal primæroppgåve og kommunen har eit ansvar for at vassforsyninga til sine innbyggjarar er tilfredsstillande.

Om det vert vedteke å yte ein garanti på inntil 5,0 mill kr +10% i denne saka vil kommunens samla garantiansvar bli på om lag 117,4 mill kr + 10%.

Vurdering og konklusjon:

Konsekvensar for folkehelse:

Godt og reint vatn er utan tvil positivt for folkehelsa.

Konsekvensar for beredskap:

Brannberedskapen i området vil utvilsomt bli mykje betre når leidningsnettet er klart til bruk. Sikrere vasstilførsel er såleis eit pre for beredskapen.

Konsekvensar for drift:

Ikkje noko spesielt førebels

Konsekvensar for økonomi:

Så lenge lånegarantien ikkje vert effektuert er ikkje konsekvensane for den kommunale økonomien dei største.

Andre konsekvensar

Herøy kommune har fleire private vasslag i kommunen og på sikt er det ein føremon om desse slår seg saman til større einingar. No er det imidlertid slik at vassverka har eit visst samarbeid, bl.a. knytt til beredskap og forsyning noko ein ser på som positivt.

Fosnavåg, 14.01.2019

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Geir Egil Olsen
Avd.leiar

Sakshandsamar: Geir Egil Olsen

HERØY VASSLAG SA

Kvithaugsmyra 71
6092 Fosnavåg

Org.nr. NO 956 668 824 MVA
Tlf/faks. 70 08 33 80
Vakttelefon 91 18 33 88
E-post: post@heroy.vasslag.no
Heimeside: www.heroyvasslag.no

Herøy Kommune
Postboks 274
6099 Fosnavåg

SØKNAD OM KOMMUNAL GARANTI FOR LÅN I KOMMUNALBANKEN.

Bø og Sande Grendalag har henvendt seg til Herøy Vasslag med spørsmål om vassforsyning til grenda. Dette er ei bygd med ca. 100 eigedomar i dag, som er forsynt med drikkevatn frå egne brønningar av ulike slag. Det har i fleire år vore arbeid for å få etablert nytt byggefelt i bygda som er ferdig regulert med 20 nye tomter, men ikkje kan byggast ut utan at det vert etablert sikker vassforsyning til det nye byggefeltet.

HV. Har stilt seg positiv til utbygging men stilt som krav at eksisterande busetnad i bygda skal kople seg til HV. sitt leiðningsnett når dette er på plass. Ein stor del av eksisterande eigedomar har akseptert dette og styret har inngått utbyggingsavtale med Bø og Sande grendalag. Herøy kommune har vedteke å starte utbygging av infrastruktur i det regulerte byggefeltet.

Sidan dette vert å sjå som eit nytt forsyningsområde kan vi ikkje belaste eksisterande abonnentar med kostnadane, og alle som knyter seg til det nye vassforsyningsnettet skal betale eit anleggsbidrag i tillegg til andelsinnskot til Herøy Vasslag SA som del av finansieringa.

Vi ser imidlertid at det vil ta tid før alle eksisterande og nye eigedomar vil knyte seg til fordi dei har investert store summar i eiga vassforsyning og vi er derfor avhengig av ekstern finansiering slik at dette ikkje går utover vedlikehaldsprogrammet for eksisterande leiðningsnett i HV sitt forsyningsområde.

Vedlagte kostnadsoverslag syner totale kostnader for heile prosjektet på kr. 7 480 000,-
Forventa anleggsbidrag i 2019/20 er kr. 1 680 000,-. Med eigen finansiering på kr. 800 000,-
er det behov for ekstern finansiering på kr. 5 000 000,-

Vi søker Kommunalbanken om eit lån på kr. 5 000 000,- «fem millionar kroner» med avdragstid på 20 år under føresetnad av kommunal garanti frå Herøy kommune

Vi søker hermed om at Herøy kommune garanterer med sjølvskyldnargaranti for lån kr. 5 000 000,- - fem millionar kroner, som Herøy Vasslag SA tek opp i Kommunalbanken for finansiering av utbygging av vassforsyning til Arhaug, Bø og Sande.

Ein slik kommunal garanti er mest av formell karakter, då risikoen for at eit garantiansvar skal bli gjort gjeldane er mikroskopisk.

Det er abonnentane som skal betale for alle kostnader knytt til vassforsyninga.

Fosnavåg 9. januar 2019

Venleg helsing
Herøy Vasslag SA

Per-Arne Gjerdsbakk

styreleiar

Vedlegg:

1. Utbyggingsavtale med Bø og Sande grendalag
2. Kalkyla over prosjektet
3. Kopi av lånesøknad til Kommunalbanken

HERØY VASSLAG BA

Kvithaugsmyra 71
6092 Fosnavåg

Org.nr. NO 956 668 824 MVA
Tlf/faks. 70 08 33 80
Vaktttelefon 91 18 33 88
E-post: post@heroy.vasslag.no
Heimeside: www.heroyvasslag.no

UTBYGGINGSAVTALE VASSFORSYNING TIL BØ OG SANDE.

Bø og Sande Grendelag har teke initiativ for å få sikker og god vassforsyning til Bø og Sande, noko som er avgjerande for vidare utvikling i bygda og for etablering av nytt byggefelt.

Vassforsyninga i Bø og Sande er i dag basert på private brønnar og tilfredstiller ikkje dagens krav til trygg og god vassforsyning eller brannvatn,

All infrastruktur til vassforsyning skal finansierast etter sjølvkostprinsippet og det er abonnentane eller utbyggar av nye byggefelt som må bere kostnadane med utbygging av infrastrukturen. Herøy Vasslag overtek anlegget med driftsansvar og vedlikehald når anlegget er ferdig og godkjent av Vasslaget. (Sjå Plan og Bygningslova § 18-1)

Kostnadane med infrastrukturen vert delt på tomtene/eigedomane som skal knyte seg til vasslaget sitt leidningsnett ved å betale andelsinnskot og årlege gebyr som dekkjer forbruk, drift og vedlikehald.

Bø og Sande må sjåast som ei bygd på lik line med alle andre bygder som historisk har vore med på etablering og utvikling av dagens Herøy Vasslag SA.

Utbyggingskostnadane for leidningsnett frå siste abonnent i Torvik til Bø/Sande må delast på eksisterande og regulerte/potensielle eigedomar, etter same prinsipp som ved utbygging av byggefelt.

Herøy Vasslag tek på seg planlegging og gjennomføring av utbygginga etter godkjende planar i samarbeid med Mørenett.

Samla utbyggingskostnader vert fordelt likt på eksisterande eigedomar med behov for vatn og planlagde/regulerte tomter, slik at alle eigedomar skal betale likt anleggsbidrag.

Anleggsbidraget er fastsett til kr. 35 000,- inkl. meirverdiavgift.

Før utbygging vert oppstarta må det inngåast bindande avtalar med minimum 60 av dei eksisterande eigedomane. I tillegg kjem planlagt byggefelt på Arhaug.

50% av anleggsbidraget skal innbetalast ved byggestart frå Arhaug og 50% ved ferdigstilling av anlegget.

Innbetaling av andelsinnskot kr. 10 000,- vert kravd før tilkopling av vatn.

Investeringa som fell på framtidige abonnentar vert finansiert av Herøy Vasslag med låneopptak i Kommunalbanken mot kommunal garanti.

Framtidige abonnentar skal betale same anleggsbidrag som dei som koplars seg på frå første dag, tillagt årlege rentekostnader.

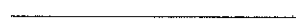
Fosnavåg 13.12.2018

Herøy Vasslag SA

Per-Arne Gjerdsbakk

styreleiar

Bø og Sande Grendelag

Runar Olsen

styreleiar

Herøy Vasslag SA

Kvithaugsmyra 71
6092 Fosnavåg

Kommunalbanken Norge
Haakon V11s gate 5B
Postboks 1210 Vika
0110 OSLO

Søknad om Lån med kommunal garanti.

Herøy Vasslag SA har ansvaret for vassforsyninga i store delar av ytre Herøy kommune, Bergsøy, Leinøy, Remøy, med tilstøytande områder, totalt 2 500 abonnentar. Fiskeindustrien står for 25% av vassforbruket og 32% av gebyrinntektene til Vasslaget.

Vasslaget vart skipa i 1968 som Bergsøy Vasslag og har sidan fusjonert med Svartevatnet Vasslag og Sævik Vasslag og endra namn til Herøy Vasslag SA.

Bø og Sande Grendalag har henvendt seg til Herøy Vasslag med spørsmål om vassforsyning til grenda. Dette er ei bygd med ca. 100 eigedomar i dag, som er forsynt med drikkevatt frå eigne brønner av ulike slag. Det har i fleire år vore arbeid for å få etablert nytt byggefelt i bygda som er ferdig regulert med 20 nye tomter, men ikkje kan byggast ut utan at det vert etablert sikker vassforsyning til det nye byggefeltet.

HV. Har stilt seg positiv til utbygging men stilt som krav at eksisterande busetnad i bygda skal kople seg til HV. sitt leidningsnett når dette er på plass. Ein stor del av eksisterande eigedomar har akseptert dette og styret har inngått utbyggingsavtale med Bø og Sande grendalag. Herøy kommune har vedteke å starte utbygging av infrastruktur i det regulerte byggefeltet.

Sidan dette vert å sjå som eit nytt forsyningsområde kan vi ikkje belaste eksisterande abonnentar med kostnadane, og alle som knyter seg til det nye vassforsyningsnettet skal betale eit anleggsbidrag i tillegg til andelsinnskot til Herøy Vasslag SA som del av finansieringa. Vi ser imidlertid at det vil ta tid før alle eksisterande og nye eigedomar vil knyte seg til fordi dei har investert store summer i eiga vassforsyning og vi er derfor avhengig av ekstern finansiering slik at dette ikkje går utover vedlikehaldsprogrammet for eksisterande leidningsnett i HV sitt forsyningsområde.

Vedlagte kostnadsoverslag syner totale kostnader for heile prosjektet på kr. 7 480 000,-
Forventa anleggsbidrag i 2019/20 er kr. 1 680 000,-. Med eigen finansiering på kr. 800 000,- er det behov for ekstern finansiering på kr. 5 000 000,-

Vi søker Kommunalbanken om eit lån på kr. 5 000 000,- «fem millionar kroner» med avdragstid på 20 år under føresetnad av kommunal garanti frå Herøy kommune
Bed om snarleg tilbakemelding, også om det er andre opplysningar de treng.

Fosnavåg 9. januar 2019

Vennleg helsing
Herøy Vasslag SA

Per-Arne Gjerdsbakk
styreleiar

Vedlegg:

Kostnadsoverslag
Utbyggingsavtale med Bø og Sande grendalag
Vedtekter
Rekneskap for 2017
Årsmelding for 2017

13.12.2018

Totalt antal kundar og andelar					2014	Forbruk	Sum		
Tariff	Abonnent 13.12.2018	Kundar 03.11.16	13.12.2018	Gebyr 2019	Sum året	Kundar	auke	m3	Forbruk m3
101	bustad <150 m2	590	712	2 834	2 017 808	550	40	102,6	60534
102	Bustad 151-299 m2	1069	1074	3 636	3 905 064	1059	10	190,8	203965,2
103	Bustad >300 m2	186	185	4 848	896 880	177	9	324	60264
111	Hytter, fritidsbolig, rorbu <150 m2	56	57	2 367	134 919	51	5	51,3	2872,8
112	Hytter, fritidsbolig, rorbu 150-299 m2	25	28	2 768	77 504	23	2	95,4	2385
113	Hytter, fritidsbolig, rorbu >300 m3	1	1	3 374	3 374	1			
121	Einsleg pensjonist <150 m2	75	91	2 367	215 397	72	3	51,3	3847,5
122	Einsleg pensjonist 151-299 m2	113	107	2 768	296 176	111	2	95,4	10780,2
123	Einsleg pensjonist >300 m2	1	2	3 374	6 748	2	-1	162	162
	Sum Private bustadar	2116	2257		7 553 870	2046	70		344810,7
150	Naust til fiskerelatert bruk	79	96	550	52 800	79	0	18	1422
							0		
201	Næringseigedom <200 m2	96	94	3 829	359 926	98	-2	135	12960
202	Næringseigedom 201-500 m2	60	59	5 172	305 148	55	5	283	16980
203	Næringseigedom 501-2000 m2	42	45	9 905	445 725	36	6	803	33726
204	Næringseigedom 2001-4000 m2	11	11	21 109	232 199	9	2	2034	22374
205	Næringseigedom 4001-5500 m2	4	4	39 955	159 820	2	2	4105	16420
	Sum Næring u målar	213	213		1 502 818	200	13		102460
1020	Vassmålar m/målarleige	24	25	850		23	1		
1060	Vassmålar u/målarleige	3	3	850		3	0		420000
	Forbruk målarabonenetar (2015)		380000	9,10	3 458 000				
	Sum Næring m/målar	27	28	0	3 458 000	26	1		420000
				0			0		
	Totalt Utan naust	2356	2498		12 567 488	2351	5		
	Avlesingsgebyr	23	21	850	17 850	21	2		
							0		
							0		
	Totalt inntekter				12 585 338		0		868692,7

Budsjett 2019

Herøy Vasslag SA

Budsjettkontroll 31.12.18		Budsjett	Rekneskap	Budsjett		
		2018	31.12.2018	Avvik	2019	
				mot Årsbudsjett		
Driftsinntekter og driftskostnader						
Driftsinntekter						
kto.	3020	Vassavgift bustadar/naust	6 969 596	7 064 111	-94 515	7 606 670
	3021	Vassavgift næring	1 440 750	1 439 603	1 147	1 502 818
	3022	Vassavgift målt forbruk	3 249 966	3 773 465	-523 499	3 458 000
	3023	Gebyr målaravlesing	13 500	12 150	1 350	17 850
		Sum vassavgifter	11 673 812	12 289 329	-615 517	12 585 338
	3030	Salsinntekt, tenester Stemmedal	360 000	419 240	-59 240	150 000
	3031	Salsinntekter Rekneskapsføring andre	126 000	123 662	2 338	130 000
	3070	Kostnadsfordeling		22 250	-22 250	
	3200	Salsinntekter utanfor avg. Område		347	-347	
	3401	Administrasjonsinntekt		2 186	-2 186	
	3900	Renteinntekter kunder		3 015	-3 015	
		Sum andre driftsinntekter	486 000	570 700	-84 700	280 000
		Sum driftsinntekter	12 159 812	12 860 029	-700 217	12 865 338
	5000	Lønninger fast tilsette + styret	1 980 000	2 063 185	-83 185	2 400 000
	5010	Feriepengar	237 600	238 090	-490	288 000
	5400	Arbeidsgiveravgift	277 200	194 969	82 231	254 400
	5410	AGA av påløpne feriepengar	36 036	33 571	2 465	30 528
	5900	Gåve til ansatte	1 500	2 038	-538	2 000
	5910	Div. Personalkostnader		0	0	
	5920	yrkesskadeforsikring	9 000	8 651	349	9 000
	5950	Obligatorist tenestepensjon	39 600	33 512	6 088	96 000
		Lønnskostnad	2 580 936	2 574 016	6 920	3 079 928
	6100	Frakt og forsendelsesutgifter		1 396	-1 396	
	6200	El kraft	160 000	189 081	-29 081	180 000
	6320	Komm.avg./renhold	15 000	13 532	1 468	15 000
	6360	Vask kontor og garderober	40 000	36 487	3 513	40 000
	6390	Andre kostnader lokale	5 000	12 452	-7 452	10 000
	6400	Leige maskiner	20 000	13 655	6 345	14 000
	6420	Lisens Regnskapsprogram	25 000	13 089	11 911	25 000
	6430	Vedlikehald programvare (lisensar)	160 000	137 993	22 007	150 000
	6450	Medlemskontingentar	27 000	30 338	-3 338	30 000
	6510	Håndverktøy	5 000	2 373	2 627	5 000
	6540	Verky/utstyr/inventar	30 000	3 691	26 309	25 000
	6550	Driftsmateriell	5 000	1 998	3 002	5 000
	6560	Rekvisita	5 000	0	5 000	2 000
	6570	Arbeidsklær og verneutstyr	15 000	7 454	7 546	15 000
	6590	Anna driftsmateriell			0	
	6600	Reparasjon/vedlikehald bygningar	25 000	58 943	-33 943	250 000
	6620	Rep./vedlikehald Vannbehandling	600 000	889 087	-289 087	800 000
	6621	Drift vedlikehald ledningsnett	2 500 000	3 174 818	-674 818	2 500 000
	6622	Vannmålere		55 269	-55 269	0
	6700	Revisjon	45 000	44 000	1 000	45 000
	6710	Næringsmiddelkontroll	175 000	147 399	27 601	175 000
	6720	Juridisk bistand	10 000	40 500	-30 500	50 000
	6730	Konsulenttenester	15 000	0	15 000	0
	6731	Konsulenttenester Vassforsyning	100 000	117 900	-17 900	100 000
	6740	Tilsynsavgift Radiokomm. Damsikring	50 000	73 900	-23 900	50 000
	6750	Bedriftshelseteneste	10 000	8 321	1 679	10 000
	6790	Andre fremmede tenester		0	0	
	6800	Kontorutstyr og rekvisita	10 000	9 733	267	10 000
	6840	faglitteratur, aviser	7 500	3 271	4 229	7 500
	6860	Møte, kurs, oppdatering	25 000	18 091	6 909	25 000
	6890	Datautstyr	15 000	18 067	-3 067	20 000
	6900	Telekommunikasjon/Data	60 000	81 877	-21 877	70 000
	6901	Alarm og overvaking	0	25 671	-25 671	10 000

6940	Porto	36 000	33 425	2 575	36 000
7000	Drivstoff	12 000	10 677	1 323	12 000
7020	Vedlikehald bilar	15 000	11 682	3 318	15 000
7040	Forsikring, årsavgift	18 000	16 758	1 242	25 000
7100	Bilgodtgjerdsl	2 000	756	1 244	1 000
7112	Bilgodtgjerdsl oppgavepliktig		78	-78	0
7140	Reisekostnader ikke oppg.pliktig	5 000	4 858	142	5 000
7150	Diettkostnader	3 000	0	3 000	0
7160	Diettkostnader ikkje skattepliktig			0	0
7320	Annonsering	5 000	10 797	-5 797	15 000
7420	Gåver frådragsberettiga	2 000	800	1 200	2 000
7500	Forsikringspremiar	45 000	45 685	-685	45 000
7710	Møtekostnader		3 931	-3 931	5 000
7746	Øreavrunding avgiftsfri		-10	10	
7770	Bankgebyr	20 000	16 348	3 652	20 000
7771	Gebyr faktura/Adm		65	-65	
7780	Renter og Gebyr inkasso		141	-141	
7790	Andre kostnader			0	
7820	Innkome på tidlegere nedskrivne fordringar			0	
7830	Tap på krav, realiserte		124	-124	
	Sum andre driftskostnader	4 322 500	5 386 501	-1 064 001	4 819 500
	Sum Driftskostnader	6 903 436	7 960 517	-1 057 081	7 899 428
	Driftsresultat før avskrivningar	5 256 376	4 899 512	356 864	4 965 910
	Ordinære avskrivningar	3 500 000	3 500 000	0	
	Driftsresultat	1 756 376	1 399 512	356 864	4 965 910
8010	Renteinntekter bank				
8050	Annan renteinntekt	5 000	4 880	120	5 000
8070	Purregebyr	20 000	36 469	-16 469	35 000
8090	STENGEVARSEL	5 000	3 391	1 609	5 000
	Sum Finansinntekter	30 000	44 740	-14 740	45 000
8110	Rentekostnader bank	480 000	471 410	8 590	450 000
8150	Annan rentekostnad			0	
	Sum rentekostnader	480 000	471 410	8 590	450 000
	Finansresultat	450 000	426 670		405 000
	Årsresultat	1 306 376	972 842		4 560 910

Aktuelle utbyggingsprosjekt Revidert 13.12.2019			Behov							
Arstal	HOVUDLEDNINGSNETT	Dimensj.	2018	2019 - 2023	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Sum
			Investering							
2018/19	Torvik - Arhaug		2 680 000	2 300 000	2 300 000					2 300 000
2019	Nørvåg frå Beddingen til Urholmen ???	200PE		1 000 000	1 000 000					1 000 000
2019	Arhaug - Bø - Sande - Ytrebø (minus anleggsbidrag)			1 500 000	1 500 000					1 500 000
2019	Sævik Ny ledning frå Even Remøy mot tunellen	200PE		1 400 000	1 400 000					1 400 000
2019	Parken - Djupedal - Huldal			2 000 000	2 000 000					2 000 000
2020	Leinevika - Bedehuset - Edin Leine			2 500 000	1 500 000	1 000 000				2 500 000
2020	Sævik Oppgradering av hovudnett 63 og 75 mm			1 500 000		1 500 000				1 500 000
2020	Igesund sanering av demningar.			1 000 000		1 000 000				1 000 000
2020	Ny ledning frå busslomma v/P.O. Berge til Berge Bedehus	315PE		4 000 000		1 000 000	3 000 000			4 000 000
2021	Frå krysset v/P.K.Frøysa til busslomma	200PE		1 500 000			1 500 000			1 500 000
2021	Ny ledn. Herøysenteret til Automarine	315PE		2 500 000			2 500 000			2 500 000
2022	Igesund, Fjerning av gamle rør.			600 000				600 000		600 000
2022	Sanering av Svartevatnet som dam			1 000 000				1 000 000		1 000 000
2022	Leine til Remøyholm (Ventar på SVV ny veg/gangveg)			5 500 000		2 000 000		3 500 000		5 500 000
2022	Utskifting frå busslomme i Flusundvegen	200PE		1 000 000				1 000 000		1 000 000
	Investering Leidningsnett		2 680 000	29 300 000	9 700 000	6 500 000	7 000 000	6 100 000		29 300 000
2019	Overvaking Driftskontroll Mørkevatnet			210 000	210 000					
2019	Ny arbeidsbil			350 000	350 000					350 000
2022	Nytt Reinseanlegg på Moltu			45 200 000			15 000 000	30 000 000		45 000 000
	Delsum Utstyr/anlegg.		0	45 760 000	560 000	0	15 000 000	30 000 000	0	45 350 000
	Sum investering/kostnad		2 680 000	75 060 000	10 260 000	6 500 000	22 000 000	36 100 000	0	74 650 000
	Finansiert av driftsinntekter		6 700 000		4 150 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	
	Finansiert av lånekapital		-4 020 000		6 110 000	1 500 000	17 000 000	31 100 000	-5 000 000	3 590 000
	Disponibel kapital pr. 31.12.akumulert	2 600 000	7 500 000		1 390 000	-110 000	-17 110 000	-48 210 000	-43 210 000	
Normatic	Serviceavtale Driftskontroll	Fast	51 000							
Sticos	Sticos oppslag, regnskap	Fast	7 500							
Coromatic	Serviceavtale UPS	Fast	6 700							
STH	Serviceavtale Klor og Vannglas	Pr. time	12 000							
Sterner A	Serviceavtale UV anlegg	Fast	14 000							
Powel	Lisens Gemini VA og Portal	Fast	30 600							
Haugen	Leasing kopimaskin	Fast	10 200							
UniMicro	Lisens Rekneskapsprogram	Fast	20 000							
SEVI	Straumagregat	Fast	3 000							
Ancistrus	Serviceavtala basseng Moltu og Frøystad	Fast	24 800							
UMS	SMS Varsling	Fast	22 000							
Focus	Fokus Vardac og Autocad	Fast	13 000							
Stamina	Stamina Bedriftshelseteneste	Fast	7 400							
			222 200							

41000

58000

0

12000

7500

33500

77500

Produksjonskostnad av Vatn
Herøy vasslag

			m3
	Mengde vatn	2015	1 611 000
	Avskrivning Vannbehandlingsanlegg	612 730	
	Avskrivning Sjøleidningar	514 000	
	Servicavtalar vannbehandling	126 000	
6900	Telekomunikasjon	67 138	
	Lønskostnad ei stilling	900 000	
6200	Straum	140 985	
6620	rep vedlikeh. Vannbehandling	523 550	
6621	Drift Leidningsnett		
6710	Næringsmiddelkontroll	157 116	
6740	Tilsynsavgift	54 810	
		3 096 329	1,92
	Avskrivning Vannbehandlingsanlegg		
	Avskrivning Sjøleidningar		
	Servicavtalar vannbehandling	126 000	
6900	Telekomunikasjon	67 138	
	Lønskostnad ei stilling		
6200	Straum	140 985	
6620	rep vedlikeh. Vannbehandling	523 550	
6621	Drift Leidningsnett	3 289 649	
6710	Næringsmiddelkontroll	157 116	
6740	Tilsynsavgift	54 810	
		4 359 248	2,71
	Lønn ei stilling	900 000	
	Driftskostnader	4 804 901	
	Vedlikehald leidningsnett	-3 289 649	
	Avskrivning Vannbehandlingsanlegg	612 730	
	Avskrivning sjøleidningar	514 000	
		3 541 982	2,20

3 289 649

Ny sjøleidning på veg til Vågsholmen - Remøy

Årsmelding og rekneskap

2017

HERØY VASSLAG SA

48. Driftsår

Årsmøte for 2016 vart halde på Herøy Rådhus i Fosnavåg 5. mai 2017.

Etter Årsmøte har styret slik samansetjing:

		På val:
Per Arne Gjerdsbakk	Styreleiar	2018
Johan Sundnes	Nestleiar	2018
Jan Driveklepp	Styremedlem,	2018
Arne Sævik	Styremedlem,	2019
Olaug Andreassen	Styremedlem,	2019

Varamedlemar til styret:

1. Arvid Leinebø	2019
2. Geir Frits Myklebust	2019
3. Arnstein Selvåg	2018

Valnemnd for 2018:

Hans Karsten Voldsund	2018
Margareth Leinebø	2019
John Berg Nerem	2019
Lena Vågsholm Sævik	2019
Roy Arne Voldsund	2019

Ved val av valnemnd i 2018 må det gjerast loddtrekking om kven som står på val.

Revisorar:

BDO AS v/Eldar Zahl har revidert rekneskapen for 2017.

Styremøter:

Styret har i 2017 halde 6 møter og handsama 37 saker der viktigaste sakene har vore: Utbyggingsplanar og økonomi, Samarbeidsavtalar med andre vasslag og tilsetjing av felles Rekneskapsfører.

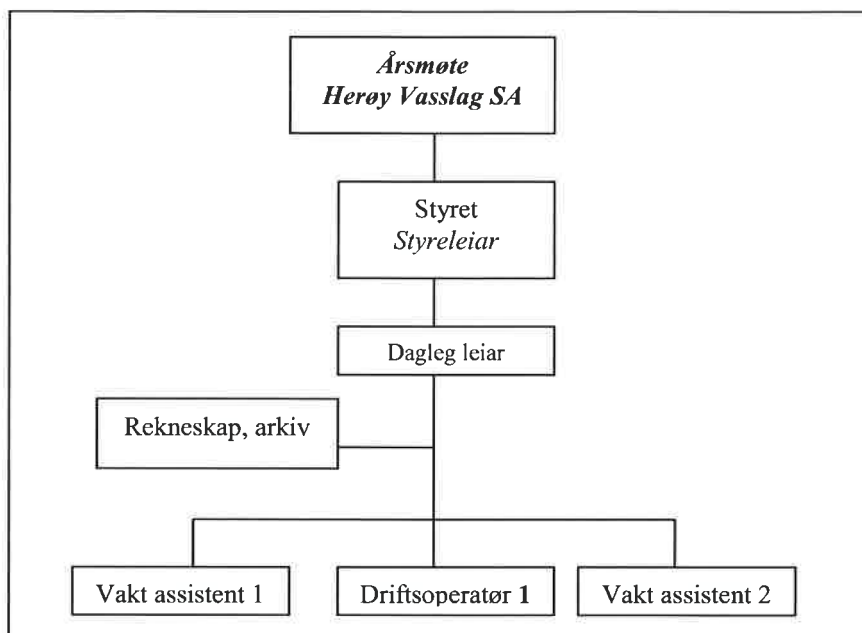
Herøy vasslag skal syte for tilfredsstillande vassforsyning til husbruk og næringsføremål i samsvar med gjeldande lover og forskrifter, samt legge til rette for å bygge ut brannvatn i.h.t. ei kvar tid gjeldande lover og forskrifter i laget sitt forsyningsområde.

Laget skal drivast etter sjølvkostprinsippet.

Eventuelt årsoverskot skal leggest til føretaket sin allmenne eigenkapital.

Det skal ikkje betalast renter på innskoten andelskapital eller utdelast utbytte til medlemmane.

Laget sin organisasjon:

Administrasjon:

Det er inga endring i administrasjonen i 2017.

Driftsoperatør Bjørnar Bendal har ansvar for kontroll og drift av tekniske installasjonar og oppdatering av kart og biletarkiv.

Bjørnar har i 2017 gjennomført Kurs i Lekkasjeøk.

Begge deltek i kontinuerleg oppdateringar på drift av kart og driftskontrollsystem.

Rammevilkår for drifta av Herøy Vasslag

Verksemder for vatn- og avløp er underlagt ei rekkje lover og forskrifter som regulerer og påverkar planlegging, utføring og drift av VA-anlegg. Dei viktigaste lovene og forskriftene er lista opp under. Det blir spesielt gjort merksam på at eit VA-prosjekt skal vurderast av fleire instansar.

- Lov om vassdrag og grunnvann (Vannressurslova)
- Forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg
- Forskrift om vassforsyning og drikkevatt (Drikkevannsforskrifta)
- Forskrift om brannførebyggande tiltak og tilsyn.
- Forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddeloggivningen (IK-MAT)
- Lov om kontroll med produkt og forbrukartjenester (Produktkontrolllova)
- Lov om kommunale vass- og kloakkavgifter
- Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg
- Felles kommunalteknisk VA norm for Søre Sunnmøre

Beredskap og HMS:

Vasslaget si verksemd er også underlagt

- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
- Forskrifter frå arbeidstilsynet
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerheitsarbeid i verksemder (Internkontrollforskrifta)
- Forskrift om miljøretta helsevern

Beredskapsplanen og system for Internkontroll vert oppdatert ved behov, med hovudrevisjon kvart tredje år. Sist revidert i 2016.

Det er også utarbeidd Plan for sikkerheit, helse og arbeidsmiljø knytt til rammeavtalen med Aurvoll og Furesund.

H.V. er tilknytt Stamina Bedriftshelseteneste.

Tafjord Kraft har Vassdragsteknisk ansvar for Vikevatn/Igesundvatn.

Ancistrus as utfører årleg kontroll på Moltu og Frøystad høgdebasseng, og gjennomfører reingjering ved behov.

Rammeavtale med Aurvoll og Furesund sikrar tilgong på kompetanse og kapasitet for drift og vedlikehald av leidningsnettet.

Det er inngått serviceavtalar på alle tekniske anlegg som er kritiske for sikker vassforsyning.

Herøy kommune har det overordna ansvar for sikker vassforsyning i kommunen og det er inngått samarbeidsavtale mellom Herøy kommune og Herøy Vasslag som klargjer partane sitt ansvar og samarbeid om innkjøp av varer og tenester.

Samarbeidsavtalar med andre vasslag i kommunen:

Stemmedal Vasslag SA om gjensidig levering av vatn ved behov. Frå 1. september 2017 er det inngått samarbeidsavtale som omfattar overvaking og drift, vakt 24 timar 7 dagar i veka og uttak av vassprøver.

Nerlandsøy Vasslag SA om felles driftskontroll, vaktamarbeid, lekkasjesøk og uttak av vassprøver.

Kvalsvikøy Vassverk SA om uttak av vassprøver, vaktamarbeid og vedlikehald ved behov.

Rammeavtalen med Aurvoll og Furesund er utvida til å omfatte Stemmedal, Nerlandsøy og Kvalsvikøy.

Molustranda Vassverk SA om felles vasskjelde, vedlikehald av dam og veg.

Frå og med januar 2018 er det inngått avtale om felles rekneskapsfører for H.V., S.V. og N.V..

Kostnadane for rekneskapsføring vert fordelt etter medlemstal i dei tre vasslaga..

Anna utført arbeid for samarbeidande vasslag vert fakturert etter medgått tid.

SMS varsling ved ulike hendingar:

Ved avstenging av vatnet vil alle berørte abonnentar bli varsla med SMS

Alle telefonar som er registrerte på eigedomar i Herøy er omfatta av ordninga. Alle som har telefon registrert på sin arbeidsgivar må gå inn på denne heimesida å registrere telefonen på sin eigedom.

SERVICEVARSLING.NO
Innbyggerportal for vannavstengninger, strømstans, feiling, brøyting m.m

LOG-IN

FORSIDE | BRUKERE | OM OSS | KONTAKT

Planlagt vannavstengning i det område dag mellom kl. 14.00 - 16.00. Vi beklager ulempe dette medfører. Dermed du har spørsmål kontakt oss på 02888. MVA, Vann og Avløpsvesen.

“ Benyttet av offentlige og private virksomheter for publikasjon av SMS og Telefonvarslinger

SE DAGENS VARSLINGER

SE OM DU ER VARSLT

SJEKK DIN OPPFØRING

Økonomi

Oversikt over resultatutvikling:

	2017	2016	2015
Samla driftsinntekter	11 091 468	11 969 089	11 062 626
Samla driftskostnader	10 680 675	10 010 304	10 113 106
Driftsresultat	410 793	1 958 785	949 520
Netto Finansposter	- 435 292	- 381 819	- 700 769
Årsresultat	- 24 498	1 576 966	248 751
Balanse sum	60 107 675	62 253 913	60 096 405
Eigenkapital	30 743 045	30 578 804	28 469 863
Eigenkapital %	51,15%	49,12%	47,37%

Samla vassavgift vart kr. 10 859 551,- som er kr. 1 067 300 (8,95%) lågare enn i 2016.

Målt forbruk utgjer kr. 3 023 224,-, som utgjer 27,84% av samla gebyrinntekter mot 34,96% i 2016.

Samla nedgang i driftsinntektene på kr. 877 622,-

Samstundes har vi ein auke i kostnadane på kr. 670 371,-, (6,7%)

Drift og vedlikehald av leidningsnett er bokført med kr. 2 753 895,- som er ca. 55 080,- mindre enn året før. Nye anlegg og vesentleg oppgradering er aktivert med kr. 8 402 750,-

Avskrivningane for 2017 utgjer kr. 3 488 740,-

Disponering av resultat:

Styret foreslår at årets resultat – kr. 24 498,- vert ført mot annan eigenkapital slik vedtektene seier.

Abonnementsgebyr 2017:

På Årsmøtet i 2016 vart det vedteke ingen auke i gebyra for 2017. Med stor nedgang i forbruket og auka kostnader må vi utsetje planlagde investeringane i 2018. På Årsmøtet i 2017 vart det vedteke 7,5% auke i 2018, men det vil likevel ikkje dekke opp for nedgangen i 2017.

Vassavgifta vert innkravd i to terminar. 1. termin i mars og 2. termin i september. Målarabonnentar med stort forbruk vert fakturert kvartalsvis.

Vi ser at vi har ein liten auke i uteståande gebyr og utsending av stengevarsel.

Fullstendig regulativ ligg på www.heroyvasslag.no

Andelskapital:

Andelskapitalen har auka med kr 188 740,- Nye andelsinnskott skriv seg frå 7 naust, 4 bueingar, 2 næringseigedomar og 7 Pumpestasjonar.

Samla andelskapital er ved årsskiftet kr. 13 828 784,- som fordeler seg på 2483 abonnentar. Det fordeler seg på 2072 private bustadar, 75 fritidsbustadar, 92 naust, 219 næringseigedomar med fast årsavgift og 23 næringseigedomar som betalar etter forbruksmålar.

Uteståande fordringar:

Uteståande pr. årsskiftet kr. 1 245 909,-. Rutinane for innkrevjing av årsgebyr fungerer godt, men vi registrer ein liten auke i utsending av stengevarsel.

Det vart i 2017 innkravd kr. 35 373,- i purregebyr og stengevarselgebyr mot kr. 29 039,- i 2016.

Stengevarselgebyr utgjer kr. 11 000,-, mot 5 500,- i 2016

Vi oppmodar alle abonnentar om å opprette avtale om e-Faktura kombinert med Avtalegiro i sin nettbank.

Gjeld og bankinnskott:

Kortsiktig gjeld, leverandørar, offentlege avgifter, feriepengar og skattetrekk utgjer kr. 943 590,-.

Lån i Kommunalbanken kr. 28 421 040,-

Samla bankinnskot på kr. 2 510 182,- mot kr. 8 814 693,- i 2016. Rentekostnadane kr. 480 139,- i 2017, mot kr 507 812,- i 2016.

Viser elles til rekneskapen for 2017.

Vassforsyning – Leidningsnett.

Vi har produsert 1 268 544 m³ reinsa vatn i 2017, som er ca. 320 275 m³ mindre enn i 2016.

Det har vore levert 7 274 m³ til Stemmedal Vasslag sitt forsyningsområde.

Berekna lekkasjar 13,5% i 2017 mot 25,65 % i 2016.

Vi har hatt to mindre alvorlege brot på leidningsnettet i 2017, to lekkasjar i kum og kraner og 9 lekkasjar på private leidningar og fire graveuhell med Entreprenørar.

Kundetimar utan vatn var 333 ved brudd og reparasjon og 712 ved planlagt arbeid. Totalt vert dette 1 045 kundetimar utan vatn i 2017 mot 1 366 timar i 2016.

Rapport forbruk 2017					
	<i>Totalt</i>		<i>Max</i>	<i>Min</i>	<i>Snitt</i>
<i>Januar</i>	119184,75	liter	93,95	19,68	44,50
<i>Febr</i>	110389,69	liter	84,22	18,48	45,63
<i>Mars</i>	103269,50	liter	79,64	18,25	38,61
<i>Apri</i>	94056,29	liter	79,72	14,74	36,29
<i>Mai</i>	101624,72	liter	74,14	16,30	37,94
<i>Juni</i>	104031,66	liter	71,22	20,68	41,81
<i>Juli</i>	96397,21	liter	69,51	9,91	35,99
<i>August</i>	97260,25	liter	69,73	13,91	36,31
<i>Sept.</i>	95286,76	liter	89,52	14,29	36,77
<i>Okt.</i>	97323,65	liter	69,81	13,74	36,29
<i>Nov.</i>	122962,86	liter	85,92	17,05	47,44
<i>Des.</i>	126757,56	liter	85,48	19,48	47,33
Totalt 2017	1268544,93	liter	93,95	9,91	40,41
12 månader	1 268 545	m3			
Snitt	105 712	Pr. mnd			
m3	3 475,46	pr. dag			
m3	144,81	pr. time			
m3	2,41	pr. min			
Liter	40,23	pr. sek.			

Oversikt over leidningsnett

	Nytt 2017	Fjerna	Bytta	Total	Alder	
			0	2017	Årstall	meter
Stål	92	618	92	9 977	>1970	6 327
PVC	93	553	93	25 469	>2000	21 263
PE	4 214		185	28 083	2001-2015	29 820
					2016-2030	6 119
	4 399	1 171	371	63 529		63 529
Antal brudd hovedledning						2
Antal lekkasjer, kum og kraner						2
Brudd Privatleidninger						9
Graveuhell entreprenør						4

Berekning av lekkasje	m ³	Andel %
Totalforbruk vatn	1 268 544	
Målarabonnentar	370 562	29,21%
Teoretisk forbruk o.ab.	367 511	28,97%
Teoretisk forbruk næring	250 000	19,71%
Teoretisk Brann og spyling	15 000	1,18%
Levert Stemmedal	7 274	0,57%
Lekkasje	171 298	13,5%
Legitimt tap	86 899	6,85%

Leidningsnett:

Det er lagt 4 399m nye rør i 2017. Av dette er 4 214 nyanlegg og 371m er utskifting. I tillegg er 1 171 m fjerna.

Det er også sett ned totalt 13 nye, 11 fjerna og 2 kummar oppgradert.

Største andelen av posten vedlikehald av leidningsnett skriv seg frå utskifting av kummar og rør.

Den gamle forsyningsleidninga frå Mo-Vi knuten til Kyrkja er utfasa og dermed ein stor fare for brudd i ulendt terreng fjerna.

Det vert jobba systematisk med kontroll og renovering/utskifting av gammalt leidningsnett, kraner og koplingar..

Nyanlegg/Investering ledningsnett:

Dei største investeringane i nye anlegg gjeld:

- Vågsholmen - Remøy
- Torvik mot Bø
- Bendalen - Borgarhaugen

Ny sjøleidning frå Vågsholmen til Remøy sikrar vassforsyning til Remøy/Sævik og vidare inn mot Voldsund/Leine i tilfelle ledningsbrot på eksisterande nett gjennom Leinebygda og Voldsund.

Leidninga mot Remøy er Klamra fast i botnen ut frå Urholmen.

Borgarhaugvegen, Ny leidning i gangvegen

Gamalt nett på Myklebust mot Fosnavåg

Nye skilt for Sjøleidningar

Sveising av PE-rør

Vasskvalitet:

Det vert gjennomført 24 ordinære prøveuttak før og etter UV i tillegg til Sjukeheimen og Huldal. I tillegg vert det teke 12 prøveuttak på Frøystad, Jensholmen, Sævik og 4 uttak i Igesund.

Analyser	Råvatnet før Kloring.			Grønhaug etter UV			Sævik			
	Antal	Snitt	Maks	Antal	Snitt	Maks	Antal	Snitt	Maks	Grenseverdilar
Koliforme 37 °C (agar) /100ml	13	22,3	89	24	0	0	12	0	0	<1
E. coli 37 °C (agar) /100ml	13	0	0	24	0	0	12	0	0	<1
Total antall bakteriar	12	92,4	300	24	1,16	11	12	11,7	37	< 100
Intestinale enterokokker	4	0	0	4	0	0	4	0	0	0
Clostridium perfringens i vann				4	0	0	4	0	0	0
pH	12	6,51	7,16	4	7,41	8,4	4	7,39	7,55	6,5 - 9,5
Konduktivitet mS/m	4	7,93	4,71	4	4,42	4,67	4	4,53	4,94	< 250
Turbiditet (FNU)	12	0,51	0,7	24	0,5	0,7	12	0,48	0,6	<4
Farge	12	11,1	16	24	11,0	17,0	12	11,3	16	<20
Amonium NS 4746				4	0,01	0,01	4	0,01	0,01	
Lukt				4	Akseptabel					
Smak				4	Akseptabel					

Det er ikkje registrert E-coli ute på nettet i 2017. Det er teke 13 prøver av råvatnet og det er ikkje registrert E-coli. Fargetalet på råvatnet varierer frå 8 til 16, med gjennomsnitt på ca. 11,1, Dette er lågare enn i 2016. Råvatnet har ein snitt pH på 6,5, som er ein liten oppgang. Etter tilsetjing av vannglas aukar den gjennomsnittlege verdien ute på nettet på dei ulike prøvepunktene frå pH 6,8 til pH 8,1 der høgaste verdiane vert målt i Igesund. Vi ser at pH verdien er meir stabil enn tidlegare år.

Stemmedal:

Vi har i 2017 inngått samarbeidsavtale med Stemmedal om drift og vedlikehald. Frå og med januar 2018 har vi også avtale om felles Rekneskapsfører. Det er levert 7 274 m³ vatn til Stemmedal sitt forsyningsområde i 2017.

I beredskapsplanen inngår Stemmedal som reserve-vasskjelde ved akutt forureining av Mørkevatnet eller brot på tilførselsleidninga frå Mørkevatnet.

Moltu:

Det er ingen endring i avtalen med Moltu Vasslag SA.

Krisevatn/Vikevatnet:

I 2017 har det vore gjennomført kontroll av demningane i Vikevatnet og Igesundvatnet. Vi ventar på endeleg rapport. Dersom det syner seg at vi får store kostnader med oppgradering av demningar, vil vi

vurdere om vi kan få godkjenning for å slette dammen som krisevatn sidan vi no har tilgang på godt vatn frå Stemmedal.

Utbyggingsplanar 2018 – 2022:

Ved rullering av plan for forventa utbygging og utskifting dei næraste åra, kjem vi fram til eit investeringsbehov på ca. 39,7 millionar fram til 2022, og planlagde nyanlegg og utskifting i 2018 er berekna til kr. 7,35 mill.

Samordna utbygging/utskifting av vatn og avløp er kostnadseffektivt og vi har derfor samarbeidsmøte med Herøy kommune kvar haust og elles ved behov gjennom året. Tussa er også ofte med i nye prosjekt.

Aktuelle utbyggingsprosjekt Revidert 15.02.2018			Behov	
Årstal	HOVUDLEDNINGSNETT	Dimensj.	2018 - 2022	2 018
2018	Nørvåg frå Beddingen til Urholmen ???	200PE	700 000	700 000
2018	Vedlikehald Sjøledning Grønhaug-Moltu	355PE	1 000 000	1 000 000
2018	Skarabakken omlegging, Statens vegvesen	2x250PE	500 000	500 000
2018	Ny veg til Høgdebassenget Frøystad		150 000	150 000
2018	Torvik - Arhaug		2 500 000	2 500 000
2019	Frå krysset v/P.K.Frøysa til busslomma	200PE	1 500 000	
2019	Utskifting frå busslomme i Flusundvegen	200PE	1 000 000	
2019	Ny ledn. Herøysenteret til Automarine	315PE	2 500 000	
2020	Sævik Ny ledning frå Even Remøy mot tunellen	200PE	1 400 000	
2020	Igesund sanering av demningar.		1 000 000	
2020	Sanering av Svartevatnet som dam		1 000 000	
2020	Ny ledning frå busslomma v/P.O. Berge til Berge Bedehus	315PE	4 000 000	
2021	Igesund, Fjerning av gamle rør.		600 000	
2022	Leine til Remøyholm (Ventar på SVV ny veg/gangveg)		5 500 000	
??	Utskifting ledning Vikevatnet-MoVi knuten		1 500 000	
	Delsum Leidningsnett		24 850 000	4 850 000
	Utskifting av gammalt ledningsnett		7 500 000	1 500 000
	utskifting av gamle kummar		7 000 000	1 000 000
	Drift vedlikehald ledningsnett		14 500 000	2 500 000
	Sum investering og vedlikehald Leidningsnett		39 350 000	7 350 000
2017	128 Nytt kloringsanlegg			
2018	Ny arbeidsbil		350 000	
	Delsum Utstyr/anlegg- servicesvtalar		350 000	0
	Sum investering/kostnad		39 700 000	7 350 000
	Finansiert av driftsinntekter			6 700 000
	Finansiert av lånekapital			650 000

Siste 5 åra er det investert ca. 33 mill i ledningsnett og anlegg og utgiftsført kr. 15,6 mill i vedlikehald.

Miljø:

Herøy Vasslag driv ikkje noko verksemd som påverkar miljøet negativt.

Sluttord:

2017 vart eit nytt år med stor aktivitet. Dei tilsette sitt systematiske arbeid med overvaking, kartlegging og reparasjonar har gitt stabil og god drift. Lekksjar og kundetimar utan vatn er redusert i 2017.

Vi oppnådde ikkje budsjetterte inntekter i 2017, samstundes vart driftskostnadane høgare enn budsjettert.

Vi må dermed utsette planlagde prosjekt i 2018. Vi ser at på inntektssida er vi avhengig av stabil drift i Fiskeindustrien. Det er framleis behov for auka inntekter for gjennomføring av nødvendig oppgradering av kummar og leidningsnett.

Styret vil takke dei tilsette for godt utført arbeid også i 2017.

Eggesbønes 14. mars 2018

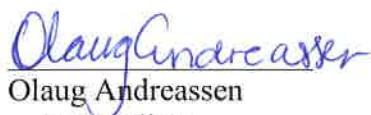
Styret i Herøy Vasslag SA 2017

Per-Arne Gjerdsbakk
Styreleiar

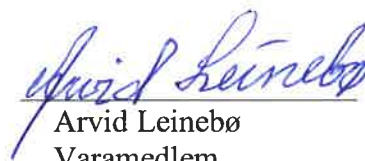
Johan Sundnes
Nestleiar

Olaug Andreassen
Styremedlem

Jan Driveklepp
Styremedlem

Arvid Leinebø
Varamedlem

Ragnvald Kvalsvik
Dagleg leiar

Årsregnskap 2017

Herøy Vasslag SA

Resultatregnskap
Balanse
Noter til regnskapet

Resultatregnskap

Herøy Vasslag SA

Driftsinntekter og driftskostnader	Note	2017	2016
Vassavgift		10 859 551	11 926 851
Annen driftsinntekt		231 917	42 238
Sum driftsinntekter		11 091 468	11 969 089
Lønnskostnad	2	2 137 914	1 961 701
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	4	3 488 740	3 297 765
Annen driftskostnad	2	5 054 021	4 750 838
Sum driftskostnader		10 680 675	10 010 304
Driftsresultat		410 793	1 958 785
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		44 847	125 993
Annen rentekostnad		480 139	507 812
Resultat av finansposter		-435 292	-381 819
Ordinært resultat før skattekostnad		-24 498	1 576 966
Årsresultat		-24 498	1 576 966
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital		0	1 576 966
Overført fra annen egenkapital		24 498	0
Sum overføringer	5	-24 498	1 576 966

Balanse

Herøy Vasslag SA

Eiendeler	Note	2017	2016
Anleggsmidler			
<i>Varige driftsmidler</i>			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom	4	1 740 572	1 812 772
Maskiner og anlegg	4	54 403 500	49 302 800
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	4	207 500	321 990
Sum varige driftsmidler	4, 6	<u>56 351 572</u>	<u>51 437 562</u>
Sum anleggsmidler		<u>56 351 572</u>	<u>51 437 562</u>
Omløpsmidler			
<i>Fordringer</i>			
Kundefordringer		1 245 909	1 765 387
Andre kortsiktige fordringer		13	236 272
Sum fordringer		<u>1 245 922</u>	<u>2 001 659</u>
<i>Bankinnskudd, kontanter o.l</i>			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	3	2 510 182	8 814 693
Sum bankinnskudd, kontanter o.l		<u>2 510 182</u>	<u>8 814 693</u>
Sum omløpsmidler		<u>3 756 103</u>	<u>10 816 351</u>
Sum eiendeler		<u>60 107 675</u>	<u>62 253 913</u>

Balanse

Herøy Vasslag SA

Egenkapital og gjeld	Note	2017	2016
Egenkapital			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Andelskapital	5	14 017 524	13 828 784
Sum innskutt egenkapital		<u>14 017 524</u>	<u>13 828 784</u>
<i>Opptjent egenkapital</i>			
Annen egenkapital	5	16 725 521	16 750 020
Sum opptjent egenkapital		<u>16 725 521</u>	<u>16 750 020</u>
Sum egenkapital		<u>30 743 045</u>	<u>30 578 804</u>
Gjeld			
<i>Annen langsiktig gjeld</i>			
Gjeld til kredittinstitusjoner		28 421 040	29 210 520
Sum annen langsiktig gjeld		<u>28 421 040</u>	<u>29 210 520</u>
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld		579 938	2 126 907
Skyldig offentlige avgifter		173 740	159 247
Annen kortsiktig gjeld		189 912	178 436
Sum kortsiktig gjeld		<u>943 590</u>	<u>2 464 589</u>
Sum gjeld		<u>29 364 630</u>	<u>31 675 109</u>
Sum egenkapital og gjeld		<u>60 107 675</u>	<u>62 253 913</u>

Fosnavåg, den
Styret i Herøy Vasslag SA

Per Arne Gjerdsbakk
Styrets leder

Johan Sundnes
Nestleder

Jan Bjarne Driveklepp
Styremedlem

Arne Sævik
Styremedlem

Olaug Andreassen
Styremedlem

Ragnvald Kvalsvik
Daglig leder

Noter til regnskapet 2017

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk for små foretak.

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskap i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn.

Salgsinntekter

Salg av tjenester inntektsføres etter hvert som de er levert.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Fordringer klassifiseres som omløpsmidler hvis de skal tilbakebetales i løpet av ett år. For gjeld er analoge kriterier lagt til grunn. Første års avdrag på langsiktige fordringer og langsiktig gjeld klassifiseres likevel ikke som omløpsmiddel og kortsiktig gjeld.

Enkelte poster er vurdert etter andre regler. Postene det gjelder vil være blant de postene som omhandles nedenfor.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært til restverdi over driftsmidlenes forventede utnyttbare levetid. Ved endring i avskrivningsplan fordeles virkningen over gjenværende avskrivningstid ("knekkpunktmetoden"). Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende. Påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved kjøp av driftsmidlet. Tomter avskrives ikke.

Nedskrivning av anleggsmidler

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et anleggsmiddel er høyere enn virkelig verdi, foretas det test for verdifall. Testen foretas for det laveste nivå av anleggsmidler som har selvstendige kontantstrømmer. Hvis balanseført verdi er høyere enn både salgsverdi og gjenvinnbart beløp, foretas det nedskrivning til det høyeste av salgsverdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Bruksverdi er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen.

Tidligere nedskrivninger, med unntak for nedskrivning av goodwill, reverseres hvis grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning for tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Pensjoner

Premier til innskuddsbasert pensjonsordning organisert gjennom livsforsikringselskap kostnadsføres den perioden innskuddet gjelder og inngår blant lønnskostnader i resultatregnskapet. Forpliktelser eller pensjonsmidler knyttet til kollektiv forsikret pensjonsordning balanseføres ikke.

Noter til regnskapet 2017

Note 2 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm

Lønnskostnader	2017	2016
Lønninger	1 881 975	1 740 590
Arbeidsgiveravgift	227 558	188 061
Pensjonskostnader	9 285	24 793
Andre ytelser	19 096	8 257
Sum	2 137 914	1 961 701

Gjennomsnittlig antall årsverk sysselsatt i regnskapsåret 3 3

Ytelser til ledende personer	Daglig leder	Styret
Lønn	738 564	0
Styrehonorar	9 600	209 199
Annen godtgjørelse	4 392	0
Sum	752 556	209 199

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Revisor

Kostnadsført honorar til revisor for 2017 utgjør kr 58 000,- eksl.mva.

Lovpålagt revisjon	52 000
Andre tjenester	6 000
Sum honorar til revisor	58 000

Note 3 Bundne midler

	2017	2016
Bundne skattetrekkmidler	133 029	114 437

Noter til regnskapet 2017

Note 4 Anleggsmidler

	Bygninger og tomter	Maskiner og anlegg	Driftsløsøre, inventar ol.
Anskaffelseskost pr. 01.01.17	2 525 898	96 356 334	289 028
+ Tilgang kjøpte anleggsmidler		8 402 750	
= Anskaffelseskost 31.12.17	2 525 898	104 759 084	289 028
Av- og nedskrivninger pr. 01.01.17	713 126	47 053 534	169 038
+ Årets ordinære avskrivninger	72 200	3 302 050	69 990
= Av- og nedskrivninger pr. 31.12.17	785 326	50 355 584	239 028
Bokført verdi 01.01.17	1 812 772	49 302 800	119 990
+ Tilgang i året	0	8 402 750	0
- Årets avskrivning og nedskrivning	72 200	3 302 050	69 990
= Bokført verdi 31.12.17	1 740 572	54 403 500	50 000
Økonomisk levetid	0 år	0-50 år	4-5 år
		Transportmiddel	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01.17		592 641	99 763 901
+ Tilgang kjøpte anleggsmidler			8 402 750
= Anskaffelseskost 31.12.17		592 641	108 166 651
Av- og nedskrivninger pr. 01.01.17		390 641	48 326 339
+ Årets ordinære avskrivninger		44 500	3 488 740
= Av- og nedskrivninger pr. 31.12.17		435 141	51 815 079
Bokført verdi 01.01.17		202 000	51 437 562
+ Tilgang i året		0	8 402 750
- Årets avskrivning og nedskrivning		44 500	3 488 740
= Bokført verdi 31.12.17		157 500	56 351 572
Økonomisk levetid		0-5 år	

Note 5 Egenkapital

	Andelskapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr. 01.01	13 828 784	16 750 020	30 578 804
Innbetalt andelskapital	188 740		
Årets resultat		-24 498	-24 498
Pr 31.12	14 017 524	16 725 521	30 743 045

Noter til regnskapet 2017

Note 6 Pantstillelser

Herøy kommune har stilt garanti for selskapet sitt lån i Kommunalbanken på kr 28 421 040.

Resultatregnskap

Herøy Vasslag SA

	2017	2016
Vassavgift		
3020 Vassavgift Husholdning	-6 483 345	-6 453 769
3021 Vassavgift næring	-1 340 232	-1 290 481
3022 Vassavgift målt forbruk	-3 023 224	-4 169 850
3023 Målarleige	-12 750	-12 750
	<u>-10 859 551</u>	<u>-11 926 851</u>
Annen driftsinntekt		
3030 Salgsinntekter tjenester Stemmedalen	-196 543	0
3070 Kostnadsfordeling	-1	1
3200 Salgsinntekter utenfor avg. omr.	0	-13 200
8070 Purregebyr	-24 373	-23 539
8090 Stengevarsel	-11 000	-5 500
	<u>-231 917</u>	<u>-42 238</u>
Lønnskostnad		
5000 Lønn til ansatte	1 687 865	1 562 154
5010 Feriepenger	194 110	178 436
5210 Fri telefon	8 052	0
5290 Motkonto for trekkfri telefon	-8 052	0
5400 Arbeidsgiveravgift	200 188	162 902
5410 AGA av påløpne feriepenger	27 370	25 159
5910 Div. personal kostnader	10 612	0
5920 Yrkesskedeforsikring	8 484	8 257
5950 Obligatorisk tjenstepensjon OTP	9 285	24 793
	<u>2 137 914</u>	<u>1 961 701</u>
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler		
6010 Avskrivningar	3 488 740	3 297 765
	<u>3 488 740</u>	<u>3 297 765</u>
Annen driftskostnad		
6200 Straumforbruk	157 582	159 759
6320 Kommunale avgifter/renovasjon etc	14 623	12 269
6360 Vask av kontor og garderober	45 051	37 378
6400 Leige maskiner	13 830	19 819
6420 Lisens-regnskapsprogram	18 936	18 373
6430 Vedlikehold Programvarer (lisenser)	157 581	58 609
6450 Medlemmskontingenter	26 150	0
6510 Handverktøy	0	3 003
6540 Verktøy/Utstyr/Inventar	73 032	57 979
6570 Arbeidsklede og verneutstyr	11 304	13 130
6600 Rep. og vedlikehald bygningar	129 119	52 742
6620 Rep. og vedlikehald	976 852	800 486
6621 Drift og vedlikehald ledningsnett	2 753 895	2 697 815
6700 Revisjons og regnskapshonorar	58 000	42 500
6710 Næringsmiddelkontroll	173 264	155 256
6720 Juridisk bistand	18 638	5 325
6730 Konsulenttenester div.	16 171	17 110
6731 Konsulenttenester Vannforsyning	110 320	0

Resultatregnskap

Herøy Vasslag SA

	2017	2016
6740 Tilsynsavgift	43 150	54 900
6750 Bedriftshelseteneste	8 079	16 934
6790 Andre framande tjenester	0	87 835
6800 Kontorutstyr og rekvisita	4 991	14 418
6820 Annonsering	4 357	1 496
6840 Faglitteratur/opplagsverk/aviser	3 335	3 095
6860 Møte, kurs, oppdatering o l	17 385	139 922
6890 Datautstyr	25 070	49 854
6900 Telefon og Internett	60 089	51 246
6940 Porto	33 564	37 792
7000 Drivstoff	10 228	8 349
7020 Vedlikehold biler	6 742	18 898
7040 Forsikringer/årsavgift	17 568	13 389
7100 Bilgodtgjørse	720	19 404
7140 Reisekostnader ikkje oppgavepliktige	0	5 551
7150 Diettkostnader oppgavepliktige	0	7 100
7420 Gaver fradragsberettiget	4 057	4 029
7500 Forsikringspremiar	43 958	43 106
7746 Øreavrunding, avgiftsfritt	103	0
7770 Bankgebyr	17 065	16 860
7790 Andre kostnader	2	-34
7820 Innkommet på tidligere nedskrevne	-792	-2 843
7831 Tap på krav, realisert	0	7 987
	<u>5 054 021</u>	<u>4 750 838</u>
Annen renteinntekt		
8010 Renteinntekter bank	-46 651	-110 964
8050 Annen renteinntekt	1 804	-15 029
	<u>-44 847</u>	<u>-125 993</u>
Annen rentekostnad		
8110 Rentekostnader	480 139	507 812
	<u>480 139</u>	<u>507 812</u>
Avsatt til annen egenkapital		
8960 Overføring annen egenkapital	0	1 576 966
	<u>0</u>	<u>1 576 966</u>
Overført fra annen egenkapital		
8970 Overført fra annen egenkapital	-24 498	0
	<u>-24 498</u>	<u>0</u>

Balanse

Herøy Vasslag SA

	2017	2016
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom		
1110 Tomt Grønhaug	16 762	16 762
1115 Tomt Grønhaug 38/280	667 310	667 310
1116 Tomt for Høgdebasseng, Frøystad	25 000	25 000
1127 Bygninger Grønhaug	870 000	932 200
1151 Bassenghus Moltu	161 500	171 500
	1 740 572	1 812 772
Maskiner og anlegg		
1153 Vassbehandlingsanlegg. Klor, UV,	771 500	865 500
1156 Driftskontroll	57 000	95 300
1162 Pumpestasjonar	697 000	858 000
1163 Høgdebasseng Frøystad	766 000	1 138 000
1270 Anlegg og Leidningsnett	52 112 000	46 346 000
	54 403 500	49 302 800
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr		
1230 Arbeidsbil	157 500	202 000
1235 Programvarer	50 000	87 000
1240 Aktivering, Inventar og Verktøy	0	32 990
	207 500	321 990
Kundefordringer		
1500 Debitorer	1 245 909	1 765 387
	1 245 909	1 765 387
Andre kortsiktige fordringer		
2740 Oppgjørskonto mva	13	236 272
	13	236 272
Bankinnskudd, kontanter o.l.		
1920 Driftskonto Spb Møre 3909.30.14131	1 152 579	1 278 981
1931 Nordea 6566.05.10804	0	37 772
1940 3909.09.76560 (Kapitalkonto)	95 691	1 293 623
1941 Nordea 6566.09.54184 (Høgrente)	0	2 848
1942 Fastrentekonto 39105460949	1 101 631	6 065 442
1950 Bankinnskudd for skattetrekk	133 029	114 437
1960 3910.53.97880 Bedriftskonto	27 251	21 589
	2 510 182	8 814 693
Andelskapital		
2010 Andelseigarkapital	-14 017 524	-13 828 784
	-14 017 524	-13 828 784
Annen egenkapital		
2020 Akkumulert overskot	-16 725 521	-16 750 020
	-16 725 521	-16 750 020

Balanse

Herøy Vasslag SA

	2017	2016
Gjeld til kredittinstitusjoner		
2240 Pantelån Kommunalbanken	-28 421 040	-29 210 520
	<u>-28 421 040</u>	<u>-29 210 520</u>
Leverandørgjeld		
2400 Kreditorer	-579 938	-2 126 907
	<u>-579 938</u>	<u>-2 126 907</u>
Skyldig offentlige avgifter		
2600 Forskuddstrekk	-130 173	-111 668
2610 Påleggstrekk skatt	1 046	1 046
2700 Utgående mva (høy sats)	-346 797	0
2710 Fradrag for inngående mva (høys sats)	382 524	0
2711 Fradrag for inngående mva (mellomsats)	609	0
2713 Fradrag for inngående mva (lav sats)	230	0
2770 Skuldig AGA	-34 894	-29 711
2771 AGA påløpne feriepenger	-46 284	-18 914
	<u>-173 740</u>	<u>-159 247</u>
Annen kortsiktig gjeld		
2940 Skuldig feriepenger	-189 912	-178 436
	<u>-189 912</u>	<u>-178 436</u>

RESULTAT

Herøy Vasslag SA

	2018	09.01.2019		
Periode 0-12			Avvik	
	Hittil 2018	Budsjett	Budsjett	
SALGSINNTEKT				
3020 - Vassavgift Husholdning	-7 064 111	-6 969 596	- 94 515	
3021 - Vassavgift næring	-1 439 603	-1 440 750	- 1 147	
3022 - Vassavgift målt forbruk	-3 773 465	-3 249 966	- 523 499	
3023 - Målarleige	-12 150	-13 500	- 1 350	
3030 - Salgsinntekter tjenester Stemmedalen avgpl.	-419 240	-360 000	- 59 240	
3031 - Regnskap andre vasslag	-123 662	-126 000	- 2 338	
3070 - Kostnadsfordeling	-22 250		- 22 250	
3200 - Salgsinntekter utenfor avg. omr.	-347		- 347	
3401 - Adminastrasjonsinntekt	-2 186		- 2 186	
Sum SALGSINNTEKT	-12 857 015	-12 159 812	- 697 202	
ANNEN DRIFTSINNTEKT				
3900 - Renteinntekt kunder	-3 015		- 3 015	
SUM DRIFTSINNTEKTER	-12 860 030	-12 159 812	- 700 218	
LØNSKOSTNAD				
5000 - Lønn til ansatte	2 063 185	1 980 000	- 83 185	
5010 - Feriepenger	238 090	237 600	- 490	
5210 - Fri telefon	11 346		- 11 346	
5290 - Motkonto for trekkfri telefon	-11 346		- 11 346	
5400 - Arbeidsgiveravgift	194 969	277 200	- 82 231	
5410 - AGA av påløpne feriepenger	33 571	36 036	- 2 465	
5900 - Gave til ansatte	2 038	1 500	- 538	
5910 - Div. personal kostnader			-	
5920 - Yrkeskadeforsikring	8 651	9 000	- 349	
5950 - Obligatorisk tjenstepensjon OTP	33 512	39 600	- 6 088	
Sum LØNSKOSTNAD	2 574 016	2 580 936	- 6 920	
6010 - Avskrivningar	3 500 000	3 500 000	-	
ANNEN DRIFTSKOSTNAD				
6100 - Frakt og forsendelsesutg.	1 396		- 1 396	
6200 - Straumforbruk	189 081	160 000	- 29 081	
6320 - Kommunale avgifter/renovasjon etc	13 532	15 000	- 1 468	
6360 - Vask av kontor og garderober	36 487	40 000	- 3 513	
6390 - Andre kostnader lokaler	12 452	5 000	- 7 452	
6400 - Leige maskiner	13 655	20 000	- 6 345	
6420 - Lisens-regnskapsprogram	13 089	25 000	- 11 911	
6430 - Vedlikehold Programvarer (lisenser)	137 993	160 000	- 22 007	
6450 - Medlemmskontingenter	30 338	27 000	- 3 338	
6510 - Handverktøy	2 373	5 000	- 2 627	
6540 - Verktøy/Utstyr/Inventar	3 691	30 000	- 26 309	
6550 - Driftsmaterialer	1 998	5 000	- 3 002	
6560 - Rekvizita		5 000	- 5 000	
6570 - Arbeidsklede og verneutstyr	7 454	15 000	- 7 546	
6600 - Rep. og vedlikehold bygningar	58 943	25 000	- 33 943	
6620 - Rep. og vedlikehold Vassbehandlingsanlegg	889 087	600 000	- 289 087	
6621 - Drift og vedlikehold ledningsnett	3 174 818	2 500 000	- 674 818	
6622 - Vannmålar	55 269	0	- 55 269	
6700 - Revisjons og regnskapshonorar	44 000	45 000	- 1 000	
6710 - Næringsmiddelkontroll	147 399	175 000	- 27 601	
6720 - Juridisk bistand	40 500	10 000	- 30 500	
6730 - Konsulenttenester div.		15 000	- 15 000	
6731 - Konsulenttenester Vannforsyning	117 900	100 000	- 17 900	
6740 - Tilsynsavgift	73 900	50 000	- 23 900	
6750 - Bedriftshelseteneste	8 321	10 000	- 1 679	
6790 - Andre framande tenester			-	
6800 - Kontorutstyr og rekvizita	9 733	10 000	- 267	
6820 - Annonsering			-	
6840 - Faglitteratur/oppslagsverk/aviser	3 271	7 500	- 4 229	
6860 - Møte, kurs, oppdatering o l	18 091	25 000	- 6 909	

6890 - Datautstyr	18 067	15 000	- 3 067
6900 - Telefon og Internett	81 877	60 000	- 21 877
6901 - Alarm og overvåkning	25 671		- 25 671
6940 - Porto	33 425	36 000	- 2 575
7000 - Drivstoff	10 677	12 000	- 1 323
7020 - Vedlikehold biler	11 682	15 000	- 3 318
7040 - Forsikringer/årsavgift	16 758	18 000	- 1 242
7100 - Bilgodtgjørslse	756	2 000	- 1 244
7112 - Bilgodtgjørelse oppgavepliktig	78		- 78
7140 - Reisekostnader ikkje oppgavepliktige	4 858	5 000	- 142
7150 - Diettkostnader oppgavepliktige		3 000	- 3 000
7320 - Annonser og kunngjeringer	10 797	5 000	- 5 797
7420 - Gaver fradragsberettiget	800	2 000	- 1 200
7500 - Forsikringspremiar	45 685	45 000	- 685
7710 - Møtekostnader	3 931		- 3 931
7745 - Øreavrunding, avgiftspliktig	-10		- 10
7746 - Øreavrunding, avgiftsfritt			-
7770 - Bankgebyr	16 348	20 000	- 3 652
7771 - Gebyr Faktura/Adm.	65		- 65
7780 - Renter og gebyrer inkasso	141		- 141
7790 - Andre kostnader			-
7820 - Innkommet på tidligere nedskrevne fordringer			-
7830 - Tap på fordringar	124		- 124
Sum ANNEN DRIFTSKOSTNAD	5 386 501	4 322 500	-1 064 001
SUM DRIFTSKOSTNADER	11 460 517	10 403 436	- 1 057 081
Sum DRIFTSRESULTAT	-1 399 513	-1 756 376	- 356 863
8010 - Renteinntekter bank			-
ANNEN RENTEINNTEKT			-
8050 - Annen renteinntekt	-4 880	-5 000	- 120
8070 - Purregebyr	-36 469	-20 000	- 16 469
8090 - Stengevarsel	-3 391	-5 000	- 1 609
8110 - Rentekostnader	471 410	480 000	- 8 590
Sum Finans RESULTAT	- 426 670	- 450 000	- 6 981
Års Resultat	- 972 843	-1 306 376	- 333 533

13.12.2018

Totalt antal kundar og andelar					2014	Forbruk	Sum		
Tariff	Abonnent13.12.2018	Kundar 03.11.16	13.12.2018	Gebyr 2019	Sum året	Kundar	auke	m3	Forbruk m3
101	bustad <150 m2	590	712	2 834	2 017 808	550	40	102,6	60534
102	Bustad 151-299 m2	1069	1074	3 636	3 905 064	1059	10	190,8	203965,2
103	Bustad >300 m2	186	185	4 848	896 880	177	9	324	60264
111	Hytter, fritidsbolig, rorbu <150 m2	56	57	2 367	134 919	51	5	51,3	2872,8
112	Hytter, fritidsbolig, rorbu 150-299 m2	25	28	2 768	77 504	23	2	95,4	2385
113	Hytter, fritidsbolig, rorbu >300 m3	1	1	3 374	3 374	1			
121	Einsleg pensjonist <150 m2	75	91	2 367	215 397	72	3	51,3	3847,5
122	Einsleg pensjonist 151-299 m2	113	107	2 768	296 176	111	2	95,4	10780,2
123	Einsleg pensjonist >300 m2	1	2	3 374	6 748	2	-1	162	162
	Sum Private bustadar	2116	2257		7 553 870	2046	70		344810,7
150	Naust til fiskerelatert bruk	79	96	550	52 800	79	0	18	1422
							0		
201	Næringseigedom <200 m2	96	94	3 829	359 926	98	-2	135	12960
202	Næringseigedom 201-500 m2	60	59	5 172	305 148	55	5	283	16980
203	Næringseigedom 501-2000 m2	42	45	9 905	445 725	36	6	803	33726
204	Næringseigedom 2001-4000 m2	11	11	21 109	232 199	9	2	2034	22374
205	Næringseigedom 4001-5500 m2	4	4	39 955	159 820	2	2	4105	16420
	Sum Næring u målar	213	213		1 502 818	200	13		102460
1020	Vassmålar m/målarleige	24	25	850		23	1		
1060	Vassmålar u/målarleige	3	3	850		3	0		420000
	Forbruk målarabonenetar (2015)		380000	9,10	3 458 000				
	Sum Næring m/målar	27	28	0	3 458 000	26	1		420000
				0			0		
	Totalt Utan naust	2356	2498		12 567 488	2351	5		
	Avlesingsgebyr	23	21	850	17 850	21	2		
							0		
							0		
	Totalt inntekter				12 585 338		0		868692,7

Budsjett 2019

Herøy Vasslag SA

Budsjettkontroll 31.12.18		Budsjett	Rekneskap	Budsjett		
		2018	31.12.2018	Avvik	2019	
				mot Årsbudsjett		
Driftsinntekter og driftskostnader						
Driftsinntekter						
kto.	3020	Vassavgift bustadar/naust	6 969 596	7 064 111	-94 515	7 606 670
	3021	Vassavgift næring	1 440 750	1 439 603	1 147	1 502 818
	3022	Vassavgift målt forbruk	3 249 966	3 773 465	-523 499	3 458 000
	3023	Gebyr målaravlesing	13 500	12 150	1 350	17 850
		Sum vassavgifter	11 673 812	12 289 329	-615 517	12 585 338
	3030	Salsinntekt, tenester Stemmedal	360 000	419 240	-59 240	150 000
	3031	Salsinntekter Rekneskapsføring andre	126 000	123 662	2 338	130 000
	3070	Kostnadsfordeling		22 250	-22 250	
	3200	Salsinntekter utanfor avg. Område		347	-347	
	3401	Administrasjonsinntekt		2 186	-2 186	
	3900	Renteinntekter kunder		3 015	-3 015	
		Sum andre driftsinntekter	486 000	570 700	-84 700	280 000
		Sum driftsinntekter	12 159 812	12 860 029	-700 217	12 865 338
	5000	Lønninger fast tilsette + styret	1 980 000	2 063 185	-83 185	2 400 000
	5010	Feriepengar	237 600	238 090	-490	288 000
	5400	Arbeidsgiveravgift	277 200	194 969	82 231	254 400
	5410	AGA av påløpne feriepengar	36 036	33 571	2 465	30 528
	5900	Gåve til ansatte	1 500	2 038	-538	2 000
	5910	Div. Personalkostnader		0	0	
	5920	yrkesskadeforsikring	9 000	8 651	349	9 000
	5950	Obligatorist tenestepensjon	39 600	33 512	6 088	96 000
		Lønnskostnad	2 580 936	2 574 016	6 920	3 079 928
	6100	Frakt og forsendelsesutgifter		1 396	-1 396	
	6200	El kraft	160 000	189 081	-29 081	180 000
	6320	Komm.avg./renhold	15 000	13 532	1 468	15 000
	6360	Vask kontor og garderober	40 000	36 487	3 513	40 000
	6390	Andre kostnader lokale	5 000	12 452	-7 452	10 000
	6400	Leige maskiner	20 000	13 655	6 345	14 000
	6420	Lisens Regnskapsprogram	25 000	13 089	11 911	25 000
	6430	Vedlikehald programvare (lisensar)	160 000	137 993	22 007	150 000
	6450	Medlemskontingentar	27 000	30 338	-3 338	30 000
	6510	Håndverktøy	5 000	2 373	2 627	5 000
	6540	Verky/utstyr/inventar	30 000	3 691	26 309	25 000
	6550	Driftsmateriell	5 000	1 998	3 002	5 000
	6560	Rekvisita	5 000	0	5 000	2 000
	6570	Arbeidsklær og verneutstyr	15 000	7 454	7 546	15 000
	6590	Anna driftsmateriell			0	
	6600	Reparasjon/vedlikehald bygningar	25 000	58 943	-33 943	250 000
	6620	Rep./vedlikehald Vannbehandling	600 000	889 087	-289 087	800 000
	6621	Drift vedlikehald ledningsnett	2 500 000	3 174 818	-674 818	2 500 000
	6622	Vannmålere		55 269	-55 269	0
	6700	Revisjon	45 000	44 000	1 000	45 000
	6710	Næringsmiddelkontroll	175 000	147 399	27 601	175 000
	6720	Juridisk bistand	10 000	40 500	-30 500	50 000
	6730	Konsulenttenester	15 000	0	15 000	0
	6731	Konsulenttenester Vassforsyning	100 000	117 900	-17 900	100 000
	6740	Tilsynsavgift Radiokomm. Damsikring	50 000	73 900	-23 900	50 000
	6750	Bedriftshelseteneste	10 000	8 321	1 679	10 000
	6790	Andre fremmede tenester		0	0	
	6800	Kontorutstyr og rekvisita	10 000	9 733	267	10 000
	6840	faglitteratur, aviser	7 500	3 271	4 229	7 500
	6860	Møte, kurs, oppdatering	25 000	18 091	6 909	25 000
	6890	Datautstyr	15 000	18 067	-3 067	20 000
	6900	Telekommunikasjon/Data	60 000	81 877	-21 877	70 000
	6901	Alarm og overvaking	0	25 671	-25 671	10 000

6940	Porto	36 000	33 425	2 575	36 000
7000	Drivstoff	12 000	10 677	1 323	12 000
7020	Vedlikehald bilar	15 000	11 682	3 318	15 000
7040	Forsikring, årsavgift	18 000	16 758	1 242	25 000
7100	Bilgodtgjerdsl	2 000	756	1 244	1 000
7112	Bilgodtgjerdsl oppgavepliktig		78	-78	0
7140	Reisekostnader ikke oppg.pliktig	5 000	4 858	142	5 000
7150	Diettkostnader	3 000	0	3 000	0
7160	Diettkostnader ikkje skattepliktig			0	0
7320	Annonsering	5 000	10 797	-5 797	15 000
7420	Gåver frådragsberettiga	2 000	800	1 200	2 000
7500	Forsikringspremiar	45 000	45 685	-685	45 000
7710	Møtekostnader		3 931	-3 931	5 000
7746	Øreavrunding avgiftsfri		-10	10	
7770	Bankgebyr	20 000	16 348	3 652	20 000
7771	Gebyr faktura/Adm		65	-65	
7780	Renter og Gebyr inkasso		141	-141	
7790	Andre kostnader			0	
7820	Innkome på tidlegere nedskrivne fordringar			0	
7830	Tap på krav, realiserte		124	-124	
	Sum andre driftskostnader	4 322 500	5 386 501	-1 064 001	4 819 500
	Sum Driftskostnader	6 903 436	7 960 517	-1 057 081	7 899 428
	Driftsresultat før avskrivningar	5 256 376	4 899 512	356 864	4 965 910
	Ordinære avskrivningar	3 500 000	3 500 000	0	
	Driftsresultat	1 756 376	1 399 512	356 864	4 965 910
8010	Renteinntekter bank				
8050	Annan renteinntekt	5 000	4 880	120	5 000
8070	Purregebyr	20 000	36 469	-16 469	35 000
8090	STENGEVARSEL	5 000	3 391	1 609	5 000
	Sum Finansinntekter	30 000	44 740	-14 740	45 000
8110	Rentekostnader bank	480 000	471 410	8 590	450 000
8150	Annan rentekostnad			0	
	Sum rentekostnader	480 000	471 410	8 590	450 000
	Finansresultat	450 000	426 670		405 000
	Årsresultat	1 306 376	972 842		4 560 910

Aktuelle utbyggingsprosjekt Revidert 13.12.2019			Behov							
Arstal	HOVUDLEDNINGSNETT	Dimensj.	2018	2019 - 2023	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Sum
			Investering							
2018/19	Torvik - Arhaug		2 680 000	2 300 000	2 300 000					2 300 000
2019	Nørvåg frå Beddingen til Urholmen ???	200PE		1 000 000	1 000 000					1 000 000
2019	Arhaug - Bø - Sande - Ytrebø (minus anleggsbidrag)			1 500 000	1 500 000					1 500 000
2019	Sævik Ny ledning frå Even Remøy mot tunellen	200PE		1 400 000	1 400 000					1 400 000
2019	Parken - Djupedal - Huldal			2 000 000	2 000 000					2 000 000
2020	Leinevika - Bedehuset - Edin Leine			2 500 000	1 500 000	1 000 000				2 500 000
2020	Sævik Oppgradering av hovudnett 63 og 75 mm			1 500 000		1 500 000				1 500 000
2020	Igesund sanering av demningar.			1 000 000		1 000 000				1 000 000
2020	Ny ledning frå busslomma v/P.O. Berge til Berge Bedehus	315PE		4 000 000		1 000 000	3 000 000			4 000 000
2021	Frå krysset v/P.K.Frøysa til busslomma	200PE		1 500 000			1 500 000			1 500 000
2021	Ny ledn. Herøysenteret til Automarine	315PE		2 500 000			2 500 000			2 500 000
2022	Igesund, Fjerning av gamle rør.			600 000				600 000		600 000
2022	Sanering av Svartevatnet som dam			1 000 000				1 000 000		1 000 000
2022	Leine til Remøyholm (Ventar på SVV ny veg/gangveg)			5 500 000		2 000 000		3 500 000		5 500 000
2022	Utskifting frå busslomme i Flusundvegen	200PE		1 000 000				1 000 000		1 000 000
	Investering Leidningsnett		2 680 000	29 300 000	9 700 000	6 500 000	7 000 000	6 100 000		29 300 000
2019	Overvaking Driftskontroll Mørkevatnet			210 000	210 000					
2019	Ny arbeidsbil			350 000	350 000					350 000
2022	Nytt Reinseanlegg på Moltu			45 200 000			15 000 000	30 000 000		45 000 000
	Delsum Utstyr/anlegg.		0	45 760 000	560 000	0	15 000 000	30 000 000	0	45 350 000
	Sum investering/kostnad		2 680 000	75 060 000	10 260 000	6 500 000	22 000 000	36 100 000	0	74 650 000
	Finansiert av driftsinntekter		6 700 000		4 150 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	
	Finansiert av lånekapital		-4 020 000		6 110 000	1 500 000	17 000 000	31 100 000	-5 000 000	3 590 000
	Disponibel kapital pr. 31.12.akumulert	2 600 000	7 500 000		1 390 000	-110 000	-17 110 000	-48 210 000	-43 210 000	
Normatic	Serviceavtale Driftskontroll	Fast	51 000							
Sticos	Sticos oppslag, regnskap	Fast	7 500							
Coromatic	Serviceavtale UPS	Fast	6 700							
STH	Serviceavtale Klor og Vannglas	Pr. time	12 000							
Sterner A	Serviceavtale UV anlegg	Fast	14 000							
Powel	Lisens Gemini VA og Portal	Fast	30 600							
Haugen	Leasing kopimaskin	Fast	10 200							
UniMicro	Lisens Rekneskapsprogram	Fast	20 000							
SEVI	Straumagregat	Fast	3 000							
Ancistrus	Serviceavtala basseng Moltu og Frøystad	Fast	24 800							
UMS	SMS Varsling	Fast	22 000							
Focus	Fokus Vardac og Autocad	Fast	13 000							
Stamina	Stamina Bedriftshelseteneste	Fast	7 400							
			222 200							

41000

58000

0

12000

7500

33500

77500

Produksjonskostnad av Vatn
Herøy vasslag

			m3
	Mengde vatn	2015	1 611 000
	Avskrivning Vannbehandlingsanlegg	612 730	
	Avskrivning Sjøleidningar	514 000	
	Servicavtalar vannbehandling	126 000	
6900	Telekommunikasjon	67 138	
	Lønskostnad ei stilling	900 000	
6200	Straum	140 985	
6620	rep vedlikeh. Vannbehandling	523 550	
6621	Drift Leidningsnett		
6710	Næringsmiddelkontroll	157 116	
6740	Tilsynsavgift	54 810	
		3 096 329	1,92
	Avskrivning Vannbehandlingsanlegg		
	Avskrivning Sjøleidningar		
	Servicavtalar vannbehandling	126 000	
6900	Telekommunikasjon	67 138	
	Lønskostnad ei stilling		
6200	Straum	140 985	
6620	rep vedlikeh. Vannbehandling	523 550	
6621	Drift Leidningsnett	3 289 649	
6710	Næringsmiddelkontroll	157 116	
6740	Tilsynsavgift	54 810	
		4 359 248	2,71
	Lønn ei stilling	900 000	
	Driftskostnader	4 804 901	
	Vedlikehald leidningsnett	-3 289 649	
	Avskrivning Vannbehandlingsanlegg	612 730	
	Avskrivning sjøleidningar	514 000	
		3 541 982	2,20

3 289 649

Utviklingsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	ERLEVIK	Arkivsaknr:	2013/508
		Arkiv:	K24

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
7/19	Formannskapet	22.01.2019
6/19	Kommunestyret	31.01.2019

FORPROSJEKT: UTDJUPING AV FOSNAVÅG HAMN

Møtebehandling:

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Formannskapet - 22.01.2019

Herøy kommunestyre godkjenner forprosjektet og ber vidare om at administrasjonen held fram med arbeidet med å legge til rette for eit samla deponi på indre hamn.

I det vidare arbeidet vil det og vere naturleg å sjå nærare på ei detaljprosjektering (hovudprosjekt), men først når ein finansieringsmodell kan leggast fram for kommunestyret.

Ein finansieringsmodell skal handsamast og godkjennast av Herøy kommunestyre.

Tilråding:

Herøy kommunestyre godkjenner forprosjektet og ber vidare om at administrasjonen held fram med arbeidet med å legge til rette for eit samla deponi på indre hamn.

I det vidare arbeidet vil det og vere naturleg å sjå nærare på ei detaljprosjektering (hovudprosjekt), men først når ein finansieringsmodell kan leggast fram for kommunestyret.

Ein finansieringsmodell skal handsamast og godkjennast av Herøy kommunestyre.

Særutskrift:

Utviklingsavdelinga
Kystverket, region midt
Kystverket, hovudkontor
Møre og Romsdal Fylkeskommune
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Samferdselsdepartementet

Vedlegg:

- 1. Rapport: *Forprosjekt for utdyping av Fosnavåg hamn.*
- 2. Utkast til «*Sikkerheit, helse og arbeidsmiljøplan*» (SHA-plan).
- 3. Utkast til «*Ytre Miljøplan*».

Uprenta vedlegg:

- DNV-GL (2017) Risikoanalyse for Fosnavåg havn. Høvik: DNV- GL AS Maritime.
- Kystverket (2017) Usikkerhetsanalyse (UA) *Kostnadsoverslag etter anslagsmetoden.* Ålesund: Kystverket, region midt.
- Menon Economics (2017), *Samfunnsøkonomisk analyse – utdyping av Fosnavåg fiskerihavn.* Menon publikasjon nr. 21/2017.
- Multiconsult AS (2018), *Kystverket. Fosnavåg fiskerihavn, Deponering av mudringsmasser.* (Tiltaksplan). 417849-RIGm-RAP-003. Ålesund: Multiconsult AS.
- Multiconsult AS (2018), *Fosnavåg fiskerihavn – deponering av mudringsmasser.* (Forprosjekt deponi indre havn). 417849-RIG-RAP-003. Ålesund: Multiconsult AS.
- Norges Geotekniske Institutt, NGI (2010) *Fosnavåg fiskerihavn.* Datarapport 20100182-00-2-R. Trondheim: NGI.
- Rambøll (2013) *Kartlegging av forurenset sjøbunn – Fosnavåg.* M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2013) *EDD Fosnavåg – Herøy kommune.* M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2013) *Tiltaksplan for urensset sjøbunn i Fosnavåg hamn – Herøy kommune.* M-rap-002. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2015) *Tiltaksplan for opprydding i forurenset grunn – Fosnavåg.* M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2015) *Miljøteknisk grunnundersøkelse – Fosnavåg.* M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2015) *Dokumentasjon av sjakter (Notat).* Notat nr. 002. Trondheim: Rambøll.

Samandrag av saka:

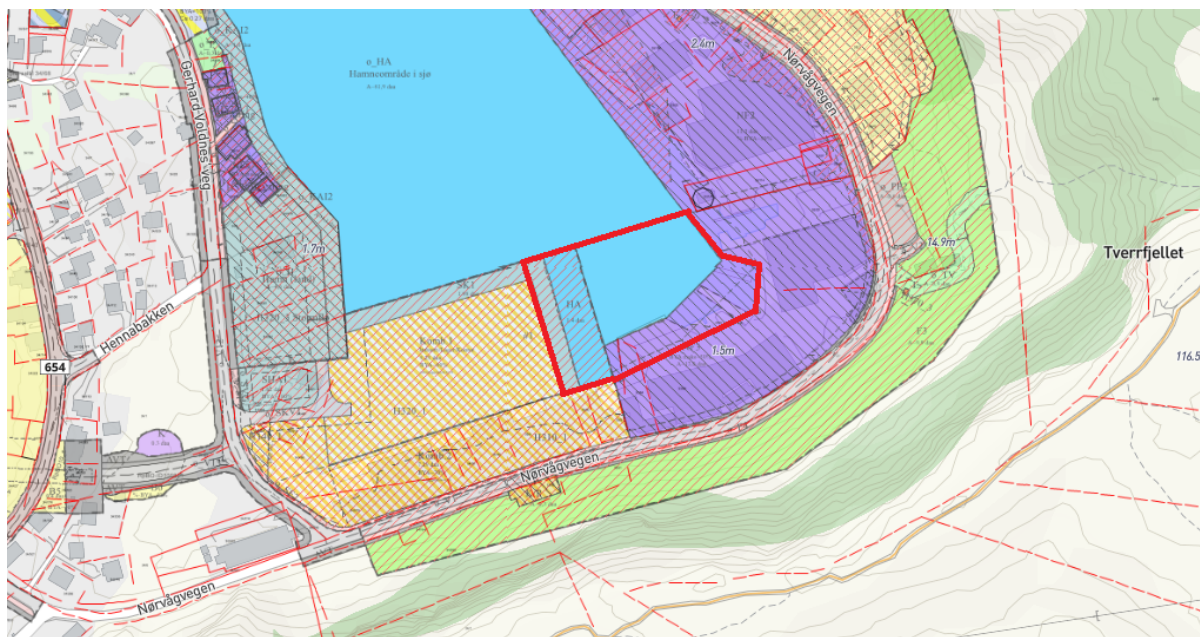
Kystverket avslutta i januar 2018 arbeidet med forprosjekt for deponiprojektet i Fosnavåg hamn. Sidan har administrasjonen arbeidd med søknad om forskotering for å finansiere projektet. Søknaden bar ikkje fram, og den tverrpolitiske

arbeidsgruppa for prosjektet vedtok at Herøy kommune skulle fullføre arbeidet med forprosjektet. Dette er no slutført. Som vedlegg til forprosjektet ligg dokumenta «Ytre miljøplan» (YM-plan) og «Sikkerheit, helse og arbeidsmiljøplan» (SHA-plan).

Saksopplysningar:

Forprosjektet legg til grunn for vidare detaljprosjektering av utdjuingsprosjektet. Rapporten baserer seg på dei data som er innhenta sidan 2010. Først av NGI og Rambøll, og sidan 2016 Multiconsult. Sentrale rapportar som er referert/ vist til er lista opp som uprenta vedlegg og kan leverast ved førespurnad.

Forprosjektet for Fosnavåg hamn legg til grunn at hamnebassenget og innseglinga til Fosnavåg hamn skal utdjupest til – 8,3 meter. Det er om lag 111.000 m³ lausmasse, samt 11.000 m³ fjell som skal takast ut. Lausmassane er i stor grad forureina og må difor deponerast i strandkantdeponi. Rapporten legg til grunn Multiconsult si tilråding: At ein etablerer eitt deponi for forureina masse, og at dette vert plassert i indre hamn. Deponiet vil romme om lag 115.000 m³ masse, og konklusjonen frå geotekniske rapportar er at dette skal vere tilstrekkeleg kapasitet. Dette krev eit deponi som strekk seg over heile vågen. Dermed må ein sette i gong ein omreguleringsprosess for eit areal lengst søraust i vågen (sjå område markert med raudt omriss i figur 1).

Figur 1: Området markert med raudt omriss må omregulerast slik at deponiet kan konstruerast med ei linje over vågen.

Forprosjektet legg ikkje opp til kva metode som skal nyttast i arbeidet med mudring, og ein veit heller ikkje meir om lengde på anleggstid. Rapporten skisserer kva eigenskapar massene har, volum og kva løysingar som er moglege i forhold til sjølve mudringa og konstruksjon av deponiet. Det er også teke med kostnadsoverslag for den anbefalte deponiløysinga. Vidare skisserer rapporten kva som må utgreiast og klargjerast som ein del av detaljprosjekteringa (hovudprosjekt). Risikovurderingar er gjort på forprosjektnivå, og der er gjort greie for kva faktorar som må passast på i forhold til tryggleik og ytre miljø.

Det som må utgreiast nærmare i detaljprosjektering (hovudprosjekt) er mellom anna at går inn for eit endeleg val på metode for mudring, at ein får ei detaljprosjektering og plassering av deponi, at ein utfører nye usikkerheitsanalyser på kostnadar og ferdigstiller YM-plan og SHA-plan. Fleire moment kan tilkome.

Vurdering:

Forprosjektet er fullført av Herøy kommune etter at Kystverket la ned arbeidet vinteren 2018. Slutføringa baserer seg på den kunnskapen som har vore tilgjengeleg gjennom Kystverket sine konsulentar frå perioden 2010-2018. Kystverket har ingen rolle i det vidare arbeidet med prosjektet, anna en ei rådgivande rolle på førespurnad. Møre og Romsdal fylkeskommune tek over eigarskapet til Fosnavåg fiskerihamn frå 01.01.2020, og vert ein viktig part i arbeidet med detaljprosjektering og gjennomføring av prosjektet.

Konklusjon:

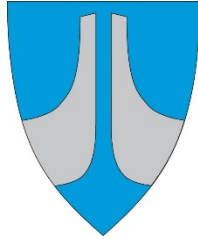
Rådmannen rår formannskapet til å godkjenne forprosjektet og ber vidare om at administrasjonen kan halde fram med arbeidet med legge til rette for eit samla deponi på indre hamn. I det vidare arbeidet vil det og vere naturleg å sjå nærare på ei detaljprosjektering (hovudprosjekt), men først når ein finansieringsmodell er kan leggast fram. Finansieringsmodellen skal handsamast og godkjennast av kommunestyret.

Fosnavåg, 20.12.2018

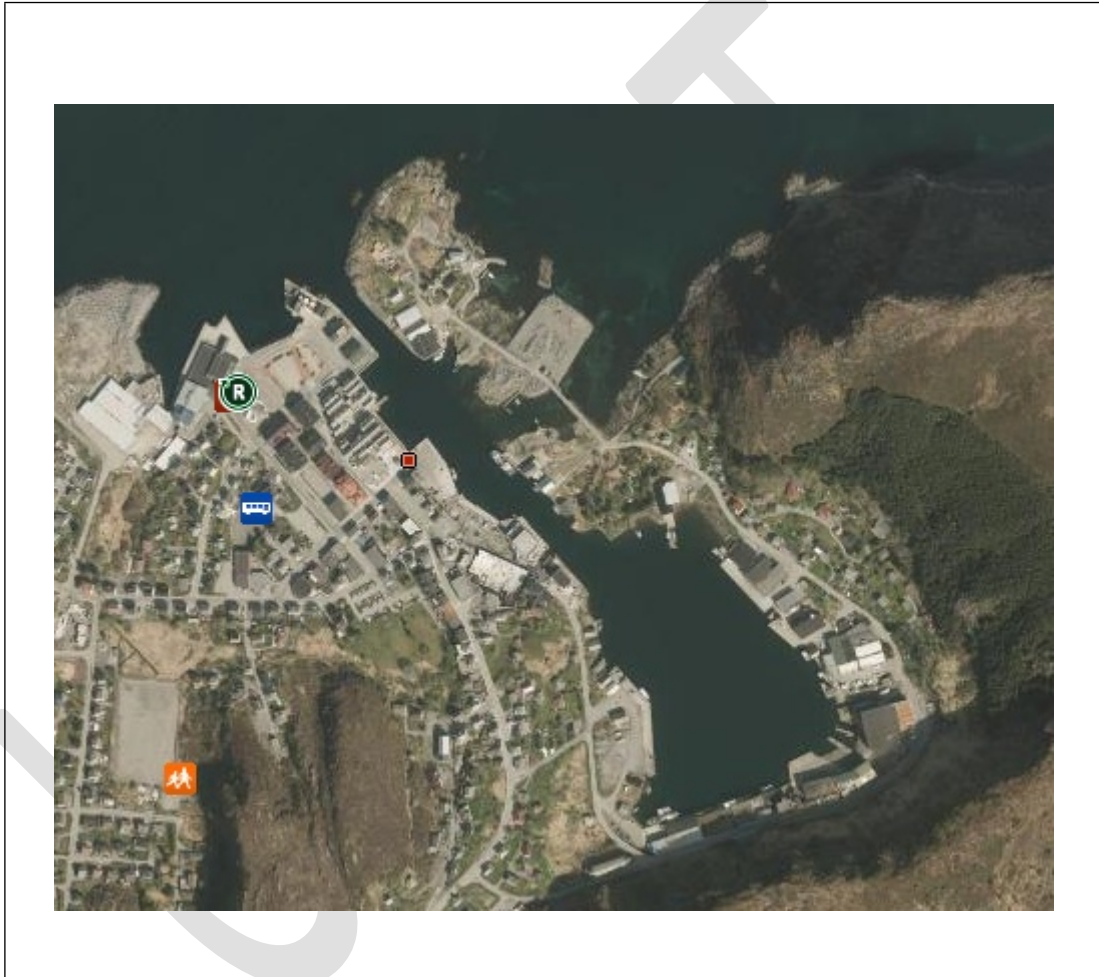
Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Jarl Martin Møller
Avd.leiar

Sakshandsamar: Erlend Sporstøl Vikestrand

RAPPORT FORPROSJEKT FOSNAVÅG FISKERIHAVN

2012/5291

6	Ferdigstilt av Herøy kommune	12.12.18	
5	Kystverket	30.01.18	
4	Kystverket	20.03.17	
3	Kystverket	20.12.16	
REV.NR.	BESKRIVELSE	DATO/SIGN. UTFØRT	DATO/SIGN. KONTROLLERT

Sammendrag

Fylke: Møre og Romsdal **Kommune:** Herøy (1515) **Sted:** Fosnavåg fiskerihavn

Byggherre: Herøy kommune

**Oppdragsreferanse
ePhorte saksnr.:**

2012/5291 (Kystverket)
2013/508 (Herøy kommune)

Prosjektleder: Terje B. Misund (KV)
Erlend S. Vikestrand (HK)

Dato: 12.12.2018

**Rev.
nr:** 6

Sammendrag:

- **Dagens situasjon/behov**
Aktiv fiskerihavn med mottaksanlegg, notbøteri, diverse marine servicetilbud og bra kaifasiliteter, men for liten dybde. Dette skaper problem for både lokal flåte og andre fartøy som skal levere eller benytte havna på annen måte. Godsbåter som er aktuell for utskipping av fiske nekker i dag å anløpe havna pga for liten dybde.
- **Beskrivelse av tiltaket**
Utdyping av indre havn og innseiling til kote –8,3m. Det skal fjernes ca.111.000 m³, til dels sterkt forurenset løsmasse og rundt 11.000 m³ med fjell som vil bli plassert i et strandkantdeponi. Deponiet vil bli plassert i indre havn, med en cellespункonstruksjon gående i vest-øst retning innerst i «Vågen».
- **Mål og virkning**
Problemfri havn for alle aktuelle fartøy og muligheter for videre utvikling av havna. Mulighet for direkte utskipping av fisk
- **Konklusjon om videreføring**
Tiltaket ligger inne i gjeldene NTP for gjennomføring i perioden 2024-29

Kostnadsoverslag inkl merking:

Kr: 118,6 mill eks. fag. adm. og eks. mva.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1 INNLEDNING	5
1.1 BAKGRUNN	5
1.2 TILTAKETS BEHOV, MÅL OG EFFEKTER	5
2 BESKRIVELSE AV TILTAK	5
2.1 BESKRIVELSE AV EKSISTERENDE FORHOLD	5
2.2 OVERSIKTSKART OG KOMMUNIKASJONSFORHOLD	5
2.3 BESKRIVELSE AV VALGT LØSNING.....	6
3 FREMDRIFT	8
3.1 FREMDRIFTSPLAN	8
4 ØKONOMI	8
4.1 BESKRIVELSE AV METODIKK OG BEREGNINGSMETODE	8
4.2 KOSTNADER EKS. MVA OG ADM.	8
4.3 SAMFUNNSØKONOMISK ANALYSE (SØA)	9
5 UTREDNING	9
5.1 NASJONAL TRANSPORTPLAN (NTP) OG KYSTVERKETS HANDLINGSPROGRAM	9
5.2 FORHOLD TIL OVERORDNEDE PLANER, LOVER OG FORSKRIFTER	10
5.3 EIENDOMSFORHOLD.....	11
5.4 KONSEKVENsutREDNING	11
5.5 KONKLUSJON SØA	11
5.6 USIKKERHETSANALYSE	11
5.7 SHA-PLAN.....	12
5.8 INNSPILL TIL YM-PLAN	12
5.9 ROS ANALYSE	12
5.10 MARINARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER	12
5.11 GEOTEKNISKE UNDERSØKELSER.....	12
5.12 MILJØTEKNISKE UNDERSØKELSER.....	12
5.13 NATURMANGFOLD	12
5.14 KULTURMINNELOVEN	13
5.15 TRAFIKKDATA/GRUNNLAGSINFORMASJON	13
5.16 SJØULYKKER	13
5.17 BØLGER, VIND, STRØM OG TIDEVANN	13
5.18 SANDVANDRING, TILSILTING OG EROSJON.....	13
5.19 FASTMERKE.....	14
5.20 KABLER OG LEDNINGER	14
5.21 MINER.....	14
5.22 SPESIALOMRÅDER.....	14
6 PROSJEKTERING	14
6.1 ALTERNATIVE LØSNINGER.....	14
6.2 NAVIGASJONSINNRETNINGER OG MERKEPLAN	14
6.3 BEGRENSNINGER I FARLED	15
6.4 DIMENSJONERING AV HAVNEBASSENG	15
6.5 DIMENSJONERING DEPONI	15
6.6 SIMULERING	16
6.7 MENGDEBEREGNING	16
6.8 MUDRING (UT OVER KV SIN PLAN).....	17

7	ANLEGGSBESKRIVELSE	18
7.1	VALG AV DEPONILØSNING	18
7.2	MUDRING.....	19
8	VIDERE AVKLARINGER / ARBEID.....	20
	VEDLEGG	21

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Fosnavåg (bystatus fra 2000) er kommunesenteret i Herøy kommune i Møre og Romsdal. Innbyggertallet i Herøy kommune er ca. 9000. Mange større rederi innen fiskeri og offshore har tilhørighet i kommunen.

Fosnavåg fiskerihavn er en byhavn med aktivt fiskerimiljø med mottaksanlegg, notbøteri, diverse marine servicetilbud og gode kaifasiliteter. Dybden i havnebassenget er imidlertid for liten for dagens fiskeflåte. Dette skaper problem for både lokal flåte og andre fartøy som skal levere eller benytte havnen på annen måte. Staten har tidligere foretatt utdyping av havnebassenget og innseilingen til havna i flere omganger, men dette er ikke lenger tilstrekkelig til dagens fartøy.

Forprosjektet har vært utført av Kystverket frem til vinteren 2018. Denne versjonen (versj. 6) er slutført av Herøy kommune. Kystverket har hatt ekstern kompetanse fra NGI, Rambøll og Multiconsult for datainnhenting, analyser og vurderinger. Mye av bakgrunnsinformasjonen og vurderingene som er nevnt i denne rapporten er hentet fra dokumenter som er levert fra disse partene, i særlig grad fra Multiconsult. Her er rapportene «*Forprosjekt deponi indre havn, 417849-RIG-RAP-003*» og «*Tiltaksplan, 417849-RIGm-RAP-003*» i stor grad benyttet som kildemateriale.

1.2 Tiltakets behov, mål og effekter

Skal havna være levende og fremtidsrettet må det foretas en utdyping. Målsettingen er etter gjennomført tiltak at alle aktuelle fartøy skal kunne benytte seg av denne strategisk viktige havna. Den vil etter at utdypingen er ferdig igjen kunne være en effektiv havn med både service, mottak og utskipping. Dette vil ha meget stor betydning for Herøy kommune som er fremtredende både når det gjelder fiskeri- og offshorenæring.

2 Beskrivelse av tiltak

2.1 Beskrivelse av eksisterende forhold

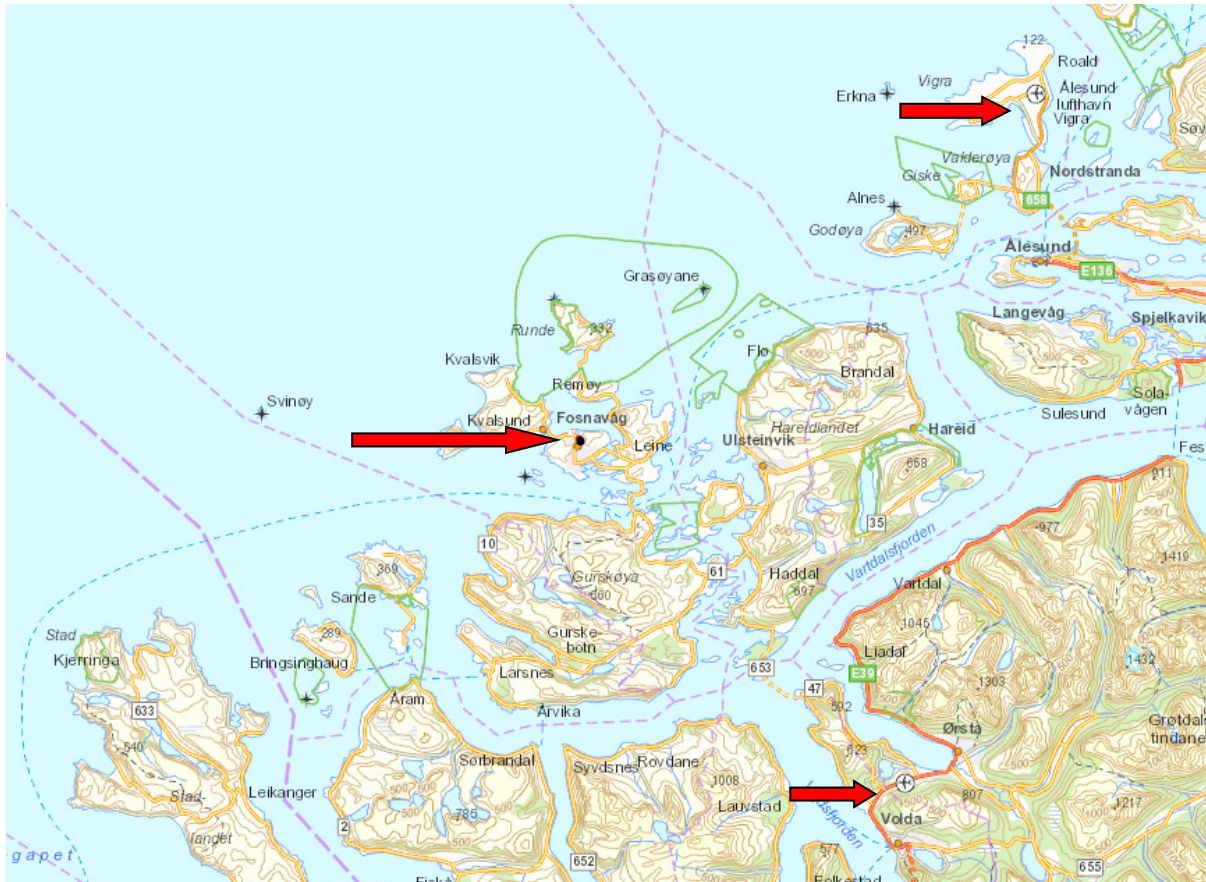
Havna har stor aktivitet med fiskemottak og servicebedrifter, men er i dag vanskelig tilgjengelig for de største fartøyene pga dybden som i dag er -6m, noen steder mindre. Her er derfor stadig fartøy som må tilpasse seg tidevannet, eller som ikke kan anløpe havna.

2.2 Oversiktskart og kommunikasjonsforhold

Fosnavåg ligger i Herøy kommune like nord for Stad og ca. 17 Nm sørvest for Ålesund. Kommunen er landfast med Hareidlandet og Ulsteinvik, og knytet til

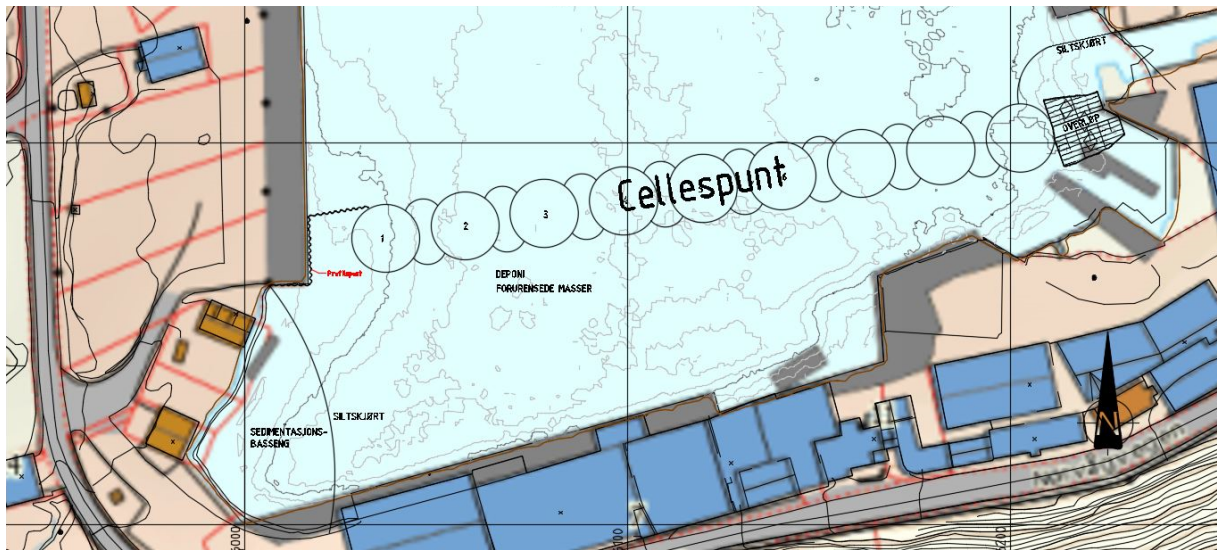
Ørsta/Volda regionen med Eiksund-sambandet. Flyplass i Ørsta/Volda (50km fergefritt) og Ålesund (90km + ferge).

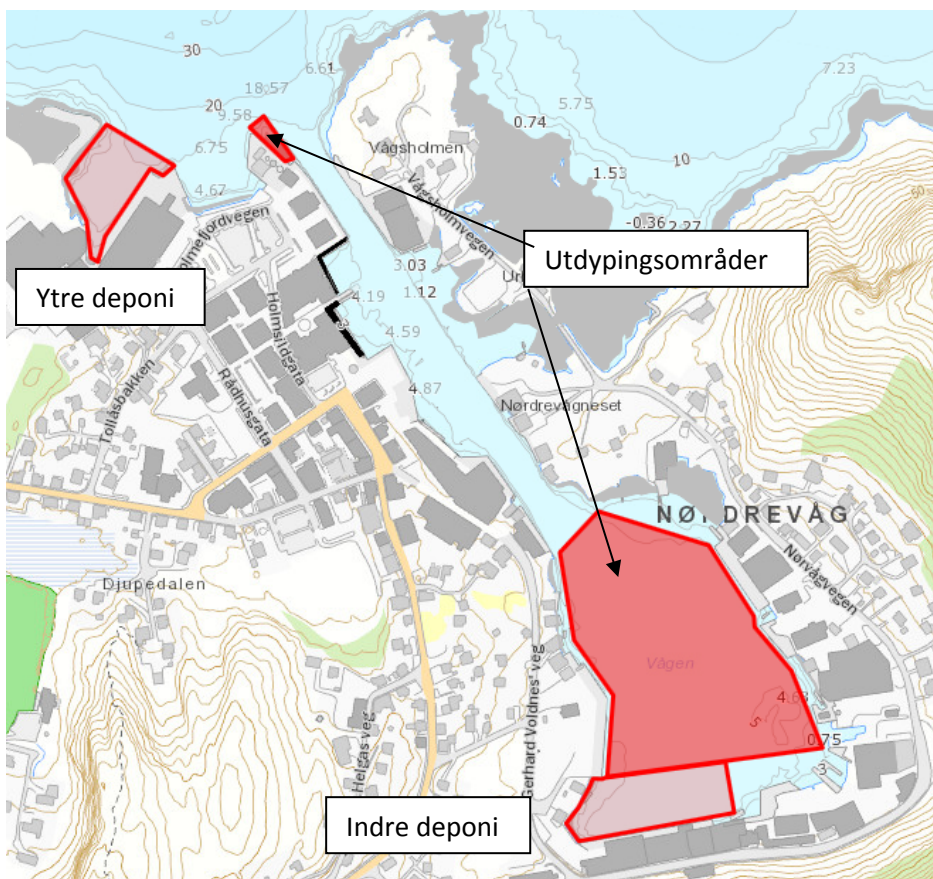
Figur 1 Fosnavåg vist sentralt i kartfiguren i forhold til kommuner og tettsteder rundt.

2.3 Beskrivelse av valgt løsning

Hele indre havn med et areal på 37.000m² er planlagt utdypet til -8,3m, noe som medfører fjerning av totalt 122.000 m³ masse, derav ca. 11.000 m³ fjell. Mesteparten av løsmassene er forurenset, men i ulike grader. Kystverket har med bakgrunn i økonomi og konklusjoner fra tekniske rapporter fra Multiconsult AS planlagt med ett deponi i indre del av Fosnavåg havn. Dette vil si et deponi som strekker seg over hele indre vågen (figur 2). Man går dermed bort fra tidligere arbeid der det ble planlagt for en løsning med to deponier (indre- og ytre havn, se figur 3).

Figur 2 Skisse for et samlet deponi i indre havn (etter nye vurderinger der man går bort fra todelt løsning som vist i figur 3).

Figur 3 Tidligere tenkt plassering av to deponier for forurenset masse. Det er i tillegg lagt til at innseilingen skal utdypes på de stedene der det er grunnere en 8,3m.

Endelig plassering av spunten vil måtte avgjøres i detaljprosjekteringen/hovedprosjekt. Momenter som må vurderes er bla den totale mengden av forurenset masse og hvordan disse massene vil sette seg i deponiet (her må det likevel påpekes at det foreligger mye datagrunnlag i forhold til volum og setninger).

3 Fremdrift

3.1 Fremdriftsplan

Dette tiltaket har lagt inne i NTP i flere perioder, men har blitt forskjøvet. Tiltaket var i forrige NTP planlagt oppstartet i 2017. Forprosjektet er dessverre blitt sterkt forsinket. Fosnavåg havn ligger per 2018 inne i NTP for perioden 2024-29, men fiskerihavner skal som kjent overtas av fylkeskommunene fra 01.01.2020. Herøy kommune har i 2018 arbeidet for å forskuttere prosjektet i sin helhet. Det ble søkt om forskuttering til samferdselsdepartementet i søknad datert 27.04.2018. Søknaden har blitt avslått. Det har blitt arbeidet hardt politisk og fra arbeidsgruppen i Herøy opp mot statsbudsjettforhandlingene for 2019 for å få i stand en ny søknadsordning for forskuttering, uten at dette har lyktes. Det ser derfor ut til at prosjektet/anlegget nå blir flyttet til Møre og Romsdal fylkeskommune fra 2020 og der prosjektet da vil måtte finansieres ut i fra rammene til fylkeskommunen.

4 Økonomi

4.1 Beskrivelse av metodikk og beregningsmetode

Tiltaksområdet er kartlagt av Sjøkartverket og geotekniske undersøkelser gjennomført av NGI, Rambøll og Multiconsult som gir grunnlag for masseberegningene.

4.2 Kostnader eks. mva og adm.

Eablering deponi	kr.	90,6 mill
Klargjøring tomt og kai	kr.	28,0 mill
Sum	kr.	118,6 mill

Dette kostnadsoverslaget tar for seg alternativ 2 i Multiconsult sin rapport «Forprosjekt indre havn» (417849-RIG-RAP-003, s. 26). Det er fortsatt usikre kostnader da størrelse og dimensjonering av deponiet, samt miljøtiltak/overvåking av deponiet ikke er ferdig prosjektert og kalkulert. Det som omhandler «klargjøring tomt og kai» inkluderer også pelefundamentering med betongpel i deponiet. Overslaget inkluderer «overslag for uforutsett», men tar ikke for seg ny sjømerking.

4.3 Samfunnsøkonomisk analyse (SØA)

Menon Economics har kjørt ny samfunnsøkonomisk analyse for dette tiltaket. De tar for seg gjeldene plan med utdyping av kun indre havn, men viser også et alternativ 2 som også inkluderer utdyping av innseilingen til havna. Kostnadene i SØA er satt noe høyere enn prosjektleders overslag. Dette har grunnlag i flg:

Som nevnt i innledningen er sammenstillingsåret 2022, mens investeringskostnadene forventes å påløpe i 2017 og 2018. I usikkerhetsanalysen utført av Kystverket Midt-Norge er anleggsperioden satt til 18 måneder, og startåret for analysen blir med dette 2017 (Kystverket (2016)). Ettersom investeringskostnadene påløper før sammenstillingsåret, er investeringskostnadene oppdiskontert med en årlig diskonteringsrente på fire prosent.

Konklusjon SØA:

Den samfunnsøkonomiske analysen som er gjennomført konkluderer med at utdypingstiltakene ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Samlet negativ nettonytte av tiltaket 1 er beregnet til et tap av 66 millioner 2016-kroner. Dette gir en negativ nettonytte per budsjettkrone på 0,6 kroner. Samlet negativ nettonytte av tiltaket 2 er beregnet til et tap av 68 millioner 2016-kroner. Dette gir en negativ nettonytte per budsjettkrone på 0,5 kroner. De prissatte nyttevirkingene av tiltaket knytter seg til opparbeiding av nye arealer til nærings- og byutviklingsformål, samt reduksjon av ventetid for fisketartøy i transport til og fra havnen. Virkningene er ville vært i tråd med tiltakets målsetninger om å bidra til effektiv sjøtransport, sikre trygg ferdsel og hindre/begrense miljøskade fra akutt forurensing, men nyttevirkingene er begrenset i forhold til kostnadene knyttet til begge tiltakene.

5 Utredning

5.1 Nasjonal transportplan (NTP) og Kystverkets handlingsprogram

Tiltaket ligger i gjeldene NTP for perioden 2024-2029. Fra 1. januar 2020 vil eierskap og drift av fiskerihavnene i Norge bli overført til fylkeskommunene. Posisjonen i NTP er i praksis ubetydelig for finansiering og gjennomføring av prosjektet, da prosjektet skal overføres til fylkeskommunen i 2020. Det er da opp til fylkeskommunen å løyve midler til prosjektet ut i fra rammeoverføringene til fylket.

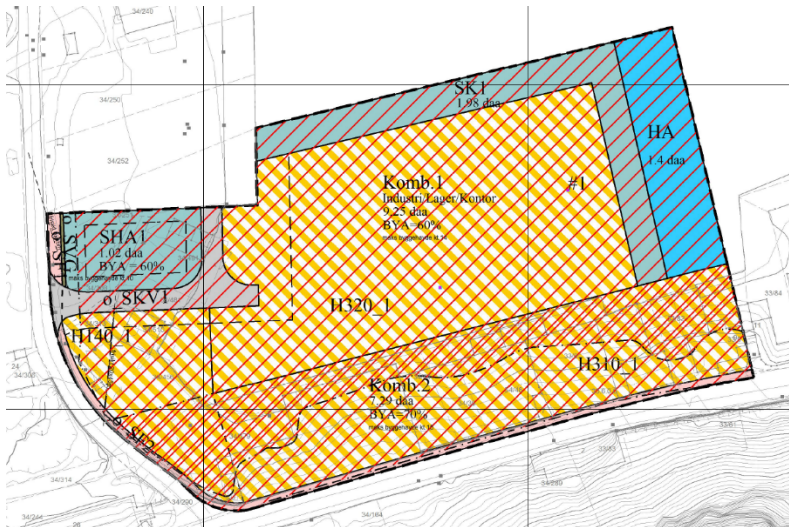

5.2 Forhold til overordnede planer, lover og forskrifter

Figur 4 Områdeplan for Fosnavåg havn (2012).

Fosnavåg havn er regulert med områdeplan der land og sjøområder er avsatt til havneområde og næringsareal til fiskerinæring. Kommunen satser på å videreutvikle havnen for fiskerinæringen. To områder er detaljregulert til deponering av masse (ren eller uren). Indre havn (figur 5) er den aktuelle kandidaten for deponering av urene masser, da tekniske vurderinger viser at deponiet i ytre havn er lite hensiktsmessig å nytte. Ytre deponi vil i tillegg være fordyrende for prosjektet. Et vilkår for å få benyttet indre deponi er at det blir trukket i en linje over hele Vågen (indre del). Det er derfor nødvendig å omregulere sørøstre del av Vågen, slik at dette blir regulert et sammenhengende deponiområde i indre havn.

Figur 5 Detaljreguleringsplan for Fosnavåg havn, indre havn. Denne planen legger til rette for et deponi i sørvestre del av indre havn. For å få et sammenhengende deponi over hele Vågen må området øst for denne reguleringsplanen omreguleres.

5.3 Eiendomsforhold

Her er mange private grunneiere rundt havnebassenget som lenge har arbeidet for en utdyping av havnebassenget. Der er inngått avtale med grunneierne der strandkantdeponiene skal etableres.

5.4 Konsekvensutredning

Herøy kommune gjennomfører konsekvensutredning i forbindelse med reguleringsarbeidet.

5.5 Konklusjon SØA

Den samfunnsøkonomiske analysen viser en negativ nytte på 66mill 2016-kroner.

Utdrag risikoanalyse:

Det er vurdert at tiltaket vil ha en risikoreduserende effekt ved redusert sannsynlighet for grunnstøting og kollisjon. Det er ikke identifisert konsekvensreduserende effekt ved tiltaket. Det alternative tiltaket vil også ha en sannsynlighetsreduserende effekt, men for risiko i innseilingen er det også identifisert et alternativt risikoreduserende tiltak gjennom å begrense kailigge, som er viktig for å redusere risiko.

5.6 Usikkerhetsanalyse

Det ble utført en usikkerhetsanalyse i 2013 og en i 2017 som følger vedlagt.

Analysen viser en forventet kostnad på 92,92 MNOK. P50 ble beregnet til 91,85 MNOK.

Det er 95% sannsynlig at kostnaden ligger mellom 68,89 MNOK og 114,81 MNOK som er kravet til nøyaktighet i forprosjekt (+/- 25% av P50).

Selv den siste analysen er imidlertid basert på løsningen med to deponier, som en nå har gått bort i fra. Dette er det beste grunnlaget per desember 2018 og det må gjøres nye vurderinger i detaljprosjekteringen.

5.7 SHA-plan

SHA - plan er under utarbeiding og skal slutføres som del av detaljprosjektering og anbudsprosess sammen med valgt entreprenør.

5.8 Innspill til YM-plan

YM - plan er under utarbeiding og skal slutføres som del av detaljprosjektering og anbudsprosess sammen med valgt entreprenør.

5.9 ROS analyse

Tiltaket skal gjennomføres inne i en skjermet havn med liten sannsynlighet for uforutsette hendelser bortsett fra det som kan direkte relateres apparat og utstyr tilhørende entreprenøren som gjennomfører anlegget. Her kan oppstå problemstillinger dersom eierne av kaiene i havna ønsker utdyping helt inn til kaien. Kystverket inngår avtale med alle eiere som ønsker mudring lenger inn mot kaien enn de 5 m fra topp skjæring som inngår i Kystverkets plan. Eierne står selv ansvarlig for kaiens konstruksjon og bærer selv ansvaret for eventuelle skader som følger av utdypingen. I og med at tiltaksområdet ligger i bysentrum vil der også kunne bli et miljøproblem mht. støy og lukt i anleggsfasen. Dette vil bli vurdert i tiltaksplan fra konsulent.

5.10 Marinarkeologiske undersøkelser

Stiftelsen Bergen Sjøfartsmuseum har i brev datert 15.07.2010 gitt tilbakemelding om at de tidligere har gjort alle nødvendige undersøkelser og frigir havneområdet.

5.11 Geotekniske undersøkelser

Det er foretatt geotekniske undersøkelser av både NGI, Rambøll og Multiconsult. Multiconsult har regnet volum for utdyping av havnebassenget, samt innseilingen til havnen. Her viser beregningene et netto volum på 122.000 m³ fast masse. Av dette utgjør 93.000 m³ mudring av masse for utdyping, 18.000 m³ er mudring av randsoner og til slutt er 11.000 m³ fast fjell som må skytes ut (ren masse).

5.12 Miljøtekniske undersøkelser

De gjennomførte undersøkelsene har påvist til dels sterkt forurensede bunnsedimenter som setter spesielle krav til både mudring og deponering. Multiconsult arbeider med en plan for å ivareta dette på beste måte.

5.13 Naturmangfold

Databasen i Kystinfo viser ingen registrerte områder i forhold til naturmangfold i, eller i nærheten av tiltaksområdet. Samme vurdering er gjort i konsekvensutredningen fra detaljreguleringene av indre- og ytre havn. Havnebassenget har antatt moderat økologisk tilstand på grunn av utslipp fra punktkilder, samt diffuse utslipp fra urban avrenning. Konklusjonen fra KU er at det i dagens situasjon er dårlige forhold for naturmangfoldet i, og rundt Fosnavåg havn.

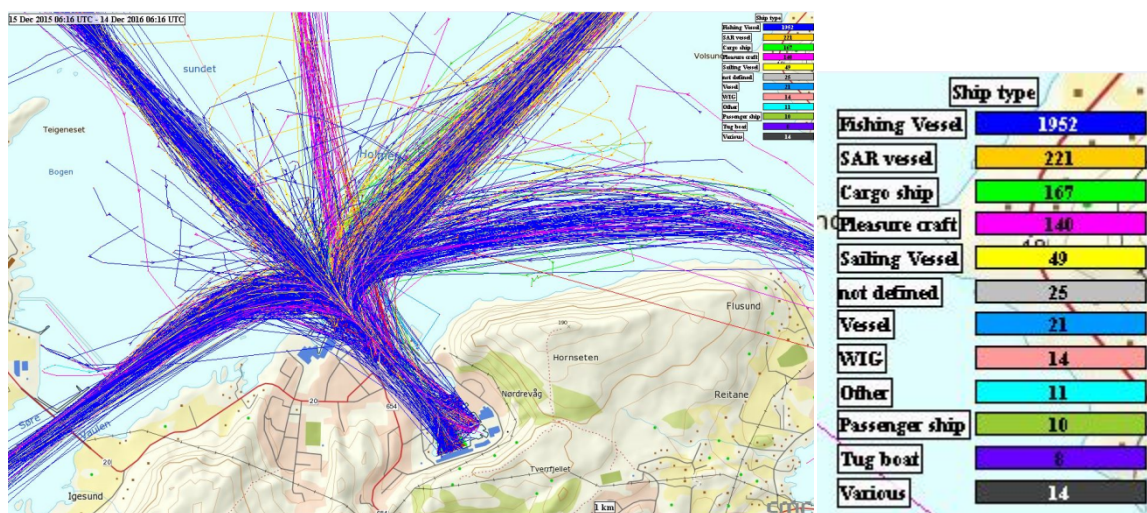

5.14 Kulturminneloven

Her er registrert kulturminner på land i området rundt havna, men ingen i konflikt med tiltaket. Se ellers pkt. 5.1

5.15 Trafikkdata/grunnlagsinformasjon

Tiltaket får betydning for all trafikk i havnen, dog spesielt for større fartøyer. AIS-data (figur 6) viser trafikkmønsteret med bl. a. fordelingen av trafikken i ulike fartøykategorier over en tidsperiode på 1 år. Mange fartøy som benytter havnen er ikke AIS-pliktige. Det er svært viktig at det blir gjort gode avtaler og holdt en god kommunikasjon med brukerne av havnen gjennom prosjektering og utføring av prosjektet (anleggsfasen). Signalene så langt er at flere av bedriftene er avhengige av produksjon gjennom anleggsfasen. Her må man finne løsninger som alle parter kan leve med. Eksempelvis er fiskerinæringen i stor grad sesongstyrt.

Figur 6 AIS-registreringer som viser inn- og utseiling i Fosnavåg havn i perioden desember 2015 – desember 2016.

5.16 Sjøulykker

Det er ikke registrert sjøulykker/grunnstøtinger i det aktuelle området, men det har vært mange mindre grunnberøringer med skader på skrog og propeller.

5.17 Bølger, vind, strøm og tidevann

Utdypingsområdet ligger inne i en godt skjermet havn og vil ikke bli påvirket av bølger og vind.

5.18 Sandvandring, tilsilting og erosjon

Ikke vurdert som noe problem. Under anleggsfasen må det brukes siltskjørt for å fange eventuelle partikler i vann. Dette for å hindre spredning og forurensing til Holmefjorden.

5.19 Fastmerke

Utsatt og beregnet av Kartverket

Boltens geografiske koordinater i EUREF89:

Bredde: 62.3434439°

Lengde: 5.63017233°

Ellipsoidisk høyde (EUREF89): 47,006 m målt med C-pos

Høyde rel. NN2000 (HREF2025b): 1,986 m

5.20 Kabler og ledninger

Her ligger inntaksledning og kabler som må omlegges før utdypningstiltaket kan startes opp. Eiere av ledningene er innforstått med at de må dekke kostnader ved omleggingen. Det er viktig med videre dialog og avklaringer med de som eier ledningene.

5.21 Miner

Ikke spesifikt undersøkt, men store deler av tiltaksområdet har vært utdypet tidligere.

5.22 Spesialområder

Her er ingen spesialområder i nærheten av tiltaksområdet

6 Prosjektering

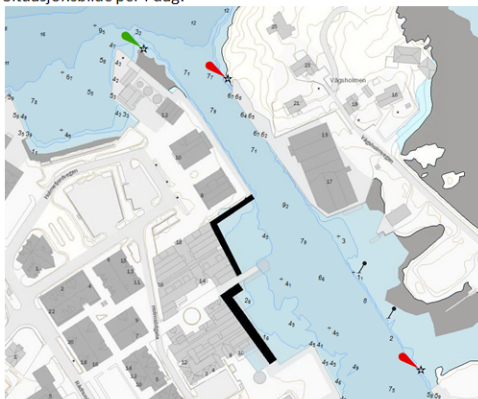
6.1 Alternative løsninger

Plandybden var først satt til -7,3m (tilsvarende som innseilingen), men denne ble etter innspill fra brukere av havna justert til -8,3m i forhold til aktuelle båter. Dette gjelder nå både havnebasseng og innseiling. Her har vært mange grunnberøringer inne i havna når båtene manøvrerer inne i havna/ligger ved kai.

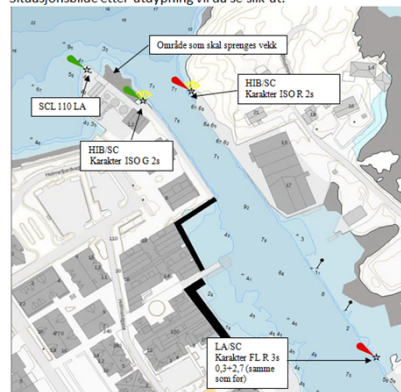
6.2 Navigasjonsinnretninger og merkeplan

Merkeplan er utarbeidet.

Situasjonsbilde per i dag:

Situasjonsbilde etter utdypning vil da se slik ut:

Figur 7 Dagens situasjon med ny merkeplan (Kystverket).

6.3 Begrensninger i farled

Innseilingskanalen til havnebassenget er tidligere utdypet til -7,3m og setter dermed begrensninger for fartøystørrelse som kan anløpe havna på lavvann. Denne kanalen er også smal med bebyggelse på begge sider, noe som setter begrensninger for videre utvidelse horisontalt. Prosjektet skal inkludere en utdyping av innsegling til -8,3m.

6.4 Dimensjonering av havnebasseng

Utdyping av havnebasseng til -8,3m vil gi tilstrekkelig dybde for aktuelle fartøyer som blir liggende og losse/vente på lossing ved fiskemottaket eller som skal skifte vegn ved notbøteriet. Her vil også gi mulighet for etablering av nye kaier. Utdypingen av innseiling til -8,3m vil gi bedre og sikrere innseiling til havnebassenget.

Input verdier	Kommentar
Lengde	67 meter
Bredde	15,8 meter
Dyptgående	7,2 meter
Blokk-koeffesient	0,68
Kanalbredde	150 meter
Fartøyets hastighet	3 knop
Krengvinkel	0 grader
Bunnstype	1 løsmasser = 1 hard = 2
Navn på skip	M/S "Smaragd"
Navn på prosjekt	Fosnavåg indre havn

Dybde dimensjonering - Fosnavåg indre havn		
Dimensjonerende skip - M/S "Smaragd"		
T	7,2m	Skipets dyptgående
$\Delta T_{\text{sikkerhet}}$	0,72m	Sikkerhetsmargin
ΔT_{squat}	0,05m	Tilleggsdybde squat
$\Delta T_{\text{HeelTurn}}$	0m	Tilleggsdybde krenging
Dybde	8m	Nødvendig farledsdybde

Figur 8 Dimensjonerende fartøy: M/S Smaragd.

6.5 Dimensjonering deponi

Det har vært en langvarig prosess med hensyn til plassering av deponi. Det er nå konkludert med etablering av et samlet spuntdeponi i indre havn (figur 2). Multiconsult har arbeidet med detaljprosjektering av deponiet på vegne av Kystverket, et arbeid som er lagt ned av Kystverket. I dette arbeidet har Multiconsult presentert en skisse (figur 2) med stipulert kostnad for prosjektet. Plassering av spunt i indre deponi er ikke endelig fastlagt, da dette må gjøres ferdig i

detaljprosjekteringen. Geoteknisk rapport fra Multiconsult konkluderer med at mudringsmassene vil deformeres med 25-40 %, og at mye av deformasjonen skjer i innfyllingsfasen.

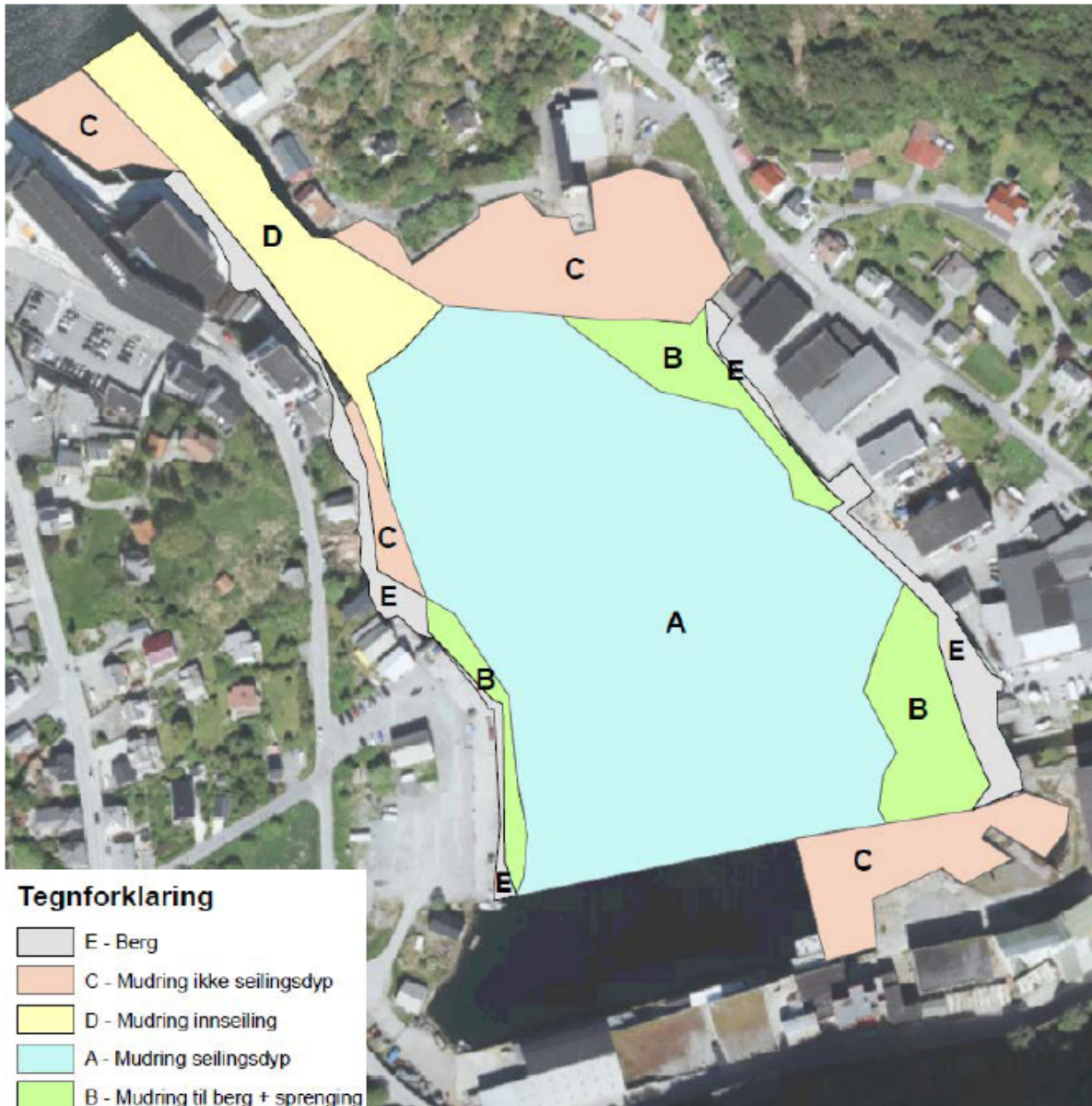
Multiconsult skriver i sin forprosjektrapport at deponiet bør ha mindre volum enn det massene har der de ligger i dag, og har derfor dimensjonert et deponi til å romme ca. 115.000 m³. Dette på grunn av deformering/ komprimering. En risiko ved dette er at det blir ventetid i innfyllingsfasen, på grunn av komprimeringstid. Dette må det gjøres flere vurderinger på i detaljprosjekteringen slik at det går klart frem i anbudsdokumentene hva som skal konstrueres og hvordan massene skal deponeres. I tillegg må det gjøres vurderinger på hvor stor overhøyde deponiet skal ha. Multiconsult foreslår i sin forprosjektrapport at det gjøres vurderinger på hvorvidt det kan fylles høyere enn +2,5 m ved å bruke massene fra utdyping av innseglingen. Dette er masser som er vesentlig renere enn massene i vågen (havnebassenget), og som ikke vil avgi gass/lukt på samme måte.

6.6 Simulering

Kystverket har ikke funnet behov for å kjøre simulering av tiltaket

6.7 Mengdeberegning

Mengdeberegning utført av Kystverket/Multiconsult:

Figur 9 Mudringsplan fra Multiconsult sin rapport "Tiltaksplan". Feltet merket «C» lengst sørøst skal ikke mudres, da det arealet skal inngå i deponiet.

Figur 9 viser de ulike sonene som skal mudres/sprengning i berg for utdyping. I følge Multiconsult sine beregninger er netto volum på 122.000m³ fast masse. Av dette utgjør 93.000m³ mudring av masse for utdyping, 18.000m³ er mudring av randsoner og til slutt er 11.000m³ fast fjell som må skytes ut (ren masse).

6.8 Mudring ut over Kystverket sin plan

Kommunen har tidligere uttrykt ønske om å foreta en full miljøopprydding i havna samtidig som Kystverket skulle foreta utdyping. Deponiet er nå dimensjonert til å romme disse massene som kommunen ønsker mudret. Dette gjelder randsonene til havnebassenget og langs kaier i Vågen.

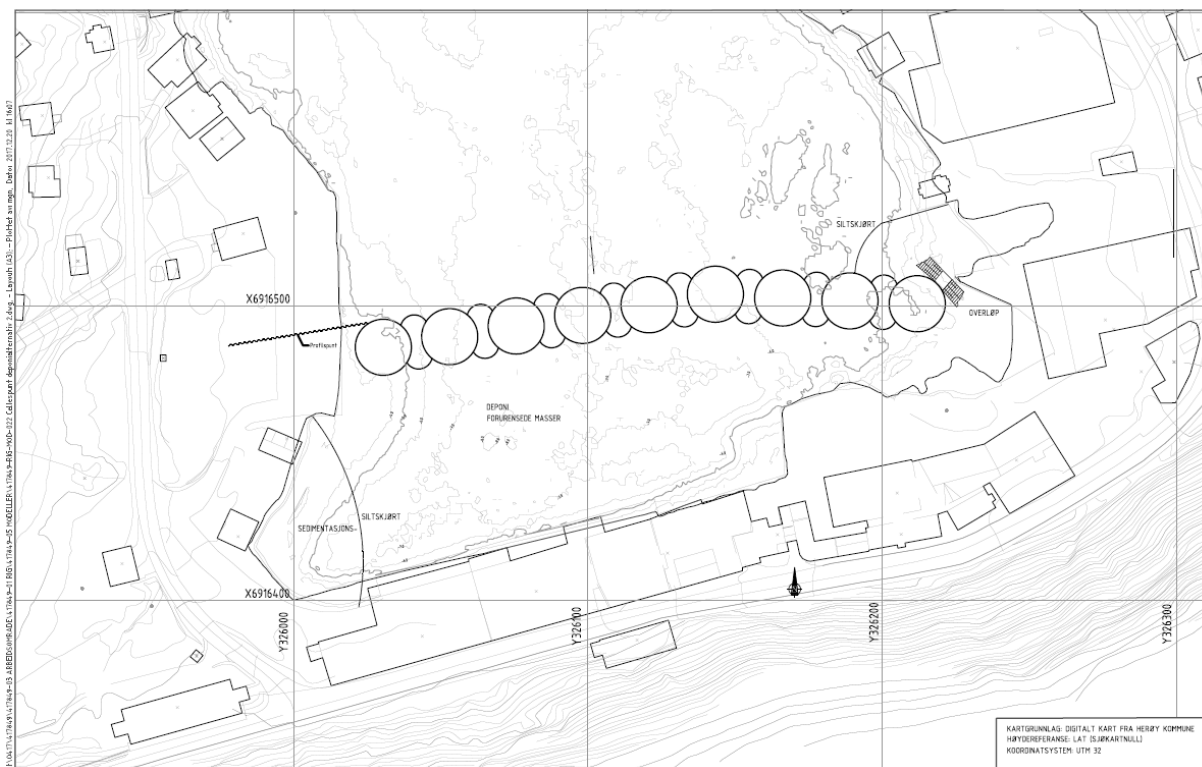
7 Anleggsbeskrivelse

Fosnavåg er en aktiv havn med bla fiskemottak og notbøteri. Her er spesiell stor aktivitet i fiskesesongen der mottaket tar imot store båtlaster med pelagisk fangst. Det er størst aktivitet fra august til oktober. I denne perioden er det alle størrelser båter som bruker havnen (fra sjarker til større havgående fartøy). Fra januar til februar er det sesong for vårgytende sild, mai-juli for nordsjøsild, august til oktober for makrell og oktober-desember er en blanding av disse artene. Etableringen av deponiet vil imidlertid ta lenger tid enn dette og der må tilstrebes fleksible ordninger. Det er mulig å etablere midlertidige pumpeledninger slik at almeningskaien kan benyttes. Ellers må det påregnes en del luktproblematikk i forbindelse med mudringen da der er store mengder organisk materiale i bunnsedimentene. Det er særdeles viktig at man klargjør, i størst mulig grad, hvilken metode som skal benyttes for mudring, når det skal gjøres og at det kommer informasjon til befolkningen om dette. Lukt fra mudring og deponering er forurensning som har potensiale til å være svært sjenerende for naboer, befolkning i Fosnavåg og for Fosnavåg som by.

7.1 Valg av deponiløsning

Flere lokaliteter har vært vurdert til plassering av deponi (-er). Indre havn er en gunstig lokalitet da det er kort vei fra mudring til deponering, samt at man får nytt næringsareal i Vågen. Fosnavåg Pelagic AS vil kunne nytte nye næringsarealer til utviding av sine lokaler. Det er derfor viktig at deponiet tåler belastning av industribygg, lager og tilkomstveier. I tillegg skal det dimensjoneres for ny liggekai langs nordlig ytterkant av deponiet.

Multiconsult har i sine analyser foreslått et cellespunddeponi bestående av ni hovedceller med minste diameter på 19,1m (figur 10). Disse bindes sammen med doble mellombuer med radius på ca. 4,7m. Spuntene må rammes ned til morene eller fast fjell. Nålelengde er vurdert av Multiconsult til å i snitt måtte være 20m lange. Toppen av deponiet er anbefalt plassert på nivå +3,5m for kai og +3,8m for resterende areal (Multiconsult). Deponiet må ha et overlag med stein, bærelag og gassdrenering, deretter toppdekke. Det må sørges for at vannet blir drenert ut og at det blir lagt inn gassdrenering og oppsamling. Forurenset masse har høye innhold av organisk materiale, det er derfor viktig at slik masse ikke fylles over middelvannivå og dagens kaikant. Nyttbart volum i deponiet er på ca. 115.000m³ ifølge Multiconsult.

Figur 10 Cellespunt uten mål (endelig plassering må vurderes gjennom detaljprosjektering).

7.2 Mudring

Figur 9 viser hvilke områder som er tenkt utdypet og mudret. Områdene har ulike egenskaper i massene, deriblant ulik mengde og type forurensing. Det er i stor grad organisk materiale i alle løsmasser i havnebassenget, men også stedvis store konsentrasjoner av uorganiske miljøgifter som for eksempel tungmetaller. Område A skal mudres til kote -9,2m, for deretter å dekke til bunnen til kote -8,3m (seilingsdyp) med rene masser (beskyttende lokk). Områdene merket B er randsoner som skal mudres til berg, deretter sprenges berg ned til kote -8,3. Sprengt berg vil være klassifisert som rene masser og kan benyttes til for eksempel overdekke. Område D omfatter innseilingen og skal også utdypes til kote -9,2m. Det skal på samme måte som i område A dekkes til med rene masser som et beskyttende lokk til kote -8,3m. Område E omfatter randområdene til private og offentlige kaier. Her er det i hovedsak tilnærmet bart berg som skal skytes ut. Det er ikke tatt stilling til hvor dypt det skal skytes. Det vil være viktig å gå i dialog med de som eier kaiene på hvilke behov det er for dybde, og at de kan garantere stabiliteten til kaikonstruksjonene. Her må det inngås avtaler der kaieiere kan stille garantier for styrke i kaikonstruksjoner, samt å ta på seg ansvar for dette.

Tildeckingslagene vil ifølge Multiconsult forventes å måtte være ca. 70 cm tykt. Det skal ha et bærelag av sand på 20 cm (± 10 cm), et filterlag på 15 cm (± 10 cm) og et

erosjonslag på 35 cm (± 10 cm). Her må man påregne setninger over tid. Å utdype mer en til – 9,2m vil være risikabelt i forhold til kapasiteten til deponiet.

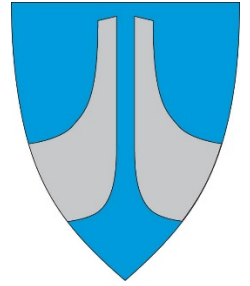
8 Videre avklaringer / arbeid

Oppgave	Utføres av/ kommentar
Detaljprosjektering av deponi og mudring (NB. Valg va metode og tidsplan) <ul style="list-style-type: none">Videreføre dialog med brukere av havnen. Fastsette rekkefølge i gjennomføringen, når kan man stenge av deler/ hele havnen, hvordan kan bruken tilpasses anleggsarbeidet?	HK/ konsulent FK
Ytre miljøplan og SHA-plan	HK i samarbeid med konsulent/ entreprenør FK
Koble på kaieiere i Vågen. Avtaler om mudring inn til kaier.	HK / konsulent NB! Avtaler om ansvar for kaier og stabiliteten i disse FK
Utarbeiding og godkjenning av sjømerkeplan.	Kystverket
Søknad til FMMR om tillatelse til mudring og deponering.	HK/ konsulent FK
Gjennomføring (forutsetter finansiering) <ul style="list-style-type: none">Prosjektleder/byggelederAnbudsprosessValg av entreprenørOppstart	HK v/ entreprenør FK

Vedlegg

- DNV-GL (2017) Risikoanalyse for Fosnavåg havn. Høvik: DNV- GL AS Maritime.
- Kystverket (2017) Usikkerhetsanalyse (UA) *Kostnadsoverslag etter anslagsmetoden*. Ålesund: Kystverket, region midt.
- Menon Economics (2017), *Samfunnsøkonomisk analyse – utdyping av Fosnavåg fiskerihavn*. Menon publikasjon nr. 21/2017.
- Multiconsult AS (2018), *Kystverket. Fosnavåg fiskerihavn, Deponering av mudringsmasser*. (Tiltaksplan). 417849-RIGm-RAP-003. Ålesund: Multiconsult AS.
- Multiconsult AS (2018), *Fosnavåg fiskerihavn – deponering av mudringsmasser*. (Forprosjekt deponi indre havn). 417849-RIG-RAP-003. Ålesund: Multiconsult AS.
- Norges Geotekniske Institutt, NGI (2010) *Fosnavåg fiskerihavn*. Datarapport 20100182-00-2-R. Trondheim: NGI.
- Rambøll (2013) *Kartlegging av forurenset sjøbunn – Fosnavåg*. M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2013) *EDD Fosnavåg – Herøy kommune*. M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2013) *Tiltaksplan for urensset sjøbunn i Fosnavåg hamn – Herøy kommune*. M-rap-002. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2015) *Tiltaksplan for opprydding i forurenset grunn – Fosnavåg*. M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2015) *Miljøteknisk grunnundersøkelse – Fosnavåg*. M-rap-001. Oslo: Rambøll.
- Rambøll (2015) *Dokumentasjon av sjakter (Notat)*. Notat nr. 002. Trondheim: Rambøll.

SHA-PLAN

Fosnavåg havn

Herøy kommune
Møre og Romsdal

UTGAVE	DATO	UTARBEIDET AV	FASE	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV
1	13.12.2018	Erlend S. Vikestrand	Forprosjekt		

Innhold

1. Innledning	3
1.1. Krav til SHA-plan	3
1.2. Mål	3
1.3. Forankring	3
2. Beskrivelse av tiltaket	4
3. Organisering	5
3.1. Entreprenør	5
3.2. Koordinator prosjektering	6
3.3. Koordinator utførelse	6
3.4. Nøkkelroller	7
4. Beredskap og varslingsplan	8
5. Fremdriftsplan	10
6. Samordningstiltak	11
7. Forhånds melding til arbeidstilsynet (§10)	12
8. Risikoanalyse	13
8.1. Resultat	13
9. Avvikshåndtering	15
10. Underskrifter	16
11. Vedlegg	17
Vedlegg 1 – Risikoanalyse	17
Vedlegg 2 – Detaljert fremdriftsplan	17

1. Innledning

Denne planen for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA), jf. *Byggherreforskriften*, gjelder for prosjektet Fosnavåg havn. Planen bygger på risikovurderinger gjort i arbeidet med forprosjektet og revideres/oppdateres i detaljprosjekteringen og før oppstart av anleggsarbeidet. SHA-planen skal oppdateres fortløpende dersom det oppstår endringer som har betydning for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø.

Planen skal være lett tilgjengelig og gjøres kjent på arbeidsplassen, samt oppbevares i seks måneder etter at anleggsarbeidet er avsluttet.

1.1. Krav til SHA-plan

Byggherreforskriften § 7 fastslår at det før oppstart av bygge- eller anleggsarbeid skal foreligge en skriftlig plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø som beskriver hvordan risikoforholdene i prosjektet håndteres.

SHA-planen skal inneholde:

- Beskrivelse av bygge- og anleggsplassens organisering, roller, ansvarsfordeling og entreprisform.
- Framdriftsplan for anlegget som viser når og hvor de ulike arbeidsoperasjoner skal finne sted og der eventuelle SHA tiltak må iverksettes
- Beskrivelser av de spesifikke tiltakene knyttet til arbeid som kan innebære fare for liv og helse.
- Rutiner for avviksbehandling

1.2. Mål

Ingen alvorlige personskader.

1.3. Forankring

Hjemmel for SHA-plan finnes i Byggherreforskriften. Byggherreforskriften beskriver hvordan byggherre skal ivareta arbeidstakernes sikkerhet, helse og arbeidsmiljø gjennom prosjektering og gjennomføring av bygge- og anleggsarbeider.

2. Beskrivelse av tiltaket

Fosnavåg fiskerihavn skal i dette arbeidet utdypes til seilingsdjup på kote -8,3 meter i store deler av havnebassenget og innseilingen. Massene fra utdypingen er i hovedsak forurensede sedimenter (ca. 111.000 m³) og noe fast berg skal sprenges ut (ca. 11.000 m³). Massene skal deponeres i et strandkantdeponi innerst i «Vågen» / indre havn og skal konstrueres med celledempere langs eksisterende kaier. Omfanget av mudringen i havnebassenget er over ca. 37.000 m². Innseilingen kommer i tillegg. Det er ennå ikke gjort valg på metode for mudring, men på grunn av høyt innhold av organisk materiale i sedimentene er det ønskelig at massene blir eksponert så lite som mulig for luft. Tenkt plassering av deponi, samt mudringsområde i havnebasseng er vist i figur 1 under.

Fosnavåg havn er en svært godt skjermet havn fra naturens side. Vågen har lang historie og er selve grunnsteinen i Fosnavåg by. Det er lite strøm og følgelig liten utskifting av vann i havnen. Bølger og vind utgjør liten risiko for anleggsområdet, men på grunn av trang innseiling og grunne forhold er det utfordrende for skipstrafikken å benytte havnen. I dag er det særlig to bedrifter i Vågen som har aktiv drift: Fosnavåg Pelagic og Fosnavåg Notbøteri. Disse har signalisert at de kan tilpasse sin drift i forhold til anleggstid, men at dette må avklares gjennom detaljprosjektering og i nært samarbeid med byggeleder i anleggsfasen. Det er i hovedsak fiskefartøy (fra sjarker til større havgående fartøyer) som benytter havnen, i tillegg har redningsskøyten fast kaiplass langs indre allmenningskai. Det er også et fåtall fritidsbåter og enkelte andre mindre fartøyer som benytter havnen.

Figur 1: Tenkt plassering av deponi (svart skravur lengst i sør) og område for utdyping av hamnebasseng til seilingsdjup (-8,3m). NB! Innseiling kommer i tillegg.

3. Organisering

Herøy kommune er byggherre og organisering vises i figuren (defineres i detaljprosjektering/ oppstart av anlegg).

3.1. Entreprenør

Totalentreprenør utpekes til hovedbedrift etter kontraktsinngåelse.

3.2. Koordinator prosjektering

Prosjekteringsarbeidet med forprosjektering er utført av Kystverket (ferdigstilt av Herøy kommune, ved prosjektleder Terje Misund (KV) og Erlend S. Vikestrand (HK). I den tiden Kystverket arbeidet med forprosjektet var NGI, Rambøll og Multiconsult innleid for konsulentbistand.

Byggherren (BH) har ansvar for å undersøke og dokumentere at Koordinator Prosjektering er kvalifisert til å gjennomføre sine oppgaver på en slik måte at *Arbeidsmiljøloven* med tilhørende forskrifter, spesielt *Byggherreforskriften*, ivaretas..

Prosjektleder er Herøy kommunes koordinator prosjektering iht. *Byggherreforskriften* §13 og sørger for å koordinere prosjekteringen slik at hensyn til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ivaretas iht. *Byggherreforskriften* §14. Koordinator er enda ikke fastsat, men blir trolig en innleid ressurs.

3.3. Koordinator utførelse

Koordinator utførelse vil være **xx xx**. Skriftlig avtale mellom byggherre og KU vedlegges denne planen etter kontraktsinngåelse og før oppstart.

Byggherren har ansvar for å undersøke og dokumentere at KU er kvalifisert til å gjennomføre sine oppgaver på en slik måte at Herøy kommune sine interesser iht. til *Arbeidsmiljøloven* med tilhørende forskrifter, og spesielt *Byggherreforskriften*, ivaretas. PL skal påse at KU utfører sine oppgaver i henhold til *Byggherreforskriften* og intensjonene i denne avtalen. Avtalen fritar ikke prosjektleder plikten til å påse at HMS-oppgavene blir ivaretatt og eventuelt gripe inn hvis dette ikke skjer på tilfredsstillende måte.

KU skal være Herøy kommune sin representant i sikkerhet, helse og arbeidsmiljø saker og ivareta kommunen sine interesser i de planer og gjennomføringsoppgaver som gjelder dette prosjektet. Avtalen innebærer rett til å gjøre beslutninger om endringer for å etterleve *Byggherreforskriften*. I dette ligger det å endre fremdriften i prosjektet, eller stanse det, i påvente av tiltak som er nødvendig for å ivareta arbeidsmiljøets sikkerhet/trygghet i prosjektet. Uavhengig hvilke roller KU ellers innehar, så skal vedkommende ivareta SHA-interessene.

3.4. Nøkkelroller

Fylles ut når valg av entreprenør er tatt.

Funksjon	Navn	Telefon	e-post
Herøy kommune (Prosjekteier)			
Herøy kommune – Gjennomføring/Tiltaksansvarlig	Navn		
Byggeleder	Navn		
SHA Koordinator Prosjektering (KP)	Navn		
SHA Koordinator Utførelse (KU)	Navn		
Utførende virksomhet/entreprenør	Navn		
Hovedbedrift innenfor det aktuelle bygg/anleggsområdet iht. AML § 2-2	Firmanavn		
Anleggsleder på bygg/anleggsområdet	navn		
Verneombud på arbeidsstedet	Navn		

4. Beredskap og varslingsplan

VIKTIGE TELEFONNUMMER		
BRANN: 110		
POLITI: 112		
AMBULANSE: 113		
Arbeidstilsynet: 815 48 222		
Nøkkelpersonell		
Rolle	Navn	Telefon
Daglig leder Entreprenør		
Anleggsleder Entreprenør		
Verneombud Entreprenør		

*Rolle, navn og telefonnummer til alle som skal varsles ved hendelser

Den som først oppdager en alvorlig ulykke skal straks varsle om dette. Ved alvorlige ulykker skal nødvendig nødetat varsles først, før daglig leder/anleggsleder hos entreprenøren. Daglig leder/anleggsleder varsler kommunens prosjektleder.

Herøy kommune har plikt til å varsle Arbeidstilsynet og nærmeste politimyndighet når det skjer en alvorlig ulykke. Dette gjelder dødsulykker og ulykker som har ført til alvorlig skade. Varslingen skal skje så snart som mulig etter at ulykken har skjedd, slik at Arbeidstilsynet og politimyndighetene skal kunne undersøke forholdene rundt hendelsen.

Arbeidstilsynet har satt opp ni punkter som karakteriserer begrepet "alvorlig skade":

- Hodeskade/hjernerystelse (med tap av bevissthet og/eller andre alvorlige konsekvenser)
- Skjelettskade (unntatt enkle brister eller brudd på fingre eller tær)
- Indre skader (skader på indre organer som lunger, nyrer, milt osv.)
- Tap av kroppsdeler (amputasjon av lemsdel eller deler av slike)
- Forgiftning (med fare for varige helseskader som for eksempel hydrogensulfid-forgiftning)
- Bevissthetstap (på grunn av arbeidsmiljøfaktorer som for eksempel oksygenmangel)

- Forbrenning, frostskade eller etseskade (alle fullhudsskader (tredje grad) og/eller delhudsskader (andre grad) i ansiktet, på hender, føtter eller i anogenitalområdet, samt alle delhudsskader (større enn fem prosent) av kroppsoverflaten)
- Generell nedkjøling (hypotermi)
- Skade som krever sykehusbehandling (unntatt enklere poliklinisk behandling)

5. Fremdriftsplan

Utdypingsarbeidene skal startes opp og fullføres **XXX**.

Kontraktinngåelse i løpet av måned **X** og år **X**. Oppstart av arbeidene vil være **X** og etter avtale med entreprenør. Entreprenør skal evaluere arbeidsoppgavene slik at det settes av rimelig tid til fullføring av tiltaket. Utdypingsarbeidet skal være ferdigstilt innen dato **X** og år **X**.

- Byggestart:
- Delmål 1:
- Delmål 2:
- Ferdigstillelse:
- Overtakelse fra entreprenør:

Hvordan og når de ulike arbeidsoperasjonene skal gjennomføres gjennomgås med entreprenør på oppstartsmøtet. Partene skal opprette en fremdriftsplan for arbeidsoperasjonene som er så detaljert at den er hensiktsmessig å benytte i utførelsesfasen.

I anleggsfase: Ved gjennomgang av entreprenørens fremdriftsplan er følgende aktiviteter vurdert å kunne medføre risiko og SHA tiltak må iverksettes.

- **X**
- **X**
- **X**

KU har ansvar for å koordinere av disse SHA tiltakene i gjennomføringsfasen, dette iht. enhver tid gjeldende fremdriftsplan.

6. Samordningstiltak

I henhold til arbeidsmiljøloven §2.2 og internkontrollforskriften §6 skal det i situasjoner med flere arbeidsgivere på byggeplass/anleggsområde utpekes en Hovedbedrift (§2.2-bedrift).

For denne kontrakten utpekes **xx** som Hovedbedrift.

Oversiktslister

Byggherreforskriften krever at SHA-kordinator for utførelsesfasen (KU) følger opp at det føres daglig oversiktsliste over alle personer som utfører arbeid på bygge/anleggsplassen. Listen skal inneholde navn og adresse på bygge og anleggsplassen, navn på byggherren, navn på arbeidsgiver, organisasjonsnummer for registreringspliktige virksomheter og navn og fødselsdato på alle som utfører arbeid på bygge eller anleggsplassen.

I følge Konkurransesgrunnlagets del II skal entreprenøren levere ukesrapporter. Oversiktslistene som er beskrevet i punkt 2.2 skal ligge vedlagt i ukesrapporten og inneholde oversikt over alle som skal utføre arbeid neste uke.

7. Forhåndsmelding til arbeidstilsynet (§10)

Herøy kommune, som byggherre plikter å sende forhåndsmelding til arbeidstilsynet når:

- Arbeidet overstiger 500 dagsverk
- Eller varer mer enn 30 virkedager

Forhåndsmeldingen skal sendes arbeidstilsynet senest 1 uke før arbeidet starter på fastsatt skjema.

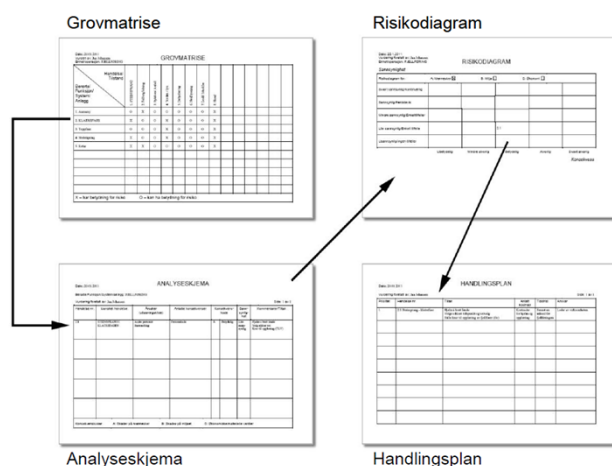
Forhåndsmeldingen skal settes opp synlig på anleggsplassen og oppdateres.

8. Risikoanalyse

Prosjektet har utført risikoanalyse etter prosedyrer utarbeidet av Arbeidstilsynet for å håndtere risiko i forhold til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i prosjekt. Det utarbeides spesifikke tiltak knyttet til arbeid som kan innebære fare for liv og helse.

Arbeidsgangen er illustrert ved figuren under:

Figur 2 Arbeidsgang ved miljørisikoanalyse

Identifiserte risikomomenter i grovmatrisen er tatt med videre til analyseskjemaet der ulike hendelser analyseres iht. årsak, sannsynlighet og konsekvens. Hendelser plasseres deretter i et risikodiagram og en handlingsplan med konkrete tiltak utarbeides for å minske risiko til et akseptabelt nivå.

8.1. Resultat

Tiltak og andre resultat fra risikoanalysen skal implementeres i entreprenørens HMS-system. Se [vedlegg XX – risikoanalyse](#).

[sett inn hovedkonklusjoner, viktigste tiltak fra risikoanalysen her]

Byggherrens overordnede og eventuelt detaljerte risikovurderinger med tiltak er ikke nødvendigvis uttømmende. Entreprenøren skal vurdere byggherrens konklusjoner, samt gjøre selvstendige vurderinger av risikofylte arbeidsoperasjoner. Begge parter skal gi løpende tilbakemelding om nye risikoforhold eller endrede forutsetninger utover det som er påpekt i gjeldende risikovurdering.

Dokumentasjon av entreprenørens egne risikovurderinger og sikker-jobb-analyser (SJA) skal overleveres byggherre løpende i kontraktstiden.

Det stilles krav til entreprenøren om:

- At det treffes nødvendig tiltak for å sikre at uvedkommende ikke får adgang til anleggsplassen.
- At det tas hensyn til andre virksomheter på eller i nærheten av anleggsplassen.
- God orden og fullt forsvarlige hygieniske forhold.
- Sikker adgang til arbeidsplassen, og sikre ferdselsveier.
- Avmerking og tilrettelegging av områder for lagring og oppbevaring av forskjellige materialer, særlig når det dreier seg om farlige materialer eller stoffer.
- Vedlikehold, kontroll for igangsettelse og kontroll av anlegg og utstyr, for å kunne rette opp feil som kan påvirke arbeidstakernes sikkerhet, helse og arbeidsmiljø.
- Lagring, håndtering og fjerning av avfall og farlige materialer.
- Forsvarlige arbeidstidsordninger.
- Tilfredsstillende personalrom.
- Forsvarlig innkvartering.

9. Avvikshåndtering

Avvik/endringer fra denne planen skal rapporteres. Avvik skal varsles skriftlig og meldes koordinator utførelse (KU) umiddelbart. KU melder PL som melder avviket i Byggherrens avvikssystem. (Med SHA avvik menes endringer i org.plan, framdriftsplan, identifisering av nye risikoforhold og andre forhold som medfører endring av SHA-plan). PL vurderer avviket er korrigerende tiltak, om SHA – planen skal revideres og lukker avviket i samråd med kvalitetsleder.

SHA-plan og HMS skal alltid være eget tema på byggemøter.

HMS-avvik meldes i entreprenørens avvikssystem. (Med HMS-avvik menes RUH, avdekkete forhold under vernerunder, avvik fra gjeldende forskrifter, rutiner og prosedyrer)

Avviksbehandling som vedrører HMS skal rapporteres i byggemøte-referater.

10. Underskrifter

Samme person kan tegne for flere funksjoner:

Sted og dato

Herøy kommune, sektor for samfunnsutvikling

Sted og dato

*Herøy kommunes prosjektleder
(Tiltaksansvarlig)*

Sted og dato

Møre og Romsdal Fylkeskommune

Sted og dato

Utførende virksomhet

Sted og dato

KG

11. Vedlegg

Vedlegg 1 – Risikoanalyse

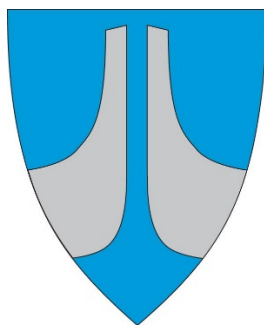
Vedlegg 2 – Detaljert fremdriftsplan

YTRE MILJØPLAN

Utdjuping av Fosnavåg hamn - deponeringsprosjekt

Byggherre

Entreprenør

Herøy kommune

Utgåve	Dato	Utarbeida av	Kontrollert av	Godkjend av
1	Desember 2018	Erlend S. Vikestrand (HK)		

Innhald

1. Innleiing	3
2. Målsetjing	3
3. Forankring	3
4. Organisering	4
4.1. Byggherre	4
4.2. Entreprenør	5
5. Miljøtema	5
5.1 Forureining	5
5.1.1. Støy	5
5.1.2. Vibrasjonar	5
5.1.3. Utslepp til luft	5
5.1.4. Utslepp til vatn	6
5.1.5. Avfallshandtering	6
5.2. Naturmiljø	6
5.2.2. Naturområder og plante- og dyreliv	6
5.3. Nærmiljø	6
5.3.2. Arealbruk og friluftsliv	6
5.3.3. Kulturmiljø	7
6. Risikohandtering	7

1. Innleiing

Denne planen skal sikre at ein tek vare på ytre miljø i utdjuping og deponeringsarbeidet i Fosnavåg hamn. YM-planen er no skreve på forprosjektnivå, og må reviderast i detaljprosjektering.

2. Målsetjing

Ingen varig skadeleg påverknad på det ytre miljøet i prosjektet «Utdjuping av Fosnavåg hamn» som følgje av byggearbeid eller bruk, drift og vedlikehald, ombygging og riving av resulterande anlegg og installasjonar.

3. Forankring

Ytre miljøplan utarbeidast for å sikre at føringar og krav for det ytre miljøet og som følger av relevante lover og forskrifter blir teke i vare under gjennomføring av prosjektet. Lover og forskrifter på området:

- Forureiningslova
- Plan- og bygningslova
- Hamne- og farvasslova
- Lov om kommunehelsetjenesta
- Produktkontrolllova
- Lov om offentlege anskaffelsar
- Brann- og eksplosjonslova
- Internkontrollforskrifta
- Byggherreforskrifta
- Forskrift om attvinning og behandling av avfall (avfallsforskrifta)

4. Organisering

4.1. Byggherre

4.2. Entreprenør

5. Miljøtema

Ytre miljø omfattar følgjande miljøtema

- Støy
- Vibrasjonar
- Luftforureining
- Forureining av jord, vatn og sjøbotn
- Nærmiljø og friluftsliv
- Naturmiljø
- Kulturmiljø
- Avfallshandtering

5.1 Forureining

5.1.1. Støy

Tiltaksområdet ligger midt i bysentrumet av Fosnavåg og her kan ikkje påreknast døgndrift med henhold til støy.

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan relaterast til støy:

- *Mudring av masser frå sjøbotn, inkludert sprenging av fjell*
- *Fylling i deponi*
- *Masseflytting og utlegging på land*

5.1.2. Vibrasjonar

Tiltaket omfattar fjerning av om lag 11.000 m³ fjell som vil krevje sprenging og dermed fare for rystelsar

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan relaterast til vibrasjonar:

- *Undervasssprenging*
- *Sprenging i steinbrot/masseuttak*

5.1.3. Utslepp til luft

Dei forureina massane vil mest truleg gi ein luktproblematikk under arbeidet, både med mudring og deponering. Det vil også kunne verte problem med svevestøv etter kvart som massane i deponiet tørkar ut.

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan relaterast til luftforureining:

- Eksos frå anleggsmaskiner
- Svevestøv i forbindelse med utlegging av lausmasser i deponiet
- Svevestøv i forbindelse med utlegging av steinmasser i anleggsområdet

5.1.4. Utslepp til vatn

Entreprenør må bevisstgjera på at utslepp av olje/drivstoff eller anna frå apparat ikkje tolererast. Forureina masse skal gravast/handterast på ein slik måte at dei ikkje forureinar sjøen. Samstundes skal det ikkje vere lekkasje frå massene under transport eller ved omlasting til eller i deponi.

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan relaterast til forureining av vatn (deriblant sjøvatn):

- Søl/utslepp av olje og drivstoff frå anleggsmaskiner
- Søl av forureina masser ved graving, opplastning, transport og deponering
- Lekkasje av miljøgifter frå deponi

5.1.5. Avfallshandtering

Entreprenør er ansvarlig for å handtere og deponere avfall frå eigen aktivitet på forsvarlig måte. Det samme gjeld skrot som måtte kome fram i mudringsmassene og elles ved gjennomføring av oppdraget.

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan relaterast til materialvalg og avfallshandtering:

- Ved mudring kan det forekomme opptak av skrot/ avfall
- Ved drift av byggeplass
- Materialval ved bygging av strandkantdeponi
- Materialval ved bygging av fundament

Prosjektet sorterer avfall og leverer dette til godkjende avfallsstasjonar.

Farleg avfall oppbevarast og leverast til godkjent mottak i samsvar med avfallsforskrifta.

5.2. Naturmiljø

5.2.2. Naturområder og plante- og dyreliv

Entreprenør må forhalde seg til krav som er satt for å hindre partikkelspreiing og tilslamming, samt på eget initiativ iverksette tiltak for å unngå problemstillinga. Dette gjeld ved både graving og deponering.

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan påverke naturområde og plante- og dyreliv:

- Spreiing av partikla under mudring, sprengning og deponering
 - Tilslamming
 - Turbiditet
- Fjerning av botnsediment i utdjuping- og deponeringsområder
- Trykkbølgjer frå sprenging

5.3. Nærmiljø

5.3.2. Arealbruk og friluftsliv

Tiltaket skal gjennomførast i ei byhamn der det bur og ferdast mange mennesker i nærområdet. Hamneområdet er imidlertid i lita grad brukt til fiske og friluftsliv.

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan relaterast til arealbruk og friluftsliv:

- Området er jamnleg brukt til friluftsliv og rekreasjon, mellom anna av fritidsbåtar

- Fiske i ytre del av hamna

5.3.3. Kulturmiljø

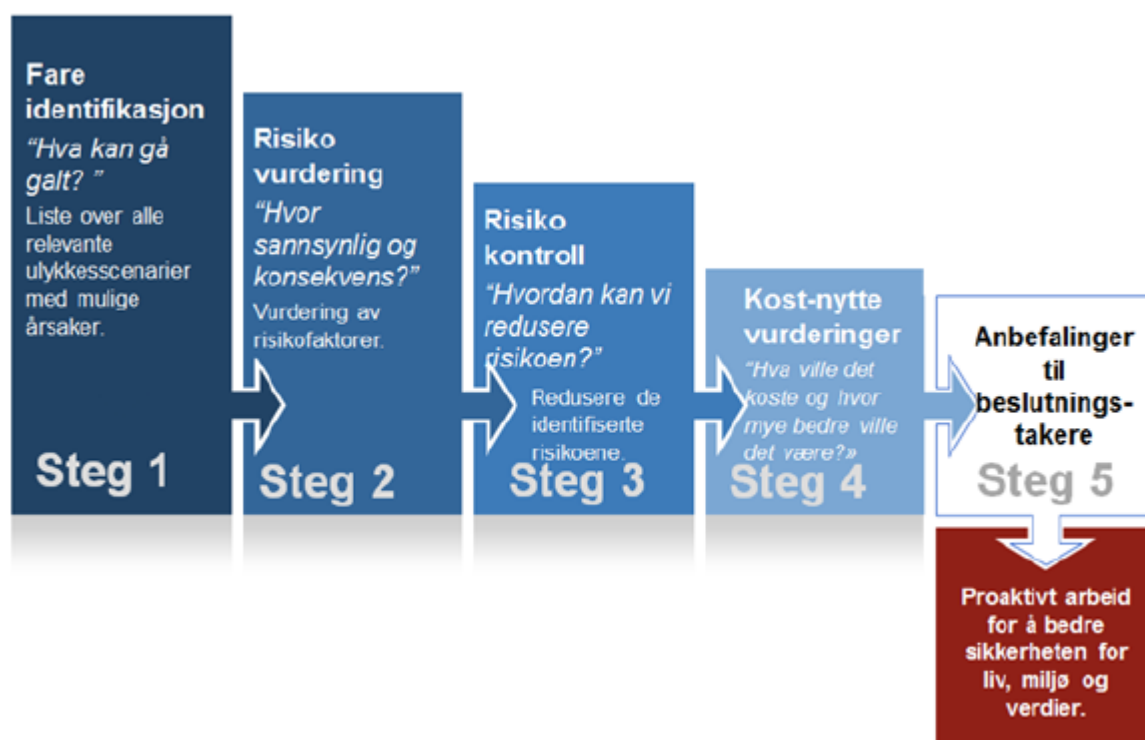
Tiltaksområdet er klarert av marinarkeologisk mynde. Det vil likevel ligge ansvar på utbyggjar dersom det skulle dukke opp kulturminner i forbindelse med mudringsarbeidet.

Prosjektet har følgjande aktivitetar som kan relaterast til kulturminner:

- Ved mudring kan det verte oppdaga kulturminner på sjøbotnen
- Det finns kulturminner i nærleiken av anleggsområdet som må vernast

6. Risikohandtering

DNV-GL har på vegne av Kystverket gjennomført ei kvalitativ risikoanalyse til forprosjektet. Analysen ligg vedlagt dette dokumentet. Metoden som er brukt er basert på IMO Formal Safety Assessment (FSA), og er illustrert i figuren under. For ytterlegare informasjon om risikoanalysen viser ein til vedlagt dokument «*Risikoanalyse for Fosnavåg fiskerihavn*» (DNV-GL, 2017). Det må påreknast at analysen må oppdaterast i detaljprosjektering.

Utviklingsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	JMM	Arkivsaknr:	2018/1830
		Arkiv:	

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
14/19	Formannskapet	22.01.2019
7/19	Kommunestyret	31.01.2019

GRUNNERVERV NØRVÅG- KJØP AV GRUNN I SAMBAND MED OPPRUSTNING VEG OG BRU

Møtebehandling:

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Formannskapet - 22.01.2019

Herøy kommunestyre kjøper grunn for gjennomføring av Infrastrukturprosjekt i Nørvåg i tråd med inngåtte grunnkjøpsavtalar med respektive grunneigarar.

Det vert gjort slike budsjettendringar:

Konto 02800 (grunnkjøp mm), ansvar 5011, funksjon 303, prosjekt 50153
kr 1 204 650,-

Konto 09100 (bruk av lån), ansvar 9011, funksjon 870, prosjekt 90998 (frie finansieringsmidlar) – kr 1 204 650,-

Tilråding:

Herøy kommunestyre kjøper grunn for gjennomføring av Infrastrukturprosjekt i Nørvåg i tråd med inngåtte grunnkjøpsavtalar med respektive grunneigarar.

Det vert gjort slike budsjettendringar:

Konto 02800 (grunnkjøp mm), ansvar 5011, funksjon 303, prosjekt 50153

kr 1 204 650,-

Konto 09100 (bruk av lån), ansvar 9011, funksjon 870, prosjekt 90998 (frie finansieringsmidlar) – kr 1 204 650,-

Særutskrift:

Økonomi

Vedlegg:

Vedlegg

- 1 TC101
- 2 TC102
- 3 TE101
- 4 TE102
- 5 Nødvendig areal

Uprenta vedlegg: Grunnavtalar med respektive grunneigarar.

Samandrag av saka:

Det er gjennomført naudsynte grunnverv i samband klargjering av utbyggingsprosjektet i Nørvågen. Grunnavtalar er no på plass og kan godkjennast av kommunestyret.

Saksopplysningar:

Utbygginga omfattar prosjekt 51211 (bru) og 70029(veg) og er ferdig prosjektert og klar for å leggast ut på anbod i januar 2019. Det er gjennomført grunnforhandlingar med alle råka grunneigarar og ein har kome fram til minnelege avtalar med alle saman.

Oversikt over inngåtte avtalar:

Grunnverv Nørvågeven 2018

	gnr	bnr	Eigar	areal	pr. m ²	pris
1	33	1	Berstad familien	69	kr 150,00	kr 10 350,00
2	33	1	Berstad familien	365	kr 150,00	kr 54 750,00
3	33	8	Goksør eigedom AS	73	kr 150,00	kr 10 950,00
4	33	11	Dale og Thonstad	336	kr 150,00	kr 50 400,00
5	33	23	Sævik Invest AS	1580		kr 540 000,00
6	33	26	Herøy kystlag	480	kr 150,00	kr 72 000,00
7	33	29	Fosnavåg Notbøteri AS	580	kr 150,00	kr 87 000,00
8	33	30	Sævik Invest AS	45	kr 150,00	kr 6 750,00
9	33	38	Solveig Goksøyr	109	kr 150,00	kr 16 350,00
10	33	43	Robert Voldnes	500	kr 150,00	kr 75 000,00
11	33	46	Kjellaug Vågsholm	464		kr 95 000,00
12	33	53	Fosnavåg Notbøteri AS	370	kr 150,00	kr 55 500,00
13	33	53	Fosnavåg Notbøteri AS	71		kr 61 000,00
14	33	67	Goksør eigedom AS	340	kr 150,00	kr 51 000,00
15	33	106	Servicebasen AS	124	kr 150,00	kr 18 600,00
Total sum				5506		kr 1 204 650,00

- Merknader:**
- 1 Post 5 - eigedom taksert
 - 2 Post 11 - nausttomt inkl. sjøretter for strandlinje
 - 3 Post 13 - inkludert sjørettar for strandlinje

- Vedlegg**
- 1 Grunnavtalar med kart

Vurdering og konklusjon:

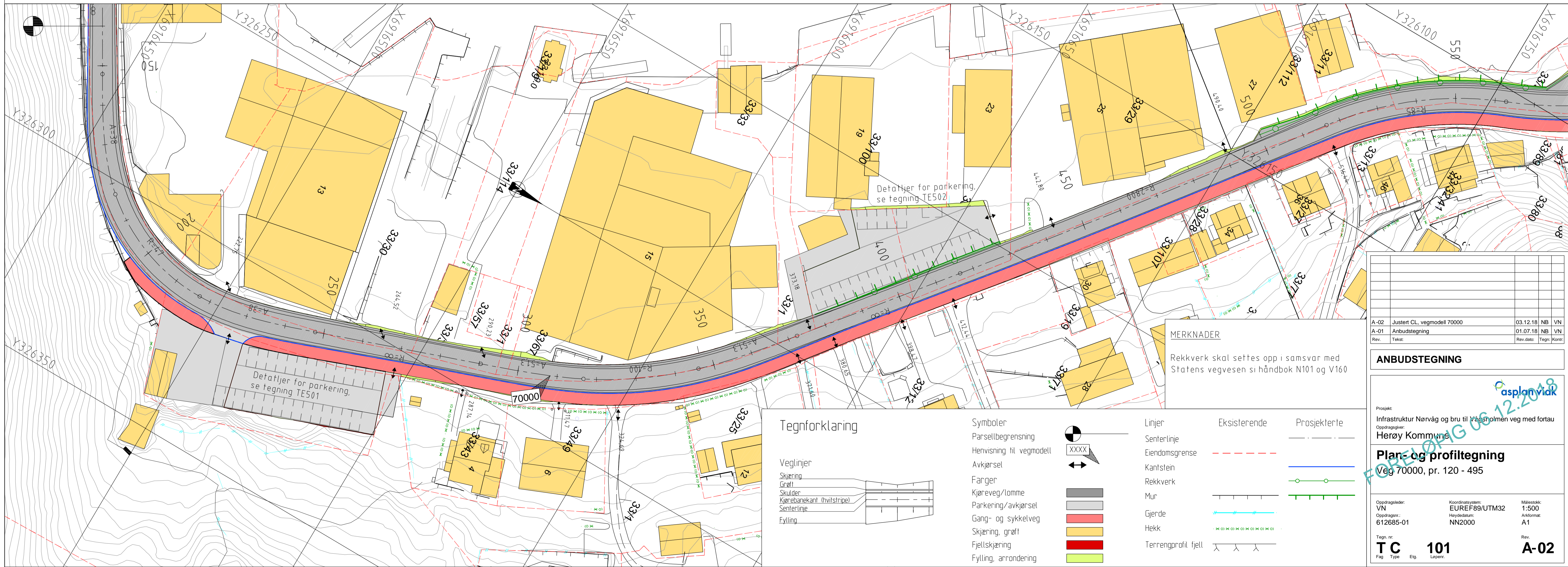
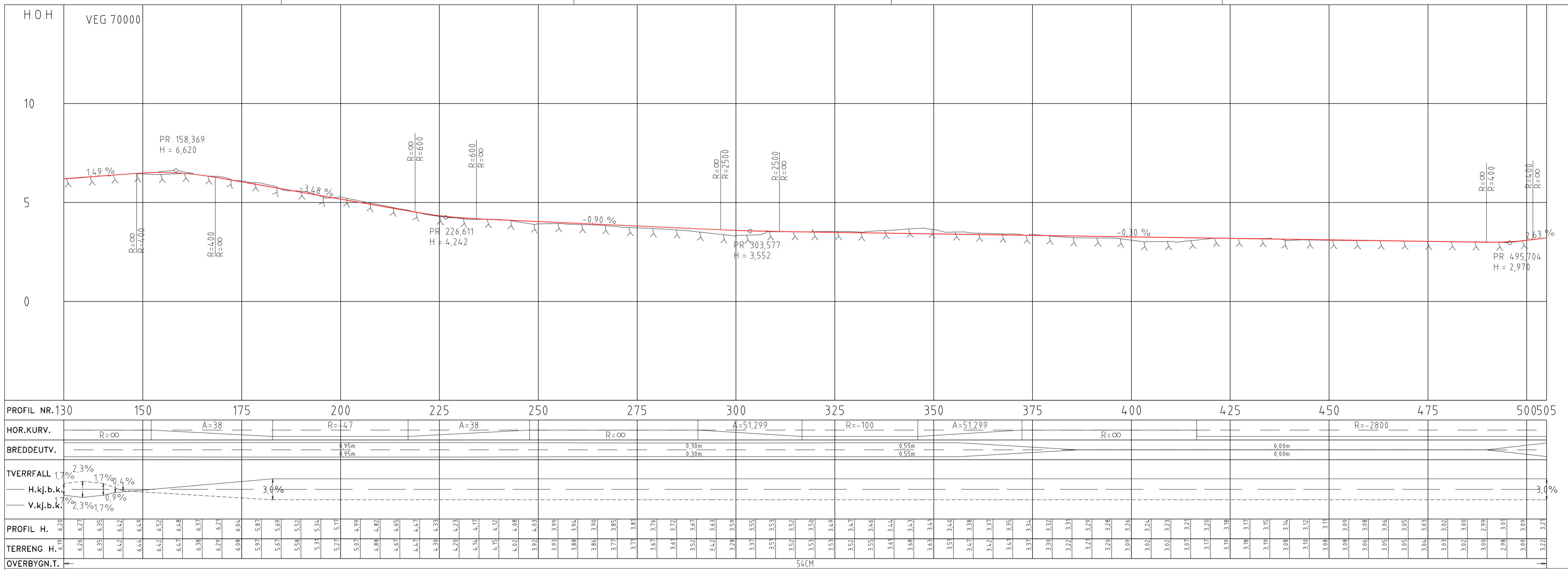
Rådmannen rår til at kommunestyret godkjenner grunnvervet slik det ligg føre.

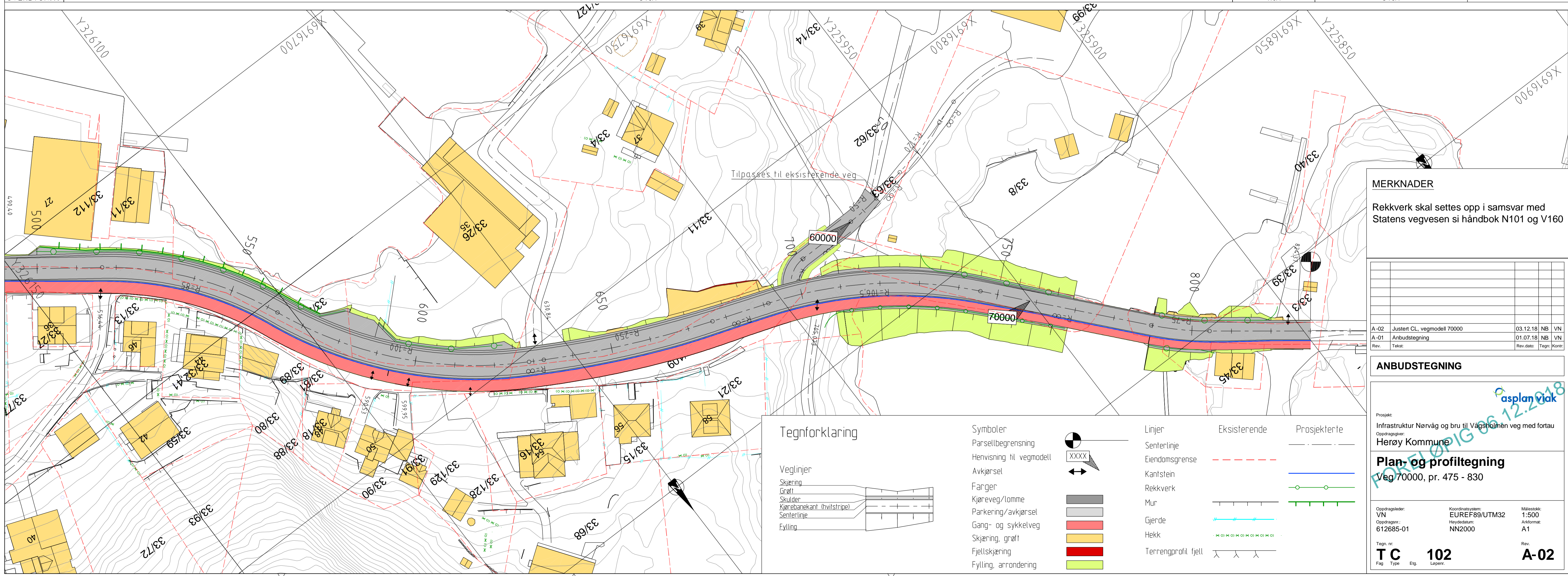
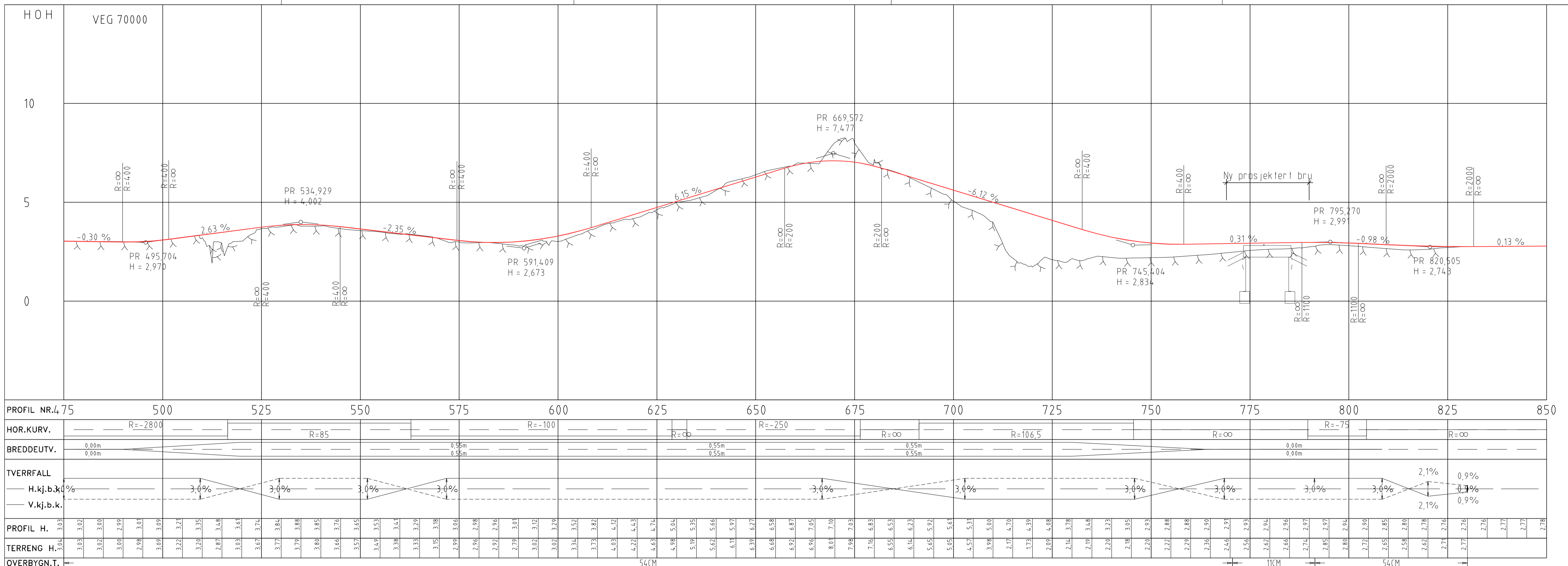
Fosnavåg, 19.12.2018

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Jarl Martin Møller
Avd.leiar

Sakshandsamar: Jarl Martin Møller

MERKNADER
Rekkverk skal settes opp i samsvar med Statens vegvesen si håndbok N101 og V160

Rev.	Revisjon	Dato	Utført	Kontrollert
A-02	Justert CL. vegmodell 70000	03.12.18	NB	VN
A-01	Anbudstegning	01.07.18	NB	VN
	Tekst:			

ANBUDSTEGNING

Prosjekt:
Infrastruktur Nørvåg og bru til Vågsholmen veg med fortau
Herøy Kommune

Plan- og profiltegning
Veg 70000, pr. 475 - 830

Oppdragsleder:
VN

Oppdragsnr.:
612685-01

Koordinatsystem:
EUREF89/UTM32
Høydeplan:
NN2000

Målestokk:
1:500
Arkivkode:
A1

Rev. nr:
TC 102

Fag Type Etg. Løpnr.

A-02

Tegnforklaring

Vegløser:
Skjæring
Grøtt
Skulder
Kjørebanekant (hvitstripe)
Senterlinje
Fylling

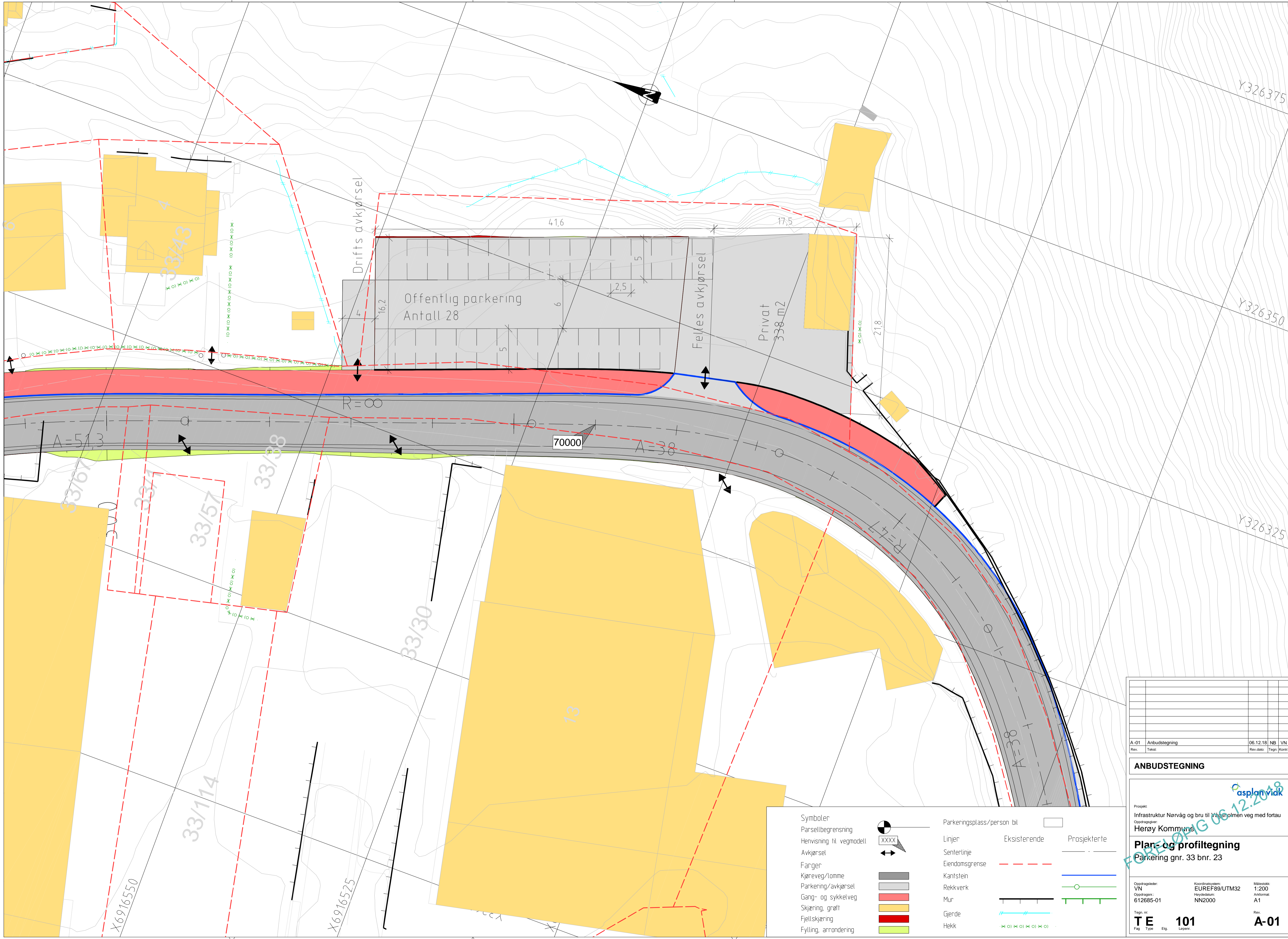
Symboler:
Parsellbegrensning
Henvisning til vegmodell
Avkjørsel
Farger
Kjøreveg/lokke
Parkerings/avkjørsel
Gang- og sykkelveg
Skjæring, grøtt
Fjellskjæring
Fylling, arrondering

Linjer:
Senterlinje
Eiendomsgrænse
Kantstein
Rekkverk
Mur
Gjerde
Hekk
Terrorprofil fjell

Eksisterende:
Senterlinje
Eiendomsgrænse
Kantstein
Rekkverk
Mur
Gjerde
Hekk
Terrorprofil fjell

Prosjekterte:
Senterlinje
Eiendomsgrænse
Kantstein
Rekkverk
Mur
Gjerde
Hekk
Terrorprofil fjell

A-01	Ånbudstegning	06.12.18	NB	VN
Rev.	Tekst:	Rev.dato:	Tege:	Korre:

ÅNBUDSTEGNING

Prosjekt:
 Infrastruktur Nørvåg og bru til Vågesholmen veg med fortau
 Herøy Kommune
Plan- og profiltegning
 Parkering grn. 33 bnr. 23

Oppdragsleder:
 VN
 Oppdragsnr.:
 612685-01

Koordinatssystem:
 EUREF89/UTM32
 Høyde datum:
 NN2000

Målestokk:
 1:200
 A-kategori:
 A1

Rev.
TE 101
 Fag Type Etg. Løpnr.

A-01

Symboler		Parkeringsplass/person bil	
Parsellbegrensning		Eksisterende	
Henvisning til vegmodell		Prosjekterte	
Avkjørsel		Linjer	
Farger		Senterlinje	
Kjøreveg/lomme		Eiendomsgrense	
Parkering/avkjørsel		Kantstein	
Gang- og sykkelveg		Rekkverk	
Skjæring, grøft		Mur	
Fjellskjæring		Gjerde	
Fylling, arrondering		Hekk	

Grunnerverv Nørvågvegen 2018

	gnr	bnr	Eigar	areal	pr. m ²	pris
1	33	1	Berstad familien	69	kr 150,00	kr 10 350,00
2	33	1	Berstad familien	365	kr 150,00	kr 54 750,00
3	33	8	Goksør eigedom AS	73	kr 150,00	kr 10 950,00
4	33	11	Dale og Thonstad	336	kr 150,00	kr 50 400,00
5	33	23	Sævik Invest AS	1580		kr 540 000,00
6	33	26	Herøy kystlag	480	kr 150,00	kr 72 000,00
7	33	29	Fosnavåg Notbøteri AS	580	kr 150,00	kr 87 000,00
8	33	30	Sævik Invest AS	45	kr 150,00	kr 6 750,00
9	33	38	Solveig Goksøyr	109	kr 150,00	kr 16 350,00
10	33	43	Robert Voldnes	500	kr 150,00	kr 75 000,00
11	33	46	Kjellaug Vågsholm	464		kr 95 000,00
12	33	53	Fosnavåg Notbøteri AS	370	kr 150,00	kr 55 500,00
13	33	53	Fosnavåg Notbøteri AS	71		kr 61 000,00
14	33	67	Goksør eigedom AS	340	kr 150,00	kr 51 000,00
15	33	106	Servicebasen AS	124	kr 150,00	kr 18 600,00
Total sum				5506		kr 1 204 650,00

- Merknader:**
- 1 Post 5 - eigedom taksert
 - 2 Post 11 - nausttomt inkl. sjøretter for strandlinje
 - 3 Post 13 - inkludert sjørettar for strandlinje

- Vedlegg**
- 1 Grunnavtalar med kart

Rådmannen

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	OJK	Arkivsaknr:	2019/38
		Arkiv:	611

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
15/19	Formannskapet	22.01.2019
8/19	Kommunestyret	31.01.2019

GRUNNKJØP MYRVÅG

Møtebehandling:

Avdelingsleiar utvikling Ole Magne Rotevatn og rådmann Olaus-Jon Kopperstad orienterte.

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Formannskapet - 22.01.2019

Kommunen kjøper del av gnr 45, bnr 2 i Myrvåg, ca 65.700 m², som vist på vedlagde kartutsnitt , heimelshavar Erling Johann Dragsund, for kr 5.440.000,-.

Grunnkjøpet vert finansiert frå ansvar 50153 Strategiske grunnkjøp

Arealet vil kunne dekkje behovet for steinuttak og deponi i ei tid framover. Etter steinuttaket, vil arealet kunne nyttast til næringstomter.

Tilråding:

Kommunen kjøper del av gnr 45, bnr 2 i Myrvåg, ca 65.700 m², som vist på vedlagde kartutsnitt , heimelshavar Erling Johann Dragsund, for kr 5.440.000,-.

Grunnkjøpet vert finansiert frå ansvar 50153 Strategiske grunnkjøp

Arealet vil kunne dekkje behovet for steinuttak og deponi i ei tid framover. Etter steinuttaket, vil arealet kunne nyttast til næringstomter.

Særutskrift:

- Økonomi
- Utvikling

Vedlegg:

- Kartvedlegg

Uprenta vedlegg:

- Tomtetakst

Samandrag av saka:

Rådmannen rår til at kommunen kjøper del av gnr 45, bnr 2 i Myrvåg, ca 65.700 m², som vist på vedlagde kartutsnitt, heimelshavar Erling Johann Dragsund. Arealet vil kunne dekkje behovet for steinuttak og deponi i ei tid framover. Etter steinuttaket, vil arealet kunne nyttast til næringstomter.

Saksopplysningar:

Masseuttaket på Mjølstadneset går mot slutten og kvaliteten på restmassene er dårlege. Herøy kommune har fått innspel frå entreprenørar om at det er behov for nye område for uttak av steinmasser og deponi av lausmasser i kommunen.

I arealdelen av kommuneplanen for Herøy er det avsett eit større område til næringsføremål på sørsida av fylkesvegen i Myrvåg, jfr vedlegg. Representantar frå Herøy kommune hadde møte med Erling Johan Dragsund 09.01.19. Han eig eit område som er godt eigna til både deponi og steinuttak og er interessert i å selje denne delen av gnr 45, bnr 2.. Samla tomteparsell utgjer ca 65.700 m² der ca 43.100 m² er næringsareal og ca 22.600 m² er massedeponi.

I 2014 vart det gjennomført ein tomtetakst for tomteparsellen. Næringsarealet vart taksert til 100 kr/m² og arealet for deponi til 50 kr/m².

Næringsareal 43.100 m ² x 100 kr/m ² =	kr 4.310.000,-
Areal for tomtedeponi 22.600 m ² x 50 kr/m ² =	kr 1.130.000,-
	Kr 5.440.000

Tomtetaksten fylgjer saka som uttrykt vedlegg.

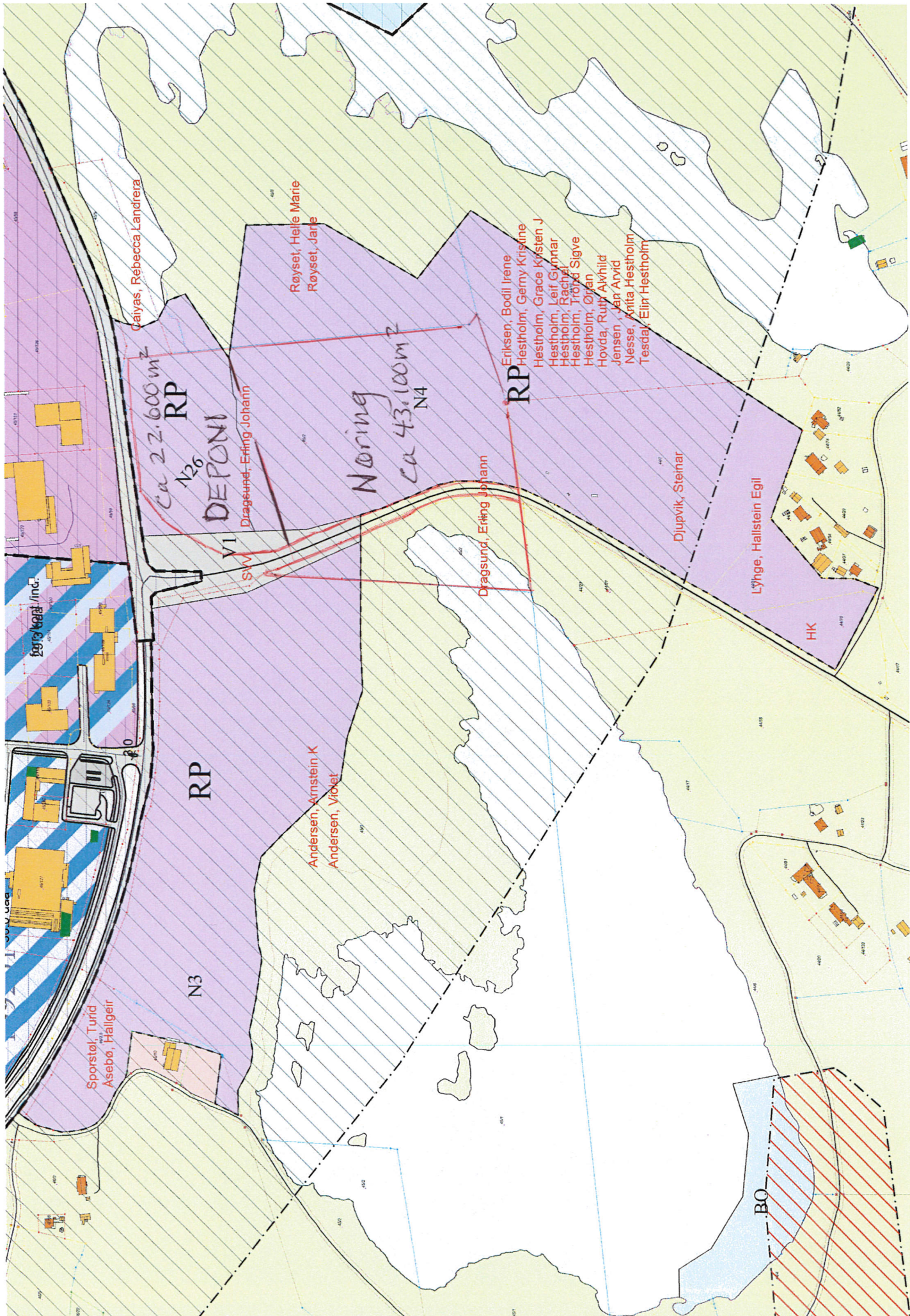
På kontoen for strategisk grunnkjøp stå ca kr 15.850.000.

Vurdering og konklusjon:

Rådmannen rår til at kommunen kjøper del av gnr 45, bnr 2 i Myrvåg, ca 65.700 m², som vist på vedlagde kartutsnitt, heimelshavar Erling Johann Dragsund. Arealet vil kunne dekkje behovet for steinuttak og deponi i ei tid framover. Etter steinuttaket, vil arealet kunne nyttast til næringstomt.

Fosnavåg, 10.01.2019

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Anlegg- og driftsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	ELDHAN	Arkivsaknr:	2016/94
		Arkiv:	L81

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
17/19	Formannskapet	22.01.2019
9/19	Kommunestyret	31.01.2019

ØKONOMISK AVSLUTNING AV PROSJEKT 51210 - MYRABAKKEN BUSTADFELT

Møtebehandling:

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Formannskapet - 22.01.2019

1. Prosjektrekneskapen vert godkjent med eit samla forbruk på 7.463.893,- kr.
2. Meirforbruk på 463.893,- kr vert dekkja inn ved låneopptak / bruk av lån.

Tilråding:

Herøy kommunestyre vedtek følgjande:

1. Prosjektrekneskapen vert godkjent med eit samla forbruk på 7.463.893,- kr.
2. Meirforbruk på 463.893,- kr vert dekkja inn ved låneopptak / bruk av lån.

Særutskrift:
- Økonomi, her

Samandrag av saka:

Prosjektet er ferdigstilt, denne saka gjeld økonomisk avslutning.
Sak om tomtepris kjem som ei eiga sak i Formannskapet.

Saksopplysningar:

I 2016 blei Myrabakken bustadfelt detaljprosjektert, og dei blei gjennomført anbuds konkurranse. Det fysiske arbeidet starta opp 2.1.2017. Den 16.10.2017 blei det haldt overtakingsforretning.

Som orientert i referatsak 32/18 i kommunestyremøtet 20.9.2018, måtte det gjerast utbetningsarbeid i 2018. Dette med bakgrunn at det blei avdekka problem med overflatevatn i det nye feltet, kort tid etter overtaking. Kommunen reklamerte til prosjekterande konsulent, som erkjente at overvassanlegget var underdimensjonert, og koplå inn forsikringsselskapet sitt. Det blei deretter prosjektert ei løysing på problemet. Utbetningsarbeidet starta opp i juni 2018, og det vart halde sluttsynfaring i november 2018.

Som orientert i referatsak 25/17 i kommunestyremøtet 21.6.2017, er det meirforbruk i prosjektet. Dette skuldast i hovudsak følgjande:

- I 2016 fjerna Mørenett ordninga med botnfrådrag frå anleggsbidrag til elektrisk infrastruktur. Konsekvensen av dette er i praksis at kommunen må betale for å føre fram straum til eit område, noko som tidlegare i hovudsak blei dekt ved at Mørenett bidrog med kostnadsdekking. I dette konkrete prosjektet har kostnadane knytt til elektrisk infrastruktur enda på ca. 455.000 kr. Dette utgjør den vesentlege delen av meirforbruket.

Finansiering (tal er ex mva):

Løyving 2015 (K-sak 166/14)	500.000,-
+ Løyving 2016 (K-sak 192/15)	6.500.000,-
= SUM LØYVING	7.000.000,-

Rekneskap (tal er ex mva):

Totale utgifter	9.404.620,-
- Utbetaling frå forsikringsselskap	1.801.463,-
- Refusjon frå Tussa IKT	139.264,-
= SUM FORBRUK	7.463.893,-

DETTE RESULTERTE I EIT MEIRFORBRUK PÅ KR 463 893,-

Vurdering og konklusjon:

Arbeidet er utført, og ein har eit meirforbruk i høve budsjettet. Prosjektet kan avsluttast og rådmann tilrår at rekneskapen vert godkjent slik den ligg føre ovanfor.

Konsekvensar for folkehelse:

- Eit nytt byggefelt med all teknisk infrastruktur, inkl. leikeplassar, har positiv verknad for folkehelsa.

Konsekvensar for beredskap:

- Positiv verknad, det er sett ned brannkummar i den nye offentlege vegen.

Konsekvensar for drift:

- Den nye offentleg vegen må vedlikehaldast og brøytast, som gir auka driftskostnadar.
- Det er lagt nye spillvass- og overvassleidningar som vil føre til auka driftsutgifter. Det ligg pr. i dag ikkje føre gode tal for å talfeste dette. Dei auka driftsutgiftene vert dekt inn av innkravd avlaupsgebyr frå nye abonnentar i bustadfeltet og vil såleis ikkje påverke kommunens driftsbudsjett i nemneverdig grad.

Fosnavåg, 11.01.2019

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Fred Arnesen
Avd.leiar

Sakshandsamar: Eldar Hansen

Kulturavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	ENG	Arkivsaknr:	2012/1178
		Arkiv:	C56

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
51/18	Komite for næring, kultur og idrett	19.11.2018
20/19	Formannskapet	22.01.2019
10/19	Kommunestyret	31.01.2019

FAST DRIFTSTILSKOT TIL SUNNMØRSJEKTA "ANNA OLAVA"

Møtebehandling:

AP, Svein Gjelseth kom med slikt nytt punkt 1:

Formannskapet ber komite for næring, kultur og idrett innafør eige budsjett å finne rom for å imøtekomme søknaden frå «Anna Olava».

Ap, Svein Gjelseth sitt nye punkt 1 og rådmannen si tilråding punkt 2 vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Formannskapet - 22.01.2019

1. Formannskapet ber komite for næring, kultur og idrett innafør eige budsjett å finne rom for å imøtekomme søknaden frå «Anna Olava».

2. Avtalen mellom Herøy kommune og Eigarstyret for Herøy Kystmuseum vert å reviderast i.h.t endra føresetnader.

Møtebehandling:

Saka vart drøfta.

Komiteen kom med framlegg om slikt nytt vedtak:

1. Komite for næring, kultur og idrett godkjenner eit årleg tilskot til Sunnmørsjekta

«Anna Olava» og ber kulturavdelinga gjere nødvendige ombudsjettingar for å
Imøtekome søknaden så langt som mogleg.

2. Avtalen mellom Herøy kommune og Eigarstyret for Herøy Kystmuseum vert å reviderast i.h.t endra føresetnader.

Samrøystes tilråding i Komite for næring, kultur og idrett - 19.11.2018

1. Komite for næring, kultur og idrett godkjenner eit årleg tilskot til Sunnmørsjekta «Anna Olava» og ber kulturavdelinga gjere nødvendige ombudsjettingar for å
Imøtekome søknaden så langt som mogleg.
2. Avtalen mellom Herøy kommune og Eigarstyret for Herøy Kystmuseum vert å reviderast i.h.t endra føresetnader.

Tilråding:

Søknad frå Eigarstyret for Herøy Kystmuseum/Herøy gard om årleg tilskot på kr. 77 000 til å dekke faste kostnader for drift av Sunnmørsjekta «Anna Olava» vert ikkje imøtekome.

Særutskrift:
Eigarstyret for Herøy Kystmuseum v/ Tor Sindre Steinsvik
Økonomileiar

Vedlegg:**Justert avtale mellom Herøy kommune og eigarstyret for Herøy Kystmuseum****Samandrag av saka:**

Eigarstyret for Herøy Kystmuseum/Herøy gard ber kommunestyret om eit årleg tilskot på kr. 76 450 til å dekke faste kostnader knytt til drift av Sunnmørsjekta «Anna Olava».

Saksopplysningar:

Eigarstyret for Herøy Kystmuseum er gitt «(...) ansvaret for vedlikehaldet og drifta av egedomen Herøy Gard med bygningar og jekta «Anna Olava» og samlingane elles (...)», ref. pkt.4 i avtale mellom Herøy kommune og eigarstyret ved Herøy Kystmuseum.

I samarbeid med eigarstyret ved Herøy kystmuseum vart det hausten 2016 etablert ei tverrfagleg frivillig arbeidsgruppe som tok på seg å identifisere rehabiliterings- og vedlikehaldsbehova på jekta. Båten hadde då ligge på land frå 2011 grunna motorhavari og manglande økonomiske ressursar til reparasjonar. Arbeidsgruppa tok deretter på seg rehabiliterings- og vedlikehaldsarbeidet og jekta vart slippsett i beddingen ved gamle Smedvik Mek. Verkstad vinteren 2017 og 2018. Arbeidet har vore gjennomført i ein kombinasjon av dugnader, gåver frå privat næringsliv og kjøp av tenester. Arbeidet er finansiert med RDA-tilskot på kr. 150 000, hovudsakleg til rehabilitering av motorane (2015), samt kr. 305 000 hovudsakleg til rehabilitering av skrog, nytt framdekk og mast (2016), samt gåver og tenester frå privatpersonar og næringsliv. I denne perioden er det utført dugnad tilsvarande ca. to årsverk. Jekta vart sjøsett på ny den 30. august 2017.

I 2018 har ein i tillegg til ytterligare vedlikehald og rehabilitering, lagt ned eit omfattande arbeid for å klargjere jekta slik at den oppfyller krava i «Forskrift om drift av fartøy som fører 12 eller færre passasjerar». I juni utsteda Radiokontrollen sikkerheitssertifikat for radio, og jekta oppfyller med det gjeldande bestemmelsar om radiokommunikasjon og radioutstyr for å kunne ta med inntil 12 passasjerar innan fartsområdet liten kystfart. I forkant av dette vart det kjøpt inn/skaffa til veie to VHF-ar og Fri-flyt til jekt og redningsflåte, redningsmidlar samt utarbeidd oppdaterte teikningar og skriftleg sikkerheitsstyringsystem. Jekta vert nytta som fritidsbåt når den er bemanna med eige mannskap.

Jekta har i 2018 vore nytta og synleggjort som fylgjer:

- til opplæring og utsjekk av mannskap (motor og segl)
- i formidling ved museet til skuleelevar gjennom Herøy kystmuseum
- for innbyggjarar og besøkande til kommunen generelt, samt i forbindelse med ulike arrangement på Herøy gard (Herøyspel, Kulturminnedag), i Fosnavåg sentrum (Sommarfest, Aktivitetshelg) og Ulstein sentrum (Trebaatfestival)
- til transport av passasjerar og formidling av jektehistorie og anna lokal historie
- av speidargruppa i Herøy Frikyrkje (som fritidsbåt/»speidarbåt«)
- for å synleggjere ein handelsstad på 1700-1800-talet

Drift av jekta skjer på dugnad med hjelp frå frivillige i arbeidsgruppa, som mannskap samt i vedlikehaldsarbeidet. Krav til skipsførar er omhandla i «Forskrift om drift av fartøy som fører 12 eller færre passasjerar», og vi rettar ein særleg takk til dei

skipsførarane som stiller si tid og sertifikatar til rådighet for å oppfylle kommunens målsetningar om å gjere jekta tilgjengeleg for passasjerar.

Eigarstyret er innforstått med at kriteria kommunestyret la til grunn ved kjøp av jekta var at den ikkje skulle belaste det kommunale driftsbudsjettet.

Etter fleire års drift erfarer imidlertid eigarstyret at for å halde båten i forsvarleg drift knytt til formålet om «(...) at den vert verande i kommunen og synleggjort i forhold til kultur, oppleving og reiseliv», så er det behov for at det vert sett av ein sum til å dekke faste kostnader.

Med bakgrunn i dette oppmodar eigarstyret om at det årleg vert overført kr. 76 450 til dekking av faste kostnader. Ei overføring bør justerast for årleg prisvekst.

Vurdering og konklusjon:

Sunnmørsjekta er unik og den einaste i sitt slag. I tillegg til å oppfylle målsetjinga om å komplettere ein handelsstad frå 1700-1800 talet, representerer ho kystfolket sitt viktigaste framkomstmiddel og inntektsgrunnlaget gjennom fleire hundre år. Sjølv om jekta er ein replika, vil det å bevare jekta i kommunen bidra til synleggjering av vår lokale kulturarv gjennom formidling til oppveksande slekt og andre besøkande både til Herøy gard og andre stadar der jekta oppheld seg.

Imidlertid; jekta sitt fulle potensiale kjem fyrst fram når den vert «(...) synleggjort i forhold til kultur, oppleving og reiseliv». Tilbakemeldinga frå eigarstyret og arbeidsgruppa viser at ein har starta å nå ovannemnde målsetjingar i 2018, og arbeidet har soleis bidrege til å oppfylle kommunestyret sitt oppdrag. Rådmannen vil også påpeike at både næringsliv og privatpersonar gjennom sine bidrag viser vilje til å behalde båten i kommunen vidare.

Kommunestyret har tidligare gjort vedtak om å utvide Herøy kystmuseum gjennom etablering av eit jektenaust med formidlingsbygg, og rådmannen har føreslått at kommunen set av investeringsmidlar til dette arbeidet i budsjettet for 2019. Jektenaustet er tenkt som eit vernebygg i vinterhalvåret.

Rådmannen vil etter ei samla vurdering ikkje imøtekomme søknaden. Rådmannen har i sitt budsjettforslag prioritert opp prosjektet «Trivseltiltak i krinsane».

Dette tiltaket bidreg til å legge til rette for at krinsar som ikkje er heimhøyrande på Bergsøya kan søkje på trivselstiltak. Målet med tiltak er å auke trivsel og bulyst og det kan søkjast på nye tiltak. Det er utarbeidd eigne retningslinjer for tildelinga. Finansiering skjer ved omprioritering av kulturmidlar knytt til post disposisjonspost/prosjektmidlar og leikeplasstilskot, 200 000 kr årleg.

Tiltaket er bygd opp etter same «mal» som Ulstein kommune har for sine krinsar. Desse retningslinjene må sjølvstendig tilpassast Herøy sine behov, men kan danne eit utgangspunkt for vidare diskusjon.

I samband med UNGDATA handsaminga den 22.3.2018 vedtok kommunestyre fleire punkt ein skulle følgje opp i samband med budsjettarbeidet for 2019.

Kommunestyret ville vurdere muligheita for å få følgjande tiltak inn i budsjettet for 2019:

1. Midlar til tilrettelegging for «SFO»/leksepass på kulturhuset.
2. Midlar til auke av hall-kapasiteten (er under arbeid).
3. Midlar til tilrettelegging for fleire møteplassar for uorganisert aktivitetar for ungdom.
4. Midlar til etablering av mobbeombud / fokus på tiltak mot mobbing

Pkt 3 i vedtaket kan ein sjå i samanheng med det nye trivselstiltaket som ein føreslår innført.

Rådmannen legg til grunn at eigarstyret oppfyller kommunestyret sine føresetnader i «Justert avtale mellom Herøy kommune og eigarstyret for Herøy Kystmuseum».

Konsekvensar for folkehelse:

Definisjonen på folkehelsearbeid er «*Samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.*» (Helsedir.)

Jekta vert mellom anna nytta ift. læring hos skuleelevar og læring ifm fritidsaktivitetar for born og unge. Vidare til ulike fellesskap, opplevingar og læring for jektevener spesielt og besøkande generelt. Jekta bidreg med dette til å oppfylle fleire moment i det lokale folkehelsearbeidet særleg innanfor psykisk helse og livskvalitet, og fysisk aktivitet.

Konsekvensar for beredskap:

Ingen kjende.

Konsekvensar for drift:

Jekta vert halde i stand og drifta ved hjelp av frivillige. Dersom det vert lagt ned ca. eit årsverk pr år., tilsvarar dette ein verdi på vel kr. 500 000 (utan ferie) med eit utgangspunkt på kr. 300 pr time.

Den kommunale økonomien opnar ikkje for nye driftstiltak pr. no, og eit årleg fast driftstilskot kan berre skje ved omprioritering av eksisterande midlar. Rådmannen prioriterer prosjektet «Trivseltiltak i krinsane» framfor søknaden som ligg føre frå eigarstyret.

Fosnavåg, 01.11.2018

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Jarl Martin Møller
Kommunalsjef samfunnssektor

Sakshandsamar: Eileen Gjerde, kulturleiar

HERØY KOMMUNE

HERØY KOMMUNE RADMANNEN	
Reg nr 2012/1178	Saksbeh AK
- 7 FEB. 2013	
Code P C56	
Ark kode S	
J nr	Dok nr 7

Justert avtale

mellom

Herøy kommune og eigarstyret for Herøy Kystmuseum.

Opprinneleg avtale underskriven: 7.07.05

Justert avtale underskriven:

Herøy kommune har i K-sak 024/02 sagt ja til å vere med i den nye konsoliderte museumseininga på Sunnmøre og har overlate driftsansvaret for Herøy Kystmuseum til Stiftinga Sunnmøre Museum i tillegg til eit lokalt eigarstyre.

Etter vedtak i K-sak 054/04 vedk. organisering av Herøy kystmuseum og K-sak 060/04 vedk. kjøp av Sunnmørsjekta "Anna Olava", ber formannskapet om at det vert gjort ein avtale mellom kommunen og eigarstyret for Kystmuseet.

1. Herøy kommune er eigar av Herøy gard og bygningane som står på eigedomen.
2. Herøy kommune er eigar av Sunnmørsjekta "Anna Olava" som skal vere knytt til eigedomen Herøy Gard. Formålet med å kjøpe Jekta, er at den vert verande i kommunen og synleggjort i forhold til kultur, oppleving og reiseliv.
3. Herøy kommune har ansvar for at det er oppnemnt eit eigarstyre for Herøy Kystmuseum med 1 representant frå;
 1. Herøy kommune – skal følgje valperioda
 2. Herøy Sogelag
 3. Stiftinga Herøyspelet
 4. Herøy Museumsbåtlag
 5. Utnemnst av styret for Herøy Kystmuseum

Representantane skal ha personlege varamenn.

Val av politisk oppnemnt representant frå Herøy kommune skal følgje valperioda. Dei andre fylgjer laga sine vedtekter.

4. Eigarstyret har ansvaret for vedlikehaldet og drifta av eigedomen Herøy gard, med bygningar, jekta "Anna Olava" og samlingane elles. Eigarstyret skal sjå til at alt vert sikra og forvalta i tråd med god museumsetikk.
5. Eigarstyret skal årleg utarbeide årsplan og driftsbudsjett for kystmuseet og rapportere drifta til kommunestyret gjennom rekneskap og årsrapport.
6. Eigarstyret skal årleg utarbeide årsplan og driftsbudsjett for Sunnmørsjekta "Anna Olava" som skal leggst fram for formannskapet innan 1. oktober kvart år. Driftsbudsjettet skal vere innanfor det sjølvfinansierande prinsipp. Det bør opparbeidast ein økonomisk buffer for drifta. Eigarstyret rapportere drifta til kommunestyret gjennom rekneskap og årsrapport.

7. Det skal vere avtale mellom Sunnmøre Museum og Herøy kommune vedk. driftstilskot til Herøy Kystmuseum. Tilskotet skal utbetalast til Stiftinga Sunnmøre Museum som har driftsansvaret for kystmuseet.
8. Det skal utarbeidast særskilt plan for større vedlikehald og byggjeprojekt, som vidare skal vere innarbeidd i kommunen sin økonomiplan og årsbudsjett og samkøyrte med stiftinga Sunnmøre Museum sin investeringsplan vedk. museum. I forkant av oppstarting skal organisering av slike tiltak avklarast med kommunen.
9. Inntekter som eigarstyret måtte skaffe seg, skal fullt og heilt disponerast av eigarstyret.
10. Herøy kommune skal vere orientert om drifta av kystmuseet og Sunnmørsjekta "Anna Olava" gjennom referat / rapportar frå styremøta.
11. Eigarstyret skal sjå til at kulturlandskapet i utmarka på Herøy får den naudsynte pleie innanfor dei økonomiske rammer som skjøtselsmidlane representerer.

Fosnavåg, 6/12:12.....

.....
-ordførar-

.....
- styreleiar-

Rådmannen

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	OJK	Arkivsaknr:	2016/811
		Arkiv:	217

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
164/18	Kommunestyret	06.12.2018
11/19	Kommunestyret	31.01.2019

FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT BARNEVERN. TILSYN OG OPPFØLGJING.

Møtebehandling:

Saka vert utsett.

Tilråding frå kontrollutvalet:

1. Kommunestyret tek til vitende Forvaltningsrevisjonsprosjekt – Tilsyn og oppfølging – barnevern – Herøy kommune (utarbeida av Søre Sunnmøre Kommunerevisjon IKS, datert 25.09.2018).
2. Kommunestyret vedtek at revisjonen sine anbefalingar skal følgjast/utførast:
 1. Kommunen må sette i verk tiltak slik at barneverntenesta får gjennomført tilfredsstillande tal tilsyn i alle fosterheimar jfr. minimumskrava.
 2. Kommunen må ha som mål at ved oppfølgjingsbesøk i fosterheimar med fleire fosterheimsbarn, må alle fosterbarna vere tilstades.
 3. Kommunen må sørge for at alle barn ein har tilsynsansvar for, får gjennomført tilfredsstillande tal på tilsyn jfr. minimumskrava i rettleiar.
 4. Kommunen må etter behov vurdere kurs/fellessamling med tilsynsførarar mht. rapportskriving.
 5. Kommunen må innhente uavhengigheitserklæring og politiattest av også tidlegare oppnemnde tilsynsførarar.
3. Kommunestyret vedtek at rådmannen rapporterar om status for gjennomføringane av anbefalingane og eventuelt vidare framdrift, til kontrollutvalet innan **01.05.2019**

Særutskrift: Kontrollutvalet
Leiar barn, familie og helse

Vedlegg:

1. Kontrollutvalssak 37/18. Forvaltningsrevisjonsprosjekt barnevern – tilsyn og oppfølging.
2. Forvaltningsrevisjonsprosjekt barnevern – tilsyn og oppfølging – Rapporten.

Saksopplysningar:

Sjå vedlegg 1.

Fosnavåg, 27.11.2018
Kontrollutvalet
Jostein Støylen

FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT

Tilsyn og oppfølging - barnevern

HERØY KOMMUNE

Søre Sunnmøre Kommunerevisjon IKS

- integritet, kvalitet og kostnadseffektivitet -

Forord

Søre Sunnmøre Kommunerevisjon IKS legg med dette fram forvaltningsrevisjonsprosjektet;
Tilsyn og oppfølging- barnevern.

Forvaltningsrevisjon er ei lovpålagd oppgåve for alle kommunane i Noreg, og formålet med forvaltningsrevisjonen kjem fram av kommunelova §77 nr.4 :

" (...)Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).

Formålet med forvaltningsrevisjon er å sette søkelys på dagens situasjon og peike på muligheter for forbedring og vidareutvikling av den kommunale verksemda, samt avdekke eventuelle manglar.

Prosjektet er utført i samsvar

med standard for forvaltningsrevisjon - RSK001.

Rapporten er utarbeida av Alf Marius Grønnevik, med innspel frå kollega i Søre Sunnmøre Kommunerevisjon IKS. Det er føreteke vurderingar av uavhengigheit og objektivitet vedkomande dette prosjektet.

Kommunerevisjonen vil takke barnevernstenesta i Herøy kommune for godt samarbeid og tilrettelegging i arbeidet med prosjektet.

Ulsteinvik 25.09.18

Alf Marius Grønnevik

Forvaltningsrevisor

Innholdsfortegnelse

SAMANDRAG	4
Anbefalingar	5
1 INNLEIING	6
1.2 Målsetting og problemstilling	6
1.3 Revisjonskriterium	6
1.3.1 Innleiing	6
1.3.2 Kjelder til kriterium	6
2 METODE og GJENNOMFØRING	7
2.1 Gjennomføring:	7
2.2 Utval:	7
2.3 Verifisering av data	8
3 REVISJONSKRITERIUM	8
4 PROBLEMSTILLING 1:	10
4.1 Fakta	10
4.2 Vurdering	12
5 PROBLEMSTILLING 2:	13
5.1 Fakta	13
5.1.1 Tilsyn av born i Herøy kommune	14
5.1.2 Tilsyn av born frå Herøy plassert i andre kommunar	15
5.2 Vurdering	16
6 PROBLEMSTILING 3:	17
6.1 Fakta	17
6.1.1 Skriftlege rutinar	17
6.1.2 Gjennomgang av uavhengighetserklæring	18
6.1.3 Gjennomgang av politiattestar	18
6.2 Vurdering	18
7 ANBEFALING	18
8 Rådmannen sin kommentar	19

SAMANDRAG

Kontrollutvalet ønske å få belyst om kommunen hadde fått på plass rutinar og gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk på dei borna ein har under omsorg, men og om borna hadde fått tildelt tilsynsførar og fått tilfredstillande antal tilsyn, samt kvaliteten på rapportane. I tillegg ønske ein å sjå om kommunen hadde fått på plass rutinen mht å dokumentere uavhengighetserklæring og politiattest til tilsynsførarar slik det blei anbefalt i tidlegare forvaltningsrevisjon (2016) jfr K-sak 196/16

Det vart utarbeida følgjande problemstillingar:

- 1. Har kommunen gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk i høve fosterborn?**
- 2. Har borna fått tildelt tilsynsførar, og har det vore gjennomført eit tilfredstillande antal tilsyn?**
- 3. Har kommunen fått på plass rutinar mht. å dokumentere uavhengighetserklæringa av tilsynsførarar?**

Problemstilling 1:

Herøy kommune hadde i kontrollperioden 01.01.2017 – og fram til 01.07.2018 totalt 13 born ein hadde overteke omsorga for. To av dei var plasserte på institusjon, tre var plasserte i Herøy kommune og resten i andre kommunar. Kommunen hadde derfor totalt 11 born ein hadde oppfølgingsansvar for, då Fylkesmannen har tilsynsansvar for institusjonar.

Gjennomgangen viste at barnevernet hadde gjennomført fire eller fleire oppfølgingsbesøk til fem av dei 11 borna, men til seks av borna var det gjennomført under fire oppfølgingsbesøk. To av borna hadde flytta til fosterheimen våren 2017 og fått tre besøk i løpet av året. Eit barn hadde fylt 18 og flytta ut, og hadde fått to oppfølgingsbesøk. Totalt sett vurderer ein det slik at kommunen oppfyite krava til åtte av dei 11 borna.

I eit par av sakene der to fosterbarn budde i same fosterheim registrerte ein at fosterheimsbesøka var gjennomført samtidig og i enkelte tilfelle var ikkje begge borna tilstades. Omsorgskommunen/ barnevernstenesta skal følgje opp og føre kontroll med kvart enkelt barn sin situasjon i fosterheimen. Det bør derfor ikkje gjennomførast tilsynsbesøk der barnet ikkje er tilstades.

Kvaliteten på rapportane for oppfølgingsbesøk var i stor grad god, og gav eit godt bilde av situasjonen i fosterheimen.

Problemstilling 2:

Herøy kommune hadde pr 2017 tilsynsansvar for 15 born. Det var gjennomført tilfredstillande antal tilsyn til 9 av 15 born, i 6 av dei 15 var det ikkje gjennomført eit tilfredstillande antal tilsyn. Alle borna hadde fått oppnemnd tilsynsførar, men i enkelte saker hadde tilsynsførar slutta i løpet av året og ein såg at det kunne gå månadar før ein hadde fått på plass ny.

Pr juni 2018 var det gjennomført eit til to tilsyn til alle borna. Sidan året ikkje er omme kan ein ikkje konkludere i høve om ein vil greie å få gjennomført eit tilfredstillande antal tilsyn i løpet av året, men barnevernstenesta har gitt tilbakemelding om at ein har som mål å greie dette.

Dei tilsynsrapportane som låg føre følgde stort sett same mal/utforming (standard mal). Ein såg variasjonar i kvaliteten på rapportane og kor detaljerte rapportane var mellom dei forskjellige tilsynsførarane. Enkelte rapportar gav lite informasjon/beskriving av situasjonen til barnet. Kommunen bør etter behov vurdere om det er hensiktsmessig og få på plass fellessamlingar/kurs med alle tilsynsførarar. Dette vil vere spesielt viktig når nye tilsynsførarar kjem til og vil kunne bidra til å heve kvaliteten på tilsynsførarrapportane.

Problemstilling 3:

Kommunen har fått på plass skriftlege rutinar for å innhente både uavhengighetserklæring og politiattestar på sine nye tilsynsførarar. Gjennomgangen viste at dei to nye tilsynsførarane som hadde kome til sidan sist forvaltningsrevisjon, hadde signert uavhengighetserklæring. Begge hadde også levert politiattest. Kommunen har fått på plass og implementert rutinar i høve innhenting og dokumentering av uavhengighetserklæring og politiattest, men burde innhenta tilsvarande også for tidlegare oppnemnde tilsynsførarar.

Anbefalingar

- Kommunen bør sette i verk tiltak slik at barnevernstenesta får gjennomført tilfredstillande tal tilsyn i alle fosterheimar jfr. minimumskrava.
- Kommunen bør ha som mål at ved oppfølgingsbesøk i fosterheimar med fleire fosterheimsbarn, bør alle fosterbarna vere tilstades.
- Kommunen bør sørge for at alle barn ein har tilsynsansvar for, får gjennomført tilfredstillande antal tilsyn jfr. minimumskrava i rettleiar.
- Kommunen bør etter behov vurdere kurs/fellessamling med tilsynsførarar mht, rapportskriving .
- Kommunen bør innhente uavhengighetserklæring og politiattest av også tidlegare oppnemnde tilsynsførarar.

1 INNLEIING

Kontrollutvalet i Herøy kommune gjorde i sak 21/18 vedtak om å få utført eit forvaltningsrevisjonsprosjekt retta mot oppfølgings- og tilsynsførarordninga i barnevernstenesta.

Med bakgrunn i eit tidlegare forvaltningsrevisjonsprosjekt i 2016 jfr. anbefaling pkt 1, 3 og 4, (kommunestyrevedtak 195/16) ønska kontrollutvalet å få belyst om kommunen hadde fått på plass rutinar og gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk på dei borna dei har under omsorg, men og om born i fosterheim hadde fått oppnemnd tilsynsførar og fått tilfredstillande antal tilsyn, samt ei vurdering av kvaliteten på rapportane. I tillegg ønskte ein å sjå om kommunen hadde fått på plass rutinen mht. å dokumentere uavhengighetserklæring og politiattest til tilsynsførarar.

1.2 Målsetting og problemstilling

Kontrollutvalet ønskte å få belyst om kommunen hadde fått på plass rutinar og gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk på dei borna ein har under omsorg, men og om borna hadde fått tildelt tilsynsførar og fått tilfredstillande antal tilsyn. I tillegg ønskte ein å sjå om kommunen hadde fått på plass rutinen mht. å dokumentere uavhengighetserklæring til tilsynsførarar slik det blei anbefalt i tidlegare forvaltningsrevisjon (2016) jfr K-sak 196/16

Det er utarbeida følgjande problemstillingar:

1. Har kommunen gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk i høve fosterborn?
2. Har borna fått tildelt tilsynsførar, og har det vore gjennomført eit tilfredstillande antal tilsyn?
3. Har kommunen fått på plass rutinar mht. å dokumentere uavhengighetserklæringa av tilsynsførarar?

1.3 Revisjonskriterium

1.3.1 Innleing

Innsamla data vil bli vurdert opp mot revisjonskriteriet i form av lover, regelverk og andre relevante kommunale vedtak og retningslinjer. Kriteria vil bli utleia frå autoritative kjelder i samsvar med krava i gjeldande standard for forvaltningsrevisjon.

1.3.2 Kjelder til kriterium

Revisjonskriterium i dette prosjektet er utarbeida av følgjande kjelder:

- Lov om barnevernstenester (barnevernslova) av 17.07.1992
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningslova) av 10.02.1967

- Forskrift om fosterheim av 18.01.2003
- Retningslinjer om saksbehandling i barneverntjenesten revidert 2017.
- Rutinehåndbok for barneverntjenesten i kommunene, Barne- og likestillingsdepartementet 2006.
- «Tilsyn med barn i fosterhjem» utarbeida av Barne- og ungdoms- og familiedirektoratet 02/2015

Ei utdyping av revisjonkriterium går fram under kapittel 3.

2 METODE OG GJENNOMFØRING

Metode er eit samleuttrykk for dei framgangsmåtar som er nytta for å kunne svare på dei ulike problemstillingane.

2.1 Gjennomføring:

Det vart gjennomført samtale/møte med seksjonsleiar for barnevern og sakshandsamar som har hovudansvaret mht. tilsyn og oppfølging. Ein fekk då overlevert rutinehandbok og oversikt over alle barn kommunen hadde omsorg- og tilsynsansvar for. Administrasjonen ordna med tilgang til det elektroniske barnevernssystemet og dei fysiske mappene.

Barnevernstenesta i Herøy kommune nyttar sakshandsamingssystemet Familia. Ein nytta i hovudsak det elektroniske verktøyet ved gjennomgang av oppfølgingsrapportar og tilsynsrapportar, men og gjennomgang/stikkprøvekontroll av fysiske mapper.

2.2 Utval:

Det vart kontrollert alle born som Herøy hadde omsorga for i perioden 01.01.2017 og fram til 01.07.2018. Dette utgjorde totalt 13 born der 2 av desse var plasserte i institusjon der Fylkesmannen har ansvar for oppfølging og tilsyn. For dei resterande 11 kontrollerte ein om Herøy hadde gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk.

Ein kontrollerte også om kommunen hadde følgd opp borna mht. tildeling av tilsynsførar i bustadkommunen og at borna hadde fått eit tilfredstillande antal tilsyn av tilsynsførar også her. Dette gjeld både borna Herøy kommune har overteke omsorga for, og borna som er plasserte i fosterheim i Herøy frå andre kommunar. I slike tilfelle har Herøy kommune ansvar for å få på plass tilsynsførar og sørge for at det vert gjennomført tilfredstillande antal tilsyn. Det var totalt 15 born som budde i fosterheim i Herøy og som kommunen har tilsynsansvaret for. Tre av desse hadde kommunen også omsorga for og som var blitt plasserte i eiga kommune. For dei tre hadde kommunen både oppfølgingsansvar frå barnevernet og tilsynsansvar.

2.3 Verifisering av data

Rapporten er etter standard for forvaltningsrevisjon, oversendt rådmannen for uttale 25.09.18. Uttalen gjeld forhold som er omtala jfr. RSK 001 i rapporten.

3 REVISJONSKRITERIUM

Barnevernet sitt tilsyn med fosterheimen

Det går fram av fosterheimsforskrifta §7 første ledd at *”barneverntenesten i omsorgskommunen skal følgje opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet”*. Oppfølging skal skje minimum fire gongar pr år. Om barnevernet har vurdert forholda i fosterheimen som gode kan ein vedta at antall besøk skal reduserast til minimum to gongar i året for born som har vore plassert i fosterheim i meir enn to år.

Tilsyn med barn plassert i institusjon

I forskrift om tilsyn med barn i barnevernsinstitusjonar går det fram av § 3 at *«fylkesmannen i det fylket institusjonen ligger har ansvaret for at det blir ført tilsyn i overensstemmelse med denne forskriften»*. Vidare går det fram under § 7 *«tilsynsmyndighetenes oppgaver»* at tilsynsmyndigheta skal sjå etter at institusjonen vert dreve i samsvar med gjeldande lover, føreskrifter og retningslinjer.

Tilsynsmyndigheita skal også sjå etter at det ligg føre målesttingar og plan for kvart enkelt barn i tillegg til at dei skal sjå etter at bruk av tvang ikkje skjer i strid med gjeldande reglar. Tilsynsmyndigheita skal i alle tilfelle føre tilsyn ved besøk i institusjonen minst to gongar kvart år. Institusjonar som tek i mot born som er plassert etter barnevernslova §§ 4-24 og 4-26 skal besøkast minst fire gongar kvart år. Der minst to besøk skal skje uanmeldt.

Tilsynsmyndigheita skal ta kontakt med kvart enkelt barn. Når barnet sin alder og modning tilseier det skal tilsynsmyndigheita spørje det enkelte barn om barnet deira syn på opphaldet. Etter kvart besøk skal tilsynsmyndigheita utarbeide skriftlig rapport som sendast institusjonen og statlig regional barnevernsmyndigheit.

Tilsynsførar

Det skal gjennomførast tilsyn frå tidspunktet omsorgsovertakinga skjer til barnet har fylt 18 år. Det skal førast kontroll over den omsorga barnet får i fosterheimen, og at føresetnadane for plasseringa blir følgt opp. Det er barnevernstenesta i fosterheimskommunen som har ansvaret for at det blir ført tilsyn, og det er krav om at alle born som er plassert i fosterheim skal ha ein tilsynsførar. Tilsynsførar skal føre tilsyn med barnet så ofte som nødvendig og minimum fire gongar pr år. Første besøk skal skje så raskt som mulig etter plassering. Ved val av tilsynsførar bør barn over 7 år få anledning til å uttale seg før tilsynsførar vert valgt.

Tilsynsførar skal etter kvart besøk skrive rapport frå besøket. Denne skal sendast til barnevernstenesta i den kommunen som har tilsynsansvaret.

I følge fosterheimsføreskrifta § 8, 4 ledd skal tilsynsførar ha ei uavhengig rolle i forhold til barnevernstenesta og fosterforeldra.

Fosterheimsforskrifta §§ 8 og 9 gir vidare informasjon om korleis tilsynet skal utførast.

Uavhengighetserklæring

Det går fra, av rettleiaren «Tilsyn med barn i fosterhjem» utarbeida av Barne- og ungdoms- og familiedirektoratet 02/2015)

«Den personen som skal føre tilsyn må ha en tilstrekkelig uavhengighetsfunksjon overfor barnevernstjenesten, fosterforeldra og barnets foreldre. Dersom barnet bor i fosterhjem i omsorgskommunen, og tilsynsbesøkene skal gjennomføres av noe med tilknytning til barnevernstjenesten, må uavhengighet ivaretas ved at tilsyn ikke utføres av en person som har hatt direkte befatning med barnevernssaken».

Oppsummert

- Barnevernet i omsorgskommunen skal følge opp og føre kontroll med kvart enkelt barns sin situasjon i fosterheimen.
- Barnevernet skal som hovudregel besøke fosterheimen minimum 4 gongar pr år.
- Barn i fosterheim skal ha en tilsynsførar
- Det skal som hovudregel gjennomførast minimum fire tilsyn pr. år av tilsynsførar.
- Tilsynsførar skal få tilgang til fosterheimen så ofte som nødvendig.
- Tilsynsførar skal ha tilstrekkelig uavhengighetsfunksjon ovanfor barnevernstenesta.
- Fylkesmannen har ansvar for å føre tilsyn med barnevernsinstitusjonane

4 PROBLEMSTILLING 1:

Har kommunen gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk i høve fosterborn?

4.1 Fakta

I dette kapittelet ser vi på tilsyn og kontroll i høve barn i fosterheim som Herøy kommune har overteke omsorga for. Dette gjeld i hovudsak om Herøy kommune har gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk. Tilsynsførar og tilsynsførarordninga blir omtala i kapittel 5.

Herøy kommune hadde i kontrollperioden 01.01.2017 – og fram til 01.07.2018 totalt 13 born som var overteke omsorga for. Tre var plasserte i Herøy kommune, åtte av dei var plassert i andre kommunar, medan to av dei var plasserte på institusjon. Kommunen hadde derfor totalt 11 born ein hadde oppfølgingsansvar for, då Fylkesmannen har tilsynsansvar for barn i institusjon.

Oppfølgingsbesøk:

Nedanfor går det fram ei oversikt som syner born og når det har vore gjennomført oppfølgingsbesøk av barnevernet. Oversikta er basert på kontroll av sakshandsamingssystemet og fysiske mapper.

barn	Oppfølgingsbesøk utført av barnevernet		Vedtak om reduksjon til to oppfølgingsbesøk	Kommentar
	2017	2018		
1	2	1	12.06.2017 (08.01.18)	Budd i fosterheim heile perioden
2	3	2	01.06.2016 (08.01.18)	Budd i fosterheim heile perioden
3	1	0	01.06.2016 (08.01.18)	Budd i fosterheim heile perioden
4	5	3		Budd i fosterheim heile perioden
5	5	3		Budd i fosterheim heile perioden
6	5	2		Budd i fosterheim heile perioden
7	3	2		Flytta i fosterheim i starten av April 2017.
8	3	2		Flytta i fosterheim i starten av April 2017.
9	2	-		Flytta i eigen bustad 23.06.17 (Myndig)
10	4	2	26.10.16 (05.01.18)	Budd i fosterheim heile perioden
11	4	2	07.09.17 (05.01.18)	Budd i fosterheim heile perioden

Gjennomgangen viste at av dei 11 borna hadde barnevernet gjennomført fire eller fleire oppfølgingsbesøk i fem av dei, men for seks av borna var det gjennomført under fire oppfølgingsbesøk.

I fem av dei 11 sakene fant ein vedtak om redusering av antal oppfølgingsbesøk (frå fire til to). Av vedtaket gjekk det fram når vedtaket tredde i kraft, men alle vedtaka hadde dokumentdato 08.01.18 eller 05.01.18. Ein spurte sakshandsamar kva dette skuldast og ein fekk tilbakemelding om dette kan tyde på at vedtaket ikkje er fatta før i starten av januar 2018, men då med tilbakeverkande kraft .

For to av borna registrerte ein totalt tre oppfølgingsbesøk (barn sju og åtte i tabellen). Dei to borna flytta i fosterheim i starten av april 2017. Ved eit tilfelle (barn ni) flytta barnet ut av fosterheimen i løpet av sommaren 2017 (18 år) og det var gjennomført totalt to besøk i løpet av våren 2017.

Kvalitet på rapportane:

I samband med gjennomgangen gjekk ein igjennom dei fleste rapportane. Ein registrerte at alle oppfølgingsbesøka var gjennomført av same sakshandsamar i barnevernet, for utanom i ei sak, der dei fleste oppfølgingsbesøka var gjennomført av sakshandsamar som hadde følgd barnet i ei lenger periode. Kvaliteten på rapportane var i stor grad god og gav eit godt bilde av situasjonen i fosterheimen.

I to tilfelle såg ein to fosterbarn bu i same fosterheim, og såg at oppfølgingsbesøka for dei to borna var gjennomført samtidig både i 2017 og 2018. Gjennomgang av rapportane viste at dei i hovudsak omhandla kvar enkelt barn, men ein registrerte også at eit av borna ikkje deltok på tre av oppfølgingsbesøka som hadde vore gjennomført i kontrollperioden, då barnet ikkje var heime (var på skule og liknande).

Øvrig oppfølging:

Det er viktig og påpeike at i tillegg til dei lovfesta oppfølgingsbesøka kan barnevernet ha ein del dialog med fosterheimen. Stikkprøve av klientmappene og sakshandsamingssystemet, viste ein del journalnotat i fleire saker som viste dialog med fosterheimen, og med biologiske foreldre. Ved alle dei kontrollerte låg det føre ein plan over tilsyn og oppfølgingsbesøk av barn under omsorg og oppfølging av biologiske foreldre. Det går fram av rutinehandboka til barnevernstenesta at omsorgsteamet har ansvar for at denne planen blir oppdatert og etterlevd. I samtale med tenesta fekk ein tilbakemelding om at ein utarbeida planar til alle fosterborn i 2018 og at planen vert nytta for å avtale planlagde møter og tiltak, men også for å dokumentere gjennomførte møter og dialog.

4.2 Vurdering

Oppfølgingsbesøk:

Eit barn kan flytte inn og ut av fosterheim i løpet av året, og dette må takast omsyn til ved vurdering av minimumskravet til oppfølgingsbesøk, forutsett den perioden kommunen ikkje har omsorgsansvaret. I 2017 hadde Herøy kommune tre slike tilfelle. I to av sakene var det gjennomført tre tilsyn etter at barna flytta inn i fosterheimen i april. I den tredje saka flytta fosterbarn på hybel i løpet av sommaren og kommunen hadde gjennomført to tilsyn i løpet første halvår. Sidan kommunen har fått gjennomført hhv to og tre oppfølgingsbesøk i løpet av tidsromma på hhv seks og ni månadar, vurderer ein det som at kommunen har oppfylt minimumskravet.

I høve rettleiar kan barnevernstenesta vedta og redusere antal oppfølgingsbesøk til minimum to gongar i året for barn som har vore plassert i fosterheim i meir enn to år. I tre av sakene såg ein at det var gjennomført tre eller færre tilsynsbesøk, der det låg føre vedtak om reduisering av oppfølgingsbesøk. Sjølv om det har vore fatta vedtak om redusert antal tilsynsbesøk meiner ein at å fatte dette eit år eller to i etterkant av «manglande» oppfølgingsbesøk med tilbakeverkande kraft, ikkje er tilfredstillande og for desse tre borna burde kommunen ha gjennomført fire tilsyn i løpet av 2017. Då vedtaka ikkje var fatta før i 2018.

Dei resterande fem borna hadde fått oppfylt minimumskrava i høve rettleiar med hhv fire eller fem oppfølgingsbesøk.

Totalt sett vurderer ein det slik at kommunen oppfylte krava i høve åtte av dei 11borna.

Kvaliteten på rapportane:

Generelt var kvaliteten på rapportane god og gav eit godt bilde av situasjonen i fosterheimen og utviklinga til barnet.

Gjennomgang av rapportane viste at dei i hovudsak omhandla kvar enkelt barn, men ein registrerte også tilfelle der borna ikkje var heime (på skule og liknande). I dei tilfella har barnevernet berre hatt kontakt med fosterheim/fosterforeldre. I forskrifta § 7 heiter det at «*Barnevernstenesta i omsorgskommunen skal følgje opp og føre kontroll med kvart enkelt barn sin situasjon i fosterheimen.....*».

I to av sakene såg ein at det var gjennomført oppfølgingsbesøk der barnet ikkje var tilstade. Omsorgskommunen/ barnevernstenesta skal følgje opp og føre kontroll med kvart enkelt barn sin situasjon i fosterheimen. Det bør derfor ikkje gjennomførast tilsynsbesøk der barnet ikkje er tilstade.

Øvrig oppfølging:

I alle sakene var det utarbeida plan over tilsyn og oppfølgingsbesøk av fosterborn og oppfølging av biologiske foreldre. Ein vurderer dette som eit positivt verktøy mht. og planlegge og dokumentere dialog og oppfølging av både fosterheim og biologiske foreldre. Planen blei teken i bruk i 2018 og det er ikkje mogleg å kontrollere effekten av verktøyet pr. d.d. For at verktøyet skal ha ein nytteverdi er det viktig at omsorgsteamet som har ansvaret for dei nyttar dei aktivt og oppdaterer dei kontinuerleg.

5 PROBLEMSTILLING 2:

Har borna fått tildelt tilsynsførar, og har det vore gjennomført eit tilfredstillande tal tilsyn?

5.1 Fakta

Det skal først tilsyn med kvart enkelt barn i fosterheim frå plasseringstidspunktet fram til barnet fyller 18 år. Barnevernstenesta i fosterheimskommunen skal opprette tilsynsførar til kvart enkelt barn ved godkjenning av fosterheim. Tilsyn er ein kontroll med fosterheimen som kjem i tillegg til den kontrollen barnevernet sjølv skal utføre. Det at kontrollen skal utførast av ein uavhengig tredjeperson skal bidra til å sikre barnet sin rettstryggleik og tryggleik. Det skal derfor leggast vekt på å finne ein person som barnet har, eller kan få, nødvendig tiliit til, og som har føresetnadar for å kunne utføre tiisynsoppgåva. Tiisynsførar skal minimum besøke fosterheimen fire gongar i året, og det skal utarbeidast rapport etter kvart tilsyn. Rapportane skal sendast til barnevernstenesta.

Det er kommunen der fosterheimen er plassert som har ansvar for å få på plass tilsynsførar. Dette betyr at for born som kjem frå andre kommunar og blir plassert i fosterheim i Herøy, er det Herøy kommune sitt ansvar mht. oppfølging av tilsynsførarordninga. For born Herøy kommune har plassert i andre kommunar er det fosterkommunen som har dette tilsynsansvaret for borna frå Herøy.

Nedanfor har ein utarbeida to oversikter som syner dei borna som er plasserte i Herøy og som dei har tilsynsansvar for, i tillegg til ei oversikt som syner dei borna Herøy har overteke omsorga for og som er plasserte i andre kommunar.

5.1.1 Tilsyn av born i Herøy kommune

Tilsynsbesøk:

Barn	Tilsyn		Kommentar
	2017	2018	
1	2	2	Tilsynsførar sa opp våren 2017 og ein fekk på plass ny tilsynsførar januar 2018.
2	4	2	
3	4	2	
4	2	2	Tilsynsførar sa opp våren (mai) 2017 og ein fekk på plass ny tilsynsførar februar 2018.
5	4	1	
6	4	1	
7	4	2	
8	2	2	Tilbakelding frå barnevernet om at ein har purra tilsynsførar i 2017. Registrerar i sakshandsamingssystemet at tilsynsførar var purra i januar 2017.
9	3	1	Tilbakemelding frå barnevernet at ein har purra tilsynsførar.
10	4	2	
11	1	1	Redusert til 2 tilsyn (vedtak 14.08.17) . Ut i frå journalnotat har bv purra tilsynsførar fleire gonger. Les ut av tilsynsrapporten 2017 at barnet absolutt ikkje ønskjer tilsyn og at tilsynsførar har vanskeleg for å kome i posisjon.
12	4	1	
13	3	2	Tok tid å få på plass ny tilsynsførar. Registrear at oppnemning tilsynsførar skjedde 12.09.17 og fosterheimen var godkjend av fosterheimskommunen 17.03.17.
14	2	1	Flytta frå Herøy kommune 01.08.17 (gjennomført 2 tilsyn i løpet av 2017)
15	2	1	Flytta i eigen bustad 23.06.17 (gjennomført 2 tilsyn i 2017)

Tilsyn 2017:

Det går fram av oversikta at Herøy kommune hadde totalt 15 born dei hadde tilsynsansvar for i 2017. Seks av dei 15 borna hadde ikkje fått gjennomført tilfredstillande tal tilsyn. Dvs at ni av 15 hadde fått minimumskravet med tilsyn. Ved to høve flytta barnet til anna kommune eller i eigen bustad (18 år), (barn 14 og 15), og det var då gjennomført to tilsyn i desse sakene.

Alle borna hadde fått oppnemnd tilsynsførar, men i enkelte saker hadde tilsynsførar slutta og ein såg at det kunne gå månadar før ein hadde fått på plass ny.

Tilsyn 2018:

Pr. juni 2018 hadde det blitt gjennomført mellom eitt og to tilsyn hjå alle borna. Etter at kartlegginga var gjennomført 06.07.18 kom det tilbakemelding frå barnevernet at det var motteke fire nye tilsynsrapportar på fire forskjellige barn den 10.07.18. Det er ikkje mogeleg

og konkludere på om ein vil greie å gjennomføre eit tilfredstillande antal tilsyn i 2018, men barnevernet har gitt tilbakemelding på at ein har som mål å greie dette.

Kvalitet på rapportane:

Tilsynsførarar skal levere rapport frå kvart tilsyn. Dei tilsynsrapportane som låg føre følgde stort sett same mal/utforming (standard mal). Ein såg variasjonar i kvaliteten og kor detaljerte rapportane var mellom dei forskjellige tilsynsførarane. Ein fekk tilbakemelding med barnevernstenesta at ein for nokon år sidan hadde ei samling med alle tilsynsførarane, men at dette ikkje har vore gjennomført i seinare tid.

5.1.2 Tilsyn av born frå Herøy plassert i andre kommunar

Born frå Herøy som er busett i andre kommunar der fosterheimskommunen har tilsynsansvar:

Barn	Tilsyn		Fosterheimskommune med tilsynsansvar	Kommentar
	2017	2018		
1	4	2	Ålesund	
2	4	2	Hareid	
3	4	1	Sande	
4	2	1	Haram/Ulstein	Flytta og tok tid før interkommunalt bv hadde ny tilsynsførar på plass.
5	2	1	Haram/Ulstein	Flytta og tok tid før interkommunalt bv hadde ny tilsynsførar på plass.
6	3	1	Haram	
7	0	2	Ørsta	Flytta i fosterheim 03.04.17 Var ikkje oppnemnd tilsynsførar før i starten av 2018.
8	0	2	Ørsta	Flytta i fosterheim 03.04.17 Var ikkje oppnemnd tilsynsførar før i starten av 2018.
9	2	-		Flytta i eigen bustad 23.06.17 (Myndig)
10	4	2	Herøy	Plassert i eiga kommune
11	4	2	Herøy	Plassert i eiga kommune

12	-	-	Fylkesmannen	Plassert på institusjon
13	-	-	Fylkesmannen	Plassert på institusjon

Det går fram av oversikta at fem av dei 11 borna ikkje hadde fått tilfredstillande tal tilsyn i 2017. Eit av barna (9) hadde fått gjennomført to tilsyn i første halvår og barnet flytta ut av fosterheim på sommaren, og to tilsyn er derfor tilstrekkeleg. Det er viktig og påpeike at det ikkje er Herøy kommune som er ansvarlig for tilsynsførar til desse borna, men kommunen har eit ansvar for å påsjå at ordninga kjem på plass og fungerer.

Oppfølging av barn i Institusjon:

To av sakene omhandlar born som har vore plassert på institusjon. Det låg ikkje føre tilsynsrapportar i desse sakene i sakshandsamingssystemet. Det går fram av føreskrifta «om tilsyn med barn i barnevernsinstitusjonar for omsorg og behandling» at tilsyn skal gjennomførast av Fylkesmannen eller eit tilsynsutval minimum fire gongar pr år og at det skal utarbeidast rapport frå kvart besøk. Denne rapporten skal sendast til statelig regional barnevernsteneste og institusjonen. Det er dermed ikkje lovfesta at den kommunale barnevernstenesta skal få tilsynsrapportane. Sidan prosjektet gjeld barnevernstenesta i Herøy kommune ligg det utanfor kontrollutvalet i Herøy sitt mynde å undersøke tilsyn gjort av Fylkesmannen. Det kan derimot stillast spørsmål ved kvifor ikkje den kommunale barnevernstenesta som har overteke omsorgsansvaret ikkje er ein naturleg mottakar av desse rapportane.

5.2 Vurdering

Tilsyn 2017:

Kommunen hadde 15 born i 2017 dei hadde tilsynsansvar for. Ni av 15 born hadde fått gjennomført tilfredstillande tal tilsyn. Ved seks av dei 15 var det ikkje gjennomført eit tilfredstillande tal tilsyn, men 2 av desse flytta ut i eigen bustad i løpet av året og blei det gjennomført 2 tilsynsbesøk første halvår som ein vurderer som dekkande.

Tilsyn 2018

Pr juni 2018 hadde borna fått gjennomført eit til to tilsyn. Sidan året ikkje er omme kan ein ikkje konkludere i høve om kommunen vil greie å få gjennomført eit tilfredstillande tal tilsyn i løpet av året, men barnevernstenesta har gitt tilbakemelding om at ein har som mål å greie dette.

Oppfølging av barn i institusjon:

To av sakene omhandlar born som har vore plassert på institusjon. Det låg ikkje føre tilsynsrapportar i desse sakene, då kontroll og tilsyn ligg til Fylkesmannen, sjå fakta kap 5.1.

Kvalitet på rapportane:

Det går fram av rettleiar (*Tilsyn med barn i fosterhjem kap 4*) at fosterheimskommunen har ansvar for opplæring og rettleiing av tilsynsførarane. Ein såg variasjon i kvaliteten på tilsynsførarrapportane. Kommunen bør etter behov vurdere om det er hensiktsmessig og få på plass fellessamlingar/kurs med alle tilsynsførarar. Dette vil vere spesielt viktig når nye tilsynsførarar kjem til og vil kunne bidra til å heve kvaliteten på tilsynsførarrapportane.

6 PROBLEMSTILING 3:

Har kommunen fått på plass rutinar mht. å dokumentere uavhengighetserklæringa til sine tilsynsførarar?

6.1 Fakta

Forvaltningsrevisjonsprosjekt 2016 med tilhøyrande anbefalingar vart vedteke av kommunestyret i sak 195/16. Det gjekk fram av pkt 3 at det må etablerast rutinar som dokumentere uavhengigheit til tilsynsførarar, dvs i forhold til både barnevernstenesta, fosterforeldre og biologiske foreldre.

6.1.1 Skriftlege rutinar

Kommunen har utarbeida rutinehandbok (15.06.2018). I rutinehandboka går det fram instruksar for Uavhengighetserklæring og politiattest:

Uavhengighetserklæring

Sakshandsamar har ansvar for å få denne signert.

«Den personen som skal føre tilsyn må ha en tilstrekkelig uavhengighetsfunksjon overfor barnevernstjenesten, fosterforeldra og barnets foreldre. Dersom barnet bor i fosterhjem i omsorgskommunen, og tilsynsbesøkene skal gjennomføres av noe med tilknytning til barnevernstjenesten, må uavhengighet ivaretas ved at tilsyn ikke utføres av en person som har hatt direkte befatning med barnevernssaken».

(«Tilsyn med barn i fosterhjem», veileder Barne- og ungdoms- og familiedirektoratet 02/2015)

Kopi av denne finn du i den gule permen på merkantikontoret merka; politiattest/uavhengighetserklæring. Elles finn du den i felles fila (der rutinane ligger) o ,appa merket malar: Felleslagringsområde (P :) - HE Barnevern- Maler- Uavhengighetserklæring.

Politiattest

Alle som arbeider/har oppdrag for barneverntenesta skal levere politiattest.

Arbeidet/oppdraget skal ikkje setjast i verk før politiattest ligg føre.

Sakshandsamar har ansvar for at det vert innhenta politiattest. Skjema for søknad om politiattest står i den blå permen merka malar på merkantikontoret, eller du finn den på nettet under <https://www.politi.no/tjenester/politiattest/>

Når politiattesten er mottatt så kryssar sakshandsamar av i familia for oppdragstakar.

Kopi av attesten skal sendast dokumentsenteret i kommuna...

Originalen oppbevarast i den gule permen på merkantikontoret merka politiattest/uavhengighetserklæring.

6.1.2 Gjennomgang av uavhengighetserklæring

Det vart etterspurt uavhengighetserklæring og politiattest for tilsynsførarar. Det låg føre uavhengighetserklæring på to av tilsynsførarane i kommunen. Iflg administrasjonen var dette dei to nye tilsynsførarane ein hadde fått sidan det førre forvaltningsrevisjonsprosjektet der denne rutinen blei anbefalt og sett i verk.

6.1.3 Gjennomgang av politiattestar

Permen som vart utlevert inneheldt også politiattestar, men det låg ved berre politiattest på ein av dei nye tilsynsførarane. Det vart etterlyst politiattest på den andre og fekk tilbakemelding om at vedkomande hadde levert inn politiattest nokon månadar før i samband med tilsetjing i Herøyskulen og at ein difor ikkje hadde politiattesten til vedkomande på barnevernkontoret. I følgje dokumententeret i kommunen har tilsynsførar tidlegare levert politiattest i samband med tilsetjing i skulen.

6.2 Vurdering

Kommunen har fått på plass skriftlege rutinar for å innhente både uavhengighetserklæring og politiattestar på sine nye tilsynsførarar. Gjennomgangen viste at dei to nye tilsynsførarane som hadde kome til sidan sist forvaltningsrevisjon hadde avgitt og signert uavhengighetserklæring. Begge hadde også levert politiattest. Kommunen har fått på plass og implementert rutinar i høve innhenting og dokumentering av uavhengighetserklæring og politiattest, men alle tilsynsførarar bør avlegge uavhengigheitserklæring og politiattest.

7 ANBEFALING

- Kommunen bør sette i verk tiltak slik at barnevernstenesta får gjennomført tilfredstillande tal tilsyn i alle fosterheimar jfr. minimumskrava.
- Kommunen bør ha som mål at ved oppfølgingsbesøk i fosterheimar med fleire fosterheimsbarn, bør alle fosterbarna vere tilstades.
- Kommunen bør sørge for at alle barn ein har tilsynsansvar for, får gjennomført tilfredstillande antal tilsyn jfr. minimumskrava i rettleiar.
- Kommunen bør etter behov vurdere kurs/fellessamling med tilsynsførarar mht, rapportskriving .
- Kommunen bør innhente uavhengighetserklæring og politiattest av også tidlegare oppnemnde tilsynsførarar.

8 Rådmannen sin kommentar

Fra: Evy Løfoll

Sendt: 8. oktober 2018 10:00

Til: Olaus-Jon Kopperstad <olaus-jon.kopperstad@heroy.kommune.no>

Emne: VS: Forvaltningsrevisjonsrapport - tilsyn og oppfølging barnevern Herøy

Hei...

Ser at du har høve til å kommentere forvaltningsrevisjonsrapporten.

Ønsker å gi ein kort kommentar på revisor si vurdering av oppfølgingsbesøk side 12:

Barneverntenesta har redusert antal oppfølgingsbesøk til 2 ggr i året for 3 born.

Barneverntenesta har leidt fram til slutten av 2017 dokumentert reduksjon av oppfølgingsbesøka i barnet si sak.

Ein vart på slutten av 2017 merksam på at det skulle foreligge ei administrativ beslutning vedtak.

Ein fatte då så raskt som råd vedtak om reduksjon. Dette vart gjort i januar 2018.

I vurderinga står det at barneverntenesta fatta vedtak med tilbakeverkande kraft i etterkant av «manglande» oppfølgingsbesøk.

Dette kan tolkast som om barneverntenesta bevisst prøver å endre på tala, noko som ikkje er tilfeldig.

Barneverntenesta gjennomførte dei oppfølgingsbesøka som var beslutta i 2017.

Slik barneverntenesta ser det har kommunen oppfylt krava i høve 10 av dei 11 borna.

Helsing

Evy Løfoll

Leiar barnevern

Barnevern

UTSKRIFT

frå

M Ø T E PROTOKOLL

Saksnr.:	Arkivnr.:	Dato:	Møtedato:	Saksbehandlar:
37/18	217	31.10.2018	21.11.2018	IBM

FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT – TILSYN OG OPPFØLGING – BARNEVERN

Samrøystes innstilling

1. Kommunestyret tek til vitede Forvaltningsrevisjonsprosjekt – Tilsyn og oppfølging – barnevern – Herøy kommune. (Utarbeida av Søre Sunnmøre kommunerevisjon IKS, datert 25.09.2018).
2. Kommunestyret vedtek at revisjonen sine anbefalingar skal følgjast/utførast:
 1. Kommunen må sette i verk tiltak slik at barnevernstenesta får gjennomført tilfredstillande tal tilsyn i alle fosterheimar jfr. minimumskrava.
 2. Kommunen må ha som mål at ved oppfølgingsbesøk i fosterheimar med fleire fosterheimsbarn, må alle fosterbarna vere til stades.
 3. Kommunen må sørge for at alle barn ein har tilsynsansvar for, får gjennomført tilfredstillande tal på tilsyn jfr. minimumskrava i rettleiar.
 4. Kommunen må etter behov vurdere kurs/fellessamling med tilsynsførarar mht, rapportskriving .
 5. Kommunen må innhente uavhengigheitserklæring og politiattest av også tidlegare oppnemnde tilsynsførarar.
3. Kommunestyret vedtek at rådmannen rapporterer om status for gjennomføringane av anbefalingane, og eventuelt vidare framdrift, til kontrollutvalet innan **01.05.2019**.

Vedlegg

Søre Sunnmøre Kommunerevisjon IKS. *Forvaltningsrevisjonsprosjekt – tilsyn og oppfølging - barnevern – Herøy kommune.*

Saksopplysningar

Vedtak for prosjektet

Kontrollutvalet i Herøy kommune gjorde i sak 14/18 vedtak om å få gjennomført eit forvaltningsprosjekt knytt til tilsynsførarordninga i barnevernet.

Målsetting

Kontrollutvalet ønskte å få belyst om kommunen hadde fått på plass rutinar og gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk på dei borna ein har under omsorg, men og om borna hadde fått tildelt tilsynsførar og fått tilfredstillande antal tilsyn, samt kvaliteten på rapportane. I tillegg ønskte ein å sjå om kommunen hadde fått på plass rutinen mht å dokumentere

uavhengighetserklæring og politiattest til tilsynsførarar slik det blei anbefalt i tidligare forvaltningsrevisjon (2016) jfr k- sak 196/16

Søre Sunnmøre Kommunerevisjon IKS kjem med følgjande vurderingar og konklusjonar:
Problemstilling 1:

Har kommunen gjennomført tilfredstillande antal oppfølgingsbesøk i høve fosterborn?
Herøy kommune hadde i kontrollperioden 01.01.2017 – og fram til 01.07.2018 totalt 13 born ein hadde overteke omsorga for. To av dei var plasserte på institusjon, tre var plasserte i Herøy kommune og resten i andre kommunar. Kommunen hadde derfor totalt 11 born ein hadde oppfølgingsansvar for, då Fylkesmannen har tilsynsansvar for institusjonar.

Gjennomgangen viste at barnevernet hadde gjennomført fire eller fleire oppfølgingsbesøk til fem av dei 11 borna, men til seks av borna var det gjennomført under fire oppfølgingsbesøk. To av borna hadde flytta til fosterheimen våren 2017 og fått tre besøk i løpet av året. Eit barn hadde fylt 18 og flytta ut, og hadde fått to oppfølgingsbesøk. Totalt sett vurderer ein det slik at kommunen oppfylte krava til åtte av dei 11 borna.

I eit par av sakene der to fosterbarn budde i same fosterheim registrerte ein at fosterheimsbesøka var gjennomført samtidig og i enkelte tilfelle var ikkje begge borna tilstades. Omsorgskommunen/ barnevernstenesta skal følgje opp og føre kontroll med kvart enkelt barn sin situasjon i fosterheimen. Det bør derfor ikkje gjennomførast tilsynsbesøk der barnet ikkje er tilstades.

Kvaliteten på rapportane for oppfølgingsbesøk var i stor grad god, og gav eit godt bilde av situasjonen i fosterheimen.

Problemstilling 2:

Har borna fått tildelt tilsynsførar, og har det vore gjennomført eit tilfredstillande antal tilsyn?

Herøy kommune hadde pr 2017 tilsynsansvar for 15 born. Det var gjennomført tilfredstillande antal tilsyn til 9 av 15 born, i 6 av dei 15 var det ikkje gjennomført eit tilfredstillande antal tilsyn. Alle borna hadde fått oppnemnd tilsynsførar, men i enkelte saker hadde tilsynsførar slutta i løpet av året og ein såg at det kunne gå månadar før ein hadde fått på plass ny.

Pr juni 2018 var det gjennomført eit til to tilsyn til alle borna. Sidan året ikkje er omme kan ein ikkje konkludere i høve om ein vil greie å få gjennomført eit tilfredstillande antal tilsyn i løpet av året, men barnevernstenesta har gitt tilbakemelding om at ein har som mål å greie dette.

Dei tilsynsrapportane som låg føre følgde stort sett same mal/utforming (standard mal). Ein såg variasjonar i kvaliteten på rapportane og kor detaljerte rapportane var mellom dei forskjellige tilsynsførarane. Enkelte rapportar gav lite informasjon/beskriving av situasjonen til barnet. Kommunen bør etter behov vurdere om det er hensiktsmessig og få på plass fellessamlingar/kurs med alle tilsynsførarar. Dette vil vere spesielt viktig når nye tilsynsførarar kjem til og vil kunne bidra til å heve kvaliteten på tilsynsførarrapportane.

Problemstilling 3:

Har kommunen fått på plass rutinar mht. å dokumentere uavhengighetserklæringa av tilsynsførarar?

Kommunen har fått på plass skriftlege rutinar for å innhente både uavhengighetserklæring og politiattestar på sine nye tilsynsførarar. Gjennomgangen viste at dei to nye tilsynsførarane som hadde kome til sidan sist forvaltningsrevisjon, hadde signert uavhengighetserklæring. Begge hadde også levert politiattest. Kommunen har fått på plass og implementert rutinar i høve innhenting og dokumentering av uavhengighetserklæring og politiattest, men burde innhenta tilsvarende også for tidlegare oppnemnde tilsynsførarar.

Anbefalingar ifrå Søre Sunnmøre Kommunerevisjon IKS:

- Kommunen bør sette i verk tiltak slik at barnevernstenesta får gjennomført tilfredstillande tal tilsyn i alle fosterheimar jfr. minimumskrava.
- Kommunen bør ha som mål at ved oppfølgingsbesøk i fosterheimar med fleire fosterheimsbarn, bør alle fosterbarna vere tilstades.
- Kommunen bør sørge for at alle barn ein har tilsynsansvar for, får gjennomført tilfredstillande antal tilsyn jfr. minimumskrava i rettleiar.
- Kommunen bør etter behov vurdere kurs/fellessamling med tilsynsførarar mht, rapportskriving .
- Kommunen bør innhente uavhengighetserklæring og politiattest av også tidlegare oppnemnde tilsynsførarar.

Rådmannen v/leiar barnevern sin kommentar

Ønskjer å gi ein kort kommentar på revisor si vurdering av oppfølgingsbesøk side 12:

Barneverntenesta har redusert antal oppfølgingsbesøk til 2 ggr i året for 3 born.

Barneverntenesta har heilt fram til slutten av 2017 dokumentert reduksjon av oppfølgingsbesøka i barnets si sak. Ein vart på slutten av 2017 merksam på at det skulle foreligge administrativ beslutning/vedtak. Ein fatte då så rask som råd vedtak om reduksjon. Dette vart gjort i januar 2018.

I vurderinga står det at barneverntenesta fatta vedtak med tilbakeverkande kraft i etterkant av «manglande» oppfølgingsbesøk. Dette kan tolkast som om barneverntenesta bevist prøver å endre på tala, noe som ikkje er tilfelle. Barneverntenesta gjennomførte dei oppfølgingsbesøka som var beslutta i 2017. Slik barneverntenesta ser det har kommunen oppfylt krava i høve 10 av dei 11 borna.

Viser også til side 19 i rapporten, der rådmannen har gitt kommentar til forvaltningsrevisjonen.

I møtet

Kontrollutvalet ber om ei oppstilling over antal oppfølgingsbesøk og tilsynsbesøk, samt tidspunkt for besøka for det enkelte barn i 2018.

Rett utskrift

Åram, 26. november 2018

VEST KONTROLL
SEKRETARIAT FOR KONTROLLUTVAL

Jostein Støylen
Dagleg leiar

Utskrift til: **Kommunestyret for endeleg behandling.**
Saka går direkte frå kontrollutvalet til kommunestyret.

Oversikt over barn Herøy kommune har omsorgs- og tilsynsansvar for i 2018.

OPPFØLGINGSANSVAR, 12 barn i løpet av 2018:

1. 4 besøk i 2018. **Oppfylt**
2. 5 besøk i 2018. **Oppfylt**
3. 5 besøk i 2018. **Oppfylt**
4. Redusert til 2 besøk pr år 01.06.2016. 2 besøk i 2018. **Oppfylt.**
5. Institusjon
6. Redusert til 2 besøk pr år 26.10.2016. 4 besøk i 2018. **Oppfylt.**
7. Institusjon fram til 05.06.2018.
8. 4 besøk i 2018. **Oppfylt.**
9. Redusert til 2 besøk pr år 26.10.2016. 2 besøk i 2018 **Oppfylt.**
10. Redusert til 2 besøk pr år 12.06.2017. 2 besøk i 2018. **Oppfylt.**
11. Redusert til 2 besøk pr år 07.09.2017. 3 besøk i 2018. **Oppfylt.**
12. 4 besøk i 2018. **Oppfylt**

Datoer for gjennomførte oppfølgingsbesøk for barn under omsorg 2018:

Barn nr. 1	19.01.2018	27.04.2018	19.10.2018	26.11.2018	
Barn nr. 2	25.01.2018	05.04.2018	30.04.2018	29.08.2018	23.11.2018
Barn nr.3	25.01.2018	95.04.2018	30.04.2018	29.08.2018	23.11.2018
Barn nr.4	23.08.2018	29.11.2018			
Barn nr.6	16.01.2018	24.04.2018	03.09.2018	12.11.2018	
Barn nr. 8	19.01.2018	27.04.2018	19.10.2018	26.11.2018	
Barn nr. 9	13.06.2018	5.10.2018			
Barn nr.10	27.02.2018	18.10.2018			
Barn nr. 11	31.01.201	18.04.2018	02.11.2018		
Barn nr. 12	16.02.2018	23.05.2018	21.09.2018	11.12.2018	

Kommentar til tala:

Etter at ei plassering har vart i 2 år kan det fattast vedtak om 2 besøk i året etter § 4-16 i lov om barneverntjenester jmf. fosterhjemsforskriften § 7. Vi har fem barn som har slikt vedtak, Barn nr. 4, barn nr. 6, barn nr. 9, barn nr. 10 og barn nr. 11. Tre av desse borna har hatt to besøk i 2018, dei andre to har hatt fleire fordi det har vore behov for det.

For barn under omsorg som bur i institusjon har ein ikkje same lovkravet om 4/2 besøk pr. år. Men vi besøker dei naturlegvis likevel. Barn nr. 7 er ikkje lenger under omsorg, vedtak oppheva 05.06.2018. Der var det 3 besøk i 2018. Barn nr 5. har hatt fire besøk i 2018.

Det rette antallet barn under omsorg av Herøy kommune pr. 31.12.2018 er 11. Av desse bur 10 i fosterheim.

Alle borna som er under omsorg av Herøy kommune har fått dei lovpålagde oppfølgingsbesøka i 2018.

TILSYNSANSVAR, 13 barn i løpet av 2018:

1. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
2. 4 besøk i 2018 **Oppfylt.**
3. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
4. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
5. 1 besøk 2018 Flytta frå kommunen 15.06.2018. **Oppfylt**
6. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
7. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
8. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
9. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
10. 4 besøk i 2018 **Oppfylt**
11. 2 besøk i 2018 **Oppfylt**
12. 3 besøk i 2018, budde vekk frå kommuna i 2. månader. **Oppfylt**
13. 2 besøk i 2018. Flytta frå kommuna 13.06.2018 **Oppfylt**

Datoer for gjennomførte tilsynsbesøk for barn vi har tilsynsansvar for i 2018:

Barn nr. 1	13.02.2018	02.05.2018	03.09.2018	12.11.2018
Barn nr. 2	07.02.2018	16.05.2018	05.09.2018	07.11.2018
Barn nr. 3	14.02.2018	18.04.2018	28.08.2018	11.12.2018
Barn nr. 4	13.02.2018	02.05.2018	03.09.2018	12.11.2018
Barn nr. 5	14.02.2018			Flytta
Barn nr. 6	10.04.2018	22.08.2018	24.10.2018	05.12.2018
Barn nr. 7	11.04.2018	13.06.2018	19.10.2018	11.12.2018
Barn nr. 8	01.02.2018	11.06.2018	27.08.2018	01.11.2018
Barn nr. 9	19.04.2018	19.09.2018	05.11.2018	20.12.2018
Barn nr. 10	15.03.2018	19.06.2018	16.10.2018	14.12.2018
Barn nr. 11	29.06.2018		21.11.2018	Vedtak om 2 pr. år
Barn nr. 12	16.03.2018	24.08.2018	10.12.2018	Budde vekke frå kommuna 2 mnd.
Barn nr. 13	07.03.2018	18.04.2018		Flytta

Kommentar til tala:

Alle barna som bu i fosterheim i Herøy kommune har tilsynsførarar og alle har ein tilsynsførar som det fungerer godt med.

I oktober sende vi ut brev til alle tilsynsførarane og minna på at dei skal ha fire besøk i 2018. Vi informerte om at vi vil lage ein ny mal for tilsynsrapport og at vi i løpet av 2019 vil samle dei og gi opplæring i denne.

To fosterbarn er flytta frå kommunen i 2018 og eit budde vekke ei peiode. Barn nr. 5 er tilbakeført til foreldra. Barn nr. 13 er flytta til anna kommune i lag med fostermor. Barn nr. 12 vart flytta frå fosterheimen til ein beredskapsheim i perioda 22.03.18 til 26.05.18. I denne perioda vart det ikkje gjennomført tilsyn frå kommunen som beredskapsheimen ligg i.

For barn nr. 11 har omsorgskommunen redusert antall tilsynsbesøk til 2 per år gjeldende frå 14.08.2017.

Det rette antallet born som Herøy kommune har tilsynsansvar pr. 31.12.2018 er 11.

Alle borna som Herøy kommune har tilsynsansvar for og som har budd i kommunen heile 2018 har hatt dei lovpålagte tilsyna. Dei som har flytta i perioden har ikkje hatt 4 tilsyn på grunn av det.

07.01.2019.

Evy Løfall

Barnevernleiar

Anita Solvang Ristesund

Barnevernkonsulent.

Oppvekst

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	SLR	Arkivsaknr:	2018/1638
		Arkiv:	A30

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
34/18	Komite for oppvekst	21.11.2018
155/18	Kommunestyret	06.12.2018
12/19	Kommunestyret	31.01.2019

HERØY KULTURSKULE - RAMMEPLAN

Møtebehandling:

Saka vert utsett.

Møtebehandling:

Komite for oppvekst ber om at «Rammeplan for kulturskulen – Mangfald og fordjuping» vert lagt ved saka i den vidare saksgangen.

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Komite for oppvekst - 21.11.2018

Kommunestyret godkjenner rammeplanen som grunnlag for Herøy kulturskule sitt vidare arbeid.

Tilråding:

Kommunestyret godkjenner rammeplanen som grunnlag for Herøy kulturskule sitt vidare arbeid.

Særutskrift:

Herøy kulturskule

Samandrag av saka:

«Rammeplan for kulturskulen – Mangfald og fordjuping» er utarbeida av Norsk kulturskuleråd. Herøy kulturskule ønskjer at denne vert vedteken som grunnlag for vidare drift og utvikling av kulturskulen.

Saksopplysningar:

Rammeplanen er eit grunnlagsdokument for utvikling av nasjonale standardar og lokale læreplanar for kulturskulane. Det er ein skulebasert plan, med programinndeling for ei tydeliggjering av innhaldet i kulturskulen. Oppretting av kvalitetssikringssystem for systematisk oppfølging av kulturskulen sin aktivitet er difor ein føresetnad.

Rammeplanen har fire kapittel:

1. Den generelle delen:

Kapittel 1 skildrar kulturskulen sitt samfunnsoppdrag, verdiforankring, formål og målsetting, rolle i opplæringa og som lokalt ressurscenter.

Kulturskulen vert tydeleg forankra i opplæringslova (§ 13-6) og i FN's barnekonvensjon artikkel 30 og 31. Vidare vert det etablert eit verdigrunnlag for kulturskulen, formål og målsetjingar. Kulturskulen si rolle som lokalt ressurscenter vert avklara ved å setje kulturskulen inn i ein naturleg samanheng med grunnopplæringa, og som ein viktig samarbeidspart til kulturlivet.

Kapittel 2 skildrar rammer, prinsipp og pedagogiske retningslinjer, samt kvalitet i kulturskulen, kompetansekrav og lokalt utviklingsarbeid m.m.

Kapittel 2 Prinsipp og retningslinjer for verksemda i kulturskulane er særleg viktig i høve til kommunalt vedtak som gir forankring av rammeplanen lokalt. Her vert kommunen sitt ansvar som skuleeigar fastsett, rektor sitt ansvar vert tydeleggjort, og det vert peika på betydinga av samarbeid om eleven si læring. Planen skildrar lærarrolla og lærarprofesjonen. Det vert sett klare anbefalingar om kompetansekrav både for lærarar og leiarar i kulturskulen. Verdien av kvalitet og kvalitetsarbeid i kulturskulen vert slått fast, og det vert peika på viktigeita av lokalt utviklingsarbeid.

2. Fagplandelen:

Kapittel 3 skildrar det faglege og pedagogiske innhaldet for det enkelte undervisningsfaget.

På grunnlag av fagplanane i dette kapitlet, skal den enkelte kulturskule utarbeide lokale læreplanar for dei faga kulturskulen tilbyr.

Kapittel 4 fokuserer på viktigheita av å ha eit kvalitetssikringssystem.

Kulturskulen sitt oppdrag

Kulturskulen sitt samfunnsoppdrag er heimla i Opplæringslova §13-6:

Alle kommunar skal åleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skuleverket og kulturlivet elles. (1997)

Herøy kulturskule har som oppgåve å utvikle kunstnarisk kompetanse og uttrykksevne i tillegg til kreativitet, kritisk sans, kulturell og sosial kompetanse. Dette er grunnleggjande for livsmeistring og danning. Gjennom arbeid med kunst utviklar vi fantasi og sanslege sider, og som deltakarar i kulturelle fellesskap, utviklar vi tryggleik og forståing for kva det vil seia å vera menneske, åleine og saman med andre. Kunst- og kulturuttrykk rører ved ulike sider av mennesket; som glede, lengsel, draumar, melankoli og einsemd - og er fundamentale i dannelsingsprosessen.

Kulturskulen sitt formål

Herøy kulturskule skal gje opplæring til alle barn og unge som ønskjer det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk. Opplæringa skal bidra til barn og unge si danning, fremje respekt for andre si kulturelle tilhøyrse, bevisstgjere eigen identitet, gjere dei kritisk reflekterande og i stand til å utvikle eigen livskompetanse. Kulturskulen bør spegla mangfaldet gjennom eit breitt samansett tilbod i opplæringa, både når det gjeld undervisning, formidling og skapande verksemd.

Kulturskulen sine mål

Herøy kulturskule skal gje alle elevar moglegheit til å utvikle musikalske og kunstnariske evner og anlegg ved å;

- gje alle elevar moglegheit til å finne og formidle eigne kunst- og kulturuttrykk
- styrke elevane sin estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse
- styrke elevane si evne til kritisk refleksjon og sjølvstendige val som medverkar til å styrke kulturell kompetanse og utfalding
- gje moglegheiter til fordjuping
- som lokalt ressurscenter, bidra til eit heilskapleg kunst- og kulturfagleg tilbod i samarbeid med barnehagar, grunnskular, kultursektor og helsesektor
- hjelpe til å gje Herøy kommune eit positivt oppvekstmiljø, ved å skape grobotn for verdfulle og varige aktivitetar innan ulike kulturelle uttrykk
- arbeide for eit rikt kulturliv i Herøy; i samarbeid med kulturlivet i kommunen elles, ta vare på lokale musikk- og kulturtradisjonar og vere med på å utvikle nye

Rammeplanen for kulturskulen vil styrke kulturskulen som skuleslag, og vil kunne gjere utviklinga av skulen føreseieleg. Herøy kulturskule vil med dette som utgangspunkt, utvikle lokale fagplanar. Prosessen med utarbeiding og implementering av desse vil vere viktig i tida framover.

Vurdering og konklusjon:

Konsekvensar for folkehelse:

Eit godt oppvekstmiljø, med høve til å utøve og å oppleve musikk og kultur, er viktige faktorar i det å bygge ei god folkehelse.

Konsekvensar for beredskap:

Førebyggjande

Konsekvensar for drift:

Kan bli behov for andre typar utstyr og læremiddel enn det kulturskulen rår over idag

Fosnavåg, 13.11.2018

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Sølvi Lillebø Remøy
Kommunalsjef Oppvekst

Sakshandsamar: Rune Paulsen, vikarierende rektor for kulturskulen

Rammeplan for kulturskolen

MANGFALD OG FORDJUPING

Live Lundh, Gjøvik kunst- og kulturskole

 NORSK KULTURSKOLERÅD

Rammeplan for kulturskolen

MANGFALD OG FORDJUPING

NORSK KULTURSKOLERÅD

Forord

Norsk kulturskole - eit unikt skoleslag

Dei kommunale kulturskolane har ei viktig rolle i det norske opplæringssystemet og i det lokale kulturlivet. Sidan oppstarten på 1960-talet har kulturskolane hatt sterk utvikling og vekst. Dei kommunale kulturskolane har i dag rundt 125 000 elevplassar¹. Mange offentlege utgreiingar og meldingar vitnar om eit stort engasjement for skoleslaget.

Sidan 1997 har kulturskolane vore heimla i Opplæringslova:

§ 13-6. Musikk- og kulturskoletilbud:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.»

Den norske kulturskolemodellen har vekt stor interesse også utanfor landegrensene, i det europeiske kulturskolesamarbeidet og i dei nordiske nabolanda.

Eit klårt uttrykk for dette er denne utsegna frå Nordisk råds kultur- og utdanningsutval i 2009:

«Udvalget ser meget gerne at Kulturskoleordningen i Norge på sigt spredtes og bliver til nationale satsninger i hele Norden».

Utfordringar

Visjonen til Norsk kulturskoleråd er «Kulturskole for alle». Dette er ein sentral ambisjon for oppbygginga av kulturskolane. Kulturskolane skal kjenneteiknast av høg kvalitet og rikt mangfald, og dei skal ta vare på både breidde og talent.

Kulturutgreiinga 2014 peikar på utfordringa som ligg i å løyse det samansette oppdraget som kulturskolen har fått. Kulturskolen må også vidareutvikle eit større mangfald i tilbodet for å betre rekrutteringa av barn og unge med ulik kulturell bakgrunn.

Rammeplanen

Kulturskolen sine tilboda skal ha høg kvalitet både fagleg og pedagogisk. I framtida skal kulturskolen kunne tilby større fleksibilitet når det gjeld organisering av tilboda sine, dessutan kunne gi tydelege beskrivingar av mål, innhald og arbeidsmåtar. Rammeplanen møter desse utfordringane.

Planen kategoriserer dei ulike tilboda i tre opplæringsprogram som tar vare på aktivitet, opplæring og fordjuping. Det er eit mål å kunne etablere tilboda av høg kvalitet innanfor Breiddeprogrammet, Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet.

¹Grunnskolen Informasjonssystem (GSI) per oktober 2013

Rammeplanen «Mangfold og fordjuping» byggjer på Norsk kulturskoleråds Strategi 2020 og på rammeplanen frå 2003 – «På vei til mangfold».

Planen legg også til grunn Kunnskapsløftet frå 2006, kulturløfta frå 2005 og 2009, *Kulturskolen – utviklingen av de kommunale kulturskolene som gode lokale ressursentre (2010)*, *Kulturutgreiinga 2014* og *Meld. St. 20 (2012–2013) På rett vei – Kvalitet og mangfold i fellesskolen*.

Styret i Norsk kulturskoleråd oppnemnde Rammeplanutvalet etter vedtak på landsmøtet til Norsk kulturskoleråd i 2012.

Samansetjinga av utvalet var slik:

Eirik Birkeland, leiar

Morten Christiansen

Kristin Geiring

Eivind Nåvik

Inger-Anne Westby

Wenche Waagen

Robert Øfsti

Knut Øverland, sekretær

Innholdsliste

Kapittel 1 – Samfunnsoppdraget for kulturskolen	6
1.1. Oppdraget for kulturskolen	6
1.1.1. Opplæringslova.....	6
1.1.2. Noregs sine plikter etter UNESCO-konvensjonane om barns rettar og om vern av immateriell kulturarv.....	6
1.2. Verdigrunlaget for kulturskolen	7
1.3. Formålet for kulturskolen	8
1.4. Målet for kulturskolen	8
1.5. Kulturskolen og rolla som lokalt ressurscenter	8
1.5.1. Kulturskolen og grunnopplæringa.....	8
1.5.2. Kulturskolen og kulturlivet.....	9
1.6. Faga i kulturskolen	10
1.7. Organisering av opplæringa	10
Kapittel 2 - Prinsipp og retningslinjer for verksemda i kulturskolane	13
2.1. Kommunen sitt ansvar som skoleeigar	13
2.2. Skoleleiaren sitt ansvar	14
2.3. Samarbeid om elevane si læring	14
2.3.1. Samarbeid med foreldre/føresette.....	14
2.3.2. Samarbeid om ei heilskapleg kunst- og kulturoplæring.....	15
2.3.3. Vurdering for læring.....	15
2.4. Lærarrolla og profesjonen	16
2.5. Kompetansekrav for tilsetjing i kulturskolen	16
2.6. Kvalitet i kulturskolen	17
2.7. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning	18
Kapittel 3 - Fagplanane	21
3.1. Innleiing til fagplanane	21
3.1.1. Opplæringsprogramma i kulturskolen.....	21
3.1.2. Læraren i kulturskolen.....	24
3.1.3. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning.....	25
3.1.4. Eleven i kulturskolen.....	26
3.1.5. Kunnskap i kulturskolen.....	27
3.1.6. Vurdering for læring.....	28
3.2. Fagplan dans	31
3.2.1. Dans i kulturskolen.....	31
3.2.2. Overordna mål.....	33
3.2.3. Faghjul.....	34
3.2.4. Læringsmål.....	36
Breddeprogrammet.....	36
Kjerneprogrammet.....	36
Fordjupingsprogrammet.....	37
3.2.5. Innhald.....	38
3.2.6. Arbeidsformer og organisering.....	40
3.2.7. Vurdering for læring.....	42
3.2.8. Lokale og utstyr.....	43
3.3. Fagplan musikk	45
3.3.1. Musikk i kulturskolen.....	45

3.3.2. Overordna mål	47
3.3.3. Faghjul	48
3.3.4. Læringsmål og utviklingsfasar	50
Breiddeprogrammet	50
Kjerneprogrammet	50
Fordjupingsprogrammet	54
3.3.5. Innhold	56
3.3.6. Arbeidsformer og organisering	58
3.3.7. Vurdering for læring	61
3.3.8. Lokale og utstyr	62
3.4. Fagplan skapande skriving	65
3.4.1. Skapande skriving i kulturskolen	65
3.4.2. Overordna mål	66
3.4.3. Faghjul	68
3.4.4. Læringsmål og utviklingsfasar	70
Breiddeprogrammet	70
Kjerneprogrammet	71
Fordjupingsprogrammet	73
3.4.5. Innhold	74
3.4.6. Arbeidsformer og organisering	76
3.4.7. Vurdering for læring	78
3.4.8. Lokale og utstyr	79
3.5. Fagplan teater	81
3.5.1. Teater i kulturskolen	81
3.5.2. Overordna mål	83
3.5.3. Faghjul	84
3.5.4. Læringsmål og utviklingsfasar	86
Breiddeprogrammet	86
Kjerneprogrammet	86
Fordjupingsprogrammet	88
3.5.5. Innhold	89
3.5.6. Arbeidsformer og organisering	91
3.5.7. Vurdering for læring	93
3.5.8. Lokale og utstyr	94
3.6. Fagplan visuell kunst	97
3.6.1. Visuell kunst i kulturskolen	97
3.6.2. Overordna mål	98
3.6.3. Faghjul	100
3.6.4. Læringsmål	102
Breiddeprogrammet	102
Kjerneprogrammet	103
Fordjupingsprogrammet	104
3.6.5. Innhold	105
3.6.6. Arbeidsformer og organisering	106
3.6.7. Vurdering for læring	110
3.6.8. Lokale og utstyr	111
Referanseliste	113
Kapittel 4 - Mal for kvalitetssikringssystem	115
Etterord	116

Innleiing

Kulturskolen tar vare på eit mangfald av kunst- og kulturfag og har som oppgåve å utvikle kunstfagleg kompetanse, uttrykksevne, kreativitet, kritisk sans og kulturell og sosial kompetanse. Dette er grunnleggjande for livsmeistring og danning.

Kunsten formar identitet og aukar forståing for andres uttrykk. Arbeid med kunst utviklar fantasi og sansar, og som deltakarar i kulturelle fellesskap utviklar vi tryggleik og forståing for kva det vil seie å vere menneske, aleine og saman med andre.

Kulturskolen skal gi eit tilbod av høg fagleg og pedagogisk kvalitet og representerer ei vesentleg fordjuping utover det obligatoriske skoleverket. Opplæring i kulturskolefaga er individuelt tilpassa, langsiktig innretta og kan gi elevar ei livslang interesse, for nokre også eit grunnlag for yrkesutdanning innanfor kunstfag.

Kulturskoletilbodet har ein breiare kunstfagleg portefølje enn grunnopplæringa og rettar seg i hovudsak mot barn og unge i alderen 0–19 år. Kulturskolen sine programtilbod skal vareta læring, oppleving, skaping og formidling på alle nivå gjennom brei rekruttering og planmessig opplæring. Tilboda skal vere relevante for elevar som ønskjer å kvalifisere seg for vidaregåande opplæring og høgare utdanning innanfor kunstfag. Som lokalt ressurscenter skal kulturskolen også medverke til å styrke kulturell kompetanse og utfolding i lokalsamfunnet gjennom forpliktande samarbeid med skole-, kultur- og helsesektoren. Dette samarbeidet rettar seg mot alle innbyggjarane i kommunen.

Rammeplanen er eit grunnlagsdokument for utviklinga av nasjonale standardar og lokale læreplanar i skoleslaget. Han føreset at det blir etablert kvalitetssikringssystem for systematisk oppfølging av verksemda i kulturskolen.

Kapittel 1 omtalar kulturskolens verdiforankring, rolle i opplæringa og som lokalt ressurscenter.

Kapittel 2 omtalar rammer, prinsipp og pedagogiske retningslinjer.

Kapittel 3 beskriv det faglege og pedagogiske innhaldet for det enkelte undervisningsfaget.

Kapittel 4 legg vekt på kor viktig det er å ha eit kvalitetssikringssystem.

Kapittel 1 – Samfunnsoppdraget for kulturskolen

1.1. Oppdraget for kulturskolen

1.1.1. Opplæringslova

Samfunnsoppdraget for kulturskolen er forankra i Opplæringslova, paragraf § 13-6:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.» (1997)

Samarbeidet med skoleverket knyter oppdraget for kulturskolen saman med målsettinga for grunnskolen:

«... målet for opplæringa er å utvide evnene hos barn, unge og vaksne til erkjening og oppleving, til innleving, utfalding og deltaking.» (Læreplanverket K06)

1.1.2. Noreg sine plikter etter UNESCO-konvensjonane om barns rettar og om vern av immateriell kulturarv

Formålet og målsettingane for kulturskolen kan bidra til å ta vare på plikter Noreg har gjennom internasjonale konvensjonar.

Noreg ratifiserte FNs barnekonvensjon den 8. januar 1991, og i 2003 vart barnekonvensjonen med tilleggsprotokollar tatt direkte inn i norsk lov gjennom lovene om menneskerettar § 2-4. Retten barna har til kunst og kultur, er nedfelt i barnekonvensjonen artikkelane 30 og 31:

Artikkel 30

I stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller personer som tilhører en urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk.

Artikkel 31

1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

Noreg samtykte den 17.10. 2003 til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Immateriell kulturarv blir mellom anna uttrykt gjennom munnlege tradisjonar og uttrykk, utøvande kunst, sosiale skikkar, ritual og høgtidsfestar, kunnskap og praksis som gjeld naturen og tradisjonelt handverk. Kulturskolen kan gi verdfulle bidrag til dette arbeidet. Møte med kulturarv viser elevane kva historisk og kulturell samanheng dei står i. Kulturarven som fortid, med produkt, tradisjonar og tenkjemåtar, som nåtid, gjennom elevane sine referansar og skapande uttrykk her og nå, og som framtid, der elevane skal bruke det dei har lært i ei verd som dei ennå ikkje kjenner.

1.2. Verdigrunlaget for kulturskolen

Kulturskolen byggjer på eit humanistisk menneskesyn og på samfunnsverdiar som fellesskap, ytringsfridom, menneskeverd og demokrati. Det norske fellesskapet rommar eit veksande mangfald av kulturelle uttrykk. Ved å anerkjenne og synleggjere mangfaldet kan kulturskolen bidra til å føre vidare og fornye kulturarven vår. Å respektere andre kulturar enn sin eigen føreset at ein har kjennskap til sin eigen kultur og er trygg på sin eigen identitet. Kulturaktivitetar skaper arenaer der ein høyrer til og for sosialt fellesskap og kan inspirere til å ta del i eit fellesskap der det er rom for ulike meiningar, som er ein føresetnad for eit fungerande demokrati.

For kulturskolen er det naturleg å leggje omgrepet for ytringskultur til grunn for verksemda (Kulturutgreiinga 2014). Omgrepet ytringskultur blir her avgrensa til kunstnarisk verksemd, kunstfagleg opplæring, publikumsmøte knytt til denne opplæringa og vern og vidareføring av materiell og immateriell kulturarv. Omgrepet omfattar både den profesjonelle og ikkje-profesjonelle utøvinga av desse uttrykksformene og å møte slike kulturelle uttrykk som publikum.

Hovudsaka for kulturskolen er å utvikle og ta vare på kunstnarisk og kulturell kompetanse. Til grunn ligg eit heilskapleg syn på mennesket og ideen om at alle menneske har formsans og uttrykksbehov som kan utviklast gjennom opplæring. Kunst- og kulturuttrykk rører ved grunnvilkår ved tilværet vårt slik som glede, lengt, draumar, melankoli og einsemd, og er grunnleggjande i danningprosessen.

1.3. Formålet for kulturskolen

Kulturskolen skal gi opplæring av høg fagleg og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønskjer det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk. Kulturskolen er ein sentral del av den samanhengande utdanningslina som kan kvalifisere elevar med særleg interesse og motivasjon til opptak i høgare kunstfagleg utdanning. Opplæringa skal medverke til danning av barn og unge, fremme respekt for den kulturen andre menneske tilhøyrer, styrke medvit om eigen identitet, styrke evna til kritisk refleksjon og bidra til å utvikle eigen livskompetanse.

Kulturskolen skal også vere eit lokalt ressurscenter og ein samarbeidande aktør i grunnopplæringa og kulturlivet i den enkelte kommunen. Regionalt kan interkommunale samarbeidsmodellar sikre auka mangfald og høg kvalitet i tilboda. Nasjonalt er kulturskolen ein del av ein landsomfattande kulturell infrastruktur som bidrar til å løfte fram kunst og kultur som berande element i samfunnsutviklinga.

Det norske samfunnet er samansett av mange ulike folkegrupper og det er stor variasjon av kulturelle uttrykk. Aukande geografisk mobilitet og internasjonalisering medverkar til at samfunnet er langt meir komplekst enn tidlegare. Kulturskolen bør spegle mangfaldet gjennom eit breitt samansett tilbod i opplæringa, både når det gjeld undervisning, formidling og skapande verksemd.

1.4. Målet for kulturskolen

Kulturskolen skal

- gi alle elevar mogelegheit til å utvikle kunnskapar og ferdigheiter i kunstfag
- gi alle elevar mogelegheit til å finne og formidle eigne kunst- og kulturuttrykk
- styrke elevane sin estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse
- styrke elevane si evne til kritisk refleksjon og til å gjere sjølvstendige val
- gi mogelegheit til fordjuping som kan danne grunnlag for vidaregåande og høgare utdanning i kunst- og kulturfag
- i samarbeid med skoleverket bidra til eit heilskapleg kunst- og kulturfagleg tilbod til alle barn og unge
- som lokalt ressurscenter medverke til å styrke kulturell kompetanse og utfalding
- i samarbeid med kulturlivet tilby kunst- og kulturfagleg støtte til opplæring og formidling til heile lokalsamfunnet

1.5. Kulturskolen og rolla som lokalt ressurscenter

Kulturskolen skal samarbeide med skole- og kultursektoren og medverke til å styrke kompetanse og kulturell utfalding i lokalsamfunnet. Det inneber eit forpliktande samarbeid med barnehagar, grunnskolar, vidaregåande skolar, det lokale kulturlivet og profesjonelle aktørar innanfor kunst- og kulturformidling.

1.5.1. Kulturskolen og grunnopplæringa

Den generelle delen av læreplanen som gjeld for både grunnskole og vidaregåande opplæring, framhevar mogelegheiter som ligg i møte med kunst:

«I møtet med skapande kunst kan ein rykkjast ut av oppgådde spor, utfordrast i synsmåtar og få opplevingar som eggjar til kritisk gjennomgang av gjengse oppfatningar og til brott med gamle former» (K06)

Den kunst- og kulturfaglege kompetanse i kulturskolen kan supplere den obligatoriske opplæringa gjennom eit tett samarbeid med skoleverket. Den kulturelle skolesekken (DKS) går inn i tilbodet i grunnskolen til alle elevar. Gjennom konsertar, førestellingar og utstillingar møter elevane profesjonelle kunstnarar fleire gonger kvart skoleår, og kulturskolelærarar kan vere aktive utøvarar innanfor DKS-tilboda.

Lærarar og elevar ved kulturskolen kan også ta initiativ til samarbeid med grunnskole og DKS om lokale produksjonar. På den måten kan elevane i grunnskolen få tilgang til produksjonar med både nasjonale, regionale og lokale utøvarar. Det er også etablert kunst- og kulturtilbod til barn i førskolealder og for eldre barn etter mønster av Den kulturelle skolesekken. Lærarar og elevar ved kulturskolen er naturlege bidragsytarar i formidlinga til desse målgruppene.

Samarbeidet mellom kulturskole og grunnopplæring bør gå føre seg både på elevnivå, lærarnivå og leiarnivå. Det kan til dømes vere samarbeid om store førestellingar og produksjonar som speglar kulturelt mangfald, integrering av kunst- og kulturperspektivet i fag, utstyr og lokale, utvikling av metodar og læringsmiljø, pedagogisk rettleiing og kulturskolen som utstillings- og konserttilbydar.

Undervisninga går føre seg både individuelt og i små og større grupper. Medan grunnopplæringa er aldersdelt og organisert i klassetrinn, har undervisninga i kulturskolen større grad av aldersblanding. Det kan bidra til nettverk mellom elevar frå ulike miljø, klassetrinn og skolar, og aldersblandinga styrker læringsmiljøet i kulturskolen. I den oppgåva kulturskolen har som lokalt ressurscenter, går det også inn samarbeid med helsesektoren, mellom anna med barnevern, sosialteneste, flyktingteneste, helsesøster og eldreomsorg.

Kulturskolen utgjer ei viktig førebuing til dei studieførebuaende utdanningsprogramma Musikk, dans og drama, dessutan studiespesialisering med formgivingsfag i vidaregåande skole. Kulturskolen må sikte mot ei vedvarande styrking av utdanningslina frå begynnarnivå til profesjonell utøvande verksemd, nasjonalt og internasjonalt.

1.5.2. Kulturskolen og kulturlivet

I det lokale kulturlivet møter barn, unge og vaksne kvarandre på ulike arenaer for kunst- og kulturaktivitet. Gjennom deltaking i frivillige organisasjonar lærer barn og unge korleis demokratiske fellesskap fungerer. I samarbeid med det profesjonelle kulturlivet kan eleven møte viktige rollemodellar som kan få mykje å seie for motivasjon og arbeidsinnsats.

For korps, kor, teaterlag, dansegrupper og foreiningar som nyttar seg av opplæringstilbodet gjennom kulturskolen, skal skoleslaget vere viktig støtte for å sikre kvalitet og kontinuitet. Kunst- og kulturmiljø i lokalsamfunnet er viktige samarbeidspartnarar for kulturskolen. Kulturskolen og kulturlivet er gjensidig avhengige av at begge partar gjer eit kvalitativt godt arbeid for å rekruttere nye medlemmer.

Samarbeidet mellom kulturskolen og kulturlivet kan til dømes omfatte avtalar om bruk av lærarane ved kulturskolen slik som dirigentar, akkompagnatørar, produsentar, instruktørar, regissørar og lys- og lydteknikarar. Oppgåva til kulturskolen er her å støtte opp om aktivitetar i det frivillige kulturlivet med den kompetansen som personalet ved kulturskolen representerer. Investering i og felles bruk av utstyr og lokale er andre døme på korleis det frivillige kulturlivet og kulturskolen kan bidra til at ressursar blir utnytta på best mogeleg måte.

Ein annan viktig aktør er Ungdomens kulturmønstring (UKM) som gjennom lokale kulturfestivalar legg vekt på å få fram dei unge sine kulturuttrykk. Mønstringane er ein arena for formidling, læring og oppleving. UKM tar også vare på dei ungdomane som deltar på ikkje-institusjonaliserte kunst- og kulturarenaer. Kulturskolen og UKM kan samarbeide om førebuing til og gjennomføring av den lokale mønstringa.

Kulturskolen kan også vere ein arena som høver godt for kulturelt entreprenørskap gjennom samarbeid med lokale, regionale og nasjonale aktørar. Som ressurscenter er kulturskolen involvert i store delar av dei kunst- og kulturfaglege tilboda i kommunen og tar på den måten vare på ein viktig funksjon i den lokale kulturelle grunnmuren.

1.6. Faga i kulturskolen

Faga i kulturskolen er først og fremst musikk, dans, teater, visuell kunst og skapande skriving. Kulturskolen kan også tilby undervisning i andre fag som høyrer til yringskulturen (sjå 1.2). Fagplanar for desse faga finst i kapittel 3 i rammeplanen. Fagplanane varetar måla for kulturskolen på faga sine premisser. Læringsmål, innhald, varierte arbeidsformer, fleksibel organisering av tilboda og ulike vurderingsformer skal takast inn i dei enkelte fagplanane. Alle elevar i kulturskolen skal få undervisning som er tilpassa deira interesser og føresetnader. I tillegg skal det utviklast lokale læreplanar for tilboda ved den enkelte kulturskolen.

For å kunne gi attraktive tilbod og dermed sikre brei rekruttering til skoleslaget, skal kulturskolen leggje vekt på mangfald i undervisningstilboda sine. Den enkelte kulturskolen er ansvarleg for å utvikle lokale læreplanar med grunnlag i rammeplanen for alle fag som skolen tilbyr.

1.7. Organisering av opplæringa

Undervisninga i faga i kulturskolen blir organisert innanfor tre opplæringsprogram med ulik profil og målsetting: *Breiddeprogrammet*, *Kjerneprogrammet* og *Fordjupingsprogrammet*. Programma skal ta vare på behovet for tilpassa opplæring og er graderte i høve til undervisningsmengde og krav til eigeninnsats. Det ligg eit stort fagleg-pedagogisk potensial i ei vidare utvikling av samvirket mellom individuell oppfølging og gruppeundervisning.

Gjennom opplæringa skal alle elevar få mogelegheit til å uttrykkje seg overfor eit breitt publikum. Konsertar, førestellingar og utstillingar skal gå inn i opplæringa for alle elevar som ein integrert del av undervisninga. Alle elevar skal få tilbakemeldingar på eiga utvikling og eigne resultat gjennom utviklingssamtalar.

For elevar som ønskjer å gå vidare med kunstfagleg utdanning, skal opplæring i kulturskolen gi grunnlag for å kunne kvalifisere seg til studieprogram for Musikk, dans og drama, dessutan studiespesialisering med formgivingsfag, til talentprogram ved høgare utdanningsinstitusjonar og til høgare kunstfagleg utdanning.

Breiddeprogrammet

Programmet har ope opptak for alle elevar som ønskjer det. Undervisninga skal medverke til å utvikle kreative evner, fagleg kompetanse og samarbeidsevne som grunnlag for personleg utfolding.

Breiddeprogrammet omfattar fagtilbod som høver særskilt godt for gruppe- og ensembleundervisning. Det kan til dømes vere grupper innan musikk, dans, teater, visuell kunst, leik- og rytmikkbasert begynnarpplæring, tilbod for elevar med spesielle behov og grupper som kombinerer ulike fag. Undervisninga kan bli gitt i form av introduksjonskurs, begynnarpplæring eller som opplæring for vidarekomne.

Krav til deltaking og eigeninnsats blir nærmare spesifisert i det enkelte undervisningstilbodet.

Kjerneprogrammet

Programmet har ope opptak for elevar som er motiverte for større undervisningsmengde og systematisk eigeninnsats.

Innhaldet i undervisninga skal medverke til å utvikle kreative evner, handverksmessig og kunstnarisk kompetanse og samarbeidsevne.

Undervisninga blir gitt som begynnarpplæring eller som opplæring for vidarekomne.

Programmet skal kunne kvalifisere for vidaregåande utdanning og er basert på langsiktighet, progresjon og systematisk trening. Undervisninga er tilpassa den enkelte eleven og går føre seg både individuelt, i grupper og i ensemble.

Fordjupingsprogrammet

Fordjupingsprogrammet har opptaksprøver.

Undervisninga legg vekt på å utvikle kreative evner, handverksmessig og kunstnarisk kompetanse, sjølvstende og samarbeidsevne.

Undervisning og rettleiing er tilpassa den enkelte eleven og går føre seg både individuelt, i grupper og ensemble.

Fordjupingsprogrammet er for elevar som har særleg interesse og særskilde føresetnader for å arbeide med faget. Undervisningstilbodet skal vere vesentleg styrkt med omsyn til innhald og omfang i høve til kjerneprogrammet.

Det blir stilt krav til høg og målretta eigeninnsats.

Programmet skal kunne kvalifisere for vidaregåande opplæring og høgare utdanning. Delar av undervisninga kan gå føre seg i samarbeid med andre institusjonar på regionalt og nasjonalt nivå.

Den enkelte kulturskolen avgjer sjølv fagtilbodet, organisering av tilboda og utforminga av lokale læreplanar på grunnlag av rammeplanen. I dei faga skolen tilbyr, skal den lokale læreplanen innehalde beskriving av alle tre programma.

For å styrke kvalitet og breidde i det samla undervisningstilbodet blir den enkelte kulturskolen oppfordra til å ta del i interkommunalt og regionalt samarbeid, samarbeid med lokale kunst- og kulturmiljø, vidaregåande skole, og med talentutviklingsprogram ved høgare utdanningsinstitusjonar.

Dei tre opplæringsprogramma er omtala nærmare i innleiinga til dei sentralt gitte fagplanane i kapittel 3.

Kapittel 2 - Prinsipp og retningslinjer for verksemda i kulturskolane

Innleiing

Opplæringslova § 13-6 pålegg alle kommunane i Noreg å ha eit musikk- og kulturskoletilbod anten aleine eller i samarbeid med andre kommunar. Prinsippet om likeverd i skole- og utdanningstilbod er ei overordna kultur- og utdanningspolitisk målsetting i Noreg, og rammeplanen skal bidra til å sikre felles nasjonale normer for mål, innhald og kvalitet i kulturskolane.

2.1. Kommunen sitt ansvar som skoleeigar

Kommunen som skoleeigar har ansvaret for at tilboda i kulturskolen følgjer nasjonale føringar som er gitt i rammeplanen. Kulturskolen skal gå inn i plandokumenta i kommunen og kan vere ein del av strategiarbeidet i kommunen innanfor både utdanning, kultur og helse.

Skoleeigaren har ansvar for at kulturskolen har kvalifiserte lærarar. Dette inneber å sikre at kulturskolelærarane får tilsvarende vidare- og etterutdanningstilbod som dei andre lærarane i skoleverket. Kommunen kan ta initiativ til samarbeid med andre kommunar/regionar om etter- og vidareutdanning og oppmuntre kulturskolen til å ta mot praksisstudentar frå høgare utdanningsinstitusjonar der tilhøva ligg til rette for det. Skoleeigaren kan også ta initiativ til samarbeid med høgare utdanningsinstitusjonar om forskning og utviklingsarbeid i faga i kulturskolen.

Kommunen har ansvar for at kulturskolen har lokale som er tilpassa undervisningstilboda, og kulturskolen skal kunne disponere andre kommunale undervisningslokale vederlagsfritt. Skoleeigaren bør syte for at kulturskolen kan tilby friplassar og moderasjonsordningar for å sikre at barn og unge får like moglegheiter til å ta del i tilboda i kulturskolen.

Ifølgje opplæringslova kan kulturskolen gå inn i det tilsynet som fylkesmannen har med kommunane. I tillegg til informasjon om kva slags kulturskoletilbod kommunen har, kan det samarbeidet som kulturskolen har med skoleverket og kulturlivet, gå inn i tilsynet.

Nasjonale fagplanar går inn i rammeplanen. Det skal utarbeidast lokale læreplanar for alle faga som kulturskolen tilbyr. Dei lokale læreplanane skal ta omsyn til både nasjonale normer og lokale tilpassingar når det gjeld mål, innhald, organisering og vurdering. Skoleeigaren har ansvar for drift av kulturskolen og for å sikre at kulturskolen har eit system for kvalitetssikring av opplæringa.

2.2. Skoleleiaren sitt ansvar

Den enkelte kulturskolen er sjølv ansvarleg for å gjennomføre det vedvarande arbeidet med kvalitetssikring av dei tilboda som blir gitt.

Skoleleiaren må leggje til rette for pedagogisk utviklingsarbeid for å vidareutvikle faga ved kulturskolen. Døme på utviklingsarbeid kan vere forsøk med ulike måtar å organisere undervisninga på, bruk av digitale verkøy, produksjon av undervisningsmateriell og fleirkulturelle og tverrfaglege prosjekt. Kompetanseheving for lærarar gjennom systematisk kollegabasert samarbeid kan bidra til at læraren vidareutviklar eigen praksis og refleksjonskompetanse.

For å sikre ei kunnskapsbasert utvikling i skoleslaget er det behov for ytterlegare dokumentasjon og empiriske studiar knytte til innhald, arbeidsmåtar og vurdering i faga. Kulturskolelæraren og -leiaren bør i større grad blir skolerte i utforskning og dokumentasjon av eigne praksiserfaringar, gjerne i samarbeid med høgare utdanning. Personalet ved kulturskolen bør ha moglegheit til å ta del i regionale, nasjonale og fleirnasjonale fag- og forskingsnettverk.

2.3. Samarbeid om elevane si læring

Kulturskolen har eit særleg ansvar for samarbeid med skoleverk, korps, kor, lag, foreiningar og frivillige og profesjonelle kunst- og kulturorganisasjonar. På den måten kan eleven møte ein heilskapleg arena for eiga kunstutfalding og få anerkjenning for kunnskapar og ferdigheiter også utanfor kulturskolen. Eit læringsmiljø som oppmuntrar til deltaking i kulturelle fellesskap har mykje å seie for motivasjonen til eleven.

2.3.1. Samarbeid med foreldre/føresette

Ein viktig faktor for at eleven skal lykkast, er at både foreldre/føresette og lærarar er engasjerte og støttande og har forventningar til at barnet skal lære. Løpande kontakt mellom kulturskole og heim om elevens utvikling, trivsel, frammøte og øvingsinnsats er avgjerande for utviklinga og framgangen til eleven.

Elevar og foreldre/føresette skal gjerast kjende med kva forventningar kulturskolen har til elevane sin innsats i dei ulike programma. Dei skal også gjerast kjende med kulturskolen sin læreplan for det aktuelle faget og kva slags undervisningstilbod dei kan vente. Dei krav og forventningar læraren har til resultat, betyr mykje for innsatsen og motivasjonen til eleven. Det skal utarbeidast tydelege og konkrete mål for kva eleven skal lære, og læraren må kunne diskutere og formulere kva som kjenneteiknar gode læringsprosessar. Læraren og foreldre/føresette må saman motivere elevane til aktiv utfalding innanfor deira kunstfaglege virkefelt, også utanom den organiserte opplæringstida.

Den personlege, kunstnariske og handverksmessige veksten og meistringa til eleven er det viktigaste målet for opplæringa. Kulturskolelæraren må lære eleven å ta ansvar for eigen innsats i og mellom undervisningstimane. Metodar for å integrere treninga og øvinga til eleven i opplæringa bør vere eit prioritert tema i undervisninga. Ein del kulturskolar har lange tradisjonar for at elevar

og foreldre/føresette samarbeider om opplæringa. Det kan stimulere utviklinga til eleven og lette oppfølginga i heimen. I løpet av skoleåret bør det gjennomførast ein til to utviklingssamtalar der læraren og eleven møtest saman med foreldre/føresette og der eleven sin læringsprosess og læringsresultat, trivsel og innsats, er tema for dialog og vurdering.

Hovudarenaene for elevane si læring er undervisningstimane og heimearbeidet. Men læring går også føre seg i andre samanhengar. Å ta del i ulike samanhengar for formidling er ein viktig del av ein læringsprosess. Særleg blir motivasjonen styrkt når elevane får samhandle med andre som har kome lenger enn dei sjølv. Elevane må få høve til å undre seg og eksperimentere, til å vere forskarar. Dei må få oppdage kunstnariske uttrykksmiddel og ta dei i bruk.

Elevmedverknad og motivasjon heng saman. Gjennom dialog mellom elevane og læraren, der elevane får vere med og leggje planar, utvikle evne til eigenvurdering, seie si meining om miljøet på kulturskolen, undervisninga og korleis dei lærer, får elevane mogelegheit til å verke inn på sin eigen læringsprosess.

2.3.2. Samarbeid om ei heilskapleg kunst- og kulturopplæring

Læreplanverket for grunnskolen appellerer til eit samarbeid mellom grunnskole og kulturskole i faga musikk og kunst og handverk. I tillegg til samarbeid om innhaldet i faga kan lærarane ved kulturskolen vere ein viktig ressurs for undervisninga i grunnskolen gjennom felles prosjekt. Kulturskolelærarar som arbeider i kombinerte stillingar mellom kulturskole og grunnskole eller vidaregåande skole, har særlege kunnskapar om den kunst- og kulturfaglege kompetansen til kulturskoleelevane. Ei heilskapleg kunst- og kulturopplæring kan ta vare på behova til dei ulike elevgruppene gjennom systematisk samarbeid og ressursbruk.

Digitale verktøy kan vere formålstenlege for elevane sitt arbeid med kunstfaga. Elevane sin mediekvardag er prega av at mange typar kommunikasjon og uttrykksmåtar samverkar, til dømes bilde, lyd, design og verbalspråk. Det kan stimulere til kunst- og kulturprosjekt som tar vare på tverrfaglegheit og sidestilte uttrykksformer. Læring gjennom digitale medium er ein stadig aukande aktivitet for barn og unge, og temaet bør også gå inn i undervisninga ved kulturskolane.

2.3.3. Vurdering for læring

Vurdering for læring inneber rettleiing, tilbakemeldingar til eleven og utviklingssamtalar med foreldre/føresette, der formålet er å skape best mogelegaste vilkår for eleven si utvikling. Arbeidet til kulturskolelæraren med vurdering i ulike fag og program bør styrkjast gjennom systematisk kompetanseheving.

Samanhengen mellom kunstnariske mål, kriterium, motivasjon og rettleiing bør synleggjerast. Målet er å utvikle ein god og framtidsretta vurderingskultur som er tilpassa det særpreget som kulturskolen har.

På institusjonsnivå er det nødvendig med løpande vurdering av undervisningsformer og organisering og av alle støttefunksjonar som bidrar til å utvikle eleven.

2.4. Lærarrolla og profesjonen

«Lærarane avgjer ved sin veremåte både om elevane si interesse skal bestå, om elevane kjenner seg flinke og om deira iver skal vare ved.» (K06, Generell del)

Læraren sitt møte med eleven og eleven sitt møte med dei kunstnariske aktivitetane er det sentrale i kulturskolen. Kulturskolelæraren må vere medviten om dei mange rollene ein har som profesjonsutøvar: pedagog, utøvar, leiar av små og store grupper, organisator, prosjektleiar, koordinator, inspirator, kulturberar, vurderar og kollega.

Leiinga må leggje til rette for at lærarane får dele og kritisk vurdere yrkeskunnskapen sin. Dei må kunne beskrive og grunngi praksisen sin med eit felles fagspråk. Slik kan ulike kunnskapsformer i større grad kome til uttrykk og profesjonaliteten kan løftast fram, ikkje minst i kontakten med personar og institusjonar utanfor kulturskolen.

Den enkelte kulturskolen bør leggje vekt på og stimulere ulike kompetansar hos læraren. Desse kompetansane bør tolkast og reflekterast over, og dei bør leggjast til grunn for dialogar om arbeidsmiljø og læringsmiljø.

- Kunstfagleg kompetanse
- Didaktisk kompetanse
- Kommunikativ kompetanse
- Refleksjonskompetanse
- Relasjonskompetanse
- Leiarkompetanse
- Læreplankompetanse
- Vurderingskompetanse
- Yrkesetisk kompetanse

Kvaliteten på kulturskolen vil vere avhengig av at lærarane har ein arbeidssituasjon der dei kan utvikle seg som utøvarar av faget sitt. Læraren i rolla som aktiv utøvar er eit godt forbilde for elevane. Som del av profesjonsutviklinga er det avgjerande at både lærargruppe og leiing får opplæring i lokalt læreplanarbeid, slik at dei kan bidra i implementeringa av rammeplanen og dei aktuelle fagplanane.

2.5. Kompetansekrav for tilsetting i kulturskolen

1. For tilsetting i undervisningsstilling skal det normalt krevjast:

Høgare kunstfagleg utdanning i utøvande og/eller skapande kunstfag, tilpassa undervisningsoppgåvene for stillinga. Som minimum blir det kravd tre års kunstfagleg utdanning. Krav om praktisk-pedagogisk utdanning gjeld alle.

Alternativt:

Faglærerutdanning med minimum 120 studiepoeng kunstoffag

Skoleeigaren kan i særlege tilfelle tilsette søkjarar som ikkje tilfredsstillar desse krava dersom dei kan dokumentere tilsvarande realkompetanse.

2. For tilsetjing i leiarstilling i kulturskolen skal det krevjast same faglege kvalifikasjonar som ved tilsetjing i undervisningsstilling. Leiarar skal ha minst tre års erfaring frå kulturskole og relevant leiarutdanning og/eller relevant leiarerfaring.

Skoleeigaren kan i særlege tilfelle tilsette søkjarar som ikkje tilfredsstillar desse krava dersom dei kan dokumentere tilsvarande realkompetanse.

2.6. Kvalitet i kulturskolen

Kvaliteten på undervisninga bør diskuterast vedvarande i kulturskolen. Skoleeigaren har ansvar for at det finst eit kvalitetssikringssystem for verksemda, og skoleleiaren har ansvar for å gjennomføre eit systematisk kvalitetssikringsarbeid. Arbeidet har som mål å bidra til å utvikle kulturskolen på alle målområda i rammeplanen. Viktige element i kvalitetsarbeidet kan vere:

Undervisnings- og læringskvalitet:

- Elevane sin eigeninnsats og aktivitet
- Tilhøvet mellom mål og realisering av dei ulike programma
- Undervisning, læringsprosessar og læringsmiljø
- Lærarkompetanse og kollegasamarbeid
- Pedagogisk utviklingsarbeid

Kvalitet i rammefaktorar:

- Rutinar for elevopptak
- Mengde undervisningstid og organisering av undervisninga
- Utstyr og lokalitetar
- Ressursbruk

Verksemdkvalitet:

- Samarbeid mellom heim og kulturskole
- Planar for kompetanseutvikling for lærarar og leiarar
- Samarbeid mellom kulturskole og eksterne kompetansmiljø
- Aktivitetsnivå, tal på konsertar, førestellingar og utstillingar
- Kulturskolen sitt system for kvalitetssikring
- Langsiktigheit i planlegging av verksemda
- Arbeidsmiljø
- Leiting
- Samarbeid mellom kulturskole og eksterne samarbeidspartnarar.

Mal for kvalitetssikringssystem finst i kapittel 4 i rammeplanen.

2.7. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning

Kulturskolefeltet er eit relativt nytt profesjonsfelt som treng forskning og utviklingsarbeid for å utvikle kunnskap om skoleslaget. Det er viktig at kulturskolelærarane får støtte til å utvikle eigen praksis og til å drive fagleg-pedagogisk utviklingsarbeid. Det er avgjerande for utviklinga av skoleslaget at det er mogeleg for både lærargruppe og leiing å få etter-/vidareutdanning i læreplanarbeid for å bidra til å implementere ny rammeplan og tilhøyrande fagplanar, dessutan utarbeide lokale læreplanar for faga i kulturskolen i den enkelte kommunen.

Høgare kunstfaglege utdanningsinstitusjonar kan i samarbeid med praksisfeltet ta initiativ til og gjennomføre forskingsprosjekt og pedagogiske og kunstnariske utviklingsprosjekt. Vekta kan mellom anna ligge på nye arbeidsmåtar og organisering av undervisning, utvikling av nytt undervisningsmateriell, samarbeid om skapande og utøvande verksemd, tverrfaglege prosjekt, lokalt entreprenørskap og multimediale undervisningsformer.

Kapittel 3 - Fagplanane

3.1. Innleiing til fagplanane

Dette kapitlet inneheld fagplanar for fem fag: musikk, dans, teater, visuell kunst og skapande skriving. Som kunst- og kulturfag har dei mykje felles og er omtala etter same struktur. Faga har ulike tradisjonar som undervisningsfag, noko det er tatt omsyn til innanfor strukturen i dei enkelte fagplanane.

Dans og visuell kunst inneheld så mange ulike teknikkar/sjangrar at fagplanane i desse to faga ikkje har spesifisert læringsmåla i utviklingsfasar, slik dei andre faga har. Det er ein føresetnad at dette blir gjort lokalt når ein veit kva teknikkar/sjangrar som den enkelte kulturskolen skal tilby.

3.1.1. Opplæringsprogramma i kulturskolen

Breiddeprogrammet

Kulturskolen er ein naturleg kompetanseleverandør i kommunen i kraft av ein høgt kvalifisert lærarstab og brei fagleg kompetanse. Det er viktig at mandatet til kulturskolen som lokalt ressurscenter blir gjort synleg for politikarar, andre institusjonar, frivillige organisasjonar og lokalsamfunnet rundt kulturskolen. Dette må vere utgangspunkt for kulturskolen som lokalt ressurscenter i kommunen (jf. 1.4. og 1.5.).

Hovudintensjonen med Breiddeprogrammet er ei utoverretta verksemd basert på samarbeid som femner breitt. Det bør primært gjennomførast i samarbeid med grunnskole, vidaregåande skole, SFO, barnehage og andre instansar som har barn og unge som målgruppe. Det kan også vere i samarbeid med miljø for fysisk og psykisk helse, flyktingetat, kyrkje, bibliotek, eldreomsorg, kulturinstitusjonar, UKM, lag, foreiningar, skolekorps, festivalar, næringsliv, miljøetatar og andre. På den måten får visjonen «Kulturskole for alle» eit reelt innhald, og kulturskolen sin «ytringskultur» kan gjerast gjeldande i eit større format.

Denne verksemda må vekse ut av møtet mellom lærarkompetansen og potensialet ved kulturskolen og behov i den enkelte kommunen. Verksemda kan ha ulik struktur og varigheit og må tilpassast kapasiteten og kompetansen ved den enkelte kulturskolen. Det bør utviklast samarbeidsmodellar og intensjonsavtalar der identitetsskaping, lokal kultur og historie, kulturmangfald, innovasjon, entreprenørskap og utvikling er målet.

Kulturskolen må utforske og etablere nye publikumsmøte på nye arenaer for å få kunstoplevingane ut til fleire. Dette er ei naturleg vidareføring av kulturskolen som ressurscenter i lokalmiljøet.

Breiddeprogrammet bør planleggjast og gjennomførast ut frå følgjande prinsipp:

- Bruke kunst og kultur som grobotn for livskvalitet, fellesskap, deltaking, danning og meining.
- Styrke oppvekstmiljø og kjensle av å høyre til gjennom kunst og kultur.
- Leggje til rette for inkludering og fellesskap med vekt på mangfald, openheit og fleirfagleg/tverrfagleg samarbeid.
- Arbeide med ulike arbeidsseminar, prosjekt, tema og arrangement med synleggjering og deling av resultat/visningar.
- Leggje til rette for oppleving, erfaring og aktivisering i ulike konstallasjonar av tid, rom og deltakarar.
- Styrke kulturelt entreprenørskap i lokalmiljøet.
- Bruke kunst og kultur i offentlege rom og i ein samfunnskontekst.

Organiseringa kan vere prosjekttretta, tverrfagleg eller kursbasert, eller som ulike gruppe- og ensembletilbod som varer ved frå år til år.

Kulturskolen kan tilby prosjekt/kurs som del av eit Breiddeprogram. Fagleg kvalitet og undervisningskvalitet i desse har som føresetnad ein viss storleik på gruppene. Dette kan til dømes vere:

- Kunstkarusellar, som kombinerer ulike kunst- og kulturuttrykk som visuell kunst, skapande skriving, teater, sirkus, handverk eller andre aktuelle fag i den enkelte kommunen. Kunstkarusellar vil gi elevane høve til å bli kjende med ulike kunstfag før dei søker opptak i Kjerneprogrammet. Tilboda vil fungere som «dørøpnarar»; dei speglar den heilskaplege kompetansen i den lokale kulturskolen og vil kunne bidra til auka rekruttering til kulturskole og kulturliv.
- Introduksjonskurs i eitt enkelt kunstfag for elevar som ønskjer å prøve ut ulike instrument eller ulike dansestilar osv.
- Spesialkurs innanfor tradisjonsrik kulturarv og smale tilbod.

Som kompetanseleverandør kan kulturskolen også tilby kompetansehevingskurs, konferansar, vere rådgivande organ, festivalarrangør m.m.

Kjerneprogrammet

Kjerneprogrammet er hovudverksemda ved kulturskolen. Langsiktigheit er hovudprofilen i kjerneprogrammet. Programmet er for elevar som ønskjer å arbeide med kunstfaget over tid og er basert på progresjon, systematisk trening og eleven si utvikling gjennom ulike fasar. Opplæringa vil vanlegvis strekkje seg over fleire år.

Kjerneprogrammet skal vere rekrutterande og førebuande for elevar som ønskjer å gå vidare til Fordjupingsprogrammet. Det skal også kunne førebu for vidare utdanning. Opplæringa blir delt inn i fasar som byggjer på kvarandre, og fasane seier noko om kor langt eleven har kome i faget.

Forventningsnormer. I dette omgrepet ligg ei generell beskriving av det læringsutbyttet ein kan vente at eleven har oppnådd i løpet av dei ulike fasane. Det blir beskrive i form av læringsmål i dei fem fagplanane og synleggjer forventningar om kvalitet og progresjon. Læringsmåla gjeld på

tvers av ulike sjangrar/emne innanfor det enkelte faget. Til saman vil læringsmål, fasar, innhald og arbeidsformer i faget synleggjere og legitimere det langsiktige pedagogiske arbeidet.

Dei individuelle føresetnadene til eleven vil bestemme progresjonen. Det er derfor ingen tidsplan knytt til dei ulike fasane.

Lokale læreplanar. Det vil vere behov for å utarbeide lokale læreplanar som konkretiserer læringsmåla og viser fagleg progresjon frå nybegynnar til vidarekome nivå, for ulike visuelle fag, dansefag, tekstlege uttrykk, sceniske uttrykk og ulike instrumentgrupper. Læraren/kollegiet synleggjer dermed eit læringsforløp der fagkomponentar byggjer på kvarandre, viser korleis ein time byggjer på tidlegare timar, korleis ein undervisningstermin leier til den neste osv.

Læringsstrategiar, progresjon i øvings-/treningsmengde og eigeninnsatsen til eleven står sentralt i Kjerneprogrammet. Læraren bør ta omsyn til den heilskaplege læringssituasjonen til eleven som ein naturleg del av undervisningsplanlegginga, både lære eleven fagstoffet og lære eleven å tileigne seg dette på ein mest mogeleg formålstenleg måte. Å få kjennskap til dei fritidsaktivitetane som eleven er involvert i utanom kulturskolen, kan gi viktig informasjon.

Den enkelte kulturskolen bør innanfor Kjerneprogrammet ta ansvar for ekstraordinære undervisningstilbod som har som formål å ta vare på instrument og lokale kulturtradisjonar med mangelfull rekruttering. Det same gjeld særskilde delar av tradisjonsrik kulturarv.

Vidarekomne elevar i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet kan få tilbod om spesialiseringkurs som er relevante.

Fordjupingsprogrammet

Fordjupingsprogrammet er for elevar med særskilde føresetnader og interesser for den kunstnariske aktiviteten. Det blir stilt krav til sterk og målretta innsats. Fordjupingsprogrammet skal kunne førebu for høgare utdanning.

Programmet byggjer på Kjerneprogrammet, men er vesentleg styrkt med omsyn til undervisningstimal og innhald. Det blir planlagt som eit forløp med fagleg progresjon. Det er ein føresetnad at læraren utnyttar familieengasjement, byggjer støtte- og kontaktnett rundt eleven og ser kva som trengst for den totale veksten til eleven. Spesielt viktig er det å gjere eleven medviten om ambisjonar og vidare val.

Elevane blir tatt inn etter søknad og opptaksprøver. Det er læraren som rår eleven til å søkje når tida er inne. Opptak til programmet blir bestemt av nivået til eleven, ikkje alder.

For å styrke kvaliteten i undervisningstilbodet eller for å få breiare tilgang til lærarkompetanse blir den enkelte kulturskolen oppfordra til å gå inn i eit samarbeid om å etablere Fordjupingsprogram (jf. 1.7). Det kan vere interkommunalt samarbeid, samarbeid med lokale kunst- og kulturmiljø, lag, programfag i vidaregåande skole eller høgare utdanning. Visuell kunst kan søkje om opplæringsplass på atelier hos ein profesjonell kunstnar. Programmet kan også omfatte nettbaserte tilbod for undervisning som ikkje er tilgjengeleg regionalt, om dei er fagleg eigna.

Den enkelte kulturskolen bør styrke undervisningstilbodet rundt enkeltelevar på vidarekome nivå i Kjerneprogrammet slik at dei blir potensielle søkjarar til Fordjupingsprogrammet.

Undervisninga i alle program skal ha høg kvalitet. I alle program bør det utarbeidast lokale retningslinjer for deltaking og oppmøte.

3.1.2. Læraren i kulturskolen

Arbeidet som kulturskolelærer krev høg kompetanse og profesjonalitet og er sett saman av både faglege, didaktiske og menneskelege kvalifikasjonar (jf. 2.4.). Yrket føreset at læraren kan gå inn i roller som utøvande og skapande kunstnar, pedagogisk rettleiar, kunnskapsformidlar, omsorgsperson, kulturformidlar, relasjonsbyggjar og kollega på éi og same tid. Kompetanse kan definerast som summen av praktiske ferdigheiter, kunnskapar, evne til refleksjon og personlege kvalitetar hos læraren (St.meld. nr. 11, s. 47).

Nokre utvalde lærarkompetansar frå kapittel 2 er utdjupa nedanfor.

Kunstfagleg kompetanse. Lærarar er viktige rollemodellar. Dei må derfor vere samspelepartnarar og utøve faget sitt i møte med elevane. Kulturskoleleiaren bør leggje til rette for at lærarane kan halde fram som utøvarar av faget sitt.

Kva kulturinnhald eleven skal gjerast kjent med, er eit sentralt spørsmål i undervisninga. Kulturskolelæraren kan oppleve eit dilemma mellom eleven sine interesser og ønske om innhald og sin eigen preferanse og ekspertise. Lærarkollegiet bør vedvarande drøfte spørsmålet om konsekvensane av ulike innhaldsval. Eleven må få møte eit innhald som har djupn og kvalitet og som er eigna til teknikktraining, utøving, utforming og refleksjon. Kulturskolelæraren har ansvar for å opne dører til rom som eleven ennå ikkje veit om, men samtidig byggje bru til den faglege horisonten til eleven.

Personalet i kulturskolen bør få kjennskap til den samiske kulturen i Noreg (jf. 1.1.2.). I relevante område må det leggjast til rette for at samiske barn og unge kan utvikle kulturen sin innanfor rammene for fellesskapet. Kulturskolen bør også vere medviten om den ressursen det kulturelle mangfaldet utgjør i kommunen lokalt.

Didaktisk kompetanse. Læraren i kulturskolen er ein reflektert praktiskar som er i ein vedvarande utforsknings- og utviklingsprosess når det gjeld eiga undervisning. Det gjeld både planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning der vekslinga mellom daglege praksiserfaringar og faglege og pedagogiske perspektiv gir viktige innspel til profesjonstenkinga. Ein dyktig lærar er opptatt av at elevane skal lære, klargjer mål og forventningar om innsats, organiserer undervisninga med tydeleg progresjon og læringsstøttande tilbakemeldingar.

Kollegialt didaktisk arbeid er del av kulturskolen som ein lærande organisasjon, og eit vedvarande utviklingsarbeid bør kome til syne i arbeidsplanane til lærarane. Ein open delingskultur kan stimulere til auka utdanningskvalitet, tverrfagleg samarbeid, utprøving av nye arbeids- og læringsformer, dessutan betre kontinuitet og heilskap i det samla tilbodet i kulturskolen.

Relasjonskompetanse. Kontakten og interaksjonen mellom lærar og elev er ein av dei viktigaste faktorane for læring. Ein tillitsbasert relasjon er avhengig av den evna læraren har til å sjå kvar enkelt elev og møte elevane frå deira perspektiv. Det fremmer trygge, glade, samarbeidsorienterte og motiverte elevar og inneber at elevane aktivt tør ta del i eigne læringsprosessar.

Å ta del i eit breitt utøvarmiljø på tvers av aldersgrupper og generasjonar er viktig og ofte avgjerande for å bli ein dyktig muskar, dansar osv. Dette gjer læraren til ein sentral kulturarbeidar som, så langt det lar seg gjere, må samarbeide med frivillige lag og organisasjonar. Det kan vere skolekorps, spelemannslag, danseringar, teaterlag, aspirantorkester, historielag mfl.

Dette gjeld i prinsippet alle nivå og program. Prosjekt med vekt på lokal historie, lokale handverks-tradisjonar, musikk- og dansetradisjonar vil bidra til oppleving av meistring, lokal identitet og kjensle av å høyre til.

Yrkesetisk kompetanse. Å vere elev i kulturskolen inneber at elevane må eksponere seg, vise kva dei kan og ikkje kan, uttrykke kjenslelivet sitt. Dette gjer eleven sårbar. Det inneber dermed eit spesielt yrkesetisk ansvar. Læraren må vere medviten om det asymmetriske tilhøvet mellom elev og lærar, sørge for at elevane kjenner seg trygge i undervisningssituasjonen og at alle får oppleve glede og framgang. Lærarkollegiet bør tenkje over kva konsekvensar dei verdiane ein står for og er sett til å forvalte, bør få i form av handlingar og veremåte.

Når eleven er under myndighetsalder, har lærarane også eit etisk ansvar overfor foreldre/føresette. Dei må kome dei i møte, ta seg tid til å grunngi og forklare dei vala dei gjer.

For å trivast og yte sitt beste på arbeidsplassen er det avgjerande at ein kjenner seg verdsett, blir anerkjent og opplever respekt blant *kollegaer og leiing*. I praksis kan dette bety at kollegiet reflekterer over og drøftar veremåtar, normer og tradisjonar som eksisterer på arbeidsplassen. Her har alle eit ansvar. Yrkesetikk gjeld også overfor *arbeidsgivaren*. Som tilsett har ein eit formalisert mandat, ein rammeplan, stillingsinstruks m.m. Å vere konstruktiv i høve til desse rammene er ei vesentleg side ved lærarprofesjonaliteten.

Som lærar forvaltar ein faget. Ein har eit ansvar for å vidareføre tradisjonar, arbeide for statusen faget har i samfunnet og for å halde oppe fagleg kvalitet. Kunstfaget skal alltid ha ein solid kjerne av kunstnarisk kvalitet (Hanken 2004).

Lærar og leiing må i fellesskap og individuelt utvikle moralske kompass. Det inneber fire utfordringar som høyrer saman:

- 1) Lære å *oppdage* når ein står overfor ei etisk utfordring.
- 2) Utvikle evna til moralsk *refleksjon*, mellom anna å kunne sjå på konsekvensane av mogelege val.
- 3) Utvikle ein yrkesetisk *motivasjon*, det vil seie å vere villig til å ta moralsk ansvar i yrket.
- 4) Utvikle ein *karakterstyrke* som gjer at ein handlar i samsvar med si overtiding (Bergem 1996). Det er leiaren sitt ansvar å initiere og strukturere dette yrkesetiske arbeidet.

3.1.3. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning

Det er ein føresetnad at det enkelte lærarkollegiet utarbeider lokale læreplanar som spesifiserer progresjon og innhald i undervisninga. Utgangspunktet for planane er læringsmåla, samtidig som ein tar omsyn til prinsippet om tilpassa opplæring for den enkelte eleven. Så langt det lar seg gjere, bør dette vere eit kollektivt arbeid der kollegaer gjennom dialog utviklar normer for kva som er god planlegging, god undervisning og god vurderingspraksis. Slik utviklar ein felles standardar.

Dette vil vere eit viktig utviklingsarbeid for den enkelte kulturskolen som ledd i å stimulere til auka utdanningskvalitet. Gjennom ein slik praksis kan kulturskolelærarar frå både små og store kommunar ta del i utviklinga av profesjonen og i diskusjonen om kva krav og forventningar profesjonen deira skal medverke til i kulturskolen.

Utviklinga av profesjonalitet som kulturskolelærer tilseier at forskingsinformert og forskingsbasert undervisning må styrkjast kontinuerleg. Å ha lærarar med vidareutdanning på masternivå vil vere eit stort aktivum for den enkelte kulturskolen. Det er eit leiaransvar å sørge for dette. Skoleleiaren bør formidle og oppdatere informasjon om kvar lærarane kan finne relevant forskning for faget sitt og stimulere til utprøving, publisering og deltaking i fagkonferansar og forskingsnettverk, dessutan samarbeid med universitets- og høgskolesektoren.

3.1.4. Eleven i kulturskolen

Livskompetanse. I ei tid der unge lett kan gå inn i rolla som passive forbrukarar, får kunstfag-opplæringa ein sentral plass. Ved å leggje vekt på kognitiv, emosjonell og motorisk trening, trening av merksemd og utvikling av sjølvuttrykk, vil opplæringa kunne medverke til produktive menneske. I kulturskolen vil elevane utvikle leiareigenskapar og kommunikasjonsevne, lære problemløysing og lagarbeid.

Kulturarven er ein grunnleggjande faktor i utviklinga av livskompetansen til eleven. Gjennom kjennskap til fortida blir barn og unge rusta til å meistre utfordringar i nåtid og framtid. Kvart kulturelt uttrykk står i ein historisk samanheng, det har vakse fram på bakgrunn av tidlegare kulturuttrykk og har perspektiv både bakover og framover. Gjennom kunnskap om det som har vore, vil eleven oppleve seg sjølv som ledd i ei kjede, noko som inneber ei utviding av horisonten og er ei side ved identitetsdanning. *Gjenskape* og *skape sitt eige* vil kunne bidra til å auke menneskekunnskapen hos eleven – om seg sjølv og om andre.

Mennesket som utgangspunkt. Barn og unge lærer i samhandling med kompetente lærarar og medelevar. Dei har alle mogelegheiter for utvikling buande i seg. Rolla til læraren er å leggje til rette for dette og gi dei mogelegheiter til å *utforske* og *oppdage* kunstnariske uttrykksmiddel, gi dei mogelegheiter til å meistre desse uttrykksmidla og ta dei i bruk. Deretter gjere det mogeleg for elevane å bruke uttrykksmidla til eiga formidling og skapande verksemd. Utgangspunkt og sentrum for opplæringa må vere *mennesket*. Som lærar kan ein gjennom gode samtalar rettleie eleven til å resonnerer og reflektere over eigne handlingar, erfaringar, uttrykksmåtar og kunstopplevingar og også korrigerer eigne handlingar.

Av og til vil elevar slutte i kulturskolen. Å forstå tenkjemåten til eleven blir viktig, prøve å forstå situasjonen han eller ho er i og dei mål og ønske eleven har. Det kan også finnast årsaker som eleven ikkje har herredømme over. Kanskje skal eleven rettleiast over på eit anna kunstfag. Det er viktig å ha ein god dialog med foreldre/føresette. I tillegg bør det vere eit tett samarbeid mellom kulturskolen og skolekorps/barne- og ungdomsorkester/lag/organisasjonar som eleven er ein del av. Saman bør ein lage sikringsnett for å fange opp elevar som er i ferd med å gi opp.

Fadderordning. Læringsmiljøet kan styrkjast gjennom godt organiserte fadderordningar der eldre elevar har ansvar og konkrete oppgåver overfor yngre elevar. Dette er utviklande for begge partar. Oppgåvene kan vere å øve/trene saman med elevane, vere ansvarleg for faggrupper, arrangere framføringar o.l.

Barn og unge med særlege behov. Kulturskolen skal kunne ta mot og leggje til rette undervisning for unge med særlege behov. Tilrettelegginga kan gjelde rettleiing i val av program og kunstfag, sosiale og pedagogiske løysingar. Barn med særlege behov kan trenge spesialpedagogar, kunst-/musikkterapeutar og anna fagpersonale som kan bidra til å leggje til rette undervisninga i samarbeid med kunstfaglærarane. Arbeid med kunstuttrykk har vist seg å vere til god hjelp for traumatiserte barn. Samarbeidet kan utviklast inn mot grunnopplæring, SFO, helsesøster, barnevern, flyktingteneste, sjukehus, psykolog og sosialetat. Foreldre/føresette er ein viktig samarbeidspart. Kulturskoleleiaren og kulturskoleeigaren har eit viktig ansvar.

Samarbeid med foreldre/føresette. Jf. 2.3.1. Foreldre og andre føresette er dei viktigaste samarbeidspartnarane for læraren. Eit godt tiltak kan vere å samle foreldre/føresette i starten av kulturskoleåret til informasjon om verdien av kunstoppplæring, rammeplan, årshjul, prosjektplanar, organiseringsmodellar og undervisningsplanar. Dei treng god informasjon om korleis dei best kan hjelpe barnet heime.

3.1.5. Kunnskap i kulturskolen

Eit vidt spekter av språk. Kunst- og kulturfaga representerer eit vidt spekter av språk. Desse fortel oss noko ved at dei vekkjer eit utal av tankar, assosiasjonar og idear. Når vi spelar, dansar, formar, skriv og dramatiserer, kommuniserer vi med kvarandre ved å lytte, førestelle oss, lese symbol og tolke teikn. I kunstoppplæringa ligg kunnskapen først og fremst i det elevane gjer, i å trene ferdigheiter, men også i teoriar og forklaringar, i erfaringar og refleksjonar.

Indre førestellingar er ein nøkkel til sjølvutvikling, og innsikta som blir uttrykt, er universell. Fordi kunst- og kulturuttrykk er skapt av eit menneske og formidla til eit anna, kan det ha sterke element av menneskekunnskap. Det rører ved grunnvilkår ved tilværet (jf. 1.2.) og gjer kunstfaga grunnleggjande i oppsedinga av barn og unge.

Kroppsdimensjonen i kunstoppplæringa. Opplæring i kunstfaga er i høg grad knytt til kroppen: kroppsbruk, kroppsleg medvit, kroppsleg minne, rytmikk, fysisk handtering av instrument, bruk av sanseapparat i heile kroppen. Å utforske rørsler, tyngdepunkt, balanse og styrke i kroppen er sentralt. Kropp og medvit står i eit nært forhold til kvarandre. Å *kunne* inneber at kunnskapen alt finst i den fysiske aktiviteten og i kroppsørslene. Medvit om kroppsbruk som er naturleg og som førebyggjer overbelastning, må få rikeleg plass i opplæringa.

Kunstnarisk kvalitet. Kulturskolen må forankrast tydeleg i kunstnariske mål. Kunstnarisk kvalitet vil kunne definerast ulikt frå kunstfag til kunstfag: kvalitet på den kunstnariske utføringa, kvalitet på formidlinga, kvalitet på den enkelte undervisningstimen, kvalitet på produksjonen og kvalitet på elevens eigen innsats (jf. 2.6.).

Eit viktig diskusjonstema for lærarar og leiarar er derfor kva føresetnader som må vere til stades i arbeidet mot kunstnarisk kvalitet. Lærarane ved kulturskolen skal ha både pedagogisk kompetanse og eit høgt kunstnarisk nivå (jf. 2.5.) I tillegg bør elevane oppleve samarbeid med profesjonelle kunstinstitusjonar og profesjonelle utøvarar utanfor kulturskolen. Slik kan dei tileigne seg normer for kvalitet.

Kunst- og kulturfaga er utstyrsfag, dvs. at ein føresetnad for å utøve faga på høgt nivå er knytt til velutstyrte undervisningsrom og god kvalitet på utstyr, salar, scener, instrument og verktøy. Dette blir utdjupa i dei enkelte fagplanane.

Gode arbeidsrutinar. Det er viktig å hjelpe elevane til å etablere formålstenlege og sjølvstendige måtar å øve eller trene på. Det inneber å kunne planleggje. Når? Kva? Korleis? Det inneber vidare hjelp til fysisk oppvarming, mental oppvarming, teknisk trening, innstudering, memoreringsarbeid, kartlegging av krevjande utfordringar, vurdering av eigen framgang og innsats. Dette kjem igjen som læringsmål i fagplanane.

3.1.6. Vurdering for læring

Alle elevar har behov for å få konkrete tilbakemeldingar som støttar personleg og fagleg utvikling. Dette er formålet med vurdering for læring. God rettleiing undervegs i prosessane er ein av dei viktigaste faktorane for god læring (Hattie 2014). Vurderinga kan vere individtilpassa eller gruppetilpassa. Det er viktig å gi informasjon om læringa og utviklinga i gruppa og hos den enkelte eleven til både elevar og foreldre/føresette. Foreldre/føresette bør oppfordrast til å ta del i utviklingssamtalane i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet.

Elevane må trenast i å reflektere og stille spørsmål – da kan undervisning og læring spele på lag. Vurdering som ledd i elevane si læring og utvikling bør vere eit vedvarande diskusjonstema i lærarkollegiet. Det må skapast ein gjennomtenkt tilbakemeldingskultur som byggjer på prinsipp om vurdering for læring.

Vurdere er å bedømme, klassifisere, overvege, å oppgi verdien eller kvaliteten på bakgrunn av ein kvalitetsstandard.

Vurdering som didaktisk fenomen. Følgjande spørsmål er sentrale: Kva, Korleis? Kvifor? Kven? Når? Kvar?

Vurdering som læring. Elevane blir trena i å vurdere seg sjølv (eigenvurdering) og å vurdere og gi tilbakemelding til kvarandre (elevrespons).

Summativ vurdering/vurdering av læring. Denne forma for vurdering blir gjort etter eit avslutta læringsforløp. Læraren gir informasjon om resultatet/produktet av læringa, eller lærarar og elevar oppsummerer dette saman. Vurderinga tar utgangspunkt i definerte kriterium og læringsmål.

Formativ vurdering/vurdering for læring. Eleven får rettleiande og læringsstøttande tilbakemeldingar undervegs i prosessen. Rettleiinga kan vere individ- eller grupperelatert. Læraren forklarar, viser, korrigerer. Vurdering for læring kan ha form som utviklingssamtalar med dialog og refleksjon som sentrale element og der ansvarleggjering og elevmedverknad er viktige aspekt.

Ulike vurderingsformer er konkretiserte i dei enkelte fagplanane.

Vurdering av undervisning. Formålet med denne typen vurdering er å drøfte i kva grad kulturskolen lykkast i å ta vare på måla for opplæringa. Ein styrkt vurderingskultur i personalet vil bidra til at profesjonen er i utvikling. Han er med på å styrke læraren si undervisning, bidrar til fagleg utvikling og gir inspirasjon samtidig som han kan initiere fagleg-pedagogisk utviklingsarbeid i kulturskolen.

Kulturskolen bør ha rutinar for systematisk kollegaretleiing.

*Fremtiden er ikke noe man forutsetter,
men noe man skaper ... (Lennart Koskinen)*

3.2. Fagplan dans

3.2.1. Dans i kulturskolen

Dans i kulturskolen spring ut frå dans som kulturell og kunstnarisk aktivitet. Kulturskolen gir opplæring i ulike danseformer som ofte blir formidla til andre frå ei «scene», det kan vere i eit kulturhus, på ein skole, på ein togstasjon, i skogen eller via ein film.

Sentrale dansefag i kulturskolen er klassisk ballett, jazzdans, samtidsdans, tradisjonsdans og urbane dansestilar. Viktige handlingar i faget er å *utøve, formidle, skape, oppleve og reflektere*. Kulturskolen bør ha ei målsetting om å byggje opp eit breitt dansetilbod og tilby undervisning innanfor både Breiddeprogram, Kjerneprogram og Fordjupingsprogram. Tilboda bør ha tydeleg struktur, progresjon og læringsprofil slik at det er rom både for dei som vil danse berre litt og for dei som vil danse mykje og satse vidare.

I arbeidet med dans i kulturskolen vil prosessen vere like viktig som resultatet. Det er viktig med ein god meistringskultur der ein har tydelege mål og ambisjonar, men likevel legg vekt på medbestemming og eigarskap, samarbeid og det å gjere kvarandre gode. Dansefaget er ein viktig arena for sosiale møte, nære relasjonar og vennskap. For nokre elevar vil Fordjupingsprogrammet også kunne gi grunnlag for ei seinare profesjonsutdanning.

Kulturskolen må vere utviklingsorientert, innovativ og ein god samspelar for å kunne realisere potensialet sitt som lokalt ressurscenter, og dansen bør ha ei viktig rolle i denne samanhengen. Dans i kulturskolen kan bidra i tverrfagleg samarbeid med barnehage, skole, kulturliv, lag og organisasjonar, idrett, dessutan med fagmiljø innanfor førebyggjande psykisk og fysisk helse.

Dansens verdi for menneske og samfunn

Dans er ein del av det å vere menneske. Hos barn er dans til stades som ein intuitiv uttrykksmåte heilt frå fødselen av. Det er viktig at denne medfødde evna til å uttrykkje seg med rørsler, blir stimulert vidare i oppveksten. Å oppleve, utøve og skape dans vil kunne gi eit positivt bidrag til den fysiske, emosjonelle, sosiale og intellektuelle utviklinga til eleven.

Dans kan stimulere til kreativitet, utfalding og meistring og bidra til ei positiv haldning til eigen kropp og til danning og identitetsutvikling.

Vidare kan dansen styrke viktige livskompetansar som mot, disiplin, tryggleik, tillit, samhandling og samarbeid. Ikkje minst kan dansen stimulere personleg danseglede og livsglede.

I lokalsamfunnet kan dans bidra til å skape kulturopplevingar og lokale møteplassar, feiringar og markeringar av lokal historie, kulturarv og kjensle av å høyre saman. Dansen kan bidra til å gi folk i lokalmiljøet kulturell kompetanse og auka livskvalitet, noko som er i tråd med den utvida oppgåva kulturskolen har som lokalt kulturelt ressurscenter.

Enkelt sagt er dans rørsle i tid og rom. Dansen har ein spesiell eigenverdi, og menneske har til alle tider uttrykt seg gjennom dans. Dansen er også bunden til kultur og knytt til person, stad og bruk. Han er eit kunstuttrykk som prøver å forstå, bearbeide og uttrykkje verkelegheita, han er eit ritual, han er ein del av sosialt samvær, og han er eit ledd i oppseding og danning.

Fortid, nåtid og framtid – eit dansefelt i rørsle

Dagens samfunn representerer eit stort mangfald når det gjeld kultur, etnisitet, kropp og tradisjon. Kulturskolen har derfor som kulturinstitusjon ansvar for å leggje til rette for danseopplæring som speglar dynamikken og utviklinga i samfunnet og der det skal vere rom for alle.

Samtidig skal kulturskolen ta vare på dansens historie og tradisjon. Dansen står slik i eit spenningsfelt mellom fortid, nåtid og framtid, mellom tradisjon og nyskaping. Ein dansar i dag skal kunne utøve og formidle, men også vere medskapande, nyskapande, reflekterande og samfunnsmedviten.

Dansaren er ikkje lenger berre eit objekt for koreografen eller publikum, men eit sjølvstendig subjekt med fridom og ansvar for det dynamiske fellesskapet. Dette må kulturskolen spegle.

3.2.2. Overordna mål

Gjennom arbeidet med dans skal elevane kunne

- mestre basisferdigheiter knytte til eigen kropp, nivå, sjanger og til dansefagets eigenart
- bruke dans som kommunikasjons- og uttrykksmiddel
- oppleve glede ved å mestre, skape og utøve og gjennom det få tiltru til egne evner og mogelegheiter til å uttrykkje seg
- utvikle kritisk tenking, disiplin og samarbeid
- få høve til fordjuping som kan danne grunnlag for vidaregåande og høgare utdanning i dans
- bli ressurspersonar som medverkar til eit levande kulturliv

3.2.3. Faghjul

Inspirasjon til faghjulet er henta frå skrivesenteret.no/ressurser/skrivehjulet

Faghjul – dans som uttryksmiddel

Faghjulet viser moglegheiter og potensial i dansefaget.

Den yttarste sirkelen viser fem overordna handlingar i faget: *utøve, formidle, skape, oppleve* og *reflektere*.

Den nest yttarste sirkelen viser ei "verktøykasse" som rommar dei aktivitetane som ein tar i bruk for å gjere dansen tilgjengeleg for elevane.

Ved å dreie det yttarste hjulet kan ein få fram nye kombinasjonar av handlingar og aktivitetar. Den nest innarste sirkelen viser grunnleggjande verdiar som kan utviklast gjennom danseopplæringa.

Faghjulet må forståast i lys av ulike kontekstar som opplæringa er ein del av. Kultur- og situasjonskontekstar er derfor plasserte utanfor sjølve hjulet.

Kulturkonteksten inneheld det som er rundt situasjonen. Her kjem sjangrar, kodar, normer, tradisjonar, framføringspraksisar, læringsmål og kulturelt mangfald inn.

Situasjonskontekst er den konkrete situasjonen her og nå. Han tar omsyn til elevføresetnadene, relasjonane i gruppa, publikummet. Dette verkar inn på innhald og aktivitetar. Ulike situasjonskontekstar vil inspirere til ulike formidlingsformer og ulike dansestilar.

Læraren må skape samband mellom opplæringssituasjonen og relevante kulturaspekt. Til dømes er det naturleg at eit konkret innstuderingsarbeid vil bli sett i samanheng med den historiske konteksten som dansen har oppstått i. Eller når undervisninga blir tilpassa ei fleirkulturell gruppe elevar, bør også dei kulturelle aspekta dei unge bringar med seg, trekkjast inn i situasjonskonteksten.

Faghjulet kan hjelpe oss til å sjå varierte sider ved danseopplæringa. Det kan brukast til refleksjon i lærarteamet, eller når lærarar planlegg og vurderer danseundervisning.

3.2.4. Læringsmål

Nedanfor er ei framstilling av dei tre programma med læringsmål og forventningar til læraren. Læringsmåla er generelle på tvers av dei spesifikke dansefaga. Det vil vere behov for å utvikle lokale fagplanar som konkretiserer og implementerer læringsmåla inn i kvart enkelt dansefag og tydeleggjer eigenart, delmål og fagleg progresjon relatert til alder og nivå på elevane. Dette utviklingsarbeidet bør gjerast kommunalt eller interkommunalt ut frå storleiken på skolen, rammefaktorar og organisering.

Breiddeprogrammet

Forventningar til læraren

- skaper eit læringsmiljø som er prega av trivsel, tryggleik, samarbeid og samhandling
- legg vekt på prosess og meistring
- skaper gode formidlingsopplevingar
- stimulerer kreativitet og danning gjennom å gi elevane mogelegheit til å skape og oppleve
- er open for breie nettverksamarbeid

Læringsmål

Eleven

- opplever mangfaldet og gleda ved dansen
- samarbeider og tar aktivt del i eit sosialt fellesskap
- utforskar og skaper egne små uttrykk
- har deltatt med enkle danseuttrykk på ein relevant visningsarena
- er del av eit levande kulturliv i lokalmiljøet og bidrar til å skape felles lokal identitet og livsglede

Kjerneprogrammet

Det er i dette programmet hovudverksemda til dansetilbodet bør liggje.

Programmet er for elevar som ønskjer å delta på eit fast undervisningstilbod i dans som imøtekjem ulike behov og ulike grader av motivasjon og ambisjon. Det kan vere både eit meir ope breiddetilbod og eit tilbod for elevar som er motiverte for å utvikle utøvande og skapande evner gjennom langsiktig og systematisk opplæring.

I dette programmet er det tilrådeleg å leggje til rette for eit mangfaldig tilbod av ulike dansefag, dessutan alders- og nivåinndeling. Avhengig av storleiken på skolen, kompetansen til læraren og talet på danseelevar kan det utviklast varierte timeplanar og gruppesamansettingar som imøtekjem ulike føresetnader hos elevane, motivasjon og ambisjonsnivå.

Forventningar til læraren

- legg til rette for systematisk trening i å utvikle fagspesifikke basisferdigheiter
- legg til rette for god fagleg progresjon og kontinuitet frå nybegynnar, litt øvd, øvd og til vidarekomen
- utfordrar elevane til personlege uttrykk og formidling
- legg til rette for kreative læringsprosessar der elevane skaper frå idé til produkt
- legg vekt på samhandling og fellesskap
- stimulerer indre motivasjon, engasjement og arbeidsdisiplin hos eleven
- legg vekt på eigenvurdering og refleksjon, bruker formativ vurdering aktivt

Læringsmål

Eleven

- har kunnskap om og meistrar fagspesifikke ferdigheiter relaterte til eigen kropp, nivå og eigenarten til dansefaget
- har kunnskap om og utøver danseuttrykk relaterte til dynamikk, musikk, rom og arenaer, aleine og i ulike grupper
- har kunnskap om enkle koreografiske prinsipp og har deltatt i skapande prosessar frå idé til produkt
- har kjennskap til mangfaldet i dansen og den rolla dansen har i samfunnet og tar del i samtalar om dans
- reflekterer over eiga læring og utvikling
- viser respekt for normer og verdiar i dansekulturen, er førebudd, positiv og motivert i dansetreninga og viser god treningskultur

Fordjupingsprogrammet

Undervisningstilbodet byggjer på fasane i Kjerneprogrammet, men skal vere styrkt med omsyn til innhald og omfang, vurdering og oppfølging.

Forventningar til læraren

- legg til rette for og rettleier læring og utvikling på høgt fagleg og kunstnarisk nivå
- gir tilpassa opplæring til kvar enkelt elev
- legg til rette for kunstnariske prosessar og utvikling av kunstnarisk medvit
- legg til rette for omfattande erfaring med visningar og førestellingar på ulike arenaer
- stimulerer til sjølvstende, disiplin og struktur
- bruker tilbakemelding og vurdering aktivt
- legg til rette for at elevane blir gode forbilde for andre danseelevar

Læringsmål

Eleven

- integrerer fagspesifikke ferdigheiter og bruker dette i dansen
- viser innsikt i eiga danseteknisk og kunstnarisk utvikling og utøver dans med personleg uttrykk og nærvær i små og større produksjonar
- har kunnskap om kunstnariske prosessar, koreografiske prinsipp og verkemiddel, utforskar og utviklar eigne komposisjonar og koreografiar
- har kunnskap om dansen som eit kunstnarisk, sosialt, historisk og kulturelt uttrykk
- har kunnskap om treningslære og ernæring, planlegg og strukturerer eigen treningskvardag
- tar aktivt del i refleksjon, respons og vurdering

3.2.5. Innhald

Innhald handlar om undervisningas kva, knytt opp mot lærestoff, ulike dansefag, dansesjangrar, dansestilar og uttrykksformer. Dei ulike dansefaga har kvar sin eigenart, teknikk og estetikk.

Dei sentrale dansefaga i kulturskolen er:

- klassisk ballett
- jazzdans
- samtidsdans
- tradisjonsdans
- urbane dansestilar

Dansetilbodet i kulturskolen kan også omfatte supplerande og relevante dansefag. Desse kan vere integrerte i dansefaga som er omtala ovanfor eller stå som egne tilbod på timeplanen.

Døme kan vere: barnedans og danseleik, kreativ dans, musikaldans, stepp, styrke og stretch, nysirkus, dansemiks og/eller akrobatikk. Her må den enkelte kulturskolen utnytte lokal kompetanse.

Den yttarste sirkelen i faghjulet

Den yttarste sirkelen i faghjulet med handlingane *utøve*, *formidle*, *skape*, *oppleve* og *reflektere* bør vere eit sentralt innhald og perspektiv i alle dansefag og gi idear og føringar for å leggje til rette danseopplæringa.

Utøve

Å trene på å utøve er det mest grunnleggjande i ein dansetime, og mykje tid må setjast av til dette arbeidet. Kroppen er instrumentet til dansen, og gjennom denne uttrykkjer eleven seg. Eleven må lære å automatisere og integrere danseteknikk, vere til stades i augneblinken og gå inn i eit danseuttrykk med heile seg.

Å utøve handlar i første omgang om å vise og framføre enkle rørsler og rørsleprinsipp med eigen kropp. Vekta må liggje på å vidareutvikle det fysiske potensialet i kroppen og gjennom dette skape friedom og tryggleik i den sceniske formidlinga.

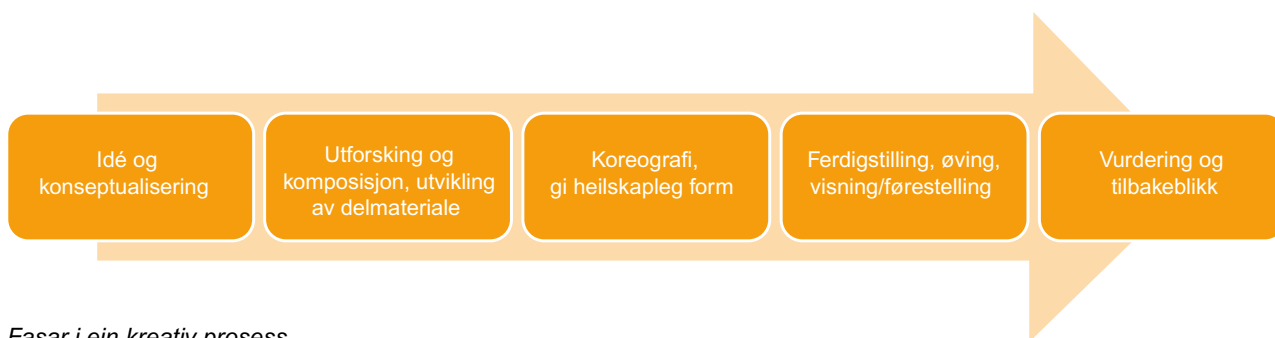
Formidle

Dans som kunstform handlar om å uttrykkje seg gjennom kroppen. For å lykkast i dette må eleven få møte kombinasjonar av ulike stilar og stemningar og vidare sikte mot å uttrykkje og vekkje kjensler på eit djupare plan. Gjennom små, interne visningar og større førestellingar kan ein leggje til rette for varierte formidlingserfaringar, repertoar og uttrykk som speglar mangfaldet og breidda i dansen.

Skape

Å skape er ein viktig del av danseopplæringa. Eleven skal ta del i ein kunstnarisk prosess frå idé til produkt og få erfaring med dei ulike fasane i ein kreativ prosess (sjå modellen nedanfor).

Frå idé og konseptualisering, via utforsking og utvikling av materiale for rørsler gjennom improvisasjon og komposisjon. Vidare til koreografi- og formgivingsfasen der heilskapen blir sydd saman med dramaturgi, kostyme og kanskje sceniske verkemiddel, til fasen med ferdigstilling der ein øver og terpar, og til slutt sjølve visninga og vurdering i etterkant.

Fasar i ein kreativ prosess.

Opplive

Som danseelev er det viktig å få oppleve dans som ei uttrykksform med ein bodskap som kan finne gjenklang hos andre. Dette inneber at eleven også skal lære «om» dans.

Dette handlar om danningspotensialet i faget, det å kunne setje dansen inn i eit historisk, kulturelt, sosialt og estetisk perspektiv. Det kan vere gjennom at læraren fortel og viser døme ved bruk av tekst, bilete og/eller film, eller gjennom at elevane blir tatt med på profesjonelle førestellingar eller møter gjestelærarar med arbeidsseminar frå dagsaktuelle førestellingar.

Læraren har ansvaret for å utvide perspektivet på dans til dans som kulturelt og kunstnarisk uttrykk og stimulere eleven til ei utvida interesse for dans ut over eiga utøving. Å oppleve må koplust til neste dimensjon ved faget: Å reflektere.

Reflektere

Vi lærer gjennom å kople saman teori og praksis, gjennom å reflektere over meining, over handlingane våre og knyte ny erfaring og kunnskap saman med erfaringar og kunnskap vi alt har. Det er viktig å bruke refleksjon som eit læringsverktøy og integrere refleksjon med dei utøvande og skapande dimensjonane i faget. Eleven skal få eigarskap til eigen læringsprosess gjennom refleksjon, kritisk tenking, verbalisering og gjennom å sjå dansefaget i ei samfunnsmessig ramme. Refleksjon inneber også å beskrive, fortolke og vurdere danseuttrykk.

Samtalane om dans vil også bidra til den faglege utviklinga hos eleven.

3.2.6. Arbeidsformer og organisering

Arbeidsformer

Arbeidsformer handlar om undervisningas korleis, kva metodar og læringsaktivitetar som blir brukte. Generelt blir ulike arbeidsformer nytta i danseopplæring:

- lærarstyrt undervisning
- produksjons- og førestellingsarbeid
- rettleiing og vurdering
- elevmedverknad og sjølvstendig arbeid
- samarbeid
- utforsking og skapande arbeid
- prosjektarbeid og tverrfagleg arbeid

Variasjon er ein nøkkel til læring. Det føreset at læraren har eit breitt spekter av metodar og arbeidsformer for å leggje til rette læring i ulike kontekstar, med ulike elevar og elevgrupper.

Sentrale stikkord vil ein elles finne i faghjulet, den mellomste sirkelen. Her finn ein «verktøykasse» for tilrettelegging av læring og utvikling.

Ein ventar at elevane trenar på eiga hand utanom undervisningstimane. Prosjektperiodar, arbeidsseminar, helgekurs og sommarkurs kan vere supplerande tilbod i danseopplæringa.

Organisering

Dansetilbodet i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet blir gjerne organisert som «klassar» som møtest kvar veke og går over eit heilt semester eller skoleår, der elevane dansar saman med ei fast gruppe og ein fast lærar. I programma blir det ofte integrert ein vurderingsklasse/open klasse og små og store visningar/førestellingar der elevane får vist fram resultata sine.

Opplæringa bør gå føre seg kvar veke, med aldersinndelt og/eller nivåinndelt undervisning i grupper. Kor lenge danseklassen bør vare, er avhengig av eigenarten til dansefaget, talet på elevar, alder og ferdigheitsnivå.

Storleiken på gruppene bør ta omsyn til elevane sine føresetnader, alder, eigenarten til dansefaget og storleiken på rommet.

På kulturskolar der dansefaget har mange elevar som er organiserte i større grupper, bør det setjast av nok ressursar til administrasjon og leiing som er direkte knytt til dansefag. Denne ressursen kan mellom anna nyttast til timeplanarbeid, opptak, oppfølging av enkeltelevar, fagleg utviklingsarbeid, informasjonsarbeid, visjon og strategi, produksjon og gjennomføring av førestellingar.

Å undervise fysiske fag i store grupper er krevjande, og dansepedagogen må sjølv utvikle materiale, øvingar og koreografi. Ein bør ta omsyn til dette når arbeidsplanen for læraren blir lagt, og arbeidstidsavtalane for dansepedagogar bør følgje tilrådingar frå relevante fagforbund og lokale avtalar.

Samarbeid med andre aktørar

Dans bør koplast saman med andre kunst- og kulturuttrykk i kulturskolen. Dette vil kunne stimulere kjensla eleven har av å høyre til i kulturskolen og knyte læringa i faget til eit breitt spekter av bruksområde.

Eksterne samarbeidspartnarar kan vere Den kulturelle skolesekken og skoleverket, kulturlivet, idretten, dessutan etatar for psykisk og fysisk helse. Dansefaget i kulturskolen er ein naturleg aktør i lokale kulturmønstringar.

Kulturskolen må vere utviklingsorientert og vere ein god samspejar for å kunne realisere potensialet som lokalt ressurscenter, og dansen bør ha ei viktig rolle i denne samanhengen.

3.2.7. Vurdering for læring

Vurdering er ein viktig del av læringsarbeidet. Alle elevar har behov for å bli sett og få konkrete tilbakemeldingar som støttar progresjon og utvikling. Formålet med vurdering for læring er at vurderinga skal vere individtilpassa og støtte opp om den personlege og faglege utviklinga til eleven. Mykje av vurderingsarbeidet skjer uformelt i den daglege klassesituasjonen i samtale mellom lærar og elev. I dans kan vurdering for læring gå føre seg i gruppe eller individuelt. Vurdering for læring er viktig, men samtidig ressurskrevjande, noko det bør bli tatt omsyn til når midlar skal fordelast. Det er også viktig å utvikle gode formelle vurderingsrutinar og informere både elevar og foreldre/føresette om læringa og utviklinga både i gruppa og hos den enkelte eleven.

Elevane sine føresetnader for å lære kan styrkjast dersom dei

- forstår kva dei skal lære og kva som er venta av dei
 - får tilbakemeldingar som fortel dei om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
 - får råd om korleis dei kan bli betre
 - er involverte i eige læringsarbeid ved mellom anna å vurdere eige arbeid og eiga utvikling
- (udir.no, 2014)

Følgjande vurderingsformer bør integrerast i opplæringa. Den enkelte kulturskolen avgjer korleis og i kva omfang:

Læringsmåla er viktige kriterium for å vurdere utviklinga til eleven. Elevane må forstå kva dei skal lære og kva som blir venta av dei. Når alderen tilseier det, kan læringsmåla vere eit naturleg utgangspunkt for at elevane blir meir medvitne om læring i faget. Dette kan innebere å setje seg eigne delmål.

Læringsstøttande tilbakemeldingar. Læraren gir konkrete tilbakemeldingar med presise og konstruktive råd til elevane undervegs i prosessen. Dette er formativ vurdering og kjernen i læraren si rettleiing.

Dialog om fagleg kvalitet. Læraren har dialog med elevane om kva som er fagleg kvalitet og styrker gjennom dette medvit om korleis dette kan oppnåast.

Eleven vurderer seg sjølv. Eleven blir sett i stand til å vurdere kvaliteten på eige arbeid, ta stilling til eigen innsats og eiga utvikling. Ein god læringsprosess inneber både å vite kva ein kan og medvit om det ein strevar med.

Elevrespons. Elevane gir kvarandre konkrete tilbakemeldingar (kameratvurdering). Læraren legg til rette for reflekterande samtalar og kyrereglar for slike tilbakemeldingar.

Gruppevurdering. Læraren legg til rette for gruppevurdering som stimulerer til eit godt og inkluderande læringsmiljø.

Loggbok. Loggføring kan vere eit godt verktøy for å auke medvitet til eleven omkring eiga læring og utvikling.

Utviklingssamtalar. Utviklingssamtalar som er tilpassa alder og nivå på eleven mellom elev, lærar og eventuelt foreldre/føresette, har ein naturleg plass i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet. Tema som kan takast opp, er utvikling, faglege utfordringar, arbeidsinnsats, resultat, trivsel og ambisjonar.

3.2.8. Lokale og utstyr

Lokale

Det fysiske danserommet og scenetilhøva må leggjast til rette med omsyn til den eigenarten dansen har og ut frå kva behov dansen fører med seg. Dette inneber mellom anna:

- Dansesalen bør ha god storleik, takhøgde, lysforhold og ventilasjon, dessutan pauseplass og garderobe med tilgjengeleg dusj.
- Golvet i eit dansestudio er arbeidsflata for dansaren og pedagogen. Det bør vere tilpassa rørslene i dansen for å unngå belastningar og skadar. Overflata bør vere jamn med dansematter eller i tre/parkett.
- Barrar langs vegg eller flyttbare barrar dersom det blir undervist i dansefag som krev dette.
- Høvelege lager/rom for oppbevaring av kostyme, rekvisittar og treningsutstyr.
- Lærarane bør ha eigen garderobe, dessutan ha tilgang til kontor/arbeidsrom.

Visningsarenaer

Visningsarenaer for dans er svært viktig og alle elevar, uansett nivå eller alder, bør kvart skoleår framføre dans for eit publikum. Arenaene kan vere alt frå små visningar i lokale på skolen eller visningar site specific i uterom, til store oppsettingar i kulturhus, teater, samfunnshus eller idrettshaller.

Ein større danseproduksjon krev god planlegging på førehand, ryddige produksjonsplanar med tydelege ansvarsområde og mellom anna oversikt over kostyme, koreografirekkefølge, backstageområdet, lys og lyd.

Å kunne framføre dans på ei scene er ein viktig del av læringa og den kunstnariske utviklinga til elevane. Ein bør ta omsyn til dette i form av personalressursar og ressursar til koreografi og produksjonsmiddel (lokale, lys, lyd, kostyme, scenografi, PR).

Utstyr

Det er viktig at undervisninga blir lagt til rette med relevant materiell. Dette kan vere:

- Musikkavspelingsutstyr som er lett tilgjengeleg og tilpassa storleiken på rommet for å sikre god kvalitet på lyd.
- Nødvendig treningsutstyr som tøyematter, strikkar, balanseballar, brett, puter, skjelett- og muskelplansjar, dessutan stokkar relaterte til dei ulike dansefaga sin eigenart og behov.
- Førstehjelpsutstyr som er tilpassa dansetreninga sine behov.
- Tilgjengeleg datautstyr og programvare for lyd-, bilde- og filmredigering.
- Dansebibliotek med bøker, bilde og film (fysiske og/eller digitale).

3.3. Fagplan musikk

3.3.1 Musikk i kulturskolen

Kjernen i musikkopplæringa i kulturskolen er instrumental-/vokalopplæringa, samspelsaktivitetane og konsertane, basert på langsiktig motorisk, teknisk og uttrykksmessig trening, og i eit vidt sjangerspenn.

Det utøvande musikkfaget har solide metodiske tradisjonar for opplæring i ulike stryke- og blåseinstrument, tangentinstrument og song, strengeinstrument, folkemusikkinstrument og bandinstrument, og ei høgt kvalifisert yrkesgruppe i lærarane. Slik blir musikktilbodet ein viktig underskog både for høgare musikkutdanning, for lokalt/regionalt musikkliv og for profesjonell musikkutøving.

Musikktilbodet skal sørge for at alle elevar får utnytta potensialet sitt så langt det er mogeleg. Tilbodet skal fange opp dei elevane som viser særskilte føresetnader og som vil inn på ei profesjonsutdanning seinare.

Læringsssynet tilseier at alle unge har eit ibuande potensial for song og spel; opplæringa er talentutvikling frå første stund. Viktige handlingar er å *utøve, formidle, lytte, reflektere* og *skape*.

Eit formål med musikkfaget er å gjere elevane til aktive og medverkande deltakarar i sine eigne læringsprosessar.

Breiddeprogram, Kjerneprogram og Fordjupingsprogram vil til saman gi elevane tilgang til det breie og fordjupande spekteret ved musikkfaget.

Musikkopplæringa og kulturlivet

Musikklærarar ved kulturskolen, korps i lokalmiljøet, orkester, band, spelemannslag og kor har stor gjensidig interesse av å samarbeide om elevane si utvikling, meistring, motivasjon og behov. Medan kulturskolen bidrar med lærarkompetanse, bidrar ensembla med viktig samspelstrening og leiarskap. Det er viktig at elevane opplever ein heilskapleg opplæringsarena der instrumentalopplæring, øving, ensemblespel og formidling – på tvers av aldersgrupper – er eit heilskapleg felt. Det bør derfor etablerast eit tett samarbeid med leiarar og styre i organiserte samspelsensemble i lokalmiljøet. Dette kan skje gjennom gode samhandlingsmodellar og felles tiltak for kompetanseutvikling.

Musikk i nåtid og framtid

Musikkelevane skal vere musikkutøvarar, musikkpedagogar, musikkskaparar og publikummarar i framtida. Musikkopplæringa byr på gode vilkår for denne utfoldinga ved å gi elevane kunnskapar og erfaringar som dei kan ha glede av gjennom heile livsløpet.

Musikkutøving er, i tillegg til at ho har sin kunstnariske eigenverdi, ei kjelde til meistring, sjølvinnst, sjølvuttrykk, erkjenning, undring, oppdaging og samhandling.

Dei unge kjem til å leve i eit samfunn som blir meir og meir globalisert. Musikkopplæringa ved kulturskolen må bidra til å utvikle ein kompetanse som gjer det mogeleg for dei å bli førebudde til dette, bli medvitne om verdiar og ansvar, utvikle personlege uttrykk og innlevingsevne. Ensembla blir ein arena der desse eigenskapane kan bli realiserte. Elevane lærer å møte merksemd som er retta mot individet, forventningspress, krav om «iscenesetjing» av seg sjølv. Her blir solospel og lagspel sameina, likeverdige musikarar lyttar til kvarandre, resultatet er avhengig av alle.

I dag er forståinga av kultur og samfunn påverka av inntrykk frå heile verda. Uttrykk, innhald og formidlingsformer er prega av stort mangfald når det gjeld musikksgangrar, etnisitet og tradisjon. Dette opnar for ei ny forståing av kva musikk kan vere som kulturell møteplass og som kunstnarisk uttrykk. Musikkopplæringa står i eit spenningsfelt mellom fortid, nåtid og framtid. Ho skal spegle mangfaldet og dynamikken i samfunnet, samtidig skal ho ta vare på historie og tradisjonar.

Ei moderne forståing av det utøvande feltet tilseier eit musikkollegium som representerer både ein klassisk, tolkingsbasert musikktradisjon og ein munnleg, gehørbasert tradisjon og som deler, utvekslar og tar med det beste frå begge tradisjonane. Der det finst lærarkompetanse, bør ein leggje ekstra vekt på undervisningstilbod som er knytte til instrument der rekrutteringa er mangelfull. Ein solid underskog er viktig for utdanningskjeda.

Når dei unge får ta del i fleirkulturelle uttrykk og ta instrumentet sitt med inn i nye kombinasjonar av musikk, visuelle uttrykk, tekst og rørsleuttrykk, vil det kunne styrke kulturforståing og yringsfridom.

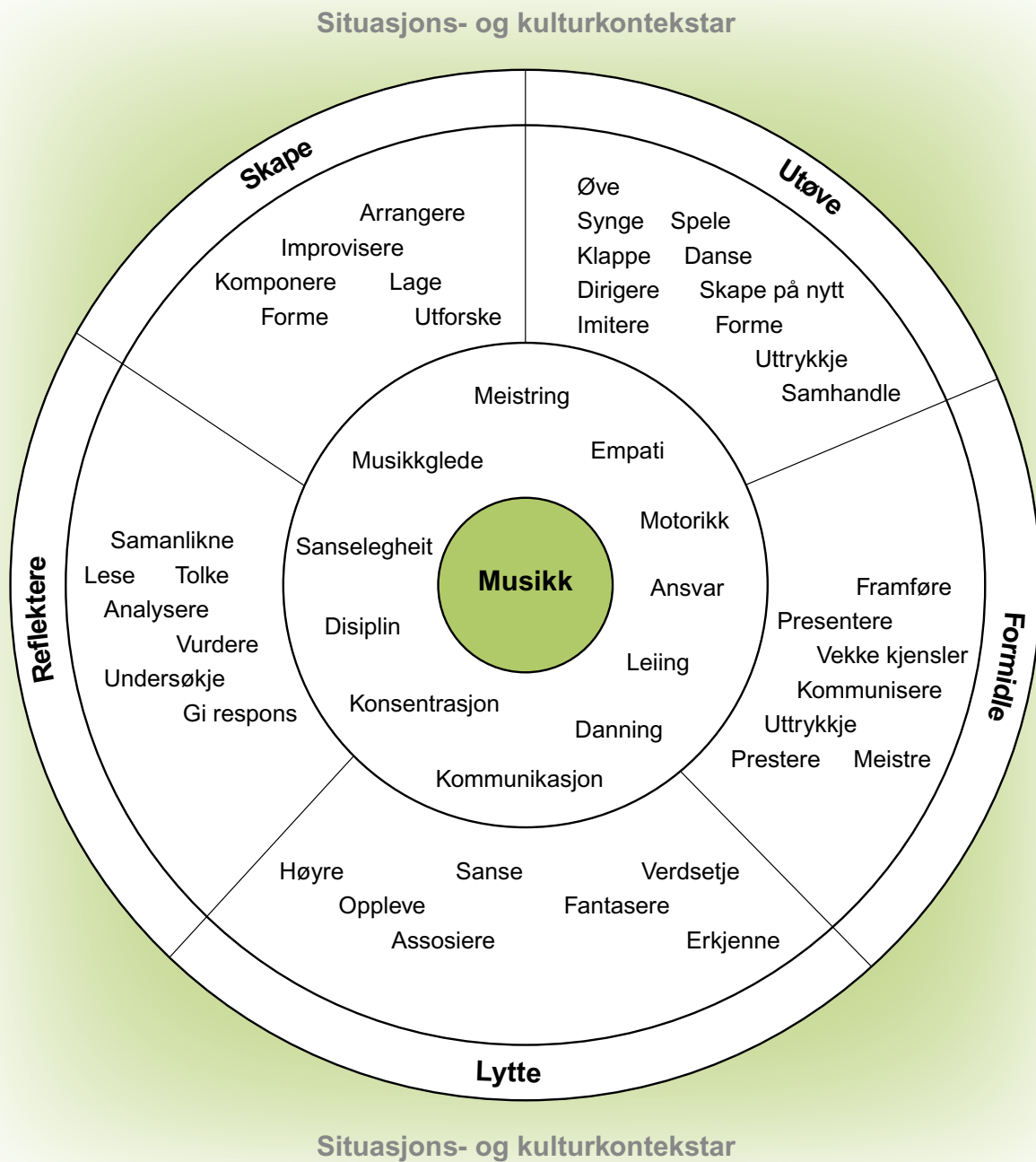
3.3.2. Overordna mål

Gjennom arbeidet med musikk skal elevane

- oppnå gode ferdigheiter på instrumentet sitt, på alle nivå og ut frå ambisjonsnivå
- oppleve meistringsglede og positiv sjølvutvikling
- utvikle seg til sjølvstendige utøvarar som har glede av musikk livet gjennom
- bli aktive lyttarar med eit nært forhold til musikk
- utvikle evna til samspel og samarbeid
- få høve til fordjuping som kan danne grunnlag for vidaregåande og høgare utdanning i musikk
- bli ressurspersonar som bidrar til eit levande kulturliv

3.3.3. Faghjul

Inspirasjon til faghjulet er henta frå skrivesenteret.no/ressurser/skrivehjulet

Faghjul – musikk som uttryksmiddel

Faghjulet viser musikk som uttryksmiddel.

Den yttarste sirkelen viser fem overordna handlingar: *utøve, formidle, lytte, reflektere* og *skape*.

Den nest yttarste sirkelen viser ei «verktøykasse» med aktivitetar ein tar i bruk for å gjere musikken tilgjengeleg for elevane.

Ved å dreie det yttarste hjulet kan ein få fram mindre opplagde kombinasjonar av handlingar og aktivitetar. Den nest innarste sirkelen viser allmenndannande kvalitetar ein kan oppnå gjennom musikkopplæring.

Musikkhjulet må forståast i lys av ulike kontekstar som opplæringa er ein del av. Kultur- og situasjonskontekstar er derfor plasserte utanfor sjølve hjulet.

Kulturkonteksten inneheld det som er rundt situasjonen. Her kjem sjangrar, kodar, normer, tradisjonar, framføringspraksisar, læringsmål og kulturelt mangfald inn.

Situasjonskontekst er den konkrete situasjonen her og nå. Han tar omsyn til elevføresetnadene, relasjonane i gruppa, konsertpublikummet. Dette verkar inn på innhald og aktivitetar. Ulike situasjonar vil inspirere til ulike formidlingsformer og ulike musikkval.

Læraren må skape samband mellom opplæringssituasjonen og relevante kulturaspekt. Til dømes vil eit konkret innstuderingsarbeid naturleg bli sett i samanheng med den historiske konteksten som musikken har oppstått i. Eller når undervisninga blir tilpassa ei fleirkulturell gruppe elevar, bør også dei kulturelle aspekta dei unge bringar med seg, trekkjast inn i situasjonskonteksten.

Faghjulet kan hjelpe oss til å sjå ulike sider ved musikkopplæringa. Det kan brukast til refleksjon i lærarteamet, eller når lærarar planlegg og vurderer undervisning.

3.3.4. Læringsmål og utviklingsfasar

Nedanfor blir dei tre programma presenterte med læringsmål, nøkkelkompetansar og forventningar til læraren.

Breiddeprogrammet

Forventningar til læraren

- skaper eit læringsmiljø som er prega av samhandling, oppleving og aktivisering
- legg vekt på prosess og meistring
- legg til rette for læring av basisferdigheiter og musikalske grunnelement
- trenar elevane sine evner til merksemd og nærvær
- er open for breie nettverksamarbeid

Læringsmål

Eleven

- meistrar utøvande basisferdigheiter
- tar aktivt del i samspel og sosialt fellesskap
- lærer gjennom leik, utforsking, eksperimentering og refleksjon
- kjenner grunnleggjande musikkfaglege omgrep
- har trening i å formidle musikk på ein relevant arena
- er del av eit levande kulturliv i lokalmiljøet og bidrar til å skape felles lokal identitet og livsglede

Kjerneprogrammet

Innhaldet i undervisninga skal bidra til å utvikle handverksmessig og kunstnarisk kvalitet, sjølvstende og samspelsevne. Undervisning og rettleiing er tilpassa den enkelte eleven og går føre seg individuelt, i grupper og i ulike ensemble. Der det finst lærarkompetanse, bør programmet styrke undervisningstilbod på instrument der rekrutteringa er mangelfull, som orgel, visse folkemusikk- og orkesterinstrument. Ein solid underskog er viktig for utdanningskjeda.

Fire fasar. Opplæringa kan delast inn i fire fasar.

- Fase 1: Begynnarnivå
- Fase 2: Mellomnivå
- Fase 3: Høgare mellomnivå
- Fase 4: Vidarekome nivå

Éin og same elev kan vere på ulike nivå når det gjeld musikkforståing, teknikk, notelesing eller gehørutvikling. Dei individuelle føresetnadene til eleven vil vere utslagsgivande for progresjon og val av innhald. Det er derfor ingen tidsplan knytt til dei ulike fasane, men ein rettleiande progresjon tilseier frå eitt til fire år på kvar fase.

Det vil vere behov for lokale læreplanar som konkretiserer læringsmåla i delmål og fagleg progresjon for ulike instrumentgrupper.

Det er viktig at læraren gjer seg kjent med den totale situasjonen til eleven. Å kjenne til den samspelstreninga som elevar får utanom kulturskolen, vil kunne ha konsekvensar for planlegginga til læraren og for vektlegginga av ulike emne for ulike elevar. Det gir læraren innsikt i den samla arbeidsmengda til eleven og gjer det mogeleg å koordinere fritidsaktivitetar.

Nøkkelpetansar

Undervisninga i Kjerneprogrammet er samla rundt fem nøkkelpetansar: *øve, framføre, høyre, lese, lage*. Dei representerer eit langsiktig læringssyn og er nøkkelen til å lykkast i faget, utan omsyn til kva nivå eleven er på. Dei må sjåast i samanheng.

Øve

Å kunne øve inneber at eleven lærer å vere sin eigen lærar. Eleven må kunne planleggje og gjennomføre øving, repetere, lytte kritisk og gi seg sjølv konstruktiv tilbakemelding. Målet er å *utøve musikk* og gå inn i eit musikkuttrykk med heile seg. Mykje tid må setjast av til dette.

Framføre

Å kunne framføre inneber å uttrykkje og vekkje kjensler på eit djupare plan, arbeide med formidling, konsentrasjon, presentasjon, stressmeistring, innspeling og konsertproduksjon. Det gjeld både solospel og framføring saman med band/ensemble, korps, orkester, kor, profesjonelle musikarar og elevar frå andre kunstformer.

Høyre

Å kunne høyre handlar om å lytte, analysere, samhandle, samspele, imitere og improvisere med stemme, instrument og gjennom dans og rørsle. Det dreiar seg også om å transkribere musikk, lytte kritisk til eige spel og verdsetje musikk.

Lese

Å kunne lese dreiar seg om å oppfatte, tolke og forstå musikalske grunnelement som teikn, motiv, tema og formforløp på grunnlag av notasjon, for så å gjenskape dei. Gjennom gjenkjenning og bruk av elementa utviklar ein forståing for korleis strukturar pregar musikalske uttrykk. Det enkelte lærarkollegiet må diskutere spørsmålet om korleis dette skal vektast for at tradisjonsgrunnlaget i ulike musikksjangrar skal takast vare på. Prima vista-spel vil vere ein del av kompetansen.

Lage

Å kunne lage inneber arbeid i spennet frå intuitive improvisasjonar via komponering og låtskriving til vidareformidling av musikalske idear i samspel, dessutan utvikling av kompetanse i lyddesign, musikkteknologi og konsertproduksjon. Å meistre ulike former for notasjon og på ulike måtar ta vare på eigenkomponert musikk, står sentralt.

Fase 1: Begynnarnivå

Forventningar til læraren

- set samspel og musikkoppleving i sentrum
- gjer eleven fortruleg med instrumentet og moglegheiter som ligg i instrumentet
- styrker eleven si evne til å leggje merke til og iakttå
- legg grunnlaget for optimal teknisk utvikling
- gir nok rom for spontan uttrykks glede
- har tett samarbeid med foreldre/føresette

Læringsmål

Eleven

- imiterer, spelar/syng melodiar og rytmemønster på gehør
- lyttar til og vurderer eiga musisering
- stemmer instrumentet og intonerer
- finn grunnpulsen i musikken
- les notar ved å syngje melodiar på notenamn, trinn eller sol-fa og dirigere grunnslaga
- les notar ved å samanlikne og finne likskapar i notebildet
- spelar enkle melodiar prima vista
- komponerer vidare på melodiar der starten er oppgitt
- komponerer, dirigerer og noterer eigne melodiar
- improviserer med utgangspunkt i tonar, historier, stemningar, stikkord
- hentar informasjon frå tittel, komponist, tempo, taktart, toneart, dynamiske teikn og musikkuttrykk i innstuderingsarbeidet
- gjer greie for kva som kjenneteiknar ei god spelestilling og tekniske basisferdigheiter
- øver jamnt og samarbeider med læraren og foreldre/føresette om gode øvingsrutinar
- spelar/syng musikk i ulike fora

Fase 2: Mellomnivå

Forventningar til læraren

- set speleglede og energi i sentrum
- legg til rette for varierte samspels erfaringar
- styrker grunnleggjande tekniske ferdigheiter
- har fokus på kroppsmedvit
- knyter gehørarbeid og teori til det utøvande arbeidet
- gir eleven sine komposisjonar og improvisasjonar ein sentral plass
- styrker leseferdigheiter forankra i elementær musikkteori, bakgrunnskunnskap/historikk
- utviklar openheit for ulike musikalske sjangrar

Læringsmål

Eleven

- imiterer musikalsk form og uttrykk
- improviserer med utgangspunkt i ulike skalaer og akkordrekker
- lyttar aktivt til eige spel og medelevar i samspel
- bruker treklangar, skalaer og intervall som notelesingsverktøy
- spelar enkle stykke prima vista
- les, tolkar og gjer bruk av musikkteori og bakgrunshistorikk i innstuderingsprosessen

- komponerer egne melodiar for instrumentet sitt
- komponerer musikk ved hjelp av enkel musikkteknologi
- improviserer med utgangspunkt i akkordrekker
- dokumenterer grunnleggjande tekniske kunnskapar på instrumentet
- øver variert og løysingsorientert og viser evne til å halde ut
- spelar konsertar på ulike publikumsarenaer
- set saman konsertprogram i samarbeid med læraren og medelevar

Fase 3: Øvre mellomnivå

Forventningar til læraren

- set musikalsk kommunikasjon og uttrykk i sentrum
- vidareutviklar tekniske ferdigheiter
- har fokus på kroppsmedvit
- knyter gehørarbeid og teori til det utøvande arbeidet
- gir kreative prosessar som improvisasjon/komposisjon/arrangering sentral plass
- legg til rette for samspel og produksjon av konsertar/førestellingar
- legg til rette for kunstoplevingar som utfordrar og repertoar som viser mangfald og moglegheiter

Læringsmål

Eleven

- memorerer og gjengir samansette musikalske forløp
- vurderer eige spel
- improviserer med utgangspunkt i ulike improvisasjonsteknikkar og tradisjonar
- lyttar til og reflekterer over mange typar musikk
- les grafiske og andre notasjonsformer
- les kroppsspråk og rørsler
- lagar musikkvideoar og gjer musikkinnspelinger
- vidareutviklar eit eksisterande musikalsk materiale og komponerer aleine eller i samarbeid med andre
- planlegg konsertprosjekt saman med læraren
- utøver funksjonell instrumental-/vokalteknikk
- forstår enkel anatomi og drar nytte av kunnskap om spenningar og feilbelastning
- bruker opptak av eige spel som øvingsmetode
- planlegg øving saman med læraren
- framfører og tolkar eit allsidig repertoar basert på sjanger- og stilforståing
- samarbeider med andre om produksjonar der ulike kunstuttrykk blir integrerte
- spelar konsertar med formidlingsvilje

Fase 4: Vidarekome nivå

Forventningar til læraren

- legg vekt på instrumentalteknisk ferdigheit og forståing på høgt nivå
- legg til rette for deltaking på arenaer for kunstnarisk og instrumentfagleg samarbeid på tvers
- førebur eleven til opptaksprøver og prøvespel
- stimulerer eleven til å leie seg sjølv, til gode arbeids- og øvingsrutinar

Læringsmål

Eleven

- imiterer og transponerer melodiar ved hjelp av auditive analysemetodar og «hugseknaggar»
- gjer auditive analysar av form og innhald i musikkstykke
- innstuderer og framfører musikk med integritet
- analyserer og beskriv musikk med eit godt omgrepsapparat
- drar nytte av brei informasjon frå eit notebilete
- improviserer i ulike stilartar
- tilpassar arrangement, komponerer og arrangerer musikk for relevante samansettingar
- lagar langsiktige øvingsplanar og arbeider kontinuerleg med å optimalisere øvingsmåtar
- nyttar mentale innstuderingsteknikkar i øvingsarbeidet
- instruerer og øver med små ensemble
- spelar solokonsertar
- leier planlegging, gjennomføring og presentasjon av konsertar

Fordjupingsprogrammet

Undervisningstilbodet byggjer på kjerneprogrammet, men er vesentleg styrkt med omsyn til innhald og omfang.

Forventningar til læraren

- legg til rette for utvikling på høgt fagleg og kunstnarisk nivå
- stimulerer til sjølvstende, disiplin og struktur
- ser potensial, inspirerer og gir impulsar
- stimulerer det kunstnariske medvitet til eleven
- har målsetting om å medverke til å skape heile menneske
- fremmer medvit om ambisjonar hos eleven
- legg til rette for omfattande samspel og konserterfaring
- vurderer både prosess og produkt saman med eleven
- legg vekt på god og sunn kroppsphysiologi
- legg vekt på eit godt samarbeid mellom heim – kulturskole – lærar – elev

Læringsmål

Eleven

- har instrumentaltekniske ferdigheiter på høgt nivå
- kan innstudere og framføre musikk med integritet og personleg uttrykk
- har eit stort og variert repertoar for instrumentet sitt
- har eit godt utvikla gehør
- knyter teorikunnskapar til det utøvande arbeidet
- bruker god musikkfagleg terminologi

- har omfattande konserttrening
- har brei erfaring med ensemblespel og konsertproduksjonar
- meistrar relevante komposisjonsprinsipp
- tar i bruk ulike oppvarmings-, avspennings- og konsentrasjonsteknikkar
- har etablert gode øvings- og innstuderingsstrategiar og reflekterer over eiga utvikling på instrumentet
- er eit godt forbilde for andre elevar
- er førebudd til opptaksprøver og vidare musikkstudium

Rammer

Fordjupingsprogrammet i musikk blir planlagt som eit løp med fagleg progresjon. Kunstnariske og pedagogiske omsyn må leggjast til grunn.

I tillegg til styrkt instrumentaltime bør programmet ha ensembletrening, teori-/gehørundervisning og obligatorisk konserttrening. Ein må rekne med ressursar og tid til konsertførebuingar, akkompagnatør, lydprøver og informasjonsarbeid.

3.3.5. Innhald

Innhaldet handlar om undervisningas kva, om lærestoff, emneområde og repertoar.

Innhaldet i musikkopplæringa omfattar ulike område: instrumental-/vokalopplæring, ensemblespel, lytting, gehørtrening, komponering, musikkteori, musikkhistorie, øving og kroppsbruk, instrumentkunnskap, konsertar. Innhaldskomponentane bør, så langt det er mogeleg, integrerast med kvarandre i opplæringa.

Instrumental-/vokalopplæring er grunnmuren og bør vere eit tilbod i dei instrumenta der det er tilgang til lærarar med høg utøvande og pedagogisk kompetanse. Å utøve musikk er det mest grunnleggjande i musikkopplæringa, og mykje tid må setjast av til dette. Det er viktig at eleven får høve til å oppleve musikk som ei uttrykksform som i høg grad har evne til å gjere inntrykk på andre.

Nøkkelpetansar – emne

Desse må sjåast i samanheng med læringsmål og utviklingsfasar, del 4.

Øve

- Kroppsmedvit, spelestilling og basistrening
- Teknikkarbeid
- Innstuderingsmetodikk
- Mental trening
- Øvingsstrategiar
- Evne til å leie seg sjølv
- Samspelsøving og gruppeleing

Framføre

- Kommunikasjon
- Prestasjonsmeistring
- Konsertproduksjon
- Repertoararbeid
- Innspelingar og musikkvideoar
- Samarbeid og samspel

Høyre

- Assosierande og reflekterande lytting
- Auditiv analyse
- Imitasjon og transkripsjon
- Gehørspel
- Improvisasjon
- Transponering
- Samspel
- Intonasjon og stemming av instrument

Lese

- Notasjon og notelesing
- Melodisk/harmonisk/rytmisk
- Absolutte og relative lesemetodar
- Innstuderingsteknikkar
- Analyse
- Musikkhistorie
- Musikkteori
- Sjanger- og stilkjensle
- Repertoarkunnskap

Lage

- Improvisasjon
- Komponering
- Arrangering
- Forming

Ensemblespel er ein viktig del av instrumental-/vokalopplæringa i alle fasar.

Større fellesensemble kan samle elevar frå alle program og elevar med opplæring i andre kunstfag. Dette kan gi tilgang til viktige sosiale erfaringar, felles musikkopplevingar, skape gode relasjonar og medverke til integrering av minoritetsspråklege elevar.

Konsertdeltaking står sentralt i all musikkverksemd og er derfor viktig frå første undervisningsår.

Historie og kulturarv i lokalmiljøet bør brukast som kjelde til prosjekt og multimodale produksjonar/tidsreiser der elevar frå musikk, skapande skrivning, dans, teater og visuell kunst skaper og framfører i fellesskap.

Spesialiseringskurs kan inngå som tillegg for elevar i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet, eksempelvis komponeringsverkstad, kurs i lys/lyd, lyttefordjuping, teorikurs, låtskrivekurs, folkemusikk- og folkedanskurs m.m.

Ein del av dannelsingsinnhaldet i faget er å kunne sjå musikken i lys av historiske, kulturelle, sosiale og estetiske perspektiv. Elevane må stimulerast til refleksjon, kritisk tenking, til å stille spørsmål, til å verbalisere og til å sjå den verdien musikken har for mennesket.

Stoffval er ei sentral didaktisk oppgåve i instrumental-/vokalopplæring. Generelt bør ein velje stoff som:

- stimulerer det kjenslemessige engasjementet hos eleven
- har kunstnarisk kvalitet
- styrker teknikkarbeidet
- har struktur/progresjon og er tilpassa utviklingsfasane
- utviklar medvit om klang og toneart, formforståing, harmonisk, melodisk og rytmisk medvit
- høver til samspel

3.3.6. Arbeidsformer og organisering

Arbeidsformer

Arbeidsformer handlar om undervisningas korleis, om metodar og læringsaktivitetar.

Det er ein føresetnad at læraren har eit breitt spekter av metodar for arbeid med innlæring, teknikk, rytme, klang, uttrykksevne, gehør, heilskap og del, improvisasjon, musikalsk forståing og utanåtlæring. Ein tilrår at lærarteamet utviklar gode metodar for korleis teori kan knytast til utøvinga på instrumentet.

Det same gjeld song, rørsle, gehørspel, improvisasjon og bruk av hjelpeinstrument som kan styrke arbeidet med det repertoaret som eleven arbeider med. Variasjon er ein nøkkel til læring. Eiga øving må få stor vekt i opplæringa, med gode metodar og tilvisingar for eleven. Temaet bør setjast på dagsordenen for utprøving og utviklingsarbeid i musikkseksjonen.

Eleven si arbeidsbok. Her kan eleven leggje øvingsplanar, reflektere over resultat og prosessar, gjere lytteoppgåver, løyse teorioppgåver, førebu spørsmål, klistre inn relevant stoff, samle repertoar. Arbeidsboka blir ein dokumentasjon på det eleven har gjort og på utvikling, og ho kan brukast i vurderinga.

Generelt vil følgjande arbeidsformer eksistere side om side i musikkopplæringa:

- lærarinstruksjon
- imitasjon
- elevmedverknad og sjølvstendig arbeid
- samspel i alle fasar av opplæringa
- undersøkjande og eksperimenterande former
- leikbaserte metodar
- metodar for skapande arbeid og aktiv lytting
- meisterklassar
- konsertførebuing
- elevsamarbeid
- prosjektarbeid
- bruk av digitale verktøy

Felles refleksjon i lærarteamet om kva arbeidsformer som er relevante for ulike elevar/elevgrupper, bør vere ein vedvarande prosess.

Følgjande moment vil til saman opne for eit breitt tilfang av læringsaktivitetar:

- Faghjulet. Sentrale stikkord er presenterte i den nest yttarste sirkelen i faghjulet.
- Dei fem nøkkelkompetansane øve, framføre, høyre, lese, lage.
- Dei ulike organiseringsmodellane.

Metodiske tradisjonar. Instrumental-/vokalopplæring byggjer på ulike metodiske tradisjonar: Den notebaserte og tolkingsbaserte, som er mest i bruk i klassisk europeisk musikktradisjon, og den munnlege og imitasjonsbaserte, som er mest i bruk i folkemusikk, jazz, pop og rock. Arbeidsformene bør hente det beste frå begge tradisjonane.

Organisering

Fleksibel timeplan. Den enkelte skolen og læraren bør prøve ut ulike måtar å organisere undervisninga på som tar vare på læringsmiljøet og læringa og motivasjonen til den enkelte eleven. Det er viktig at eleven får nok tid til å arbeide med instrumentet i ulike læringsssituasjonar. *Variasjon og fleksibilitet* er sentrale stikkord.

Korps, orkester og kor er tradisjonsrike opplæringsarenaer for mange elevar i kulturskolen. Dei kulturelle fellesskapa har mykje å seie for elevane sin motivasjon, og kulturskolen har eit særskilt ansvar for å samarbeide med desse på lærar-/instruktør-/dirigentnivå slik at elevane opplever heilskap og samanheng. Repertoar, årshjul, konsertar, meisterskap, stemne og avslutningar bør koordinerast så langt det er mogeleg.

Ei fleksibel og nytenkjande organisering vil gi læraren eit allsidig arbeidsår. Ein føresetnad for dette er vilje og smidigheit hos både lærar, kollegaer, foreldre/føresette og skoleleiing når timeplanen blir lagt. Læraren vil trenge administrativ støtte til å leggje ein årsplan som varierer mellom ulike organiserings- og undervisningsformer.

Gruppeundervisning. Dette inneber at den undervisningstimen som er lagt til kvar veke, går føre seg i små grupper, avhengig av alder/nivå/innhald. Gruppeorganisering gir ein tidsressurs som gjer det mogeleg å ta i bruk ein metodikk der læraren kombinerer til dømes teknikkarbeid, samspel, teori, elevoppgåver og rytmetrening. Modellen høver særskilt godt for fase 1 og 2.

Klasseundervisning. I nokre tilfelle kan vokal-/instrumentalundervisning gå føre seg i større klassar. Høveleg innhald vil vere musikkteori, instrumentkunnskap og instrumentpleie, øvingsteknikkar, oppvarmingsøvingar, prestasjonsførebuing og kor av instrumentalistar (fløytekor, piano-orkester osv.).

Individuell undervisning. Dette er den tradisjonelle organiseringa av instrumentalopplæringa og går føre seg i eit bestemt rettleiingsmønster. Modellen vil vere aktuell alt frå fase 2 og bør få større plass til lenger eleven kjem i utvikling. I fase 4 og på Fordjupingsprogrammet vil individuell organisering vere hovudmodellen.

Utvida individuell undervisning. Eleven kjem 30 minuttar før undervisningstimen, får eige rom og får ei tilrettelagt oppgåve som skal løysast til undervisninga startar. Oppgåva blir gjennomgått og eleven får tilbakemelding. Modellen doblar den tida eleven får i kulturskolen.

Elevmedverknad. Elevar som i alder, modenheit og nivå har kome så langt at dei kan formidle kunnskapar og hjelpe andre, kan i korte delar av undervisningstimen få ansvar for å undervise medelevar. Læraren vil samtidig kunne gi individuell rettleiing til enkeltelevar.

Samspel. Samspel i kulturskolen går føre seg i ensemble og band med opp til omtrent ti elevar, eller i korps/orkester/storband/kor med enda fleire. Samspelstrening er viktig på alle nivå og for alle instrument.

Prosjektorganisering. Elevane tar del i planlegging og gjennomføring av ein konsert, innspeling, førestelling, film og liknande saman med læraren og andre. Elevane får innblikk i dei ulike fasane og den innsatsen som skal til for å få eit vellykka resultat.

Fleirlærarsystem. På årsbasis eller i periodar kan to eller fleire lærarar samarbeide om dei same elevane. Lærarane sin kompetanse vil utfylle kvarandre, modellen gir eit styrkt arbeids- og læringsmiljø.

Verkstad. Elevgruppa arbeider i arbeidsseminar med emne som er knytte til opplæringa. Det kan til dømes vere samisk musikkverkstad, rytmeverkstad, arbeidsseminar med besøk av komponist osv.

Meisterklasse. Éin elev får undervisning medan andre høyrer på. Elevane som er publikum, kan delta med spørsmål/kommentarar. Når læringsmiljøet er prega av tryggleik og ei positiv og støttande haldning, kan meisterklasse passast inn på alle nivå.

Overlappande undervisning. Eleven møter i god tid og deltar på avslutninga av timen før, eller blir igjen etter eigen undervisningstime og deltar i starten av timen etter.

Innhaldet i dei overlappande delane av timane kan vere oppvarming, gjennomspeling av nytt repertoar for dei yngste/prima vista for dei eldste, kammermusikk og anna. Dei eldste elevane lærer å ta ansvar for dei yngre, dei fungerer som forbilde og «lærarar». For dei yngste er det inspirerende å spele saman med eldre elevar. Ei slik organisering kan praktiserast i periodar av året eller som ei meir permanent ordning.

Samarbeid med andre aktørar. Musikktilbodet bør kombinerast med andre kunstuttrykk i kulturskolen. Dette vil kunne stimulere kjensla eleven har av å høyre heime i kulturskolen og knyte læringa i faget til eit breitt spekter av bruksområde.

Musikkopplæringa kan også knytast til den kulturelle skolesekken, det frivillige musikklivet, profesjonelle musikkinstusjonar, dei fleirkulturelle miljøa, etatar for førebyggjande fysisk og psykisk helse og forskingsnettverk der det er mogeleg. Musikkseksjonen i kulturskolen er ein naturleg aktør i lokale kulturmonstringar.

3.3.7. Vurdering for læring

Vurdering er ein viktig del av læringsarbeidet. Alle elevar har behov for å bli sett og få konkrete tilbakemeldingar som støttar progresjon og utvikling. Formålet med vurdering for læring er at ho skal vere individtilpassa og støtte opp om den personlege og kunstnariske utviklinga til eleven.

Elevane sine føresetnader for å lære kan styrkjast dersom dei

- forstår kva dei skal lære og kva som er venta av dei
- får tilbakemeldingar som fortel dei om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
- får råd om korleis dei kan bli betre
- er involverte i eige læringsarbeid ved mellom anna å vurdere eige arbeid og eiga utvikling

(udir.no, 2014)

Følgjande sider ved vurdering bør integrerast i musikkopplæringa. Den enkelte kulturskolen avgjer korleis og i kor stort omfang:

Læringsmåla er viktige kriterium å vurdere utviklinga til eleven opp mot. Elevane må forstå kva dei skal lære og kva som er venta av dei.

Læringsstøttande tilbakemeldingar. Dette er formativ vurdering og kjernen i læraren si rettleiing. Det ligg eit stort læringspotensial i ei positiv stadfesting. Prosessvurdering vil innebere konkrete råd om kva eleven bør arbeide med vidare.

Dialog om fagleg kvalitet. Læraren legg til rette for ein vedvarande dialog med elevane om kva som er fagleg kvalitet og korleis ein kan oppnå dette.

Elevrespons. Elevane gir kvarandre tilbakemelding på framføringar der dei blir trena i aktiv lytting og verbalisering. Læraren legg til rette for reflekterande samtalar og køyrereglar for slike tilbakemeldingar.

Gruppevurdering. Læraren legg til rette for gruppevurdering som stimulerer til eit godt og inkluderande læringsmiljø.

Utviklingssamtalar. Utviklingssamtalar som er tilpassa alder og nivå mellom elev, lærar og foreldre/føresette, har ein naturleg plass i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet. Her blir det utveksla informasjon, og ein kan ta opp tema som utvikling, øving, faglege utfordringar, innsats, resultat, trivsel og ambisjonar.

Milepælmarkering. Denne vurderingsforma kan vere god for enkelte elevar. Ho representerer ein stasjon undervegs der ein feirar å ha kome i mål, noko som er ei gleddefyllt hending. For lærarkollegiet vil markeringa gi ulike instrumentgrupper ei felles vurderingsplattform og vere eit godt utgangspunkt for refleksjon rundt læringsmål.

Eleven vurderer seg sjølv. Eigenvurdering bør praktiserast frå første stund. Læraren set elevane i stand til å vurdere kvaliteten på eiga musisering og ta stilling til eigen innsats og eiga utvikling. Ein god læringsprosess inneber å vite både kva ein kan og bli medviten om det ein strevar med. Sjekklistar, øvingsdagbok og loggføring kan auke medvitet hos eleven rundt eiga læring og utvikling.

3.3.8. Lokale og utstyr

Musikkopplæringa treng tilrettelagde rom ut frå utstysrbehov som faget har og eigenarten som lydfag. Også i dei tilfella der instrumentalundervisninga blir lagt til grunnskolen, må undervisningsromma vere innreidde med tanke på dette. Musikkopplæringa bør synast via informasjonsskjermer, oppslagstavler for konsertar, læraroversikter og, ikkje minst, tilgang til amfi, scener og ulike framføringsarenaer som bidrar til eit levande læringsmiljø.

Konsertarenaer

Konsertdeltaking er ein viktig del av elevane si læring og kunstnariske utvikling. Alle, utan omsyn til alder, nivå og fase, bør fleire gonger i året framføre musikk for eit publikum. Arenaene kan vere undervisningsrom på kulturskolen, eigne konsertsalar med scene/amfi, eksterne offentlege rom, kulturhus/samfunnshus eller høvelege utescener. Omsynet til god akustikk og hørselen til eleven er viktig.

Større konsertproduksjonar og framføringar krev personalressursar til akkompagnatør, rigging, timeplanlegging, lyd/lys, instrumentflytting, lydprøver, opptak og informasjonsarbeid.

Rom og utstyrsrammer

Følgjande rom- og utstyrsrammer kan tilrådst for å oppfylle læringsmåla i dei tre opplæringsprogramma:

- Tilgang til øvingsrom for elevane, dessutan små, mellomstore og store undervisnings-/ensemblerom med ventilasjon og god takhøgde.
- Nødvendig akustisk tilrettelegging tilpassa ulike instrumentale behov. Undervisningsrom for band og lydsterk musikk må ha nok lyddemping, undervisningsrom for lydsvak musikk må ha nok klang og volum.*
- Samspelsrom bør innehalde formålstenleg utstyr for ulike musikksgangrar.
- Alle undervisningsrom bør ha eit piano til akkompagnement og stolar som er tilpassa elevar med ulik høgde.
- Musikkavspjelingsutstyr med god lyd kvalitet må vere lett tilgjengeleg.
- Tilgang til datautstyr og programvare, trådløst nett og skrivar når det er behov for det.
- Høvelege lager/rom for oppbevaring av instrument og anna utstyr.
- Skolen må gi lærarane tilgang til aktuelt notemateriell.

Det er naturleg å vurdere kva mogelegheiter det er for sambruk av samspelsrom for korps, orkester og andre ensemble som har behov for større scene og lagerplass. Kulturhuset i kommunen vil også vere ei naturleg ramme for sambruk, framføring og kvalitetsheving.

Alle lærarar bør ha eigen kontor-/arbeidsplass i kulturskolen, også til eiga øving. Det bør vere ein felles pauseplass for lærarane der dei kan oppleve å vere del av eit arbeidsmiljø.

**) Nyttige nettstader når det gjeld standardar for musikklokale: standard.no og musikklokaler.no. Gode søkeord på desse sidene - og på nettet for øvrig: [akustiske kriterier](#), [NS8178](#) og [faktaark musikkrom](#).*

3.4. Fagplan skapande skrivning

3.4.1. Skapande skrivning i kulturskolen

Breiddeprogram, Kjerneprogram og Fordjupingsprogram vil til saman sørge for at elevane i skapande skrivning får erfaring med eit breitt fag som vil spegle skrift både som kunstnarisk uttrykksform, kommunikasjon, sjølvuttrykk og ferdigheit.

Skapande skrivning er eit tilbod til dei som ønskjer å utforske eit personleg uttrykk der ord/tekst er det berande i uttrykket. Elevane skal utvikle glede ved god form, forteljning og formidling, ved å bruke omgrep og tekstar i ulike samanhengar og på ulike plattformer, analogt og digitalt. Gjennom skapande skrivning skal eleven lese for å skrive betre, skrive for å lese betre.

Eit rikt ordtilfang og sans for mangfaldet i språket er viktig for å kunne uttrykkje seg. Av og til klart og presist, andre gonger underfundig og tvitydig, eller humoristisk. Fantasien og undringa til eleven må stimulerast.

Barn og unge lever tett på samtidskulturen, og dei kjem til å leve i eit samfunn som blir meir og meir globalisert. Skriveopplæringa i kulturskolen må bidra til å utvikle kompetanse som gjer det mogeleg for elevane å møte utfordringane som ligg i dette: bli medvitne om verdiar, kunne ta stilling og vere konstruktive. Gjennom skapande skrivning vil dei kunne lære å møte merksemd omkring eigen person, forventningspress, forbilde og kravet om «iscenesetting» av seg sjølv.

Skapande skrivning og læring

Ungdomar har stort uttrykksbehov, og dei er ofte opptatt av eksistensielle spørsmål som å høyre til, einsemd, venner, tryggleik, tillit, rettferd, livsval, draumar og jorda si framtid. Skrivning kan vere vegen inn til dette.

Arbeidet i faget må knytast til tema dei unge er opptatt av, da gir skapande skrivning eit innhald for elevane. Gjennom å kople saman skrivning, lesing og egne erfaringar kan ein styrke både læringsprosessar og tilknytning til omverda, medmenneske og natur. Skriveprosessar kan byggje bruar mellom eigen og andres kultur. Elevane må få erfaring med eit rikt skriftleg og munnleg repertoar av små og store forteljingar.

Unge menneske har sitt særeigne språk, samtidig snakkar og skriv dei ulikt i ulike fasar. Å formidle eit innhald gjennom skrivning handlar også om å konstruere seg som subjekt, utvikle personleg uttrykk og identitet.

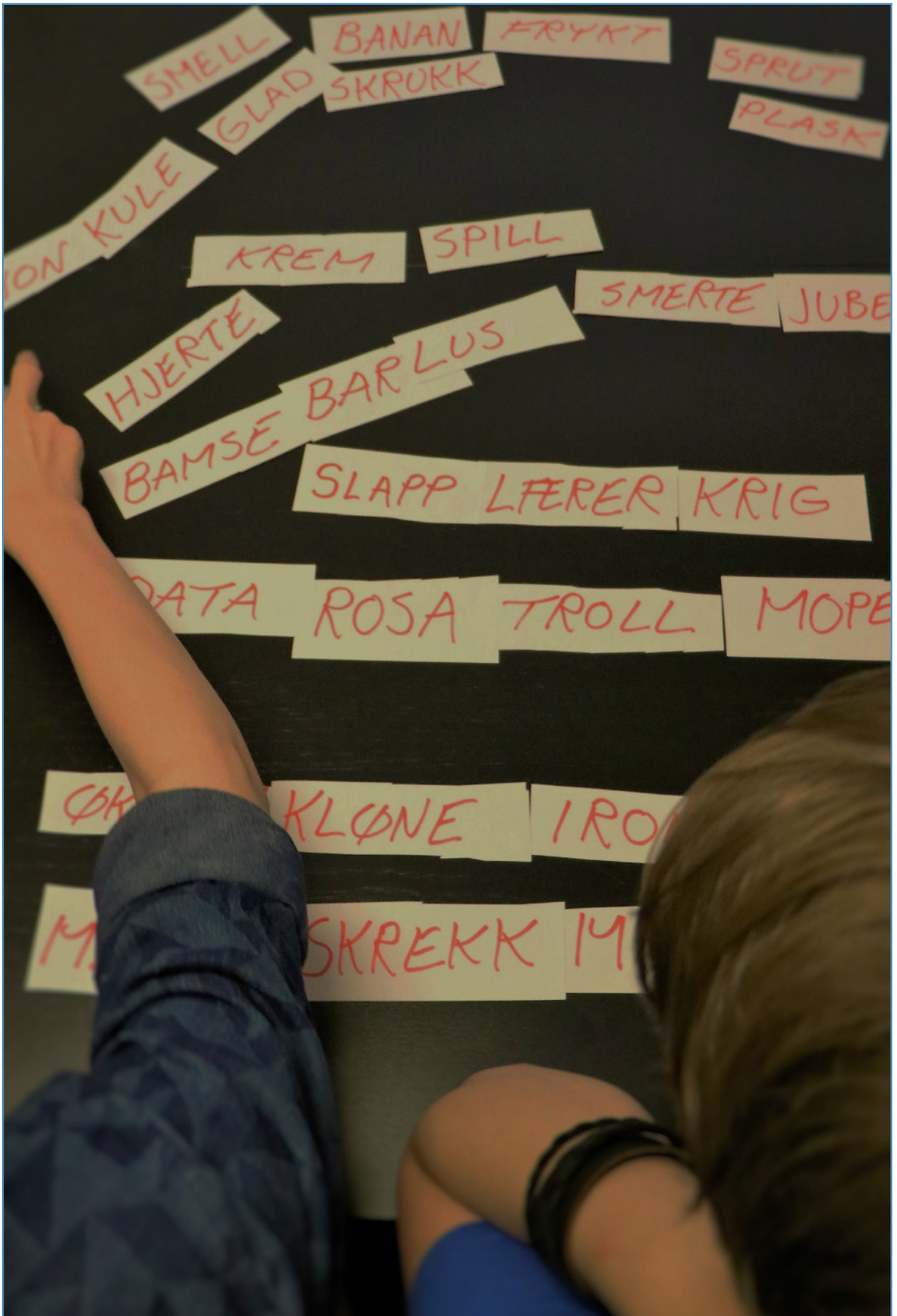
Det har til alle tider vore nær samheng mellom ord/tekst og andre skapande uttrykk som teater, drama, musikk og bilde, noko som gjer at orda ber lenger enn når dei står aleine. Opplæringa i skapande skrivning må naturleg knytast saman med andre kunstuttrykk i kulturskolen. Skapande skrivning blir best utvikla i skriftleg og munnleg samhandling og gjennom deltaking i ulike situasjonar der elevane samtalar, drøftar, lyttar, gir tilbakemelding og utforskar oppgåver saman. Målet må vere å stimulere elevane si skriveglede og leselyst.

3.4.2. Overordna mål

Gjennom arbeidet med skapende skriving skal elevane

- utvikle skriveglede og leselyst gjennom leik og metodisk undervisning
- utvikle sjølvstendig uttrykksevne og formsans i arbeidet
- utvikle skrivekompetanse
- få trening i å uttrykkje egne kjensler, meiningar og erfaringar
- utvikle evne til samhandling
- få tiltru til egne evner
- få mogelegheit til fordjuping som kan danne grunnlag for vidaregåande og høgare utdanning
- bli ressurspersonar som medverkar til eit levande kulturliv

3.4.3. Faghjul

Inspirasjon til faghjulet er henta frå skrivesenteret.no/ressurser/skrivehjulet

Faghjul – skapande skrivning som uttrykksmiddel

Faghjulet viser skapande skrivning som uttrykksmiddel.

Den yttarste sirkelen viser fem overordna handlingar som har som formål å gjere faget tilgjengeleg for elevane: *utøve, formidle, skape, oppleve, reflektere*.

Den nest yttarste sirkelen viser ei «verktøykasse» med aktivitetar ein kan ta i bruk for å gjere skapande skrivning tilgjengeleg for elevane.

Den nest innarste sirkelen viser verknaden ein kan oppnå gjennom skriveopplæring.

Faghjulet må forståast i lys av ulike kontekstar som opplæringa er ein del av. Kultur- og situasjonskontekstar er derfor plasserte utanfor sjølve hjulet.

Kulturkonteksten inneheld det som er rundt situasjonen. Her kjem sjangrar, kodar, normer, tradisjonar, framføringspraksisar, læringsmål og kulturelt mangfald inn.

Situasjonskontekst er den konkrete situasjonen her og nå. Han tar omsyn til elevføresetnadene, relasjonane i gruppa og formidlingsarena. Dette verkar inn på innhald og aktivitetar.

I ulike situasjonskontekstar vil det til dømes bli utvikla ulike formidlingsformer, eller elevane si teksttolking vil romme ulike svar ut frå kva kultur dei ber med seg. Læraren må skape samband mellom opplæringssituasjonen og relevante kulturaspekt.

Faghjulet kan hjelpe oss til å sjå ulike sider ved skriveopplæringa. Det kan brukast til refleksjon i lærarteamet, eller når lærarar planlegg og vurderer undervisninga.

3.4.4. Læringsmål og utviklingsfasar

Nedanfor blir dei tre programma med læringsmål og forventningar til læraren omtala. Læringsmåla er generelle på tvers av dei spesifikke skrivesjangerane. Det vil vere behov for å utvikle lokale fagplanar som konkretiserer og implementerer læringsmåla inn i fagleg progresjon relatert til alder og nivå. Dette utviklingsarbeidet bør gjerast kommunalt eller interkommunalt ut frå storleiken på skolen, rammefaktorar og organisering.

Breiddeprogrammet

Kulturskole og grunnskole har eit stort samarbeidspotensial rundt faget skapande skrivning. Det kan til dømes vere eit fagtilbod for elevar som har ei særskilt interesse for å uttrykkje seg gjennom kreativ skrivning/forfattarskap, eller for barn som treng eit styrkt kunstfagtilbod som del av språkopplæringa i grunnskolen.

Det kan også vere eit kursbasert tilbod innanfor ein bestemt sjanger, eller skriveprosjekt i samarbeid med miljø for psykisk helse, flyktningmottak, bibliotek, kulturell skolesekk, SFO, barnehage og personar som ikkje har norsk som morsmål.

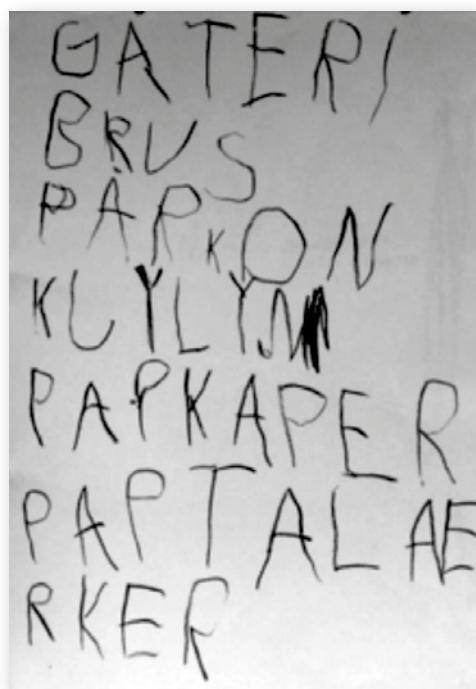
Forventningar til læraren

- skaper eit læringsmiljø som er prega av samhandling, oppleving, kreativitet og aktivisering
- vektlegg prosess og meistring
- trenar eleven si evne til å vere merksam, til å iaktta og evne til nærvær
- stimulerer til leselyst og skrivelyst
- gir elevane rom for refleksjonar omkring arbeida deira
- leier elevane fram mot visningar og presentasjonar
- er open for breie nettverksam arbeid

Læringsmål

Eleven

- meistrar grunnleggjande ferdigheiter i tekstskaping
- har tileigna seg kunnskapar om grunnleggjande skriveformer
- har kjennskap til ulike plattformer for skrivning og lesing
- har trening i å formidle eigne tekstar for eit mindre publikum

Frå Skrivesenteret. Eit barns første møte med skrivning – tekstproduksjon som ein naturleg del av kvardagen.

Kjerneprogrammet

Kjerneprogrammet er for elevar som ønskjer å arbeide med skapande skrivning over tid og som er motiverte for større undervisningsmengde og eigeninnsats. Innhaldet i undervisninga skal bidra til å utvikle kreative evner, refleksjon, handverksmessig kompetanse, sjølvstende og samarbeidsevne.

Kjerneprogrammet legg vekt på langsiktig utvikling av skriveferdigheiter, form og ulike bruksområde for tekstlege uttrykk. Det blir lagt vekt på at elevane skal utvikle motivasjon til å uttrykkje seg skriftleg. Det er ein føresetnad at den enkelte kulturskolen utarbeider ein lokal fagplan med grunnlag i læringsmåla.

Kjerneprogrammet er delt inn i tre fasar med læringsmål som utgangspunkt for eleven si læring. Elevar som har hatt undervisning like lenge, kan vere på ulike modningsnivå når det gjeld uttrykks- og leseevne. Det er derfor ingen tidsplan knytt til dei ulike fasane.

Fase 1

Forventningar til læraren

- legg til rette for godt arbeidsfellesskap og skaper eit godt sosialt miljø
- legg til rette for skriveleik og kreative igangsettarar
- styrker eleven si evne til å vere merksam og til å iaktta gjennom lesing/lytting
- stimulerer fantasi og undring
- legg til rette for publisering og presentasjonar av elevtekstar på ulike arenaer
- initierer fleirfaglege/tverrfaglege samarbeid

Læringsmål

Eleven

- har utvikla grunnleggjande skriveferdigheiter
- har arbeidd med ulike element i tekst
- har styrkt fantasi og undring
- har erfaring med friskrivning
- har erfaring med etterlikning som metode
- kan dele erfaringar og samtale om tekstane sine
- har framført eigne tekstar innanfor trygge rammer
- har arbeidd med form og utvikling av ein tekst
- har trening i å oppfatte budskap og verkemiddel i ulike tekstar
- kan leike med omgrep av ulik art
- kjenner ulike bruksområde for tekstlege uttrykk
- har utvikla gode arbeidsmåtar

Fase 2

Forventningar til læraren

- stimulerer eleven sitt personlege uttrykk og formidling
- legg vekt på oppleving og skaparglede
- stimulerer eleven si evne til å vere merksam og til å iaktta gjennom lesing/lytting
- legg til rette for publisering av elevtekstar, lesestover og presentasjonar
- gjer elevane kjende med digitale plattformer
- samarbeider med andre kunst- og kulturlærarar i kulturskolen

Læringsmål

Eleven

- har styrkt skriveferdigheitene sine
- har kunnskapar om verkemiddel og prosessar i skriving
- reflekterer gjennom eiga skriving
- kan eksperimentere med språklege verkemiddel, klang og rytme
- har trening i bruk av ulike litterære uttrykk og sjangrar, også i lengre tekstar
- kan skrive for ulike bruksområde
- har lese eigne tekstar for andre – kommunikativ trening
- kan samtale om eigne og medelevane sine tekstar
- har god trening i å oppfatte budskap og verkemiddel i ulike tekstar
- kan bruke digitale plattformer

Fase 3

Forventningar til læraren

- gjer eleven kjent med eit breitt spekter av bruksområde for tekstlege uttrykk
- legg vekt på at elevane framfører eigne tekstar på ulike arenaer
- legg til rette for reflekterte samtalar og utvikling av eleven si sjølvinnsett
- vurderer både prosess og produkt saman med elevane
- er fagleg rollemodell, kulturformidlar og inspirator

Læringsmål

Eleven

- har utvikla skriveferdigheiter på vidarekome nivå
- har styrkt fantasi og nysgjerrigheit
- har prøvd skriving i lengre tekstar og sjølvvalde sjangrar
- har arbeidd med oppbygging, byrjing, utvikling og slutt
- har utvikla medvit om ordval, nyansar og variasjon i tekst
- er kjent med eit breitt spekter av bruksområde for tekstlege uttrykk
- kan drøfte tekstar og formspråk
- kan samtale med medelevar om kvarandres tekstar, gi positiv og grunnleggjande tilbakemelding
- har arbeidd med tolking av tekstar og formspråk
- har utforska ulike former for tekstutforming, tradisjonelle og digitale
- har auka medvit om eigne skrive- og arbeidsprosessar
- har erfaring med arbeid frå idé til publisert tekst
- har medverka i framføring av eigne tekstar saman med andre elevar, i og utanfor kulturskolen

Fordjupingsprogrammet

Undervisningstilbudet byggjer på fasane i Kjerneprogrammet, men skal vere vesentleg forsterka med omsyn til innhald og omfang.

Fordjupingsprogrammet strekkjer seg mot skrivekunst. Læraren rettleier eleven til sjølvstendige val rundt sjanger, form og uttrykksmåte. Elevane bør i høg grad arbeide individuelt. Samtidig er det viktig for læringsmiljøet at elevane deler erfaringar, drøftar, gir kvarandre tilbakemelding på tekstar og samarbeider om formidlingsprosjekt.

Elevane blir utfordra til å arbeide fram omfattande tekstar som blir gjort ferdige og formidla. Hovudinnhaldet er fordjuping innanfor sjølvvalde uttrykk. Å utvikle medvit om form og innhald og å finne fram til eit personleg uttrykk, er viktige mål for fordjupingsprogrammet.

Forventningar til læraren

- legg til rette for utvikling på høgt fagleg og kunstnarisk nivå
- stimulerer til sjølvstende, disiplin og struktur
- ser potensial, inspirerer og gir impulsar
- stimulerer det kunstnariske medvitet til eleven
- har målsetting om å medverke til å utvikle heile menneske
- fremmer medvitet til eleven om ambisjonar
- rettleier både individuelt og i gruppe
- vurderer både prosess og produkt saman med eleven
- legg vekt på eit godt samarbeid mellom heim – kulturskole – lærar – elev

Læringsmål

Eleven

- har vidareutvikla skriveferdigheiter på høgt nivå
- utarbeider større tekstar i sjølvvald sjanger eller form
- har tileigna seg sjangermedvit og kunnskapar om verkemiddel og former innanfor ulike sjangrar i skriving og lesing
- har gjennomført eit fordjupingsprosjekt med høg grad av elevmedverknad i alle fasar
- har innsikt i samtidslitteratur som er relevant for eige fordjupingsprosjekt
- kan orientere seg i faglitteratur om skriving og lesing
- har styrkt forståinga si av teori og omgrep
- har brei erfaring med framføring og formidling av eigne tekstar
- har trening i refleksjon rundt eiga og andres skriving
- kan drøfte vurderingskriterium for ein god tekst
- tar vare på eigne tekstar for å dokumentere eiga utvikling, og bruker logg til refleksjon og kommunikasjon
- meistarar utvida bruk av verktøy for tekstutforming, redigering og multimodalitet
- har publisert eigen tekst i ulike medium/kanalar
- har deltatt aktivt i framføring av eigne tekstar saman med andre i og utanfor kulturskolen

3.4.5. Innhald

Innhaldet handlar om undervisningas kva, om lærestoff, lesestoff, emneområde og sjangrar.

Erfaringsbakgrunnen til eleven er eit viktig utgangspunkt for skivinga. Grunnleggjande skriveferdigheiter blir best øvde opp i leikprega oppgåver. Narrative tekstar må få ein sentral plass i faget, tekstar frå andre land, natur- og menneskeskildringar, mytar og segner, dikt, lyrikk, noveller, songtekstar, tekstar frå daglegliv, heim og nyheitsbilde – alt som kan fange interessa til eleven og gi impulsar til fordjuping.

Drøfting og samtale blir viktig, slik blir elevteksten bunden saman med tekstar andre har skrive.

Mykje av skriveopplæringa kan gå føre seg i skriveverkstader. Skriveverkstaden kan ha følgjande innhaldskomponentar:

Poesi

Poetiske tekstar som

- Dikt
- Haiku
- Regler
- Rabledikt
- Gåtedikt
- Prosadikt
- Songtekstar

Elevane får kjennskap til litterære verkemiddel som besjeling, bokstavrim, kontrastar, gjentakingar, lineskift, rytme og enkel verselære.

Prosa

- Grunnleggjande dramaturgi
- Prosatekstar som:
- Forteljing
- Eventyr
- Kortprosa
- Roman*
- Tankereferat
- Scene i forteljing
- Dialog

**) skrive tekstar som kan gå inn i eit romanforløp, lære ulike former for planlegging*

Dramatiske tekstar

- Scenetekst
- Filmmanus
- Høyrespel

Argumenterende tekstar

- Innlegg avis/blogg
- Bokmelding
- Artikkel
- Tweet
- Tale

Kåseri/foredrag**Tekst, musikk og bilde**

- Teikneserietekst
- Bildetekst
- Tekst til musikk

Digitale tekstar

- Tekstbehandling
- Blogg
- Vlogg
- Podcast
- Sosiale medium

3.4.6. Arbeidsformer og organisering

Arbeidsformer

Arbeidsformer handlar om undervisningas *korleis*, om metodar og læringsaktivitetar.

Val av arbeidsformer og undervisningsmetodar må vere tilpassa læringsmål og utviklingsfasen til eleven. I ein tidleg fase må læraren stimulere til språkleg aktivitet gjennom lek og humor. Kreative og leikprega igangsettarar og skiving av korte tekstar vil vere gunstig. Gjennom å friskrive eller tenkjeskrive blir eleven trygg på seg sjølv som skivar aleine og i grupper med medelevar.

Seinare har elevane betre utvikla konsentrasjonsevne og er meir kunnskapsorienterte. Dei vil trenge nye utfordringar, til dømes eksperimentere med sjangrar, prøve ut medium, velje skrivegruppe, lage produksjonar og vurdere arbeidet til kvarandre. Det bør leggjast vekt på høg grad av elevmedverknad.

Lesing er ein sentral arbeidsmåte i faget. Elevane les ulike tekstar og tekstar for ulike formål. Dei bør ha tilgang til eit utval barne- eller ungdomslitteratur som dei kan identifisere seg med, dikt, eventyr, skjønnlitteratur eller sakprosa, alt som kan stimulere leseglede og spenningsbehov og som kan gi idear til eiga skiving.

Gjennom alle program og fasar bør elevane ta del i meiningssøkjande og utprøvande samtalar og gi tilbakemeldingar på tekstane til kvarandre, også undervegs i skriveprosessane.

Grunnleggjande arbeidsformer er:

- Lese og skrive individuelt og saman med andre i skrivegruppa
- Lese og lytte
- Skrive til musikk, bilde
- Dele tekstar
- Skrive logg
- Gi tilbakemelding
- Framføring/formidling av eigne tekstar
- Prosjektarbeid
- Opptak av eigne framføringar
- Tverrfagleg arbeid i og utanfor kulturskolen
- Besøk på bibliotek og andre relevante kulturarenaer

Arbeidsmåtene må stimulere skrive- og uttrykks glede, og dei må tilpassast dei ulike programma. Dei må omfatte både utvikling av samanhangande handskrift og skiving på tastatur.

Det bør leggjast vekt på verkemiddel i tekstar som til dømes dramaturgi. Presentasjon og framføring av eigne tekstar kan gjerne knytast til dramaaktivitetar og medvit om kroppsspråk og tale.

Ny teknologi har skapt nye former for kommunikasjon. Multimodalitet, der skrift, tale, bilde, video og musikk blir integrert, opnar for nye kommunikasjonsformer og ei framtidretta tilrettelegging av opplæringa.

Visningsformer kan vere opplesingar, antologiar, publisering i lokalaviser og utstillingar av tekst i lokalsamfunnet.

Kurs og verkstader kan arrangerast lokalt og regionalt og vere tverrfaglege, samlingsbaserte og tidsavgrensa.

Organisering

Storleiken på gruppa kan variere etter kva fase elevane er i. Ei skrivegruppe i kulturskolen bør likevel ha frå fem til tolv elevar som norm. Ei undervisningsøkt bør vare minimum 90 minuttar.

Skriving er ein sakte aktivitet, og elevane må få tid til å arbeide i lengre økter når behovet melder seg.

Skapande skrijving bør kombinerast med andre kunstuttrykk i kulturskolen. Dette vil styrke kjensla av å høyre heime i kulturskolen og knyte læringa i faget til eit breitt spekter av bruksområde.

Ein rår til å ha eit tett samarbeid med folkebibliotek, Den kulturelle skolesekken og skoleverket, dessutan andre litterære aktørar som forfattarsentrum, litterære sentra og litteraturhus.

Kulturskolen er ein naturleg aktør i lokale litteraturmønstringar og skrivekonkurransar for barn og unge.

3.4.7. Vurdering for læring

Vurdering er ein viktig del av læringsarbeidet. Alle elevar har behov for å bli sett og få konkrete tilbakemeldingar som støttar framgang og utvikling. Formålet med vurdering for læring er at ho skal vere individtilpassa og støtte opp om den personlege og faglege utviklinga til eleven.

Mykje av vurderingsarbeidet går føre seg uformelt i undervisninga kvar veke, i dialog mellom lærar og elev. I skapande skiving skjer vurdering for læring først og fremst individuelt, men ho kan også gå føre seg i gruppe. Det er viktig å utvikle gode vurderingsrutinar og gi informasjon til både elevar og foreldre/føresette om prosess, læring og utvikling både i gruppa og hos den individuelle eleven.

Elevane sine føresetnader for å lære kan styrkjast dersom dei

- forstår kva dei skal lære og kva som er venta av dei
 - får tilbakemeldingar som fortel dei om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
 - får råd om korleis dei kan bli betre
 - er involverte i eige læringsarbeid ved mellom anna å vurdere eige arbeid og eiga utvikling
- (udir.no, 2014)

Følgjande vurderingsformer bør vektleggjast:

Fasane og læringsmåla er naturlege utgangspunkt for vurdering av prosessar og produkt i skapande skiving.

Tilbakemeldingar som oppmuntrar eleven til å finne personlege uttrykk, til å eksperimentere og utforske i tekstarbeidet.

Formativ vurdering med presise og konstruktive tilbake- og framovermeldingar til elevane.

Summativ vurdering med tilbakemeldingar på publiserte elevtekstar, opplesing og prosjekt der eleven har stort ansvar.

Responsgrupper. Elevane gir kvarandre tilbakemeldingar på skrivearbeidet. Læraren legg til rette for reflekterande samtalar og køyrereglar for slike tilbakemeldingar.

Løpande dialog med elevane om kva som er kvalitet i tekstarbeidet og om tekstkriterium.

Gruppevurdering. Læraren legg til rette for gruppevurdering som stimulerer til eit godt og inkluderande læringsmiljø.

Loggføring. Loggføring kan vere eit godt verktøy for å styrke medvit om eiga læring og utvikling.

Utviklingssamtalar. Utviklingssamtalar som er tilpassa alder og nivå mellom elev, lærar og eventuelt foreldre/føresette, har ein naturleg plass i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet. Tema som kan vere aktuelle å ta opp, er utvikling, faglege utfordringar, arbeidsinnsats, resultat, trivsel og ambisjonar.

3.4.8. Lokale og utstyr

Skriverommet bør kunne samle heile gruppa og liggje slik til at elevane får arbeidsro og ikkje blir forstyrta av lydar utanfrå. Dette er ekstra viktig sidan skriving krev konsentrasjon og merksemd i lengre økter.

Det er viktig at elevane har ein god framføringsarena på kulturskolen ut over sjølve skrivestova/skriveverkstaden. Det mest naturlege er fellesscene/-amfi med dei andre kunstfaga. Det må vurderast lokalt kva andre arenaer i nærmiljøet som kan høve for framføring/oppløsing.

Alle elevar bør ha ei arbeidsbok til utvikling av handskrivne tekstar i tillegg til pc-tilgang.

Elevane må ha tilgang til teknologi som gjer det lett å finne og ta i bruk tekstar, nettsider, bloggar, bilde og videoar frå internett. Ulike skriveprogram må vere tilgjengelege. I tillegg må det vere minst éin skivar lett tilgjengeleg.

Avspelingsutstyr for musikk bør vere tilgjengeleg når det er behov for det. Det bør finnast nettbrett til kvar elev i gruppa.

Læraren bør ha mogelegheit til å kople datamaskin/nettbrett til ein prosjektør. Det gjer arbeidet lettare når læraren skal presentere tekstar eller oppgåver for elevane.

Læraren bør ha ein arbeids-/kontorplass der det er mogeleg å treffe lærarar frå andre kunstfag og vere ein del av eit dynamisk arbeidsmiljø.

3.5. Fagplan teater

3.5.1. Teater i kulturskolen

Teater i kulturskolen omfattar dramapedagogiske prosessar, arbeid med roller, situasjonar og teaterproduksjon. Gjennom teaterfaglege arbeids- og uttrykksformer skal elevane utvikle kompetanse i å utøve, formidle, skape, oppleve og reflektere.

Barn og unge lever tett på samtidskulturen og i eit samfunn som stadig blir meir globalisert. I framtida skal dei skape teater, vere utøvarar og publikum. Teateropplæringa ved kulturskolen må bidra til å utvikle ferdigheiter som gjer det mogeleg for elevane å møte utfordringar som ligg i dette: bli medvitne om verdiar og ansvar, kunne ta sjølvstendige val, vere konstruktive og kreative.

Teaterscena skaper gode vilkår for at ungdomane kan utfalde seg. Gjennom teater som kollektiv kunstart lærer elevane å reflektere over merksemd som er retta mot individet, forventningspress og forbilde. Samhandling er grunnleggjande i alle delar av teaterprosessane.

Å spele teater handlar også om å konstruere seg som individ og utvikle personleg uttrykk som aktør gjennom å formidle ei rolle, ein situasjon, ei forteljing. Elevane får ta stilling til etiske spørsmål og utviklar kritisk refleksjon. Både inntrykk, uttrykk og forståing vil utviklast og bli rikare i teaterfellesskapet.

For den enkelte eleven kan teater vere eit ledd i ein verdfull dannelsingsprosess. Ein intensjon med faget er å gjere elevane til aktive og medverkande deltakarar i undervisninga og produksjonsarbeidet.

Breiddeprogram, Kjerneprogram og Fordjupingsprogram vil til saman sørge for at elevane får erfaring med stadig nye sider ved teaterfaget. Det gjeld dramapedagogiske metodar, sjangerkunnskap, regi, tekstanalyse, scenografiske og tekniske verkemiddel.

Teater og læring

Leik er ei viktig læringsform i teater. Både skodespelaren og barnet leikar med tid, rom, roller og objekt. Leik er å samhandle og forstå gjennom utfolding av kroppen, stemma, sansane, kjenslene og fantasien. Leik er «å late som om» ein er ein annan, på ein annan stad, i ei anna tid, i ein annan samanheng. Skodespelarkunst byggjer med andre ord på same sansebaserte utforsking og utfolding som barn kjenner gjennom leiken.

Teater som scenekunst

Teater i kulturskolen er forankra i teater som scenekunst. Kunstarten har ei rik historie som spegel, kommentator og kritikar av makt, levekår, styresett, natur, religion og kultur gjennom ulike tidsepokar. Gjennom tallause kombinasjonar av kropp, stemme, rørsle, rom og tekst har menneske omskapt dette til symbolske, performative uttrykk.

Scena kan vere i kulturskolen, grunnskolen, barnehagen, teateret, kulturhuset, museet, eller på eldresenteret. Men ho kan også vere i eit lokalhistorisk friluftsteater, på ei strand eller i eit kjøpesenter. I teaterforma skaper menneske underhaldning, folkeopplysning og samfunnskritikk. I dag er forståinga av kultur og samfunn påverka av inntrykk frå heile verda. Uttrykk og formidlingsformer er prega av stort mangfald. Dette opnar for ei ny forståing av kva teateret kan vere som kulturell møteplass og som kunstnarisk uttrykk.

Kulturskolen treng teaterpedagogar som samarbeider om å vidareutvikle teater med barn og unge inn i framtida.

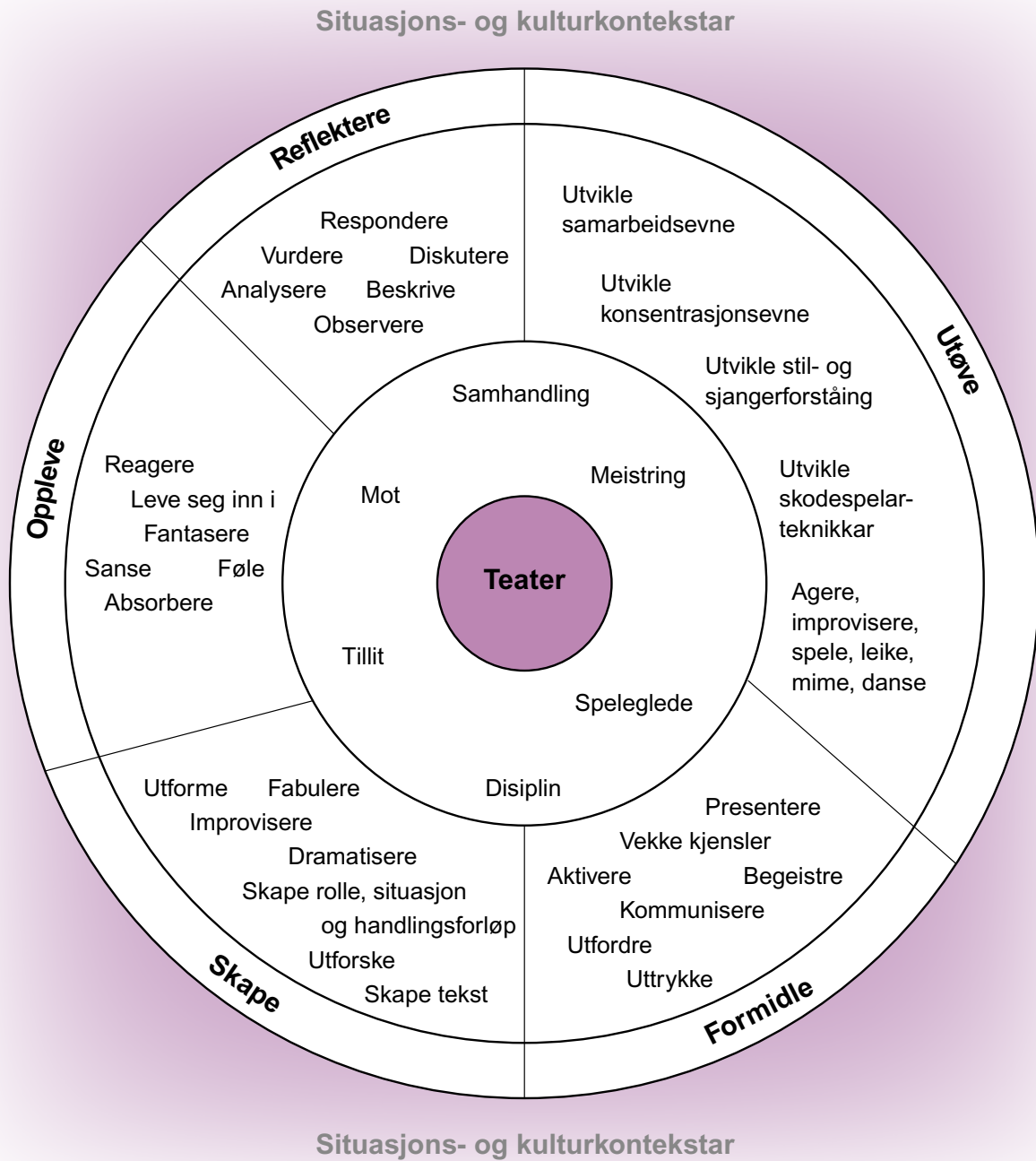
3.5.2. Overordna mål

Gjennom arbeidet med teater skal elevane

- utvikle uttrykksevne, formsans og ferdigheiter i å agere
- kunne ta i bruk teater som kommunikasjonsmiddel
- oppleve meistringsglede og positiv eigenutvikling
- utvikle evne til kritisk tenking, empati og lagspel
- utvikle evne til å utforske fortid, nåtid og framtid
- få moglegheiter til fordjuping som kan danne grunnlag for høgare utdanning i teater
- bli ressurspersonar som bidrar til eit levande kulturliv

3.5.3. Faghjul

Inspirasjon til faghjulet er henta frå skrivesenteret.no/ressurser/skrivehjulet

Faghjul – teater som uttryksmiddel

Faghjulet viser teater som uttryksmiddel. Vekta ligg på speleerfaring og skodespelarkompetanse.

Den yttarste sirkelen viser fem overordna handlingar: *utøve, formidle, skape, oppleve* og *reflektere*.

Den nest yttarste sirkelen viser ei «verktøykasse» med aktivitetar ein kan ta i bruk for å gjere teater tilgjengeleg for elevane.

Ved å dreie det yttarste hjulet kan ein få fram mindre opplagde kombinasjonar av handlingar og aktivitetar.

Den nest innarste sirkelen viser premisser for og verknader av teateropplæring.

Faghjulet må forståast i lys av ulike kontekstar som opplæringa er ein del av. Kultur- og situasjonskontekstar er derfor plasserte utanfor sjølve hjulet.

Kulturkonteksten inneheld det som er rundt situasjonen. Her kjem sjangrar, kodar, normer, tradisjonar, framføringspraksisar, læringsmål og kulturelt mangfald inn.

Situasjonskontekst er den konkrete situasjonen her og nå. Han tar omsyn til elevføresetnader, relasjonar i gruppa, publikum. Ulike situasjonskontekstar vil inspirere til ulike sceniske uttrykk og aktivitetar.

Læraren må skape samband mellom opplæringssituasjonen og relevante kulturaspekt. Til dømes vil eit konkret innstuderingsarbeid naturleg bli sett i samheng med den historiske konteksten teaterstykket har oppstått i. Når undervisninga blir tilpassa ei fleirkulturell gruppe elevar, bør også dei kulturelle aspekta dei unge bringar med seg, trekkjast inn i situasjonskonteksten.

Faghjulet kan hjelpe oss til å sjå ulike sider ved opplæringa i teater som uttryksmiddel. Det kan også brukast til refleksjon i lærarteamet, eller når lærarar planlegg og vurderer undervisning.

3.5.4. Læringsmål og utviklingsfasar

Nedanfor blir dei tre programma med læringsmål, utviklingsfasar og forventningar til læraren omtala. Det vil vere behov for å utvikle lokale fagplanar som konkretiserer og implementerer læringsmåla inn i ulike sceniske sjangrar og tydeleggjer eigenart, delmål og fagleg progresjon relatert til alder og nivå. Dette utviklingsarbeidet bør gjerast kommunalt eller interkommunalt ut frå storleiken på skolen, rammefaktorar og organisering.

Breiddeprogrammet

Forventningar til læraren

- skaper eit læringsmiljø som er prega av trivsel, tryggleik og samhandling
- legg vekt på basisferdigheiter
- legg vekt på prosess og meistring
- stimulerer konsentrasjon, sansar og fantasi hos eleven
- skaper gode formidlingsopplevingar
- er open for breie nettverksamarbeid

Læringsmål

Eleven

- kan utøve dramaleik og improvisasjon i samspel med andre
- samarbeider og tar aktivt del i eit sosialt fellesskap
- kan presentere enkle roller og sceniske situasjonar i små spel
- har deltatt i enkle visningar på ein relevant arena
- er del av eit levande lokalmiljø og bidrar til å skape felles lokal identitet og livsglede

Kjerneprogrammet

Kjerneprogrammet er hovudinnretninga i teatertilbodet. Elevane kjem djupt ned i dei teaterfaglege handlingane utøve, formidle, skape, oppleve og reflektere. Handverk, kunstnarisk utvikling og samarbeidsevne står sentralt.

Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet kan inkludere spesialiseringskurs som revy, kostyme- eller maskekurs, kurs i scenografi eller lys/lyd m.m.

Opplæringa er delt inn i tre fasar.

Fase 1

Forventningar til læraren

- legg vekt på samspelet mellom å øve, skape, formidle og reflektere
- skaper eit læringsmiljø som er prega av trivsel, tryggleik, samarbeid og samhandling
- legg vekt på prosess og meistring
- skaper gode formidlingsopplevingar
- legg vekt på ensembleutvikling og ensemblekjensle
- legg til rette for teaterframføringar på ulike arenaer

Læringsmål

Eleven

- meistrar basisferdigheiter i spel, med kropp og stemme
- kan bruke kropp og stemme som verktøy for å uttrykkje eit spekter av fenomen
- kan skape spel gjennom arbeid med enkle, improviserte forløp
- kan skape spel gjennom arbeid med enkle tekstar
- kjenner nokre samlande oppvarmingsøvingar og leikar
- har trene evne til å vere merksam og til å iaktta, til fantasi og førestellingsevne
- er medviten om kvalitet på rørsler (rask/sakte, stor/liten, tett/spreidd, stor/liten muskelmotstand)
- kjenner grunnleggjande prinsipp for samspel (akseptere og lytte)
- har gjennom dramaleik fått erfare gruppa som eit skapande ensemble
- har vist enkle dramauttrykk på ein relevant visningsarena
- kan gi og ta mot tilbakemelding i praktisk arbeid
- kjenner sentrale dramafaglege omgrep

Fase 2

Forventningar til læraren

- legg vekt på speleteknikkar og improvisasjonsmetodar i skodespel
- byggjer opp eit læringsmiljø som er prega av at eleven opplever meistring og positiv eigenutvikling
- styrker relasjonar og identitet i ensemblet

Læringsmål

Eleven

- har vidareutvikla ferdigheiter i spel med kropp og stemme
- kan improvisere fram roller, situasjonar, handlingsforløp og stemningar med utgangspunkt i tekst/ forteljing, gjenstand, bilde, tema, musikk/lyd, stad, eiga oppleving
- meistrar dei ulike fasane av teaterarbeidet: oppvarming, konsentrasjon, teknikk, avrunding med presentasjon og vurdering
- har vidareutvikla evna til å vere merksam og til å iaktta i samspel
- praktiserer grunnleggjande prinsipp for samspel og samhandling i teaterarbeid
- har trening i å dele erfaringar med medelevar, gi og ta mot konstruktiv tilbakemelding
- har utvikla disiplin og god øvingskultur
- kan formidle roller og sceniske situasjonar i små og store produksjonar
- har deltatt i heilskaplege produksjonar frå idé/konseptualisering til ferdigstilling og vurdering
- har sett teaterførestellingar saman med andre elevar og kan samtale om desse
- forstår grunnleggjande omgrep i praktisk teaterarbeid og produksjon

Fase 3

Forventningar til læraren

- lar elevane møte eit breitt og allsidig repertoar av sjangrar, former og spelestilar
- legg til rette for elevmedverknad i produksjonsarbeidet
- legg vekt på samhandling og fellesskap
- legg vekt på elevens eigenvurdering og refleksjon, bruker formativ vurdering aktivt

Læringsmål

Eleven

- har teaterspesifikke ferdigheiter og forståing på vidarekome nivå
- har erfaring med ulike sjangrar, formuttrykk og spelestilar
- har sett teaterførestellingar saman med elevar
- har eit godt omgrepsapparat for å analyse, tolke og samtale om innhaldet i teater
- har relevante teoretiske kunnskapar
- har kjennskap til den rolla teateret har i samfunnet
- har samarbeidd om eit heilskapleg produksjonsapparat med kostyme, maske, scenografi, musikk, lyd og lys
- kan gi og ta mot konstruktiv og grunngitt kritikk
- har utvikla gode strategiar i å leie og førebu seg
- har deltatt på arenaer for kunstnarisk samarbeid der fleire av kunstuttrykka i kulturskolen er integrerte

Fordjupingsprogrammet

Undervisningstilbodet byggjer på fasane i Kjerneprogrammet, men er vesentleg styrkt med omsyn til innhald og omfang. Undervisninga legg vekt på fordjuping i skodespelarteknikkar. Ein større teaterproduksjon står sentralt, der samarbeid i ensemblet blir tillagt stor vekt.

Forventningar til læraren

- legg til rette for og rettleier læring og utvikling på høgt kunstnarisk nivå både individuelt og i ensemblet
- fremmer medvit hos eleven om ambisjonar
- legg vekt på samspel mellom eleven, gruppa, materialet og lærar/regissør
- stimulerer til sjølvstende og disiplin
- tar i bruk ulike vurderingsformer i opplæringa

Læringsmål

Eleven

- har utvikla ferdigheiter på høgt kunstnarisk nivå og med personleg uttrykk
- kan skape roller, situasjonar og stemningar gjennom arbeid med tekstbaserte og fysiske skodespelarteknikkar
- utøver kropps- og stemmeuttrykk med innleving og integritet
- har erfaring med karakterarbeid/karakterutvikling
- har arbeidd med fordjuping innanfor ein sjanger/spelestil/arbeidsform
- er medviten om bruk av rom, tekst og musikk/lyd i utvikling av sceniske uttrykk
- bruker eit relevant teaterfagleg språk
- har kunnskap om teater som eit kunstnarisk, sosialt, historisk og kulturelt uttrykk
- er sjølvstendig og viser innsikt i eiga kunstnariske utvikling
- har vore medskapande i ein heilskapleg produksjon som inneheld mange element
- tar aktivt del i dialogar, tilbakemelding til og vurdering av prosessar og produkt
- har formidla scenekunst i ulike format og på ulike scener
- er eit godt forbilde for medelevar
- er førebudd til opptaksprøver og vidare teaterstudium

3.5.5. Innhald

Innhaldet handlar om undervisningas *kva*, om ulike teatertradisjonar, sceniske sjangrar og uttrykk som performance, improvisasjon, teatersport, forteljing, klassiske skodespel, mime, revy, musikal, kabaret. Innhaldet kan også vere ulike innhaldskomponentar som kostyme, sminke, rekvisitt, maske, scenografi og lys/musikk.

Innhaldet i faget bør knytast til tematikk som dei unge er opptatt av. Elevane kan utforske eigne erfaringar og dermed bringe inn ny kunnskap og styrke tilknytninga si til omverda. Innhaldet kan også hentast frå aktuelt nyheitsstoff, frå klassikarane innanfor teater, eller frå ulike tekstar.

Elevane bør arbeide med eit breitt utval av sjangrar, former og skapande teaterarbeid. Å *formidle* teater er både eit mål og eit innhald i alle program. Det omfattar erfaring med fasar og framdrift i prøveprosessen, mot i scenisk kommunikasjon, speglede og evne til å vekkje kjensler. Det omfattar også å tilpasse innhald, form og format til publikumsgruppe og visningsarena.

Improvisasjon er både eit innhald og ei grunnleggjande arbeidsform i teaterfaget. Ulike måtar å bruke improvisasjon på kan vere hovudemne i ein kort periode eller ei sentral arbeidsform i teaterproduksjon.

Elevane skaper teater gjennom improvisasjon med utgangspunkt i

- tekst/tekstbaserte metodar. Volum, språk og tematikk blir lagt til rette for ulike aldrar
- kropp/fysiske metodar. Tilpassa opplæring, individuelt og i fellesskap
- tema/dokument/materiale. Gruppeprosessar og prosjektbasert teater

Dramaøvingar og leikar. Ein viktig del av innhaldet i teateropplæringa er dramaøvingar og leikar som trenar konsentrasjon og fantasi og rettar merksemda mot sansane, kroppen, rommet og gruppa. Grunnlaget for dramaleiken er anten roller/situasjonar eller ulike typar impuls materiale som objekt, kostyme, musikk og bilde. Elevane improviserer med kropp og stemme i ei leikande form.

Skodespelarteknikkar er eit sentralt innhald i utøvinga av faget. Elevane bør trenast i eit breitt utval av roller, situasjonar og forløp. Uttrykk som ligg i stemme, bruk av stemme, stemmeoppvarming og artikulasjon er andre sentrale emne. Stil og sjangerforståing er vesentlege moment i utøvinga av ulike typar teater og tradisjonar.

Mime som uttrykksform demonstrerer kor viktig kroppsspråket er i all kommunikasjon. Improvisasjon og analyse av tekstar styrker utøvinga av rolle, situasjon og forløp. Rommet er eit viktig element i innhaldet i faget gjennom rørsle og bruk av sceneelement, som må knytast til utøvinga.

Teaterproduksjon. Fagområda kostyme, maske, rekvisitt og sminke har ein sentral plass i teaterproduksjon. På Kjerneprogram og Fordjupingsprogram kan det bli gitt supplerande kurs i dette. Elevar på vidarekome nivå bør få stort ansvar for desse fagområda.

Innhaldselement. Musikk, song og dans er sentrale innhaldselement i revy, kabaret og musikal. Scenetekniske disiplinær som lys-, lyd- og sceneteknikk rammar inn rollene og handlingane og skaper atmosfære i spelet.

Historie og kulturarv i lokalmiljøet bør brukast som kjelde til prosjekt og multimodale produksjonar/tidsreiser der elevar frå teater, musikk, skapande skriving, dans og visuell kunst skaper og framfører i fellesskap.

Ein del av dannelsingsinnhaldet i faget er å kunne sjå teater som scenekunst i historisk, kulturelt, sosialt og politisk perspektiv. Elevane må stimulerast til refleksjon og kritisk tenking, til å stille spørsmål og verbalisere og til å sjå den verdien teateret har for mennesket.

3.5.6. Arbeidsformer og organisering

Arbeidsformer

Arbeidsformer handlar om undervisningas *korleis*, om metodar og læringsaktivitetar.

For å realisere teaterfaget vil faghjulet med læringshandlingane *utøve, formidle, skape, oppleve* og *reflektere* stå sentralt på tvers av programma og utviklingsfasane til elevane og gi føringar og idear til teateropplæringa.

Undervisninga i teaterfag går gjerne føre seg i to hovudformer:

- 1) Undervisning kvar veke der hovudvekta ligg på praktisk arbeid og trening i arbeids- og uttrykksformene i teaterfaget. Etablering av god gruppedynamikk der både den enkelte og gruppa bidrar til konstruktiv læring, er sentralt.
- 2) Teaterproduksjon, der eleven får erfaring med å vere del av eit skapande, produserande og formidlande fellesskap.

Læraren fungerer gjennomgåande som rettleiar og pedagog i opplæringa. I ein produksjon fungerer læraren også som regissør.

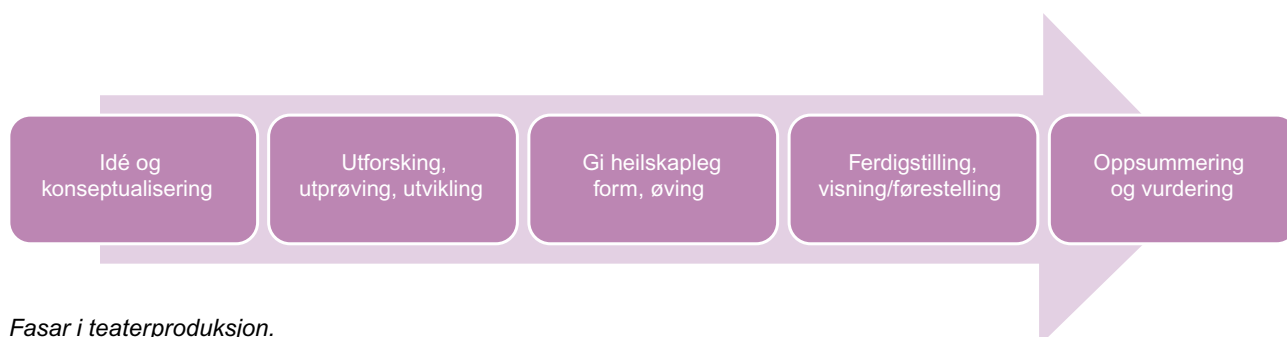
Elevmedverknad bør vere eit siktemål, der elevane skaper innhaldet ut frå visse rammer. Performance-sjangeren høver særskilt godt til dette. Vidarekomne elevar bør få fagleg medansvar og ansvar for praktiske oppgåver.

Arbeidsformene vil vere avhengige av sjanger, form og forteljemodell.

Undervisningsøkta i veka bør ha ein struktur som er lett å kjenne igjen, til dømes oppvarming – konsentrasjon – teknikk – presentasjon – avrunding – vurdering.

Teaterproduksjon

Ein teaterproduksjon kan organiserast i fasar, som denne modellen viser:

Fasar i teaterproduksjon.

Både tradisjonelt tekst- og registryrt teater kan ta i bruk ein slik fasemodell.

Teaterproduksjon i kulturskolen kan ha mange ulike format. Lengde på produksjonen, talet på aktørar, kunstnariske og tekniske funksjonar som er tilpassa alderen på elevgruppa, utviklingstrinn, lokalitetar og lærarkompetanse.

Samarbeid internt og eksternt

Teater må kombinerast med andre kunstuttrykk i kulturskolen, til dømes skapande skrivning, nysirkus, dans, visuell kunst eller musikk. Dette vil kunne stimulere kjensla av å høyre til i kulturskolen og knyte læringa i faget til eit breitt spekter av bruksområde.

Det er også tilrådeleg med eit samarbeid med Den kulturelle skolesekken og grunnopplæringa, til dømes medieliner, frisør, form og farge ved vidaregåande skolar, lokale teaterlag og miljø for fysisk og psykisk helse. Teaterfaget i kulturskolen er ein naturleg aktør i lokale kulturmønstringar.

Organisering

Undervisninga blir organisert i grupper med ulik storleik. Talet på elevar i gruppa kan variere med innhaldet i undervisninga og med alder og modningsnivå på elevane, med erfaringar og sosiale relasjonar.

Å følgje fasane i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet kan vere eit naturleg organiserande prinsipp.

Aldersinndelte grupper kan fungere godt: 6–7 år, 8–9 år, 10–12 år, 13–15 år og/eller vidaregåande skoleelevar.

Inndeling etter fagområde kan vurderast i kommunar der det er stort elevgrunnlag (dramaleik, teater, musikal, revy, teatersport osv.).

Undervisningsmengde. Opplæringa bør gå føre seg kvar veke, med aldersinndelt og/eller nivådelte undervisning i grupper. Kor lang kvar undervisningsøkt bør vere, vil vere avhengig av alderen på elevane, talet på elevar i gruppa og ferdigheitsnivået til elevane.

Ein tilrår tolærarsystem, og kunstnariske og pedagogiske omsyn blir lagde til grunn for arbeidet i gruppa.

Når det gjeld Fordjupingsprogrammet, vil det vere behov for smågrupper med vekt på individuell opplæring og vurdering.

Teaterfaget treng fleksibilitet i timeplanen mellom undervisningstid kvar veke og produksjonsfasar. Arbeidet blir gjerne intensivert i slutten av ein produksjonsperiode. Tidleg nok informasjon om dette til foreldre/føresette er viktig. Det må setjast av ressursar og tid til førebuing, lydprøve, generalprøver og informasjonsarbeid.

Teaterlæraren treng tid nok til dei oppgåvene som faget og arbeidet med kvalitet krev. Dette gjeld særskilt i periodar med produksjon. Her trengst ressursar til administrasjon og leiing.

3.5.7. Vurdering for læring

Vurdering er ein viktig del av læringsarbeidet. Alle elevar har behov for å bli sett og få konkrete tilbakemeldingar som støttar progresjon og utvikling. Formålet med vurdering for læring er at vurderinga skal vere individtilpassa og støtte opp om den personlege og faglege utviklinga til eleven. Mykje av vurderingsarbeidet går føre seg uformelt i den daglege klassesituasjonen i dialog mellom lærar og elev. I teater kan vurdering for læring gjerast i gruppe eller individuelt. Vurdering for læring er viktig, men samtidig ressurskrevjande, noko det bør bli tatt hensyn til når midlar skal fordelast. Det er også viktig å utvikle gode formelle vurderingsrutinar og informere både elevar og foreldre/føresette om prosessar, læring og utvikling både i gruppa og hos den individuelle eleven.

Mål og kriterium må gjerast synlege. Dette kan gjerne gjerast i samarbeid med elevane.

Elevane sine føresetnader for å lære kan styrkjast dersom dei

- forstår kva dei skal lære og kva som blir venta av dei
- får tilbakemeldingar som fortel dei om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
- får råd om korleis dei kan bli betre
- er involverte i eige læringsarbeid ved mellom anna å vurdere eige arbeid og eiga utvikling (udir.no, 2014)

Formativ vurdering, med presise tilbakemeldingar i arbeidsprosessane, er viktig for god læring. Den viktigaste vurderingsmetoden er derfor samtalen rundt eleven sitt arbeid i sjølve undervisningsøkta. Elevane bør heile tida vere aktive i vurderingsarbeidet. Følgjande sider ved vurdering bør integrerast i opplæringa. Den enkelte kulturskolen avgjer korleis og i kva omfang:

Læringsmåla i dei ulike fasane fungerer som vurderingskriterium og blir naturlege utgangspunkt for vurdering av prosessar og produkt i faget. Elevane får presise og konstruktive tilbakemeldingar og råd.

Responsgrupper. Elevane observerer og gir kvarandre tilbakemeldingar. Læraren legg til rette for reflekterande samtalar og køyrereglar for dette. Vurderinga må stimulere til eit godt og inkluderande læringsmiljø.

Dialog om fagleg kvalitet. Dialog med elevane om kva som er fagleg kvalitet i teaterarbeidet og eit vedvarande arbeid for å skape medvit om korleis dette kan oppnåast.

Eleven vurderer seg sjølv. Eigenvurdering bør praktiserast frå første stund. Læraren set elevane i stand til å vurdere kvaliteten på eige arbeid og å ta stilling til eigen innsats og eiga utvikling. Ein god læringsprosess inneber både å vite kva ein kan og vere medviten om kva ein strevar med.

Loggbok. Loggføring kan auke medvitet rundt eiga læring og utvikling.

Utviklingssamtalar. Utviklingssamtalar som er tilpassa alder og nivå mellom elev, lærar og foreldre/føresette, har ein naturleg plass i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet. Her blir informasjon utveksla og ein tar opp tema som utvikling, faglege utfordringar, innsats, resultat, trivsel og ambisjonar.

3.5.8. Lokale og utstyr

Lokale

Undervisningsrommet bør vere romsleg og fleksibelt, ein storleik på 40–50 kvadratmeter gir mogelegheiter for produksjon. Rommet bør vere godt lydisolert. Vindauge bør kunne blendast.

Golv et bør ha ei overflate som høver til fysisk arbeid, til dømes dansematte eller tregolv som er eigna. Golv og tak bør vere matt og svart (blackbox), eventuelt kvitt (whitebox). Tilgang til stolar og bord er ein fordel.

Det er behov for lagerplass til kostyme, sceneelement, lysutstyr og rekvisittar, med lett tilgang frå undervisningslokala. Det er også behov for sminke-, garderobe- og pauseplass for skodespelarelevane.

Framføringsarenaer

Teaterførestellingar er ein vesentleg del av læringa og den kunstnariske utviklinga til eleven og er viktig for motivasjon. Alle, utan omsyn til program, alder og nivå, bør fleire gonger i året få spele teater for eit publikum. Arenaene kan vere undervisningsrom i kulturskolen, eigne salar med scene/amfi, eksterne offentlege rom, kulturhus/samfunnshus eller utescener som er høvelege.

Større produksjonar krev personalressursar til rigging, timeplanlegging, lyd/lys, kulissar, lydprøver, opptak og informasjonsarbeid.

Utstyr

Verkemiddel som lysdesign, lydeffektar/musikk, scenografi, kostyme, rekvisittar, sminke og animasjonar er sentrale element i teaterproduksjon og vil styrke fagleg kvalitet. I sambrukslokale bør dette utstyret øyremerkjast for teateravdelinga.

Når det gjeld kostyme og sceneelement, kan det leggjast til rette for lån eller sambruk med andre kulturskolar, institusjonar, foreiningar o.l.

I den daglege undervisninga er det behov for ei kostymekiste, rekvisittar og enkle scenografi-element som kasser, skiljevegger m.m. Om det ikkje finst lysanlegg i undervisningsrommet, kan enkle lyskastarar på stativ vere til god hjelp.

Kamera og prosjektør er gode hjelpemiddel både i undervisningstimane og under førestellingar. Musikk-anlegg bør vere nært tilgjengeleg. Det same gjeld datautstyr med høveleg programvare og tilgang til litteratur.

Alle lærarar bør ha eigen kontor-/arbeidsplass i kulturskolen. Det må vere ein felles pauseplass for lærarane der dei kan oppleve å vere del av eit arbeidsmiljø.

3.6. Fagplan visuell kunst

3.6.1. Visuell kunst i kulturskolen

Det visuelle kunstfeltet i kulturskolen er vidt og dekkjer mange ulike uttrykksmåtar og spesialiserte fagfelt.

Møte med kunstnariske verkemiddel som materiale, reiskapar, teknikkar og ei inspirerende undervisning vil gi elevane mogelegheiter til å utvikle evnene sine. Fantasi og den kreative flyten blir stimulert. Saman med skjerpa blikk og utprøvande hand medverkar dette til å forme identiteten hos den enkelte.

Barn og unge må bli utfordra både emosjonelt og analytisk gjennom undervisning i og opplevingar med visuell kunst. Da vil opplæring i teknikkar og materialbruk gi meining og bidra til at elevane får verktøy til å skape og gi innhald til det dei arbeider med. Det personlege formspråket deira vil spegle nyansar, haldningar og motførestellingar. I det visuelle uttrykket kan dei tenkje noko som var utenkt, sjå noko som var usett og seie noko som var usagt.

Slik kan læraren styrke både læringsprosessar og tilknytning til omgivnader, medmenneske og natur.

Gjennom individuelle og kollektive prosessar skal elevane også tileigne seg estetiske erfaringar i møte med samtidskunst og kunst frå tidlegare tider. Å oppleve og undre seg i reflekterande samtalar vil utvide perspektivet og kulturforståinga.

Det visuelle mennesket

Alle menneske er fødde med grunnleggjande evne og vilje til å uttrykkje seg visuelt. Verkelegheita set få grenser for fantasien og førestellingsevna hos barn. Det er eit viktig mål å halde ved like og utvikle denne ibuande skapargleda.

Visuell kunst tilhøyrrer det store kulturfellesskapet samtidig som det representerer eit individuelt og personleg uttrykk for det å vere menneske i ei gitt tid.

I ting, mønster og materialbruk kan vi lese korleis kulturar har utvikla seg. Verdsarven og kulturarven viser dette, dei er globale berarar av dynamikken mellom skaping og gjenskaping.

Gjennom å dele og samarbeide vil barn og unge få tilgang til det viktige dannelsingsprosjektet som opplæring i visuell kunst kan vere. Med mål om å skape, femne og inkludere vil dette også opne rommet for ytringsfridom.

Breiddeprogram, Kjerneprogram og Fordjupingsprogram vil til saman sørge for at elevane får erfaringar med eit breitt og fordjupande fag som speglar visuell kunst som kunstnarisk uttrykksform, kommunikasjon, kulturarv, sjølvuttrykk og handverk/ferdigheit.

3.6.2. Overordna mål

Gjennom arbeidet med visuell kunst skal elevane:

- utvikle uttrykksevne, formsans og kunstfaglege ferdigheiter
- utvikle den ibuande skapargleda og oppleve meistring
- utvide perspektivet sitt og kulturforståinga si gjennom utforsking av fortid, nåtid og framtid
- utvikle evne til kommunikasjon, analyse og refleksjon i eit lærings- og arbeidsfellesskap
- få høve til fordjuping som kan danne grunnlag for høgare utdanning i visuell kunst
- bli ressurspersonar som bidrar til eit levande lokalmiljø

Faghjul – visuell kunst som uttrykksmiddel

Faghjulet viser visuell kunst som uttrykksform. Den yttarste sirkelen viser fire overordna handlingar i faget: *skape, formidle, reflektere* og *sanse*.

Den nest yttarste sirkelen viser ei «verktøykasse» som rommar aktivitetar som læraren tar i bruk for å gjere visuell kunst tilgjengeleg for elevane. Dei er i praksis innvovne i kvarandre. Ved å dreie det yttarste hjulet kan ein få fram mindre opplagde kombinasjonar av handlingar og aktivitetar.

Den nest innarste sirkelen viser verdiar og allmenndannande eigenskapar som ein kan utvikle gjennom opplæring i visuelle kunsthøgskulefag.

Faghjulet må forståast i lys av ulike kontekstar som opplæringa er ein del av. Kultur- og situasjonskonteksten er derfor plassert utanfor sjølve hjulet.

Kulturkonteksten inneheld det som er rundt situasjonen. Her kjem sjangrar, kodar, normer, tradisjonar, framføringspraksisar, læringsmål og kulturelt mangfald inn.

Situasjonskontekst er den konkrete situasjonen her og nå. Han tar omsyn til elevføresetnader, relasjonane i gruppa, visningsarenaen. Dette verkar inn på innhald og aktivitetar. Ulike situasjonskontekstar vil inspirere til ulike formidlingsformer og ulike innhaldsval.

Læraren må skape samband mellom opplæringssituasjonen og relevante kulturaspekt. Til dømes vil eit bestemt visuelt formspråk naturleg måtte sjåast i samanheng med relevante historiske og samfunnsmessige faktorar. Når undervisninga blir tilpassa ei fleirkulturell gruppe elevar, bør også den kulturen dei unge bringar med seg, trekkjast inn i situasjonskonteksten.

Faghjulet kan hjelpe oss til å sjå ulike sider ved opplæringa i visuell kunst. Det kan brukast til refleksjon i lærarteamet, eller når lærarar planlegg og vurderer undervisning.

3.6.4. Læringsmål

Nedanfor blir dei tre programma med læringsmål og forventningar til læraren omtala. Læringsmåla er generelle på tvers av dei spesifikke fagområda/teknikkane innanfor det visuelle kunstområdet. Det vil vere behov for å utvikle lokale fagplanar som konkretiserer og implementerer læringsmåla inn i kvart enkelt visuelle fag og tydeleggjer eigenart, delmål og fagleg progresjon relatert til alder og nivå. Dette utviklingsarbeidet bør gjerast kommunalt eller interkommunalt ut frå storleiken på skolen, rammefaktorar og organisering.

Breiddeprogrammet

Forventningar til læraren

- skaper eit læringsmiljø som er prega av samhandling, oppleving og kreativitet
- legg vekt på prosess og meistring
- gir rom for elevane sine refleksjonar omkring arbeida sine
- legg til rette kunstfagleg aktivitet, er kulturformidlar og inspirator
- leier elevane fram mot opplesing og presentasjon
- trenar elevane si evne til å vise merksemd, iaktta og vere til stades
- er open for breie nettverksamarbeid

Læringsmål

Eleven

- har grunnleggjande materialkunnskap og meistrar utvalde teknikkar
- opplever skaparglede og fagleg utvikling
- lærer gjennom lek, utforsking, eksperimentering og refleksjon
- har utvikla nysgjerrigheit og eit merksamt blikk
- har kjennskap til kunst og kunsthandverk, inkludert arbeid med lokalt tilsnitt
- har tatt del i kreative prosessar saman med andre elevar
- har deltatt med arbeida sine på ein relevant visningsarena
- er del av eit levande lokalmiljø og medverkar til å skape felles lokal identitet og livsglede

Kjerneprogrammet

Det er i dette programmet hovudverksemda i visuell kunst bør liggje. Elevane vil kome djupt ned i handlingsområda *skape, formidle, reflektere* og *sanse*.

Innhaldet i undervisninga skal bidra til å utvikle handverksmessig og kunstnarisk kvalitet, kreativitet, sjølvstende og kritisk tenking.

Instruksjon og rettleiing går føre seg i grupper og individuelt. Avhengig av storleiken på skolen og talet på elevar på visuell kunst kan det utviklast ulike mål, timeplanar og gruppesamansettingar som imøtekjem elevane sine behov for breidde eller fordjuping.

Forventningar til læraren

- legg til rette for god fagleg progresjon og kontinuitet
- stimulerer det personlege uttrykket til eleven og formidling
- lærer elevane å iakta og bearbeide sanseintrykk
- stimulerer oppleving og skaparglede
- legg til rette for reflekterte samtalar og utvikling av sjølvinnsikt
- vurderer både prosess og produkt saman med elevane
- legg til rette for erfaring med visningar og presentasjonar på ulike arenaer
- er fagleg rollemodell, arbeidsleiar, kulturformidlar og inspirator
- legg til rette for godt arbeidsfellesskap og skaper eit godt sosialt miljø

Læringsmål

Eleven

- meistarar fagspesifikke basisferdigheiter i ulike teknikkar, former, materiale og uttrykk
- har tileigna seg eit breitt spekter av materialkunnskap
- har deltatt i skapande prosessar frå idé til produkt
- har utvikla kritisk sans, grundigheit og tolmod
- har tileigna seg ein nødvendig omgreps- og analysereiskap for å analyse, tolke og samtale om visuelle uttrykk
- reflekterer over eiga læring, utvikling og intensjon
- deler erfaringar med medelevar
- gjer avtala førebuing til undervisningsøkter
- har sett kunstutstillingar og kan samtale om desse
- har arbeidd med kunsthistorie, lokalhistorie og/eller tatt lokalt utgangspunkt i praktisk arbeid
- har deltatt på arenaer for kunstnarisk samarbeid på tvers av fag der fleire av kunstuttrykka ved kulturskolen er integrerte

Fordjupingsprogrammet

Hovudinnhaldet er fordjuping innanfor sjølvvalde uttrykk. Å oppnå ei medviten haldning til form og innhald/form og funksjon og å finne fram til eit personleg uttrykk, er viktige mål for fordjupingsprogrammet.

Rammer. Fordjupingsprogrammet i visuell kunst kan organiserast for enkeltelevar eller som eit gruppetilbod. Omfanget vil vere avhengig av behovet deltakarane har for instruksjon og rettleiing og kva mål den enkelte har for å delta. Er målet å søkje opptak til høgare kunstutdanning, må kulturskolen tilpasse tilbodet etter krava til studentopptak. Er målet individuell kunstnarisk vidareutvikling, kan deltakarane først samlast til felles introduksjon og gjennomgang og deretter arbeide på eiga hand med individuelle arbeid.

Mentorprogram og entreprenørskap kan vere ein del av programmet. Det bør leggjast opp til presentasjon/visning/utstilling i samarbeid med lokale aktørar, til dømes i samband med lokale kulturdagar.

Forventningar til læraren

- legg til rette for og rettleier læring og utvikling på høgt kunstnarisk/pedagogisk nivå
- tilpassar undervisninga til den enkelte eleven sine føresetnader
- legg til rette for fagspesifikk fordjuping
- ser potensial, inspirerer og gir impulsar
- stimulerer det kunstnariske medvitet hos eleven
- fremmer medvit om ambisjonar hos eleven
- vurderer både prosess og produkt saman med eleven
- legg vekt på eit godt samarbeid mellom heim – kulturskole – lærar – elev
- legg til rette for omfattande erfaring med visningar/utstillingar
- er fagleg rettleiar, samtalepartner, mentor og rollemodell

Læringsmål

Eleven

- skaper og utfører på høgt nivå
- lærer gjennom leik, utforsking, eksperimentering og refleksjon
- er på veg mot eit personleg uttrykk og arbeider sjølvstendig
- har vidareutvikla praktiske og teoretiske ferdigheiter som kan kvalifisere til høgare utdanning
- har utvikla eit godt fagspråk
- tar aktivt del i refleksjon rundt prosessar og produkt
- tar i bruk modellar, kunstverk og kunstnarskap for fagleg inspirasjon
- har kunnskap om visuell kunst som eit historisk og kulturelt uttrykk

3.6.5. Innhald

Innhaldet i visuell kunst handlar om undervisningas *kva*, knytt opp mot dei ulike fagområda/teknikkane. Visuell kunst spenner over ei rekkje ulike tema, arbeidsområde, fagfelt og fag som dels står fram som eigne einingar, dels glir over i kvarandre og dels er felles, overgripande tema. Innhaldet i undervisninga kan hentast frå heile dette breie feltet og organiserast på mange ulike måtar.

Døme på grupper av innhaldskomponentar med forslag til praktisk bruk:

- **Strek og flate:** teikning, radering, broderi
- **Farge og tekstur:** måling, foto, video, glasurar, lys
- **Komposisjon, struktur og taktilitet:** collage, linosnitt, vev, tekstil, toving
- **Tid og rom:** performance, stadspesifikk kunst, lydkunst
- **Sjå/persepsjon:** kroki, perspektiv, bilderom, stilleben
- **Tredimensjonal form:** modellere, støype, byggje
- **Form og funksjon:** design/redesign, lage bruksting, utsmykking, scenografi, arkitektur, digital kunst
- **Form og innhald:** konseptkunst, teikning, måling, skulptur, performance
- **Abstraksjon og forenkling:** skulptur, animasjon, teikneserie
- **Finne formål og sjå samanhengar:** observere, analysere, assosiere
- **Teknikk-/verktøy-/materialbruk:** utvikle og øve handlag, blande farge, redigere video, papirarbeid, mosaikk, tre, glas, metall

Andre emne i visuell kunst som er sentrale for den skapande/utøvande aktiviteten:

- Teori om form og farge
- Komposisjonslære
- Materialkunnskap
- Kunnskap om verktøy
- Kunsthistoriske emne
- Økologi og berekraft i materiale
- Kunst i det offentlege rom
- Bruk og integrering av teknologi

I lokalsamfunn med realkompetanse innanfor kunst og kunsthandverk, eller med relevante museum, husflidslag, kunstnarar og kunsthandverkarar, vil det vere naturleg at eleven lærer gamle handverkstradisjonar, mellom andre duodji. Kulturskolen kan eventuelt lage tverrfaglege prosjekt der slike tradisjonar blir tatt vare på og vidareutvikla. Det er identitetsskapande og ofte motiverande for elevane å arbeide i ein lokal tradisjon.

3.6.6. Arbeidsformer og organisering

Arbeidsformer

Arbeidsformer handlar om undervisningas *korleis*, kva læringsaktivitetar som blir tatt i bruk. Generelt bør arbeidsformene i visuell kunst vere like allsidige og leikande som faget sjølv er – men også disiplinerte og målretta.

I det utforskande og skapande arbeidet vil ein nytte både lærarstyrt undervisning, rettleiing, sjølvstendig arbeid, elevsamarbeid og prosjektarbeid.

Det blir venta at eleven arbeider utanom undervisningstida både i Kjerneprogram og Fordjupingsprogram. Prosjektperiodar, arbeidsseminar, helgekurs og sommarkurs kan vere supplerande tilbod.

Læraren bør ha eit breitt spekter av metodar og arbeidsformer for å leggje til rette for læring for ulike elevar og elevgrupper. Variasjon er ein nøkkel til læring.

I kommunar med berre éin lærar i visuell kunst kan det vere ein fordel om leiinga i kulturskolen legg til rette for regelmessig kontakt med lærarar i visuell kunst i nabokommunar. Dette vil kunne styrke undervisninga og motivasjonen til læraren.

For å realisere visuell kunst vil læringshandlingane i faghjulet: *skape, formidle, reflektere og sanse*, stå sentralt på tvers av emna og gi idear og føringar for å leggje til rette opplæringa.

Skape

Det skapande mennesket står i sentrum. Å skape er den mest grunnleggjande kompetansen eleven skal tileigne seg, og mykje tid må setjast av til dette. Skapande prosessar kan starte med inntrykk, tankar og idear, halde fram med konkrete forslag og skissearbeid, vidare med eksperimentering og utprøving mot eit individuelt eller eit felles uttrykk. Gjennom prosessane vil elevane gjere erfaringar med mange uttrykksmiddel og teknikkar og lære å bruke reiskapar, verktøy og utstyr på ein formålstenleg måte.

Å sette sine eigne mål for arbeidet er viktig og vil auke motivasjonen til elevane.

Modellæring er eit høveleg verkemiddel som føreset tett rettleiing. *Imitasjon* av kunstverk er ein anerkjent teknikk for å øve praktiske ferdigheiter og evna til å iaktta. Å *tolke*, eller *appropriere*, andre sine kunstverk, som får ny form og/eller nytt innhald, inneber både gjenskaping og nyskaping. *Redesign* er å gi ny meining, til dømes til «verdilaust» materiale som plastemballasje og rak, avlagde klede, loppefunn og instrument. Elevane finn nye estetiske uttrykk eller en ny funksjon.

Formidle

Å produsere utstillingar/visningar er både eit mål og ei arbeidsform i faget. Gjennom små og større utstillingar kan læraren leggje til rette for varierte elevarbeid som viser mangfaldet i faget. Ved å gi elevane ansvar for rigging, annonsering, invitasjonar, sal og marknadsføring vil dei få innsikt i ein heilskapleg prosess.

Elevarbeida bør knytast saman med presentasjonar der elevane fortel om eigne og gruppa sine arbeid.

Formidling er også å dele kunnskap gjennom rapportering eller beskrivingar. Elevane får kjennskap til teknikkar for visuelle/auditive presentasjonar og digitale verktøy.

Reflektere

Læringssituasjonen innbyr til ein prosess der eleven sine individuelle tolkingar, undring, assosiasjonar, intensjonar og fabulering rundt eigne og medelevane sine uttrykk spelar ei vesentleg rolle. Gjennom slike samtalar lærer elevane å verbalisere. Dette må kombinerast med analyse og tolking av profesjonelle kunstuttrykk for å forstå budskap, meiningsinnhald, perspektiv og symbolikk.

Å kunne vurdere kvalitet er viktig for den faglege utviklinga til eleven. Prosessvurdering, produktvurdering og tilbakemelding frå medelevar bør gå føre seg kontinuerleg. Det er også eit mål at elevane får innsikt i den verdien det visuelle kunstfaget har for menneske og samfunn.

Sanse

Taktile erfaringar. Å relatere syn til hand, å kunne ta på og kjenne overflater, temperatur, storleik og stofflegheit, er døme på taktile erfaringar.

Kroppslige erfaringar og persepsjon. Å vere i eit rom gir erfaringar med avstand, forhold mellom storleikar, nærleik og materialitet. Å bruke musikk i det visuelle arbeidet kan vere relevant.

Å finne fram til eit personleg uttrykk. Ved å vere merksam på kva eleven vil uttrykkje og i kva form, kan læraren medverke til at eleven oppnår meistring og flyt.

Sjølvinnsikt. Eleven skal bli kjent med eigne kjensler/reaksjonar, gi og ta mot konstruktiv kritikk. Dette inneber mellom anna å lære, å yte motstand og å takle motgang i materiale, teknikk, idéutforming og gjennomføring.

Døme på aktuelle arbeidsmåtar:

Teknikkarbeid/verks tad

- Identifisere og dele teknikkar
- Animasjon, video
- Grafikk
- Teikning, måling
- Foto, video, digitale medium
- Keramikk
- Stadspesifikk kunst
- Tradisjonelt og lokalt kunsthåndverk
- Utstillingsarbeid, montering

Møte den visuelle verda

- Lage alternativ reklame/reklame-video, arbeide med symbolbruk og teikn, bildeanalyse

Møte den virtuelle verda – ny teknologi

- Bruk av ny teknologi, medvit om og kreativ bruk av visuell kommunikasjon i virtuell verkelegheit

Prosjektarbeid

- Tverrfagleg/fleirfagleg
- Kunst i naturen
- Animasjonsfilm
- Gatekunst

Produksjon

- Utstilling
- Tverrfagleg produksjon
- Performance – happening
- Scenografi, lys-/lyddesign

Møte med profesjonell kunst

- Styrke medvit om kunst, tolke, utvikle omgrepsapparat og fagspråk
- Besøke utstillingar/visningar
- Atelierbesøk

Vurdere eigne prosessar

- Bruk av loggskrivingsverktøy og analyse

Analyse

- Bildeanalyse
- Kunsthistorie
- Ting (funksjon – form)
- Staden (landskapet, plassen, naturen, omgivnadene)

Organisering

Gruppestorleik og lærartettleik vil avhenge av alder og utviklingsnivå på elevane, type aktivitet og utfordringar knytte til utstyr/materiale. Rettleiande normer kan vere:

- Kjerneprogrammet: Grupper opp til sju–åtte elevar, der elevane har permanente arbeidsplassar.
- Breiddeprogrammet: Grupper opp til tolv elevar. Eit godt alternativ i Breiddeprogrammet og Kjerneprogrammet kan vere tolærarsystem.
- Fordjupingsprogrammet: Det kan vere formålstenleg å variere mellom individuell rettleiing og meisterklasse. Meisterklasse kan eventuelt organiserast som eit samarbeid mellom kommunar.

Tid

Ein tilrår undervisning kvar veke av omsyn til kontinuitet. Ei undervisningsøkt bør vere minimum 1 ½ – 2 timar. I tidkrevjande teknikkar vil det vere formålstenleg å ha lengre økter. Eigenarten til emnet må avgjere dette.

I visse tilfelle kan intensive helgekurs vere den forma som høver best, medan det andre gonger kan vere avsluttande kurs som varer fleire veker. Dette må vurderast ved den enkelte kulturskolen.

Gruppering/nivå

Heilårselevar med permanente arbeidsplassar kan delast inn i aldershomogene grupper. 5–6-åringar har andre behov enn 9–10-åringar. Aldersinndeling gjer det lettare for læraren å tilpasse opplæringa, dessutan å planleggje eit undervisningsforløp over fleire år.

I visse tilfelle kan det vere aktuelt å dele inn elevane etter kunnskapsnivå eller emne. Til dømes vil eit introduksjonskurs i animasjon for nybegynnarar i alle aldrar kunne føre til ein aldersblanda animasjonsklasse i Kjerneprogrammet.

I mindre kulturskolar vil større aldersblanding vere det normale, og fordelane med dette bør utnyttast. Dei yngste blir inspirerte av dei eldre, dei eldre har fagleg utbytte av å instruere dei yngre. Nokre tilbod, til dømes ein kroki-klasse, kan tilpassast fleire aldrar, også vaksne.

Samarbeid med andre fag/aktørar

Opplæringa i visuell kunst bør kombinerast med andre kunstuttrykk i kulturskolen. Dette vil kunne stimulere kjensla eleven har av å høyre heime i kulturskolen og knyte læringa i faget til eit breitt spekter av bruksområde. Eit samarbeid med til dømes skapande skrivning rundt temaet graffiti, med teater om scenografi, eller med musikk om animasjonsprosjekt, vil vere god tverrfaglegheit.

Visuelle kunstoffag blir gjort godt synlege gjennom utstillingar i det offentlege rom: i rådhus, i helsehus, på konferansar, i bibliotek, i kyrkjer, på festivalar og på utdanningsinstitusjonar. Dette løftar faget inn på samfunnsarenaen, gir elevane anerkjening og stimulerer til vidare innsats og vekst. Elevar i visuelle kunstoffag ved kulturskolen er naturlege aktørar på lokale kulturmønstringar.

Å studere ulike sider ved opplæring i visuell kunst i samarbeid med forskingsmiljø vil være nytenkjande og viktig.

3.6.7. Vurdering for læring

Vurdering er ein viktig del av læringsarbeidet. Formålet med vurdering er den personlege og kunstnariske veksten til eleven. Eleven skal vurderast på bakgrunn av kor moden han eller ho er i faget. I visuell kunst er prosessen vel så viktig som resultatet. Vilje og evne til utprøving, til å gå djupt inn i stoffet vere open for ny kunnskap, er viktig.

Elevane sine føresetnader for å lære kan styrkjast dersom dei

- forstår kva dei skal lære og kva som blir venta av dei
 - får tilbakemeldingar som fortel dei om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
 - får råd om korleis dei kan bli betre
 - er involverte i eige læringsarbeid ved mellom anna å vurdere eige arbeid og eiga utvikling
- (udir.no, 2014)

Elevane i visuell kunst blir vurderte på grunnlag av eigne uttrykk og evne til å formidle ideane sine basert på teknikkar dei har lært. Elevane skal kunne reflektere over eigne val, navigere mellom ulike val og forstå kva resultat vala gir. Personlege val og standpunkt må visast i kunstuttrykket. Eigenart og det genuine er kvalitetskriterium.

Sentralt i vurdering står samtalen rundt eleven sitt arbeid undervegs i prosessane.

Følgjande sider ved vurdering bør integrerast i opplæringa. Den enkelte kulturskolen avgjer korleis og i kor stort omfang.

Læringsmåla fungerer som vurderingskriterium og er naturlege utgangspunkt for vurdering i faget.

Læringsstøttande tilbakemeldingar med presise og konstruktive tilbakemeldingar og råd til elevane undervegs i prosessane. Dette er formativ vurdering og kjernen i læraren si rettleiing.

Dialog med elevane om kva som er kunstnarisk kvalitet og vedvarande arbeid for å bli medvitne om vurderingskriterium.

Elevrespons, der elevane gir kvarandre tilbakemeldingar. Læraren legg til rette for reflekterande samtalar og køyrereglar for denne arbeidsforma.

Prosessvurdering og produktvurdering, individuelt eller i gruppe.

Utviklingssamtalar mellom elev, lærar og eventuelt foreldre/føresette har ein naturleg plass i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet. Tema som kan takast opp, er utvikling, faglege utfordringar, arbeidsinnsats, resultat, trivsel og ambisjonar.

Eleven vurderer seg sjølv. Dette bør praktiserast frå første stund. Eleven blir sett i stand til å vurdere kvaliteten på eige arbeid, ta stilling til eigen innsats og eiga utvikling. Ein god læringsprosess inneber både å vite kva ein kan og medvit om det som står igjen.

Loggbok kan vere eit verktøy for å auke medvitet til eleven rundt eige uttrykk/arbeid og eiga utvikling.

3.6.8. Lokale og utstyr

Undervisnings- og arbeidsrom

Visuell kunst bør ha lokaliteter som er reservert for faget slik at det er lett å ta opp igjen arbeid som strekkjer seg over tid.

Opplæringa skal synast, ha informasjonsskjermar og visningsrom og slik bidra til eit ope og stimulerande arbeidsmiljø prega av estetikken i visuell kunst. Også i dei tilfella der undervisninga av ulike omsyn blir lagt i grunnskolen, må undervisningsromma vere innreidde med tanke på eigenarten til og utstyrsbehova i opplæringa.

Det blir stilt same krav til høvelege lokale, utstyr og materiale for alle programma. Høvelege lokale kan vere faste undervisningsrom ved kulturskolen eller kunst- og handverksrom ved grunnskolen.

Visningsarenaer

Visningsarenaer for visuell kunst er svært viktig og alle elevar, utan omsyn til nivå eller alder, bør kvart skoleår få stille ut eller presentere nokre av arbeida sine for eit publikum.

Det må leggjast vekt på å finne gode utstillingsarenaer både på skolen, i ulike offentlege rom, på bibliotek, konferansar, i næringsbygg, helsehus, eller av og til i eit bestemt utelandskap. Samlokalisering med andre kunstfag gjer det naturleg å samarbeide om dette.

Kontor/bibliotek

Alle lærarar bør ha eigen kontor-/arbeidsplass. Tilgang til bibliotek er viktig, dessutan ein felles pauseplass for lærarane der dei kan oppleve å vere del av eit arbeidsmiljø.

Utstyr og materiell

Dei kunstnariske resultatata vil vere avhengige av materiell, reiskapar og utstyr av god kvalitet. Dette gjeld alle opplæringsprogram.

Innkjøp av utstyr og materiell er ei fagleg oppgåve og ein sentral del av undervisningsplanlegginga. Kompetansen til læraren er avgjerande når det gjeld å velje ut og kjøpe inn utstyr og materiell, og dette bør planleggjast på lang sikt.

For å oppfylle læringsmåla er følgjande rom- og utstyrsrammer ein rettleiande mal for undervisning i dei tre opplæringsprogramma:

- Lokale med god takhøgde, god ventilasjon, godt lys og vask.
- I tilfelle av sambruk med grunnskole er det kunst- og handverksrommet som bør brukast. Der vil lærarane og elevane ved kulturskolen ha behov for eigen lagringsplass til materiale og oppbevaring av arbeid.
- Gode mogelegheiter til tørke og lagring av elevarbeid.
- Høveleg lagerrom for materiale i tilknytning til undervisningsrommet.
- Eit grunnleggjande utstyrssortiment: keramikkovn, trykkpresse, høvelbenk osv. skal vere tilgjengeleg dersom aktiviteten er avhengig av det.
- Lett tilgang til nettbrett, datamaskinar og programvare, trådløst nett og skrivar.
- Store arbeidsbord og stolar som kan tilpassast elevar med ulik høgde.
- Låsbare skap.

Utstyrssortimentet bør tilpassast fagtilbodet ved den lokale kulturskolen.

Referanseliste

Bergem, T. (1996) *Yrkesetikk i lærerutdanningen. Hvorfor – hva og hvordan?* I P. Arneberg og R. Midtbø (red.): *Mellom makt og avmakt. Etikk for pedagoger*. Oslo: Bedre Skole/Norsk Lærerlag.

Hanken, I.M. (2004) *Musikkundervisningens etikk*. I G. Johansen, S. Kalsnes og Ø. Varkøy (red.): *Musikkpedagogiske utfordringer. Artikler om musikkpedagogisk teori og praksis*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Hattie, J. (2013) *Synlig læring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Utdanningsdirektoratet (2014) *Grunnlagsdokument. Videreføring av satsingen Vurdering for læring 2014-2017*. <http://www.udir.no/Upload/Vurdering/Grunnlagsdokument-2014-2017.pdf>.

Kapittel 4 - Mål for kvalitetssikringssystem

Arbeid med kvalitetsutvikling i kulturskolen har som mål å vidareutvikle skoleslaget på alle målområda i rammeplanen. Vedvarande og planmessig eigenvurdering og refleksjon over eigen praksis er føresetnader i dette arbeidet.

Høveleg reiskap for å arbeide med kvalitet gjer det lettare å arbeide systematisk med kvalitetsutvikling. Det finst ulike analyse- og prosessverktøy for slikt arbeid, som kan bidra til å vidareutvikle kapasiteten ved verksemda ved å bruke vurderingsinformasjon på måtar som skaper kollektiv innsikt og felles engasjement.

«**PULS**» er eit forskings- og evidensbasert verktøy som tidlegare er utvikla for grunnskole og barnehage. Norsk kulturskoleråd har saman med Conexus utvikla «PULS for kulturskole». Rapportane i dette verktøyet vil kunne vere grunnlag for kvalitets- eller tilstandsrapportering til kulturskoleeigaren. www.conexus.no.

KS har utvikla kvalitetsverktøy som kommunen kan bruke, anten som ein del av informasjonsgrunnlaget til «PULS» eller som grunnlag for eit eigenutvikla kvalitetssystem. www.ks.no.

Utdanningsdirektoratet har gode og informative nettsider som også kulturskoleeigarar og -leiarar kan bruke som kunnskapsgrunnlag. www.udir.no.

Norsk kulturskoleråd har utvikla rettleiingsmateriell knytt til arbeidet med kvalitet og kvalitetsutvikling. Dette finst på nettstaden til kulturskolerådet. www.kulturskoleradet.no.

Kulturskolane er eit lovfesta skoletilbod. Dette gjer det naturleg at kommunane – som kulturskoleeigarar – har eit system for kvalitetsvurdering også for kulturskolen, og innlemmar kulturskolen i den årlege rapporten om tilstanden, slik det er formulert i Opplæringslova § 13-10.

Etterord

Norsk kulturskoleråd har på oppdrag frå medlemmene sine, dei norske kommunane, utarbeidd ein ny rammeplan for kulturskolen – «Mangfald og fordjuping». Gjennom dette dokumentet vil kulturskolane i landet få eit innovativt og kvalitativt løft.

Norsk kulturskoleråd som utviklings- og interesseorganisasjon for kulturskolen vil støtte både kulturskoleeigarar og kulturskolar i rammeplanarbeidet gjennom eit omfattande rettleiingsarbeid. Gjennom rammeplanen er det tatt vare på den særeigne kulturskolen i Noreg, samtidig som planen skal etablere ei nasjonal fellestenking som vil bidra til eit ytterlegare kvalitetsløft for kulturskolen.

Denne rammeplanen er kulturskolens kunnskapsløft!

Utgivar

- Norsk kulturskoleråd

Rammeplanutvalet - kapittel 1 og 2

- Eirik Birkeland, leder
- Morten Christiansen
- Kristin Geiring
- Eivind Nævik
- Inger-Anne Westby
- Wenche Waagen
- Robert Øfsti
- Knut Øverland, sekretær

Forfattar av innleiinga til kapittel 3 og hovudansvarleg for struktur, harmonisering og språkleg utforming av fagplanane

- Wenche Waagen, førstelektor ved Institutt for musikk, NTNU

Leiar for arbeidet med kapittel 3

- Åste Selnæs Domaas

Fagplangruppene - kapittel 3

Dans

- Ina Dahl, fag- og teamansvarleg og danselærer, Namsos kulturskole
- Heidi Haraldsen, høgskolelektor og prosjektleiar, Balletthøgskolen - Kunsthøgskolen i Oslo
- Sigurd Johan Heide, dansar / dansepedagog / koreograf
- Sally Parkinson, fagsjef for dans, Tromsø kulturskole
- Irmelin Robertsen, fagleiar for dans, Kulturskolen i Fredrikstad

Musikk

- Reidun Gran, musikkpedagog, Trondheim kommunale kulturskole / praksiskoordinator og metodikklærer, NTNU / fagbokforfattar
- Jo Asgeir Lie, rektor, Ole Bull Akademiet
- Hilde Norbakken, universitetslektor, Universitetet i Agder / musikal
- Grete Helle Rasmussen, førsteamanuensis og seksjonsleiar for instrumentpedagogstudiet, Barratt Due musikk institutt / musikal
- Tor Yttredal, professor og fagleg leiar for faggruppa for jazz og improvisasjonsmusikk ved Universitetet i Stavanger / musikal

Skapande skrivning

- Widar Aspeli, forfattar / kurshaldar
- Siw Cathrine Christiansen, forfattar / kurshaldar / pedagog, Oppegård kulturskole
- Solveig Hirsch, formidlingsleiar, Hamsunsenteret
- Dag Larsen, utdanningsleiar, Norsk barnebok institutt
- Siri Thue, forfattar

Teater

- Vigdis Aune, førsteamanuensis i drama og teater, Institutt for kunst og medievitenskap, NTNU
- Kjersti Haugen, regissør, Trøndelag Teater
- Kristin Nordstrøm, teaterpedagog, Trondheim kommunale kulturskole
- Kirsten Jæger Steffensen, fungerande rektor, Karmøy kulturskole
- Sissel Ruste, teaterlærer, Bergen kulturskole

Visuell kunst

- Aase-Hilde Brekke, fotograf / filmskapar / performanceartist / kurshaldar / pedagog
- Stine Wexelsen Goksøyr, pedagog i visuelle kunsthøgskolen, Nittedal kulturskole / bildekunstnar
- Margrete Gunnes, kunstpedagog, Kulturskolen i Brønnøy
- Ragnhild Slettner, fagkonsulent, leiar og pedagog innan visuelle kunsthøgskolen, Oslo musikk- og kulturskole
- Robert Øfsti, kommunearkivar, Steinkjer kommune / bildekunstnar

Koordinatorar for faggruppene

- Siri Singsaas, dans
- Ingrid Almås, musikk
- Elin Kvernmoen, skapande skrivning
- Hilde Roald Bern, teater
- Fabiola Charry, visuell kunst

Forfattar av kapittel 4

- Morten Christiansen

Redigerarar

- Åste Selnæs Domaas
- Egil Hofslie

Korrekturlesar

- Torlaug Løkensgard Hoel

Omsetjar frå bokmål til nynorsk

- Torlaug Løkensgard Hoel

Fotografar

- Egil Hofslie
- Thor Nielsen
- Paolo Cipriani

Design

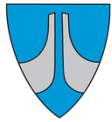
- Guri Jermstad
- Fabiola Charry (omslaget)

Trykk

- Grøset™

Takk til rektor, lærarar og elevar ved Malvik kommunale kulturskole for stor velvilje i samband med fotografering der.

Dokumentsenter og politisk sekretariat

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	LME	Arkivsaknr:	2018/1710
		Arkiv:	033

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
3/19	Valnemnd	31.01.2019
13/19	Kommunestyret	31.01.2019

FRITAK FRÅ POLITISKE VERV - TERJE KROGSET

Tilråding:

Terje Krogset får fritak frå politiske verv i Herøy kommune.

Som ny medlem i eldrerådet 2015-2019 vert vald:

Som ny siste varamedlem i kontrollutvalet 2015-2019 vert vald:

Varamedlemer i kommunestyret rykker en plass opp.
Evt. nytt valoppgjer vert oversendt valstyret.

Særutskrift:
Terje Krogset
Dei valde
Herøy Høgre
Eldrerådet i Herøy
Kontrollutvalet

Vedlegg:

Brev av 10.12.2018 frå Indre og Ytre pensjonistlag

Saksopplysningar:

Terje Krogset har flytta frå Herøy kommune og ber difor om fritak frå politiske verv. Han er 10. varamedlem for Høgre i kommunestyret, medlem i eldrerådet i Herøy kommune og varamedlem i Kontrollutvalet.

Høgre si kommunestyregruppe:

1. Arnulf Goksøyr	1. Jan Arve Drabløs
2. Ann-Kathrin (Tine) A. Storøy	2. Knut Tandberg
3. Margareth Leinebø	3. Vegard Sævik
4. Stig Arne Helsem Sævik	4. Lars Ivar Moldskred
5. Bjørn Otterlei	5. Norvald Bjarne Muren
6. Idar Kjell Tarberg	6. Rollaug Anja M. Lillestøl
7. Sigurd Voldsund Nygard	7. Heidi R. Ervik-Mjønes Tarberg
8. Janne-Katrin Hansen Sævik	8. Oddmund Voldsund
9. Marthe Vågsholm Sævik	9. Joakim Eiksund
10. Hilde Marie Brungot	10. Terje Magnus Krogset
11. Stian Sævik Elveseter	11. Andreas Leine
	12. Jørn Magnussen
	13. Kjerstin Lilleøy Nygard
	14. Mette Lokna Nedreberg

Eldrerådet i Herøy har slik samansetning:

Medlemer:

Arve Bjørn Moltubakk
Solfrid Hagemann
Terje Krogset
Magnus Remøy

Varamedlemer:

1. Magnus Myklebust
2. Randi Ingeborg Almestad
3. Magna Jonetta Remøy
4. Anna Oddhild Aasmo

Medlem:

Linn-Therese Sævik

Personleg varamedlem:

Sofie M. Arntsen

Kontrollutvalet har slik samansetning:

Medlemer:

Ap/V:

Gerhard Furø, leiar

Varamedlemer:

1. Anna Aasmo
2. Magne Nærø
3. Eva Måløy

H/Frp/KrF /Folk/SP:

Kristin Helsem Sævik
Stian Elveseter, nestleiar
Ove Kåre Remøy
Oddbjørg Remøy

1. Frank Lied
2. **Terje Krogset**
3. Mette Lokna Nedreberg
4. Gunnar Sævik
5. Malene F. Remøy
6. Eilert Geir Kvalsvik

§ 14. Valgbarhet. Plikt til å ta imot valg.

«1. Ved valg til

- formannskap og fylkesutvalg
- faste utvalg
- kommunedelsutvalg
- kontrollutvalg
- kommuneråd og fylkesråd
- kommunale eller fylkeskommunale nemnder opprettet i medhold av andre lover

gjelder følgende regler:

- a) Valgbar og pliktig til å ta imot valg er den som har stemmerett ved valg til Kommunestyre og fylkesting, og som når valget finner sted står innført i folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommune eller i en av kommunene i fylket. Ved valg til kommunedelsutvalg kan kommunestyret vedta at bare de som er innført i folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommunedel, er valgbare. Den som ikke har nådd stemmerettsalder, er valgbar, men ikke pliktig til å ta imot valg.
- b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, er leder av forvaltningsgren, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. Leder av enkeltstående virksomheter er likevel ikke utelukket fra valg. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbare.
- c) Rett til å kreve seg fritatt fra valg har den som har gjort tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år. Den som er medlem av et parti som er registrert etter partiloven kapittel 2, kan nekte valg på grunnlag av listeforslag som ikke er framsatt av dette partiet.»

Kommunelova §15 – Uttreden. Suspensjon.

«1. Den som taper valgbarheten til et folkevalgt organ i valgperioden, trer endelig ut av dette. Hvis tap av valgbarhet skyldes registrert utflytting fra kommunen eller fylkeskommunen for to år eller mindre, trer vedkommende ut av vervet for den tid utflyttingen varer.

2. Kommunestyret og fylkestinget kan etter søknad frita, for et kortere tidsrom eller resten av valgperioden, den som ikke uten uforholdsmessig vanskelighet eller belastning kan skjøtte sine plikter i vervet.»

Kommunelova §16 Opprykk og nyval:

«3. Dersom et medlem av et annet folkevalgt organ enn kommunestyre og fylkesting, kommunestyrekomite og fylkestingskomite trer endeleg ut, velges nytt medlem, sjølv om det er valgt varamedlem. Organet skal suppleres frå den same gruppe som den uttredende tilhørte. Vider det seg at denne framgangsmåten fører til at et kjønn vil bli representert med mindre enn 40 prosent av medlemmene i organet, skal det så langt det er mulig velges nytt medlem frå det underrepresenterte kjønn.»

Vervet som medlem i kommunestyret må fyllast ved opprykk. Valstyret foretek nytt valoppgjør for å fylle den ledige varamedlemsplassen i kommunestyret når ordføreren finn det nødvendig, jfr. Vallova § 14-2 nr 2.

Kontrollutvalget § 77:

«1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv et kontrollutvalg til å forestå det løpende tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltning på sine vegne. Utvalget skal ha minst tre medlemmer. Kommunestyret og fylkestinget velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder. Minst ett av utvalgets medlemmer skal velges blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer. Utvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret og fylkestinget når utvalgets saker behandles.

2. Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd, medlem og varamedlem av kommunestyrekomité og fylkestingskomité etter § 10 a og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.»

Fosnavåg, 17.12.2018

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Lisbeth Moltu Espeseth
sakshandsamar

Fosnavåg, 10.12.2018

Herøy kommune
6090 Fosnavåg

 HERØY KOMMUNE RADMANNEN	
Beg nr.	Saksbeh.
10 DES. 2018	
Ark kode P	
Ark kode S	
For.	Ark nr.
Kassasjøn	

FRAMLEGG TIL NYTT MEDLEM I HERØY ELDRERÅD

Vi viser til brev datert 26.11.2018 til Arve Moltubakk der de ber om framlegg på nytt medlem til eldrerådet etter at Terje Krogset har meldt flytting fra kommunen.

Pensjonistlaga i kommunen vil foreslå Anlaug Varhaugvik som nytt medlem i Herøy Eldreråd.

Med vennleg helsing

For INDRE OG YTRE HERØY PENSJONISTLAG

Terje Krogset

Skuleavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	SLR	Arkivsaknr:	2019/64
		Arkiv:	F31

Utvallsaksnr	Utval	Møtedato
6/19	Komite for oppvekst	16.01.2019
4/19	Komite for helse og omsorg Formannskapet	24.01.2019
14/19	Kommunestyret	31.01.2019

BUSETJING AV FLYKTNINGAR I 2019

Møtebehandling:

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Komite for helse og omsorg - 24.01.2019

Herøy kommune kan busetje inntil 10 flyktningar i 2019

Møtebehandling:

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Komite for oppvekst - 16.01.2019

Herøy kommune kan busetje inntil 10 flyktningar i 2019.

Tilråding:

Herøy kommune kan busetje inntil 10 flyktningar i 2019

Særutskrift:

Vedlegg: Brev frå IMDi, Oppmoding om busetting av flyktningar i 2019

Vedlegg

1 Busetjing av flyktningar i 2019

Samandrag av saka:

Herøy kommune har motteke brev frå IMDi datert 12.12.2018 der kommunen blir oppmoda om å busetje 10 flyktningar i 2019.

Sjå vedlegg.

Saksopplysningar:

I 2018 vedtok Herøy kommune å busetje 10 flyktningar. Av desse 10 har vi teke imot og busett 5 flyktningar. I tillegg har vi teke imot 7 flyktningar som familiesameinte. Dei er ikkje rekna inn blant dei det vart gjort vedtak på. Vi får det same tilskotet for desse som for dei som er medrekna som busette, og dei krev like stor oppfølging som dei vi reknar som busette.

IMDi har kome med oppmoding om busetjing for 2019, og Herøy kommune vert då beden om å ta imot 10 flyktningar. Kommunen vert oppmoda om å gjere eit presist vedtak på kor mange vi kan ta imot.

Integreringstilskot

Det vert utbetalt integreringstilskot i 5 år etter at ein flyktning har kome til kommunen. Beløpet er høgast 1. og 2. året.

For å få forventa integreringstilskot i 2019, er det ein føresetnad at kommunen klarer å busetje det vi har fatta vedtak på.

Satsar på integreringstilskot, eldretilskot og barnehagetilskot i 2019:

Tilskotsår	Busetjingsår	Kategori	Sats
Integreringstilskot år 1	2019	Einslege vaksne	237 000
Integreringstilskot år 1	2019	Vaksne	190 500
Integreringstilskot år 1	2019	Einslege mindreårige	187 000
Integreringstilskot år 1	2019	Barn	190 500
Integreringstilskot år 2	2018	Alle flyktningar	242 000
Integreringstilskot år 3	2017	Alle flyktningar	172 000
Integreringstilskot år 4	2016	Alle flyktningar	85 500
Integreringstilskot år 5	2015	Alle flyktningar	71 600
Barnehagetilskot	2019	Barn 0-5 år	26 000 (eingongstilskot)
Eldretilskot	2019	Vaksne over 60 år	171 800 (eingongstilskot)

Tilskot for busetjing av personar med nedsett funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar

Busettingsår	Tilskot 1	Tilskot 2
2019	190 800	1 320 000

Tilskot 1 er eit eingongstilskot og kan tildelast i anten første eller andre busetjingsår. Tilskot 2 kan tildelast årleg i integreringstilskotsperioden, dvs. i maksimalt 5 år.

Bustader

Avdelingsleiar for Tenestekoordinering opplyser at kommunen har nedsett kapasitet i fht bustader akkurat no, men har diskutert saka med Eigedomsavdelinga og tek sikte på å kunne busetje 10 flyktingar i år.

Sektor oppvekst, barnehage

Kommunen mottok eige barnehagetilskot på kr. 26 000 pr. barn i 2019. Dette er eit eingongstilskot for år 1. Dette er eit tilskot som går direkte til barnehagen og er variabelt etter kor mange barn som treng barnehageplass. Om barnehagen treng meir ressursar til oppfølging, også utover det første året, skal ekstrautgiftene til det dekkast av det ordinære tilskotet kommunen mottok, så langt det let seg gjere.

Sektor Oppvekst, grunnskule

Grunnskulen får ikkje statlege tilskot til norskopplæring av minoritetsspråklege barn, og opplyser at dei er avhengige av å få del i integreringstilskotet for å klare å yte forsvarlege tenester.

Sektor Oppvekst har ingen motførestillingar om å ta mot 10 nye flyktingar.

Helsestasjon

Helsestasjonen opplyser at det går fint å busetje 10 flyktingar i 2019.

Legesenter

Kommuneoverlegen uttaler at det går greitt å ta imot 10 flyktingar dette året. Turnuslegen har undersøkingane av flyktingane til dei får fastlege.

NAV

NAV-leiaren uttaler at han har god tru på at flyktingar som skal busetjast i 2019, får eit godt tilbod og er positiv til å busetje 10 nye.

Kvalifiseringssenteret

Internasjonal skule og flyktingtenesta er no slått saman til ei avdeling under Oppvekst og har felles leiar. Både skulen og flyktingtenesta melder at det skal gå greitt å ta imot 10 flyktingar i 2019. Sjølv om flyktingtenesta har færre tilsette enn i 2018, er dei positive til å ta imot 10 nye flyktingar i løpet av året.

Vurdering og konklusjon:

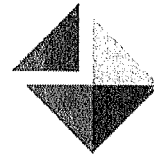
Rådmannen konkluderer med at Herøy kommune kan imøtekomme oppmodinga frå IMDi om å busetje 10 flyktingar i 2019. IMDi ber om at det vert gjort presise vedtak, men ut ifrå situasjonen i bustadmarknaden, både i kommunal sektor og med private utleigarar, må ein ta atterhald om at kommunen klarer å skaffe eigna bustad.

Fosnavåg, 14.01.2019

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Sølvi Lillebø Remøy
Kommunalsjef Oppvekst

Sakshandsamar: Kari Sissel U.Torvik

Herøy kommune

Ber om at brevet vert distribuert til:
Ordførar
Rådmann

Dykkar ref:

Vår ref:
18-07723

Dato: 12.12.2018

Oppmoding om busetting av flyktningar i 2019

Busetting er første steg i integreringsprosessen i kommunen. Norske kommunar har dei siste åra gjort ein god innsats med busetting og kvalifisering av flyktningar.

Kunnskapsdepartementet har bestemt eit sett med kriterium for oppmoding om busetting i 2019. IMDi har, i samarbeid med KS, vurdert oppmodingstalet til kommunane i samband med desse kriteria.

På bakgrunn av dette, ber Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) om at kommunen busetter **10** flyktningar i 2019.

Handsaming av oppmodinga

Det må kome tydeleg fram av vedtaket kor mange flyktningar kommunen vedtek å busette. Vi oppfordrar kommunen til å fatte vedtak i tråd med talet på oppmodinga. Dette medverkar til at busettinga går raskare og vil korte ned ventetida for den einskilde flyktning. Vedtaket skal ikkje inkludere familiesameinte eller ha andre atterhald.

Svar på oppmodinga

Frist for å svare på oppmodinga er 15. februar 2019.

Vi ber kommunen om å:

- sende vedtaket sitt til post@imdi.no med kopi til KS ved nina.gran@ks.no
- registrere vedtakstalet i IMDi sitt fagsystem for busetting (Imdinett). For tilgang til fagsystemet og meir informasjon, sjå <https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/>

Bakgrunn for tala

Dei nyaste prognosane viser at det er naudsynt å busette om lag 5 350 flyktningar i Noreg i 2019, inkludert 150 einslege mindreårige kor av 40 under 15 år.

Det berekna busettingsbehovet har bakgrunn i:

- prognosar over talet på asylsøkjjarar til Noreg
- prognosar over talet på innvilga asylsøknadar
- Stortinget sitt vedtak om tal på overføringsflyktningar
- Andre internasjonale forpliktingar

Prognosane kan variere gjennom året. Det er difor viktig at kapasiteten til å busette flyktningar kan justerast i tråd med behovet. Personar som er søkt ut til kommunen i 2018 og vert registrert som busett over nyttår, tel på kommunen sitt vedtak for 2019.

Flyktningar med behov for oppfølging

Nokre flyktningar har eit særskilt behov for oppfølging knytt til funksjonsnivået sitt. Kommunar som busetter flyktningar kan difor rekne med at ein skilde personar som skal busettast har særskilte behov. IMDi har ei eiga tilskotsordning for å dekke eventuelle ekstraordinære utgifter som kommunen har som følgje av busettinga. Les meir om dette på IMDi sine nettsider:

<https://www.imdi.no/tilskudd/tilskudd-funksjonshemninger-atferdsvansker/>

Kontakt

Ta kontakt med IMDi Midt-Norge dersom dykk har spørsmål om oppmodinga. IMDi deltek gjerne i dialog med kommunen, også i samarbeid med andre aktuelle statlege aktørar.

Med helsing
for Integrerings- og mangfaldsdirektoratet

IMDi Midt-Norge

Marit Elin Eide
regiondirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og treng difor ikkje signatur.

Kulturavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	ENG	Arkivsaknr:	2018/1734
		Arkiv:	C56

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
4/19	Komite for næring, kultur og idrett	24.01.2019
15/19	Kommunestyret	31.01.2019

SAMANSLÅING AV STIFTINGA SUNNMØRE MUSEUM OG STIFTINGA FOLKEMUSIKKARKIVET FOR MØRE OG ROMSDAL

Møtebehandling:

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Komite for næring, kultur og idrett - 24.01.2019

Som ein av stiftarane av Stiftinga Sunnmøre Museum gir Herøy kommunestyre si støtte til at stiftingane Sunnmøre Museum og Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal vert slått saman.

Tilråding:

Som ein av stiftarane av Stiftinga Sunnmøre Museum gir Herøy kommunestyre si støtte til at stiftingane Sunnmøre Museum og Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal vert slått saman.

Særutskrift:
Stiftinga Sunnmøre Museum

Vedlegg:

Samanslåing av Stiftinga Sunnmøre Museum og Stiftinga Folkemusikkarkivet i Møre og Romsdal - uprenta

Samandrag av saka:

Etter initiativ frå Møre og Romsdal fylkeskommune har Stiftinga Sunnmøre Museum (SSM) og Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal ei tid arbeidd med å slå saman dei to stiftingane.

Før ein kan søke Stiftingstilsynet om lov til samanslåing må det ligge føre ein uttale frå dei som i si tid stifta SSM. Herøy kommune var blant stiftarane og SSM ber om tilbakemelding frå kommunen om ein støttar ei slik samanslåing.

Styret i begge stiftingane har tilrådd at dei to blir slått saman.

Med utgangspunkt i at begge dei nemnde stiftingane er positive, er rådmannen si tilråding at Herøy kommune støttar ei samanslåing av SSM og Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal til ei stifting

Saksopplysningar:

Utdrag frå saksopplysningar frå Møre og Romsdal fylkeskommune si handsaming av saka (fylkestinget 18.06.2018):

Bakgrunn

Møre og Romsdal fylkeskommune har tatt initiativ til å gjennomføre ei samanslåing av Stiftinga Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal og Stiftinga Sunnmøre museum.

(...)

Stiftinga Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal (Folkemusikkarkivet) er ein liten organisasjon, med eit halvt årsverk. Folkemusikkarkivet er lokalisert i Volda, men dekker heile Møre og Romsdal gjennom sin funksjon som arkiv.

(...)

Uttalar

Planen for samanslåing er sendt til uttale til stiftarane av Folkemusikkarkivet og til styra i dei to stiftingane Folkemusikkarkivet og Sunnmøre museum.

Gjennomgåande er det positive tilbakemeldingar på planen for samanslåing og fleire gir uttrykk for at dei meiner det vil styrke rammene for Folkemusikkarkivet sitt arbeid.

(...) styra i dei to stiftingane Sunnmøre museum og Folkemusikkarkivet uttalt seg.

Også desse er positive til planane om samanslåing.

Vurdering

Møre og Romsdal har ein rik folkemusikkarv. Arbeidet med å forvalte denne blir i stor grad teke hand om at Folkemusikkarkivet, frivillige organisasjonar og eldsjeler. Folkemusikkarkivet og dei kulturhistoriske musea har her delvis samanfallande oppgåver. Særleg knytt til ikkje-materiell kulturarv, kan tettare samarbeid styrke merksemda om denne kulturarven og legge til rette for kreative og nyskapande tilbod. Det er fylkesrådmannen sin vurdering at ein samanslåing av desse to stiftingane, vil styrke rammevilkåra for arbeidet med denne delen av kulturarven vår.

Føremålsparagrafen til dei to stiftingane er på fleire områder klart overlappande, samanfallande og har felles mål. (...)

Folkemusikkarkivet skal vere ein ressurs for heile fylket. Som ein del av museumsnettverket i Møre og Romsdal, og definert som ein fylkesdekkande funksjon (jf. Regional delplan for museum, sak T-52/17), vil Folkemusikkarkivet sine tenester i større grad kunne spele på lag med og nyttast av alle dei tre regionmusea i fylket; Stiftinga Nordmøre Museum, Stiftinga Romsdalsmuseet og Stiftinga Sunnmøre museum. Dette sjølv om Folkemusikkarkivet blir lagt til Stiftinga Sunnmøre museum. Regionmusea arbeider i dag tett med frivillige lag og foreiningar. Det er fylkesrådmannen si vurdering at samanslåinga vil legge til rette for at Folkemusikkarkivet sine tenester til privatpersonar og lag og foreiningar vil vere minst like gode som tidlegare.

Samrøystes vedtak i Fylkestinget - 18.06.2018

- 1. Fylkestinget i Møre og Romsdal er positiv til samanslåing av Stiftinga Folkemusikkarkivet i Møre og Romsdal og Stiftinga Sunnmøre museum, og sluttar seg til planen om å slå saman stiftingane, slik det går fram av plan for omdanning av stiftingane.*
- 2. Fylkestinget i Møre og Romsdal legg til grunn at føremålet til Stiftinga Folkemusikkarkivet for Møre og Romsdal vil bli oppfylt på ein minst like god måte etter samanslåinga.*

Fosnavåg, 15.01.2019

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Eileen Gjerde
Kulturleiar

Sakshandsamar: Eileen Gjerde

Delegerte saker frå avdelingane

**DS 1/19 Handelsbygg Holding as - 38/2 - IG 2 Råbygg 03.12.2018
00:00:00 SH PROSJEKT AS**

DS 2/19 Ferdigattest - 30/129 07.12.2018 00:00:00 Vebjørn Sundnes

**DS 3/19 Villa Smolt as - 60/426 - Tilbygg 10.12.2018 00:00:00 ASPLAN
VIAK AS**

**DS 4/19 Frøystad grendalag 20/43 - Ferdigattest 20.09.2018 00:00:00
FRØYSTAD GRENDALAG**

**DS 5/19 Tømrer Prosjekt AS 29/346 - Ferdigattest 26.10.2018 00:00:00
TØMRER SERVICE AS**

**DS 6/19 Gunnar Aspevik 48/86 - Løyve til rehabilitering av skorstein
05.11.2018 00:00:00 CEMENTPRODUKT AS**

**DS 7/19 Hildur Lilleøy 56/8 - Løyve til rehabilitering av skorstein
05.11.2018 00:00:00 ALPHAPIPE AS**

**DS 8/19 Villa Smolt AS 60/349 - Midlertidig bruksløyve for deler av bygg
19.11.2018 00:00:00 ASPLAN VIAK AS**

**DS 9/19 Rune Herskedal 4/253 s.nr. 1 - Ferdigattest 12.11.2018 00:00:00
Rune Herskedal**

**DS 10/19 Lars Gunnar Larsen - 53/5 - Marina anlegg 38 båtplassar
17.12.2018 00:00:00 MARINA SOLUTIONS AS**

**DS 11/19 Ferdigattest - 12/187 - vassmålerhus 17.12.2018 00:00:00
AURVOLL OG FURESUND AS**

**DS 12/19 Ferdigattest - fritidsbustad - 44/129 14.12.2018 00:00:00
ROALDHUS AS**

**DS 13/19 Herøy kommune - 34/84 - Demontering løfteplattform
14.12.2018 00:00:00 HERØY KOMMUNE**

**DS 14/19 Aud Karin pettersen - 60/262 - tilbygg 17.12.2018 00:00:00 Aud
Karen Pettersen**

**DS 15/19 Øyvind Sørensen - 83/25 - skorsteinsrehabilitering 03.12.2018
00:00:00 ROLF ARNE DAHL**

**DS 16/19 Ferdigattest - 34/84 - rullestolrampe 19.12.2018 00:00:00
AURVOLL OG FURESUND AS**

**DS 17/19 Ferdigattest - 60/454 - oppdimensjonering anlegg overvatn
19.12.2018 00:00:00 AG PLAN OG ARKITEKTUR AS**

**DS 18/19 Olav Ståle Voldsund - 26/8 - Fasadeendring 30.11.2018 00:00:00
PROSJEKTBYGG AS**

**DS 19/19 Herøy kommune - 29/162 - Frådeling av tilleggsareal 17.12.2018
00:00:00 HERØY KOMMUNE avd for samfunnsutvikling**

**DS 20/19 Hildur Lilleøy 56/8 - Ferdigattest 10.12.2018 00:00:00
ALPHAPIPE AS**

**DS 21/19 Hjalmar Jacobsen 60/152 - Løyve til rehabilitering av skorstein
10.12.2018 00:00:00 CEMENTPRODUKT AS**

**DS 22/19 Ferdigattest - 60/247 30.11.2018 00:00:00 Lars O Fossen
Øvstegård**

**DS 23/19 Ferdigattest skorsteinrehabilitering - 83/25 04.01.2019 00:00:00
Rolf Arne Dahl**

**DS 24/19 Ferdigattest - tilbygg- 14/31 14.01.2019 00:00:00 Dina Mari V
Djupvik**

**DS 25/19 Herøy kommune - 22/38 - Planering av tomt 09.01.2019 00:00:00
CONPLAN AS**

**DS 26/19 Vegard Fiksdal og Ingvill Frantzen - 22/72 - Frådeling
09.01.2019 00:00:00 Vegard Fiksdal**

**DS 27/19 Ferdigattest riving av løde - 15/14 16.01.2019 00:00:00 Randi
Beate Langeland**

**DS 28/19 Ferdigattest - 40/82 - einebustad 84A 09.01.2019 00:00:00
MYKLEGARD CONSULT AS**

**DS 29/19 Anita Lynge Gjøringbø - 44/19 - riving del av bygg 09.01.2019
00:00:00 Anita Lynge Gjøringbø**

**DS 30/19 Ferdigattest - tilbygg/garasje - 87/11+12 16.01.2019 00:00:00
Kjell Arne Voldnes**

**DS 31/19 Thomas Spiro - 13/114 - Einebustad 04.01.2019 00:00:00
NORDVEST BYGG OG INTERIØR AS**

DS 32/19 Myrvåg helsesenter AS 45/142 45/116 Tiltak

**natursteinsmur/betongkant - løyve til tiltak 06.12.2018 00:00:00 B
TARBERG AS**

**DS 33/19 Per Hugo Torvik 24/100 - Einebustad - løyve til tiltak 30.11.2018
00:00:00 GJESDAL BYGGTEKNIKK AS**

**DS 34/19 Tildeling av prikkar ved oktoberfestivalen. 03.12.2018 00:00:00
Monica Bjørhovde**

**DS 35/19 Serverings- og/eller skjenkebevilling - Sofram
Takeawaycatering Hüseyin Kadir Dikbas 14.12.2018 00:00:00 SOFRAM
TAKEAWAY & CATERING HÜSEYIN KADIR DIKBAS**

**DS 36/19 Godkjenning av Styrar for salsløyve- Kiwi Eggesbønes
17.12.2018 00:00:00 NG KIWI MØRE AS**

**DS 37/19 Henry Steinsvik 44/1 Deling av grunneigedom - løyve til tiltak
06.12.2018 00:00:00 Henry Steinsvik**

**DS 38/19 Kay Terje Myklebust m/fl. 29/13 Deling grunneigedom - løyve
til tiltak 13.12.2018 00:00:00 Kay Terje Myklebust m.fl.**

**DS 39/19 Magnus Enerhaug 76/32 Tiltak - garasje - løyve til tiltak
06.12.2018 00:00:00 Magnus Enerhaug**

**DS 40/19 Kjartan Sundnes 17/3 Tiltak driftsbygning - endring av gitt
løyve 11.12.2018 00:00:00 Kjartan Sundnes**

**DS 41/19 Herøy byggsenter AS 36/97 seksjon 9 - ferdigattest 19.12.2018
00:00:00 HERØY BYGGSENER AS**

**DS 42/19 Astorplast AS 22/66 Tiltak tilbygg - ferdigattest 21.12.2018
00:00:00 PROSJEKTBYGG AS**

**DS 43/19 Marine Harvest AS 38/8 utviding trafikk- og parkeringsareal -
igangsettingløyve del 2 07.01.2019 00:00:00 CONPLAN AS**

**DS 44/19 Sævik Invest AS 33/30 Deling grunneigedom - løyve til
frådeling etter pbl 23.01.2019 00:00:00 SÆVIK INVEST AS**

**DS 45/19 Per Mulvik AS 86/52 - rammeløyve - ferdigattest riving
21.12.2018 00:00:00 PER MULVIK AS**

Referatsaker

**RS 1/19 Vedtak frå Volda kommunestyre - Søre Sunnmøre Tingrett -
Domstolgrense**

Fra: Arkiv Herøy[arkiv@ssikt.no]
Sendt: 04.12.2018 12:55:35
Til: Lisbeth Moltu Espeseth
Tittel: Vedtak frå Volda kommunestyre - Søre Sunnmøre Tingrett - Domstolgrense

Fra: Sonja Håvik

Sendt: 3. desember 2018 10:16

Til: 'postmottak@domstoladministrasjonen.no' <postmottak@domstoladministrasjonen.no>

Kopi: 'postmottak@jd.dep.no' <postmottak@jd.dep.no>; 'sore.sunnmore.tingrett@domstol.no' <sore.sunnmore.tingrett@domstol.no>; Ørsta postmottak <postmottak@orsta.kommune.no>; Postmottak Herøy <postmottak.heroy@heroy.kommune.no>; Sande Kommune <sande.kommune@sande-mr.kommune.no>; Postmottak Vanylven <postmottak.vanylven@vanylven.kommune.no>; Ulstein Postmottak <postmottak@ulstein.kommune.no>; Postmottak Hareid <postmottak@hareid.kommune.no>; 'sunnmore.jordskifterett@domstol.no' <sunnmore.jordskifterett@domstol.no>

Emne: 321173_READONLY

Vedtak frå Volda kommunestyre vedk. Søre Sunnmøre Tingrett - Domstolgrense.

Med venleg helsing

Sonja Håvik

førstekonsulent

sektor kultur og service

mobil 92889326 tlf. 70058882

www.volda.kommune.no

Domstolkommisjonen

Arkivsak nr.	Løpenr.	Arkivkode	Avd/Sakshandsamar	Dato
2018/582	16671/2018	023	SVK/ SONHAV	03.12.2018

MELDING OM POLITISK VEDTAK - SØRE SUNNMØRE TINGRETT - DOMSTOLGRENSER

Vi melder med dette frå at kommunestyret den 29.11.2018, hadde føre ovannemnde som sak PS 129/18, der det vart gjort slikt vedtak:

- 1. Kommunestyret i Volda aksepterer ikkje at Justisdepartementet framskundar Domstolkommisjonen si strukturutgreiing med frist allereie i oktober 2019. Vi krev at kommisjonen skal fylgje det vedtekne mandatet og framdriftsplanen frå 2017 og legg fram ein samla innstilling i august 2020.*
- 2. Volda kommune opplever at Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen på denne måten overstyrer prosessen slik at Stortinget ikkje får ei felles sak til handsaming.*
- 3. Kommunestyret syner vidare til statsministeren sin uttale i samband med regjeringserklæringa om spreining av makt og mynde, og at potensialet for utvikling skal ivaretakast i alle delar av landet- i distriktet og i byar.*
- 4. Tingretten på Søre Sunnmøre spelar ei viktig samfunnsmessig rolle i heile "Eiksundregionen" og i delar av Nordfjord ved:*
 - a. God tilgang på kvalifisert arbeidskraft.*
 - b. Utgangspunkt for eit juridisk kompetansmiljø i vekst- jfr uttale frå advokatar i regionen*
 - c. Positive ringverknader for offentleg og privat næring i regionen og dermed tilflytting og busetnad*
 - d. Tingretten yter gode tenester med nærleik til brukarar gjennom kort reiseveg og god lokalkunnskap. Dette er viktig for å sikre god kvalitet på forklaringar frå vitner, partar og politiet. Kort reiseveg reduserer reisekostnader. Sentralisering med auka reiseveg for alle vil vere ei miljømessig ulempe.*
- 5. Evaluering frå 2010 i samband med tidlegare strukturendring av domstolane dokumenterer ikkje innsparing. Sentralisering vil skyve kostnader over på brukarane.*
- 6. Før det vert gjort vedtak om domstolstruktur skal kommunane høyrast.*
- 7. Ny domstolstruktur og organisering skal handsamast politisk i Stortinget.*
- 8. Eventuelle samanslåingar eller felles leiing av domstolar skal skje frivillig og med bakgrunn i lokal semje.*

9. Ei samanslåing av jordskifteretten og tingretten vil vere positivt. Likeins bør det arbeidast for å inkludere Ulstein og Hareid under dekningsområde for Søre Sunnmøre Tingrett.

10. Søre Sunnmøre Tingrett - Rettskrins:

- **Søre Sunnmøre Tingrett sin rettskrins er i dag samansett av kommunane Vanylven, Sande, Herøy, Ørsta og Volda.**
- **Fram til 1967 tilhørde også kommunane Hareid og Ulstein denne rettskrinsen, men dei vart då flytta over til Sunnmøre Tingrett. Grunngevinga for denne flyttinga var at til Ålesund var det betre/enklare båtkommunikasjon enn til Volda. Her er situasjonen sidan då totalt forandra. Eiksundsambandet frå 2008, har gitt ferjefri veg frå desse kommunane til Volda. - Det kan her vidare vere interessant å peike på at rekvirentar frå begge desse 2 kommunane i dag er storbrukarar av notarialtenester frå Søre Sunnmøre Tingrett.**
- **Med omsyn til nye samferdselstilbod kan det og nemnast at Kvivsvegen frå 2014, - gir ferjefritt samband frå Volda til t.d. kommunane Hornindal, Stranda og Stryn.**

Slik Volda kommune ser det, vil det difor no vere nokså naturleg at den noverande rettskrinsen til Søre Sunnmøre Tingrett vert utvida til å omfatte fleire nye kommunar

Sakutgreiinga med vedlegg følgjer vedlagt.

Volda kommune, servicekontoret

Sonja Håvik
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

Kopi til:
Justisdepartementet
Søre Sunnmøre tingrett
Sunnmøre jordskifterett
Ørsta kommune
Herøy kommune
Sande kommune
Vanylven kommune
Ulstein kommune
Hareid kommune

SAKSDOKUMENT

Sakshandsamar: Asbjørn Moltudal

Arkivsak nr.: 2018/582

Arkivkode: 023

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
160/18	Formannskapet	30.10.2018
129/18	Kommunestyret	29.11.2018

SØRE SUNNMØRE TINGRETT - DOMSTOLGRENSER

Handsaming:

Arild Iversen, Krf, kom med slikt framlegg til nytt punkt 9:

Ei samanslåing av jordskifteretten og tingretten vil vere positivt. Likeins bør det arbeidast for å inkludere Ulstein og Hareid under dekningsområde for Søre Sunnmøre Tingrett.

Odd A. Folkestad, Volda FrP, kom med slikt framlegg til nytt punkt 10:

Søre Sunnmøre Tingrett - Rettskrins:

- *Søre Sunnmøre Tingrett sin rettskrins er i dag samansett av kommunane Vanylven, Sande, Herøy, Ørsta og Volda.*
- *Fram til 1967 tilhørde også kommunane Hareid og Ulstein denne rettskrinsen, men dei vart då flytta over til Sunnmøre Tingrett. Grunngevinga for denne flyttinga var at til Ålesund var det betre/enklare båtkommunikasjon enn til Volda. Her er situasjonen sidan då totalt forandra. Eiksundsambandet frå 2008, har gitt ferjefri veg frå desse kommunane til Volda. - Det kan her vidare vere interessant å peike på at rekvirentar frå begge desse 2 kommunane i dag er storbrukarar av notarialtenester frå Søre Sunnmøre Tingrett.*
- *Med omsyn til nye samferdselstilbod kan det og nemnast at Kvivsvegen frå 2014, - gir ferjefritt samband frå Volda til t.d. kommunane Hornindal, Stranda og Stryn.*
- *Slik Volda kommune ser det, vil det difor no vere nokså naturleg at den noverande rettskrinsen til Søre Sunnmøre Tingrett vert utvida til å omfatte fleire nye kommunar.*

Røysting (27 røysteføre):

Tilrådinga frå formannskapet vart samrøystes vedteken.

Framlegget frå Arild Iversen, nytt punkt 9, vart samrøystes vedteke.

Framlegget frå Odd A. Folkestad, nytt punkt 10, vart samrøystes vedteke.

Vedtak i Kommunestyret - 29.11.2018

1. *Kommunestyret i Volda aksepterer ikkje at Justisdepartementet framskundar Domstolkommisjonen si strukturutgreiing med frist allereie i oktober 2019. Vi krev at kommisjonen skal fylgje det vedtekne mandatet og framdriftsplanen frå 2017 og legg fram ein samla innstilling i august 2020.*
2. *Volda kommune opplever at Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen på denne måten overstyrer prosessen slik at Stortinget ikkje får ei felles sak til handsaming.*
3. *Kommunestyret syner vidare til statsministeren sin uttale i samband med regjeringserklæringa om spreining av makt og mynde, og at potensialet for utvikling skal ivaretakast i alle delar av landet- i distriktet og i byar.*
4. *Tingretten på Søre Sunnmøre spelar ei viktig samfunnsmessig rolle i heile "Eiksundregionen" og i delar av Nordfjord ved:*
 - a. *God tilgang på kvalifisert arbeidskraft.*
 - b. *Utgangspunkt for eit juridisk kompetansmiljø i vekst- jfr uttale frå advokatar i regionen*
 - c. *Positive ringverknader for offentleg og privat næring i regionen og dermed tilflytting og busetnad*
 - d. *Tingretten yter gode tenester med nærleik til brukarar gjennom kort reiseveg og god lokalkunnskap. Dette er viktig for å sikre god kvalitet på forklaringar frå vitner, partar og politiet. Kort reiseveg reduserer reisekostnader. Sentralisering med auka reiseveg for alle vil vere ei miljømessig ulempe.*
5. *Evaluering frå 2010 i samband med tidlegare strukturendring av domstolane dokumenterer ikkje innsparing. Sentralisering vil skyve kostnader over på brukarane.*
6. *Før det vert gjort vedtak om domstolstruktur skal kommunane høyrast.*
7. *Ny domstolstruktur og organisering skal handsamast politisk i Stortinget.*
8. *Eventuelle samanslåingar eller felles leiing av domstolar skal skje frivillig og med bakgrunn i lokal semje.*
9. *Ei samanslåing av jordskifteretten og tingretten vil vere positivt. Likeins bør det arbeidast for å inkludere Ulstein og Hareid under dekningsområde for Søre Sunnmøre Tingrett.*
10. *Søre Sunnmøre Tingrett - Rettskrins:*
 - *Søre Sunnmøre Tingrett sin rettskrins er i dag samansett av kommunane Vanylven, Sande, Herøy, Ørsta og Volda.*
 - *Fram til 1967 tilhørde også kommunane Hareid og Ulstein denne rettskrinsen, men dei vart då flytta over til Sunnmøre Tingrett. Grunngivinga for denne flyttinga var at til Ålesund var det betre/enklare båtkommunikasjon enn til Volda. Her er situasjonen sidan då totalt forandra. Eiksundsambandet frå 2008, har gitt ferjefri veg frå desse kommunane til Volda. - Det kan her vidare vere interessant å peike på at rekvirentar frå begge desse 2 kommunane i dag er storbrukarar av notarialtenester frå Søre Sunnmøre Tingrett.*

- *Med omsyn til nye samferdselstilbod kan det og nemnast at Kvivsvegen frå 2014, - gir ferjefritt samband frå Volda til t.d. kommunane Hornindal, Stranda og Stryn.*
- *Slik Volda kommune ser det, vil det difor no vere nokså naturleg at den noverande rettskrinsen til Søre Sunnmøre Tingrett vert utvida til å omfatte fleire nye kommunar.*

Handsaming:

Arild Iversen kom med slikt framlegg:

1. *Kommunestyret i Volda aksepterer ikkje at Justisdepartementet framskandar Domstolkommisjonen si strukturutgreiing med frist allereie i oktober 2019. Vi krev at kommisjonen skal fylgje det vedtekne mandatet og framdriftsplanen frå 2017 og legg fram ein samla innstilling i august 2020.*
2. *Volda kommune opplever at Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen på denne måten overstyrer prosessen slik at Stortinget ikkje får ei felles sak til handsaming.*
3. *Kommunestyret syner vidare til statsministeren sin uttale i samband med regjeringserklæringa om spreining av makt og mynde, og at potensialet for utvikling skal ivaretakast i alle delar av landet- i distriktet og i byar.*
4. *Tingretten på Søre Sunnmøre spelar ei viktig samfunnsmessig rolle i heile "Eiksundregionen" og i delar av Nordfjord ved:*
 - a. *God tilgang på kvalifisert arbeidskraft.*
 - b. *Utgangspunkt for eit juridisk kompetansemiljø i vekst- jfr uttale frå advokatar i regionen*
 - c. *Positive ringverknader for offentleg og privat næring i regionen og dermed tilflytting og busetnad*
 - d. *Tingretten yter gode tenester med nærleik til brukarar gjennom kort reiseveg og god lokalkunnskap. Dette er viktig for å sikre god kvalitet på forklaringar frå vitner, partar og politiet. Kort reiseveg reduserer reisekostnader. Sentralisering med auka reiseveg for alle vil vere ei miljømessig ulempe.*
5. *Evaluering frå 2010 i samband med tidlegare strukturendring av domstolane dokumenterer ikkje innsparing. Sentralisering vil skyve kostnader over på brukarane.*
6. *Før det vert gjort vedtak om domstolstruktur skal kommunane høyrast.*
7. *Ny domstolstruktur og organisering skal handsamast politisk i Stortinget.*
8. *Eventuelle samanslåingar eller felles leiing av domstolar skal skje frivillig og med bakgrunn i lokal semje.*

Røysting (ni røysteføre):

Det vart røysta alternativt mellom tilrådinga frå administrasjonen og framlegget frå Arild Iversen. Framlegget frå Arild Iversen vart samrøystes vedteke.

Tilråding i formannskapet - 30.10.2018 til kommunestyret:

1. *Kommunestyret i Volda aksepterer ikkje at Justisdepartementet framskandar Domstolkommisjonen si strukturutgreiing med frist allereie i oktober 2019. Vi krev at kommisjonen skal fylgje det vedtekne mandatet og framdriftsplanen frå 2017 og legg fram ein samla innstilling i august 2020.*
2. *Volda kommune opplever at Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen på denne måten overstyrer prosessen slik at Stortinget ikkje får ei felles sak til handsaming.*
3. *Kommunestyret syner vidare til statsministeren sin uttale i samband med regjeringserklæringa om spreining av makt og mynde, og at potensialet for utvikling skal ivaretakast i alle delar av landet- i distriktet og i byar.*
4. *Tingretten på Søre Sunnmøre spelar ei viktig samfunnsmessig rolle i heile "Eiksundregionen" og i delar av Nordfjord ved:*
 - a. *God tilgang på kvalifisert arbeidskraft.*
 - b. *Utgangspunkt for eit juridisk kompetansmiljø i vekst- jfr uttale frå advokatar i regionen*
 - c. *Positive ringverknader for offentleg og privat næring i regionen og dermed tilflytting og busetnad*
 - d. *Tingretten yter gode tenester med nærleik til brukarar gjennom kort reiseveg og god lokalkunnskap. Dette er viktig for å sikre god kvalitet på forklaringar frå vitner, partar og politiet. Kort reiseveg reduserer reisekostnader. Sentralisering med auka reiseveg for alle vil vere ei miljømessig ulempe.*
5. *Evaluering frå 2010 i samband med tidlegare strukturendring av domstolane dokumenterer ikkje innsparing. Sentralisering vil skyve kostnader over på brukarane.*
6. *Før det vert gjort vedtak om domstolstruktur skal kommunane høyrast.*
7. *Ny domstolstruktur og organisering skal handsamast politisk i Stortinget.*
8. *Eventuelle samanslåingar eller felles leiing av domstolar skal skje frivillig og med bakgrunn i lokal semje.*

Administrasjonen si tilråding:

Kommunestyret syner til saksutgreiinga under og krev;

1. *Nei til raskare avklaring av ny domstolsstruktur. Kommisjonen skal fylgje det vedteke mandatet og framdriftsplan og legge fram ein samla NOU i august 2020.*
2. *Før det vert gjort vedtak om domstolstruktur skal kommunane høyrast.*
3. *Ny domstolsstruktur og organisering skal handsamast politisk i Stortinget.*
4. *Eventuelle samanslåingar eller felles leiing av domstolar skal skje frivillig og med bakgrunn i lokal semje.*

Vedleggsliste:

- Skriv frå Kvitseid kommune d.s. 09.08.2018 Opprop domstolorganisering og strukturendring m/vedlegg
- Skriv frå div. advokatar d.s. 01.03.2018 vedkomande endring av domstolgrenser.

Uprenta saksvedlegg:

- Evaluering av strukturendringene i førsteinstansdomstolene 06.10.2010.

Samandrag av saka:

Justis- og beredskapsdeptet. har sett ned eit utval som skal greie ut domstolane si organisering. Utvalet skal gje si innstilling til justis- og beredskapsdeptet. innan 11. august 2020. Tidlegare i år bestemte Justisdepartementet at spørsmålet om sjølvde **domstolstrukturen** skal lyftast ut i **eigen utgreiing med frist allereie i oktober 2019**.

Rådmannen er svært kritisk til prosessen det no er lagt opp til med å framskunde strukturutgreiinga. Dette vil kunne medføre at Stortinget ikkje får ei felles sak til handsaming.

I tillegg er rådmannen og kritisk til at prosessen om omorganisering ikkje legg opp til å involvere det lokal/regionalpolitiske nivået, då det ikkje berre er dei statlege arbeidsplassane ved Søre Sunnmøre tingrett som ved denne **utgreiinga er sett i spel**, men også i stor grad vilkåra for vekst og utvikling av eit heilskapeleg næringsliv i heile Eiksundregionen. Eg syner i den samanheng til grunngevingane lenger nede i saksutgreiinga.

Saksopplysningar/fakta:

Volda kommune er kjent med at regjeringa i 2017 sette ned eit utval som skal utgreie domstolane si organisering. Utvalet skal gje si innstilling til justis- og beredskapsdeptet. Innan 11. august 2020.

Mandatet var:

- Domstolsoppgåver og organisering
 - Domstolens og dommerens uavhengighet
 - Saksbehandling i ankeinstans
 - Domstolstruktur

Det har ved fleire høve tidlegare gjort forsøk på strukturendring i domstolorganiseringa. Seinast i 2014 vart det gjort samlokalisering mellom fire tingrettar og jordskifterettar samt samanslåing av seks tingrettar til tre gjennomført.

Det vidare arbeidet med samanslåingar vart stoppa av **Justiskomiteen** sidan det ikkje var Stortingsfleirtal for vidare gjennomføring av prosessen.

Grepet som no vert gjort ved at Regjeringa framskundar Domstolkommisjonen si strukturutgreiing og legg fram resultatet i 2019, eit år før NOU skal ut på høyring, er **ikkje politisk bestemt**, og kan tolkast som om Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen ynskjer å overstyre prosessen for å unngå at Stortinget får ei felles sak til handsaming.

Ordføraren har tidlegare i haust saman med ei rekkje andre ordførarar støtta krav om;

- **Nei til raskare avklaring av ny domstolsstruktur. Kommisjonen skal fylgje det vedteke mandatet og framdriftsplanen, og legge fram ein samla NOU i august 2020.**
- **Ny domstolsstruktur skal handsamast politisk i Stortinget.**

Statlege arbeidsplassar i «Eiksundregionen»

Det vert i ulike samanhengar rettvis påpeika at Volda kommune har ein stor andel offentlege arbeidsplassar. Ser ein derimot på arbeidsmarknad-/pendlingsregionen «Eiksundregionen», ligg denne delen av fylket, med unntak av «Kristiansundregionen» lågt med omsyn til statlege arbeidsplassar i høve til resten av fylket. Samvirket mellom den sterke og viktige maritime næringa på ytre delen av «Eiksundregionen» og industrien i Ørsta på den eine sida og dei offentlege/statlege arbeidsplassane i indre del av regionen (les; m.a sjukehus, Helfo, høgskule, lånekasse, tingrett og jordskifterett) har vore avgjerande for den positive utviklinga som har skjedd i «Eiksundregionen» spesielt etter at Eiksundsambandet kom på plass. Når Møre og Romsdal i tillegg ligg svært lågt med statlege arbeidsplassar i høve til resten av landet vil ein måtte hegne om dei statlege arbeidsplassane ein har og heller kunne ha krav om at fleire vert tilført fylket og regionen. Spesiell når dei arbeidsplassane ein har er svært velfungerande, lette å rekruttere til, kjem godt ut økonomisk og i tillegg er effektive.

	Folketal	Arbeidsp.	Statlege	Del statlege	Arb.ledige*
Eiksundregionen	48 188	22 080	1 357	6 %	3,5 %
Ålesundsregionen	96 889	48 128	4 481	9 %	2,1 %
Moldere regionen	65 303	31 400	3 280	10 %	2,4 %
Kristiansundsregionen	55 894	25 206	1 490	6 %	2,6 %
Sum Møre og Romsdal	266 274	126 814	10 608	8 %	2,5 %
Sum landet	5 258 317	2 591 904	297 875	11 %	2,5 %

Kjelde: SSB
Attraktive byar og tettstader. M&Rfylke

*) Sept. 2017 NAV

Søre Sunnmøre tingrett - historisk

Søre Sunnmøre tingrett i Volda har eksistert sidan 1798. Inntil 1967 var rettskrinsen til Søre Sunnmøre tingrett samansett av kommunane Vanylven, Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Ørsta og Volda. I 1967 vart Hareid og Ulstein flytta over til Sunnmøre tingrett sin rettskrins med rettsstad i Ålesund, slik at i dag er det Vanylven, Sande, Herøy, Ørsta og Volda som tilhører vår rettskrins.

Søre Sunnmøre tingrett i dag

I dag er det sju stillingsheimlar i Søre Sunnmøre tingrett. Desse er fordelt på sorenskrivar, 2 dommarfullmektigar og fire sakshandsamarar. Dommarfullmektigstillingane er engasjementsstillingar med maksimalt tre års tilsettingstid (dette er lovregulert).

God tilgang på kvalifisert arbeidskraft – god rekruttering

Søre Sunnmøre tingrett har hatt og har, svært mange søkjarar til ledige stillingar ved embetet, heilt på linje med og også fleire søkjarar enn ved større domstolar i byane.

Då sorenskrivarstillinga vart utlyst i august 2011, var det 15 søkjarar til stillinga. Til samanlikning var det berre fire søkjarar til stillinga som sorenskrivar i landet sin største

tingrett, Oslo tingrett, og berre fem søknader til stillinga som sorenskrivar i Kristiansand tingrett, no i 2018.

Det var 59 søkjarar til ledig sakshandsamarstilling i 2015 og 46 søkjarar til sakshandsamarstillinga som vart lyst ut i 2017.

Vidare har ein i snitt hatt om lag 25 søkjarar på dommarfullmektigstillingane når dei vert lyst ut. Dette gjer at ein kan tilsette dommarfullmektigar med relativt lang røynsle som til dømes advokatar, slik at opplæringstida vert kort, og slik at dei kan dømme i alle saker dei etter lova har høve til å dømme i.

Mange av dei som søkjer, er fødd og har vakse opp i regionen og som ynskjer å flytte heim, eller som er sambuar eller gift med nokon som er herifrå og som ynskjer å flytte heim eller har flytta hit.

Dersom ein i kommunane i regionen har eit ynskje om å lokke til seg innbyggjarar med høgre utdanning, vil det å behalde tingretten i Volda kunne medverke til å lykkast med dette. Tingretten på Søre Sunnmøre har dei fem siste åra har hatt tilsette busett i Stryn, Volda, Ørsta, Herøy, Ulstein og Ålesund.

Det er ikkje empirisk grunnlag for å hevde at kvaliteten på dei tenestane som vert ytt i små domstolar, er dårlegare enn i dei større og utifrå søkjarmassa til våre ledige stillingar, kan det sjå ut som om vi har vel så gode kandidatar å velje mellom her i Volda som det dei har i Oslo.

Tingretten som utgangspunkt for lokalt næringsliv

Å vere dommarfullmektig hjå Søre Sunnmøre tingrett har synt seg å vere eit nyttig springbrett for å starte eigen advokatpraksis etter at dei var endt dommarfullmektig tid. Mange av dei advokatane som arbeider anten i eige firma eller i advokatfirma etablert i Eiksundregionen har vore dommarfullmektigar ved Søre Sunnmøre tingrett.

Tingretten gjev advokatar og eigedomsmeklarar i rettskrinsen oppdrag som bustyrarar i konkurs og ektefelleskiftesaker og som medhjelparar i tvangssal.

Tingretten er **såleis eit svært viktig utgangspunkt** for eit juridisk kompetansmiljø og advokatane i rettskrinsen støttar difor aktivt opp om tingretten. Sjå vedlagde skriv d.s. 01.03.2018.

Etter at Domstoladministrasjonen sitt forsøk på å legge ned tingretten i 2015, vart stansa politisk, har det kome til fleire nyetableringar og utvidingar av advokatkontor i rettskrinsen (mellom anna har Judicia opna kontor i Ørsta, Øverby Gjørtz har utvida i Ørsta og Holvik&Angelshaug har etablert seg i Volda).

Det er ofte tilreisande både advokatar, partar, vitner, sakkyndige og andre aktørar i samband med avvikling av rettsaker. Desse bur på hotella i rettskrinsen og nyttar seg av dei øvrige servicetilboda vi har som butikkar, cafe, restaurant med vidare.

Det er såleis ikkje berre dei statlege arbeidsplassane ved Søre Sunnmøre tingrett som ved denne **utgreiinga er sett i spel**, men også i stor grad vilkåra for vekst og utvikling av eit næringsliv i heile Eiksundregionen. Utviklinga i Eiksundregionen er i stor grad bygt på eit

velfungerande samkvem mellom den maritime næringa på ytre delen av «Eiksundregionen» og industrien i Ørsta på den eine sida og dei offentlege/statlege arbeidsplassane i indre del av regionen (les; m.a sjukehus, Helfo, høgskule, lånekasse og tingrett) på den andre. Avstandane i regionen og Eiksundsambandet har gjort det mogleg å pendle mellom dei ulike kommunane. Dette har såleis sikra kompetanse både innanfor offentlig og privat næring, og gjort sitt til at m.a. familiar med høg utdanning har kunna flytta attende til regionen og fått arbeid for baa partar.

Kommunen er difor svært kritisk til at prosessen om omorganisering ikkje legg opp til å involvere det lokal/regionalpolitiske nivået, men framskandar strukturutgreinga og tilsynelatande ynskjer å overstyre prosessen for å unngå at Stortinget får ei felles sak til handsaming.

Nærleik til brukarane

Tingretten har fleire besøkjande kvar dag som kjem innom med spørsmål knytt til skiftespørsmål i samband med dødsfall, som ynskjer rådgiving i korleis ein skal gå fram i sivile saker, notarialtenester eller har andre spørsmål.

Tingretten tilbyr og notarialtenester også til innbyggjarar utanfor rettskrinsen. I ein periode i 2013-2014 førte Søre Sunnmøre tingrett statistikk over kva kommune dei ulike som kom innom for notarialtenestar (ikkje vigslar) budde i. I tillegg til kommunane i rettskrinsen, kom det brukarar frå kommunar i Sogn og Fjordane, somme frå Hareid, og om lag 40% av dei som kom for å få notarialtenester budde i Ulstein kommune.

Notarialtenestar er det einaste området tingretten tilbyr tenestar, der brukarane sjølve kan velje kva for tingrett dei vil oppsøke. Søre Sunnmøre tingrett har såleis godt merka effekten av både Eiksundtunnellen og Kvivsvegen.

Kort reiseveg er viktig for å sikre god kvalitet på forklaringar frå vitne og partar. For mange vil det kunne vere ei belastning å møte i retten. Dersom ein i tillegg til dømes må overnatte på hotell eller reise i fleire timar før oppmøtetida, risikerer ein trøtte og uopplagte partar og vitne, noko som vil kunne ha innverknad på forklaringane som vert gitt.

Lokalkunnskap er også nyttig i fleire saker, mellom anna i skjøn der retten vert sett med skjønnsmedlemmar frå området, nettopp for å ivareta omsynet til lokalkunnskap.

Offentleg transport er per i dag heller ikkje så godt utvikla i vår del av landet at det vil vere uproblematisk å kome seg tidseffektivt heimafrå og til dømes Ålesund som vil vere alternativet til Volda, frå alle bygder og tettstader i rettskrinsen. Sentralisering av domstolane vil såleis også innebere ein miljømessig ulempe ihft dagens struktur.

Økonomiargumentet

På fleire og fleire område ser ein at staten skal spare på sentralisering og skyve kostnadane over på brukarane. Er det rett at det skal vere slik? Spørsmålet føreset i tillegg at det faktisk er noko å spare på sentraliseringa. Evalueringa frå 2010 som vart gjort av den førre strukturendringa i domstolane, viser vel nettopp at det ikkje er grunnlag for å hevde at strukturendring medfører økonomisk gevinst, tvert i mot. M.a. var kostnader relatert til auka reisetid for aktørar og vitner, miljøeffektar og andre samfunnsøkonomiske kostnader ikkje

teke med i den evalueringa. Ei sentralisering vil i alle høve skyve kostnadene over på brukarane.

Fråsegn frå div. advokatar

Rådmannen syner til vedlagde skriv frå div .advokatar d.s. 01.03.2018. Dette skrivet var sendt kommunen før Justisdepartementet bad om at spørsmålet om sjølv domstolstrukturen skal lyftast ut i eigen utgreiing.

I skrivet vert det peika på at tingretten;

- Har ein viktig og sentral funksjon for befolkninga på Søre Sunnmøre og at den er svært viktig for å oppretthalde eit godt advokattilbod for Søre Sunnmøre inkludert Ulstein og Hareid som i dag tilhøyrrer Sunnmøre tingrett sin rettskrins med rettsstad i Ålesund
- Velfungerande tingrett.
- Ut frå geografiske tilhøve vil det vere naturleg å utvide domstolgrensen for Søre Sunnmøre tingrett til også å gjelde Ulstein og Hareid.
- Ynskjeleg med samlokalisering av Søre Sunnmøre tingrett og Søre Sunnmøre jordskifterett.

Kommuneplanen – samfunnsdelen.

Sikre og utvikle Søre Sunnmøre tingrett vil vere lekk i å nå dei viktige strategiske mål/tiltak påpeika i handlingsdelen til kommuneplanen sin samfunnsdel, som m.a:

- Kunne tilby ein variert arbeidsmarknad.
- Legge til rette for næringsutvikling og vidareutvikle kompetansearbeidsplassar innanfor privat og offentleg sektor.
- Styrke og vidareutvikle bu- og arbeidsregionen

Vurdering og konklusjon:

Statsminister Erna Solberg sa m.a dette under presentasjonen av regjeringserklæringa i Stortinget 30. januar 2018:

«Regjeringen vil spre makt og myndighet. Norge er langstrakt og mangfoldig land. Utfordringene er ulike, innbyggernes ønsker og mål er forskjellige og forutsetningene for bosetting og verdiskaping varierer. Potensialet for utvikling skal ivaretas i alle deler av landet, i distrikter og i byer. Økt innflytelse for enkeltmennesker, familier og lokalsamfunn vil bidra til løsninger som er bedre tilpasset den enkelte.»

Dei statlege arbeidsplassane som tingrett, jordskifte, høgskule og sjukehus er grunnleggjande infrastruktur for å oppretthalde distrikt som enda har berekraft i samfunnet. Søre Sunnmøre er ein samlande bu, service og arbeidsregion der desse institusjonane saman med flyplassen er det som gjer at vi kan ha eit konkurransekraftig næringsliv og kan rekruttere kompetanse til regionen. Dersom ein tek vekk desse statlege hjørnesteinane ved å flytte dei til Ålesund som ledd i ei byregionsatsing, så får ein ikkje anna effekt enn at byen veks på bekostning av randkommunane. Det kan stillast spørsmål om den statlege forvaltningsreforma er administrasjonsstyrt ved at direktørar i direktorat mv styrer etter bedriftsøkonomiske prinsipp utan å sjå samfunnsutviklinga i heilskap. Derfor er det svært viktig at spørsmål om strukturendringar vert lyfta opp til politisk nivå og får sine avgjerder i Stortinget. Da får ein

iallfall ein test på kva utvikling regjering og Storting vil med utviklinga i ein region som t.d Søre Sunnmøre.

Med tilvising til utgreiinga ovanfor vil rådmannen tilrå at kommunestyret klart seier frå kva ein meiner om den prosessen som skjer med omsyn til organiseringa av domstolane.

I saksutgreiinga har rådmannen m.a. peika på nokre samfunnsmessige og regionale tilhøve som bør vektleggast i samband med arbeidet som pågår. Tingretten på Søre Sunnmøre spelar ei viktig samfunnsmessig rolle for heile «Eiksundregionen» og truleg etter kvart også mot Nordfjord. Rådmannen er redd denne rolla ikkje vert nok ivareteke slik prosessen no er lagt opp.

Rune Sjurgard
Rådmann

Asbjørn Moltudal
ass.rådmann

Utskrift av endeleg vedtak:

Domstolkommisjonen
Justisdepartementet
Søre Sunnmøre tingrett
Søre Sunnmøre jordskifterett
Ørsta kommune
Herøy kommune Sande kommune Vanylven kommune
Ulstein kommune
Hareid kommune

Kviteseid kommune

Ordføraren

VOLDA KOMMUNE
Stormyra 2
6100 VOLDA

Ordførar Jørgen Amdam

Dykkar ref: Vår ref:
2018/1762-1

Saksh: Tarjei Gjelstad,
35 06 81 06
tarjei.gjelstad@kviteseid.kommune.no

Arkivkode: Dato:
09.08.2018

Opprop domstolsorganisering og strukturendring

Domstolsadministrasjonen har i fleire år vurdert organisering og strukturendringar med mål om å arbeide meir effektivt, økonomisk innsparing og betre service. Det har skjedd endringar på fleire felt, og det har vore samanslåingar og samlokaliseringar av domstolar.

I 2014 vart det gjort eit forsøk på ein større strukturendring. Resultatet vart samlokalisering mellom fire tingrettar og jordskifterettar samt samanslåing av seks tingrettar til tre. Det vidare arbeidet med samanslåingar vart stoppa av Justiskomiteen sidan det ikkje var Stortingsfleirtal for å gjennomføre prosessen.

Etter den tid har Domstolsadministrasjonen jobba med felles leing, dvs. at ein domstolsleiar skal leie fleire domstolar. Leiinga blir ofte lagt til ein større sentral domstol med den verknad at den mindre lokale domstolen ikkje har ein leiar på staden.

I 2017 sette Justisdepartementet ned ein kommisjon med dette som mandat:

- *Domstolsoppgåver og organisering*
 - *Domstolens og dommerens uavhengighet*
 - *Saksbehandling i ankeinstans*
 - *Domstolsstruktur*

Tidsramma for kommisjonen er at den skal legge fram sitt arbeid i ein NOU august 2020. NOU skal vidare ut på høyring og eit endeleg vedtak blir fatta i Stortinget etter høyringa.

Tidlegare i år bestemte Justisdepartementet at spørsmålet om sjølv domstolsstrukturen skal lyftast ut i ein eigen utgreiing med frist allereie oktober 2019. Bakgrunnen for dette er at kommisjonen ynskjer ein raskare avklaring på antal domstolar og struktur fordi mange av dei tilsette føler usikkerheit. Arbeidet med struktur skapar så stort engasjement at det kan gå utover dei andre oppgåvene til kommisjonen meiner kommisjonen sjølv.

Ref: <http://rett24.no/articles/fremskynder-utredningen-av-faerre-domstoler>

Postadresse: Kviteseidgt. 13
3850 KVITSEID
E-post: post@kviteseid.kommune.no

Telefon: 35 06 81 00
Telefaks: 35 06 81 01
Heimeside: www.kviteseid.kommune.no

Bankkonto: 2660 07 00145
Foretaksnr.: 964 963 827

Som ordfører i ein liten kommune som har hatt tingrett (Vest-Telemark tingrett) og jordskifterett (Øvre Telemark jordskifterett) i generasjonar, føler eg at denne gong skal dei små domstolane organiserast bort og lokalisert saman med større. Kommisjonen sin samansetning og mandatet legg ingen tvil i kva som er målet, nemleg færre domstolar og meir felles leiing. Resultatet blir at distrikta mistar sin domstol og ein får ein sentralisering der samlokaliseringa blir lagt til ein større by.

Mitt mål er at ein har ein domstolsstruktur som dekker heile landet og at ein legg til rette for at distrikta får utført sine tenester utan at ein må reise store avstandar. Kompetansearbeidsplassar er viktig for distrikta. Ofte høyrer ein at det er vanskeleg å rekruttere fagfolk, men det finst ingen rapport som viser at det er vanskeleg å rekruttere til domstolane i distrikta. Husleiga er lågare i distrikta og ved større samanslåtte kontor må ein ha meir kontorplass som gje høgare husleige på stadar som allereie har eit høgt prisnivå.

Grepet som Domstolsadministrasjonen nå gjer med å framskande strukturutgreiinga og legge fram resultatet i 2019 eit år før NOU skal ut på høyring, er ikkje politisk bestemt. Eg føler at her prøver ein å overstyre prosessen for å unngå at Stortinget får ei felles sak til handsaming.

Eg håpar at de som mine kollegaer og som vertskommune for mindre domstolskontor, blir med på eit samla opprop. Oppropet vil bli sendt Justisdepartementet og Domstolsadministrasjonen. Oppropet vil òg bli sendt til leiar for Justiskomiteen samt Telemark sine politikarar på Stortingsbenken.

Ved å svar positivt på denne e-posten blir de med på oppropet. Ber om ein tilbakemelding innan 15.august 2018. Eg håpar òg at de som ordførarar tar kontakt med Stortingspolitikarar frå din region.

Vi krev:

- **Nei til raskare avklaring av ny domstolsstruktur. Kommisjonen skal fylgje det vedteke mandatet og framdriftsplanen, og legge fram ein samla NOU i august 2020.**
- **Ny domstolsstruktur skal handsamast politisk i Stortinget.**

Med helsing

Tarjei Gjelstad
ordfører

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendast utan signatur.

Justis- og beredskapsdepartementet
v. statsråd Sylvi Listhaug
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

SØRE SUNNMØRE TINGRETT - ENDRING AV DOMSTOLSGRENSER

Underskrivne advokatar som er brukarar av Søre Sunnmøre tingrett er kjent med at regjeringa i 2017 har sett ned eit utval som skal utgreie domstolane si organisering. Utvalet skal gje si innstilling til Justis- og beredskapsdepartementet innan 11. august 2020.

Vi meiner Søre Sunnmøre tingrett har ein svært viktig og sentral funksjon for befolkninga på Søre Sunnmøre.

Tingretten er også svært viktig for å oppretthalde eit godt advokattilbod for folket på Søre Sunnmøre. Vi viser til at dei aller fleste advokatkontor i Noreg er etablert i nærleiken av ein tingrett.

Søre Sunnmøre tingrett er etter vår erfaring velfungerande, men samanlikna med andre domstolar er den underbemanna. Mellom anna er det uheldig at den ikkje har tingrettsdommarstilling som den burde hatt i høve til saksmengde og det befolkningsgrunnlag den skal tene.

Utifrå dei geografiske tilhøva på Søre Sunnmøre er det naturleg å utvide domstolsgrensene slik at dei også omfattar kommunane Ulstein og Hareid. Domstolen vil då få eit befolkningsgrunnlag på ca. 50.000 noko som vil gje brukarane ei meir naturleg tilhøyrgheit med omsyn til reiseavstand.

Samfunnet har investert store midlar i betra infrastruktur på Søre Sunnmøre ved byggjinga av Eiksundsambandet. Dette har ført til at Ulstein og Hareid har fått fastlandssamband til Volda og kort reiseavstand til Søre Sunnmøre tingrett. Frå Ulstein og Hareid til Ålesund er ein derimot avhengig av ferje, og langt lengre reisetid.

Det er derfor naturleg at dette vert teke opp i samband med prosessen.

Det er vidare ynskjeleg at samlokalisering med Sunnmøre jordskifterett i Ørsta vert gjennomført og at dette vert teke med i vurderinga i samband med prosessen som no pågår i samband med nye lokale til tingretten.

Signert av disse advokatane, mars 2018, jf. vedlegg.

Espen Rekkedal
Sign.

Cathrin Lid Heilund
Sign.

Linda Brevik
Sign.

Cecilie Langva
Sign.

Thore Heggen
Sign.

Per Maurset
Sign.

Lars E. Sande
Sign.

Per Kjetil Stautland
Sign.

Nina Prestegarden Vatne
Sign.

Hege Stenkløv
Sign.

Reidar Blom
Sign.

Thomas Lundberg
Sign.

Roy Henning Haddal
Sign.

Atgeir Almestad
Sign.

Jørund Knardal
Sign.

Stad/dato..... *Ørsta* 1/3 - 18

.....
Sign. *[Signature]*

AMSIKATTEN MATT
**ØVERBØ
GJØRTZ**
Senioradvokat
Espen Rekkedal
Vikegata 25, 6150 Ørsta
Mob. 957 77 108 - ere@ovgj.no
Org.nr. 917 088 128 MVA

Stad/dato. *Oslo 5/3-2018*

Arvid St. Lutero
Sign.

Stad/dato Milano 07.03.2018

Yudin Duro

Sign.

Stad/dato... *Dato*... 1/3-18

... *Pauli Kanga*
Sign.

Hornindal, 01.03.2018

Thore Heggen

Thore Heggen
advokat

Stad/dato. *Volda 9/3 - 2018*

Ber Maurt
Sign.

Stad/dato..... *Veldre 7-18*

[Handwritten signature]

Sign.
Lars E. Sande
Advokat

Stad/dato..... 060318

[Handwritten signature]

Sign.

Stad/dato. Volda, 8/3-18

Nina P. Vatne

Sign.

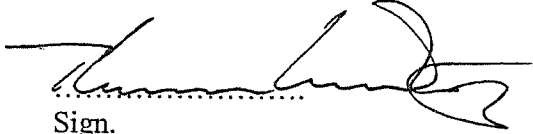
Stad/dato Volda 08.03.18

Hege R. Steinkjær
Sign.

Nordfjörðeyri, 8. febrúar 2018

Advokat Róaldur Blóm

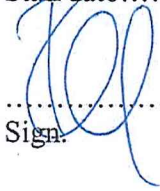
Stad/dato... VOLPA 8-03-2018

Sign.

TOVOLAT

Stad/dato VOLDA 9/3-18

.....
Sign.

Stad/dato..... *Solda 5/3-18*

.....
Sign. *[Signature]*

Stad/dato... *Volda, 9.3.2018*

.....
Sign. *Jørund Knardal*

Advokat
JØRUND KNARDAL

VOLDA KOMMUNE

Stormyra 2
6100 VOLDA

Saksnr	Løpenr.	Arkiv	Saksansvarleg	Dato
2016/517	17212/2018	026	EOYE	19.12.2018

Melding om vedtak i Ørsta kommunestyre 13.12.2018, sak 112/18

SAMFERDSELSPAKKE VOLDA OG ØRSTA

Saksprotokoll - Ørsta kommunestyre - 13.12.2018

VEDTAK:

1. Ørsta kommunestyre tek finansieringa av E39 Voldatunnelen ut av Felles samferdselspakke Volda-Ørsta, og tek initiativ til ein eigen bompengesøknad av dette prioriterte prosjektet på E39.
2. Ørsta kommunestyre viser til at kostnaden med E39 Voldatunnelen har auka vesentleg i høve NTP 2018-2029 og krev at staten/Stortinget tek sin del av kostnadsauken.
3. Ørsta kommunestyre føreset at lokal del av finansieringa skjer gjennom etterskotsinnkrevjing.
4. Ørsta kommunestyre kan ikkje akseptere bom mot Ørsta i rundkøyringa i Furene då dette ikkje vil samsvare med prinsippet om at dei som har nytte av tiltaket skal betale. Ein bom mot Ørsta i Furene vil medføre auka trafikk inn i bustadområda ved Ytrehovden og Digernes, og vil vere til stor skade for Ørsta Volda lufthamn Hovden.
5. Etter at Stortinget har vedteke bompengesøknaden for E39 Voldatunnelen vil Ørsta kommunestyre stille seg positiv til vidare arbeid med Felles samferdselspakke Volda-Ørsta.

Handsaminga (33)

Formannskapet si tilråding vart vedteken med 31 mot 2 røyster

Rett utskrift

Inger Johanne E. Løeng
konsulent

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

Kopi til:

ULSTEIN KOMMUNE	Postboks 143	6067	ULSTEINVIK
HERØY KOMMUNE	Postboks 274	6099	FOSNAVÅG
VANYLVEN KOMMUNE	RÅDHUSET	6143	FISKÅ
SANDE KOMMUNE	Rønnebergplassen 17	6084	LARSNES
HAREID KOMMUNE	Rådhusplassen 5	6060	HAREID

Saksprotokoll - Ørsta formannskap - 27.11.2018

TILRÅDING TIL KOMMUNESTYRET:

1. Ørsta kommunestyre tek finansieringa av E39 Voldatunnelen ut av Felles samferdselspakke Volda-Ørsta, og tek initiativ til ein eigen bompengesøknad av dette prioriterte prosjektet på E39.
2. Ørsta kommunestyre viser til at kostnaden med E39 Voldatunnelen har auka vesentleg i høve NTP 2018-2029 og krev at staten/Stortinget tek sin del av kostnadsauken.
3. Ørsta kommunestyre føreset at lokal del av finansieringa skjer gjennom etterskotsinnkrevjing.
4. Ørsta kommunestyre kan ikkje akseptere bom mot Ørsta i rundkøyringa i Furene då dette ikkje vil samsvare med prinsippet om at dei som har nytte av tiltaket skal betale. Ein bom mot Ørsta i Furene vil medføre auka trafikk inn i bustadområda ved Ytrehovden og Digernes, og vil vere til stor skade for Ørsta Volda lufthamn Hovden.
5. Etter at Stortinget har vedteke bompengesøknaden for E39 Voldatunnelen vil Ørsta kommunestyre stille seg positiv til vidare arbeid med Felles samferdselspakke Volda-Ørsta.

Handsaminga (9 r.f.)

Formannskapet vedtok med 8 røyster mot 1 røyst (KrF) å legge saka fram for kommunestyret i samsvar med rådmannen si tilråding

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Wenche Solheim

Arkivsak: 2016/517

Løpenr.: 13643/2018

Utvalsaksnr.	Utval	Møtedato
161/18	Ørsta formannskap	27.11.2018
112/18	Ørsta kommunestyre	13.12.2018

Saka gjeld: **SAMFERDSELSPAKKE VOLDA OG ØRSTA**

TILRÅDING TIL VEDTAK:

1. Ørsta kommunestyre tek finansieringa av E39 Voldatunnelen ut av Felles samferdselspakke Volda-Ørsta, og tek initiativ til ein eigen bompengesøknad av dette prioriterte prosjektet på E39.
2. Ørsta kommunestyre viser til at kostnaden med E39 Voldatunnelen har auka vesentleg i høve NTP 2018-2029 og krev at staten/Stortinget tek sin del av kostnadsauken.
3. Ørsta kommunestyre føreset at lokal del av finansieringa skjer gjennom etterskotsinnkrevjing.
4. Ørsta kommunestyre kan ikkje akseptere bom mot Ørsta i rundkøyringa i Furene då dette ikkje vil samsvare med prinsippet om at dei som har nytte av tiltaket skal betale. Ein bom mot Ørsta i Furene vil medføre auka trafikk inn i bustadområda ved Ytrehovden og Digernes, og vil vere til stor skade for Ørsta Volda lufthamn Hovden.
5. Etter at Stortinget har vedteke bompengesøknaden for E39 Voldatunnelen vil Ørsta kommunestyre stille seg positiv til vidare arbeid med Felles samferdselspakke Volda-Ørsta.

Vedlegg:Svar på spørsmål, SVV 29.05.2018

Næringslaga i Herøy, Ørsta, Stryn og Maritim foreining for Søre Sunnmøre 18.09.2018

Volda næringsforum og Hornindal næringslag

Vedtak Sande formannskap 17.10.2018

Vedtak Herøy formannskap 06.11.2018

Vedtak Ulstein formannskap 13.11.2018

Uprenta vedlegg:

Møtereferat frå styringsgruppa 1-9

Møtereferat frå arbeidsgruppa.

NTP (Nasjonal Transportplan),Handlingsprogram 2018-2023(2029

Saksutgreiing Volda kommunestyre, PS 107/18

Samandrag av saka:

Volda og Ørsta kommunar har i samarbeid med Statens vegvesen jobba for å få på plass ein felles samferdslepakke med delvis bompengefinansiering. Første møte i styringsgruppa var i juni 2016, og det vart tidleg slått fast at ein snakka om to fasar der E39 Voldatunellen er grunnlag for søknad til Stortinget om bompengefinansiering i fase 1 og E39

Ørstafjordkryssinga hovudprosjekt for ny søknad i fase 2. I slik bompengepakke har kommunane og Statens vegvesen (SVV) hatt eit ynskje om å kunne integrere fleire aktuelle lokale vegtiltak, med sikte på snarleg gjennomføring. Dette vil i særleg grad vere aktuelt for viktige lokale tiltak som elles ikkje har prioritet som aktuelle strekningsvise tiltak i NTP.

I starten av arbeidet med samferdselspakken var E39 Voldatunellen berekna til å koste om lag 900 mill der 300 mill skulle finansierast lokalt, det vil seie med bompengar. Med ein pakke på om lag 1,5 mrd vil ein kunne få 600 mill til andre lokale prosjekt. Kostnaden for E39 Voldatunellen har seinare auka til nærare 1,2 mrd noko som halverer inntektene som kunne vore nytta til andre prosjekt som Ose bru og sentrumstiltak. Skal kostnadsauken på E39 Voldatunellen takast berre lokalt inneber det aksept for at bompengedraget til E39 Voldatunellen aukar frå 300 til minimum 600 mill.

Det er eit grunnleggande prinsipp at dei som har nytte av tiltaket også skal betale. Samferdselspakken gir lite til Ørstasamfunnet, medan ein i Volda vil få løyst store samferdselsprosjekt sentralt i Volda med sjukehuskrysset og ny rundkøyning mot Vikebygvegen, tilførselsveg til sjukehuset og høgskulen.

Vedtaket som kommunestyret i Volda har gjort medfører bomsnitt mellom øyane i ytre og Ørsta Volda lufthamn Hovden. Dette er påpeika som negativt av næringsliv og kommunar. Det er vidare negativt for Ørsta som destinasjon og for pendlarar.

NTP er under revidering og det bør jobbast politisk for å få meir statlege midlar til E39 Voldatunellen, framfor å auke det lokale bidraget frå 300 til 600 mill. Revisjon av NTP er planlagt handsama i Stortinget i første halvår 2021. Med godt politisk arbeid kan det difor vere mogeleg med oppstart av arbeidet med E39 Voldatunellen før 2024.

Bakgrunn for saka:

Grunnlag for arbeidet er kommunestyret sitt intensjonsvedtak for samferdslepakken, K-sak

sak PS 30/16, den 21.04.2016, der det vart gjort slikt vedtak:

VEDTAK:

- 1. Kommunestyret ser framdrift og prioritering av dei overordna veglinene med tilhøyrande infrastruktur som avgjerande for utviklinga i regionen Volda - Ørsta, og minner om at dette er eit samfunn som må sjåast på line med dei tre byane Kristiansund, Molde og Ålesund.*
- 2. Kommunestyret godkjenner at prosess på utarbeiding av grunnlag for felles samferdselspakke for Volda og Ørsta vert sett i gang.*
- 3. Programnotatet skal definere konkrete tiltak og sjå gjennomføring i fasar ut frå realisme knytt til målsetting for samferdselspakke-programmet, tilgjengelege ressursar og gjennomførbarheit.*
- 4. Kommunestyret ber ordførar og rådmann ta kontakt med Statens Vegvesen, region Midt, Møre og Romsdal fylkeskommune og Volda kommune for å få etablert ei styringsgruppe til å styre og gjennomføre utgreiinga. Styringsgruppa fastset framdriftsplan, set ned ev arbeidsgrupper og rapporterer til kommunestyret. Ordførar og rådmann representerer styringsgruppa frå Ørsta kommune.*

Med grunnlag i dette og tilsvarende vedtak i Volda kommune vart det etablert Styringsgruppe og arbeidsgruppe tilknytt prosjektet. Statens vegvesen har hatt prosjektansvaret og har bidrege med fagleg ekspertise og sekretærfunksjon.

Styringsgruppa har hatt slik samansetning:

Jørgen Amdam (leiar, Volda kommune), Rune Sjurgard (Volda kommune), Stein Aam (Ørsta kommune), Wenche Solheim (Ørsta kommune), Kjetil Strand (Statens vegvesen), Ole Jan Tønnesen (Statens vegvesen), Per Ove Nydal (Møre og Romsdal fylkeskommune), Cathrine Helle-Tautra (sekretær).

Arbeidsgruppe har hatt fylgjande samansetning:

Cathrine Helle-Tautra (Statens vegvesen), Vidar Neraas (Statens vegvesen), Svein Sunde (Gode vegar AS), Rolf-Magnus Sundgot (Ørsta kommune), Per Heltne (Volda kommune), Gry Halvorsen (Møre og Romsdal Fylkeskommune).

Arbeidsgruppa har etter vedtak i styringsgruppa hatt fylgjande mandat for sitt arbeid:

- Arbeidsgruppa skal utarbeide eit overbygningsdokument som beskriv konseptet til Felles samferdselspakke for Volda og Ørsta. Overbygningsdokumentet skal vise at pakken inneheld ulike tiltak i både Ørsta og Volda. Arbeidsgruppa skal også greie ut ulike modellar for bompengeprojektet.*
- Arbeidsgruppa skal i fellesskap føreslå ei prioriteringsliste over prosjekter som kan inkluderast i samferdselspakken. Alle prosjekter i denne lista skal ha eit kostnadsanslag.*
- For å sikre brei involvering lokal, skal arbeidsgruppa organisere:
 - o Folkemøter i Ørsta og volda sentrum**

o Eigne møter med transportørane i området

- *Arbeidsgruppa skal i tillegg utføre konkrete oppgåver definert av styringsgruppa.*

Arbeidsgruppa har hatt i alt 6 møter fram til no.

Arbeidsgruppa har arbeidd med fleire løysingar/plasseringar av bomsnitt og det er gjort berekningar for kva inntekspotensiale dei ulike bomsnitta har. Sjå nedanfor.

Basispakken/minimumsløysing betyr at bomsnittet vert knytt til ny tunell og dagens E39 (Klippa). Arbeidsgruppa definerte basispakken slik: E39 Voldatunellen, flyplasskrysset, gang og sykkelveg Aasen – Hovdebygda, forprosjekt E39 Ørstafjordkryssing samt kollektivtiltak.

Overbyggingsdokument er utforma, men ikkje fullført, då det enno ikkje er avklara kva prosjekt som skal takast med, kva bomsnitt som skal leggest til grunn og om det er realistisk å etablere ein pakke.

Det er gjennomført folkemøte felles for Volda og Ørsta i Åsentunet.

Det er gjennomført møte med næringslivet /transportørane i området.

Arbeidsgruppa gav si tilråding til styringsgruppa den 31.08.2017.

Styringsgruppa tok så dette vidare i sitt møte den 1.11.2017 (møte nr.6):

Det var einighet i styringsgruppa om å gå vidare med basispakken (bomsnitt på ny og gammal E39) med ei finansieringsevne på 1513 mill. kr (50 mill. frå handlingsprogrammet 2018-23 kjem i tillegg) og takst 25 kr før rabatt. Basispakken skal frå no av innehalde følgjande tiltak:

- *E39 Volda-Furene (Voldatunnelen 1142 mill. kr)*
- *Kollektivtiltak (auka til 50 mill. kr)*
- *Flyplasskrysset (73 mill. kr)*
- *Gang- og sykkelveg Aasen-Hovdebygda (34 mill. kr)*
- *Utredning Ørstafjordkryssing (10 mill. kr)*
- *Nye bruer på Ose og Øyraelva (om lag 150 mill. kr)*
- *Miljøtiltak i sentrum (om lag 50-100 mill. kr). Kommunane er ikkje einige i korleis fordelinga skal vere.*

Frå møte nr 8 (utvida styringsgruppe) 12.04.18 vart det stilt ein del spørsmål som SVV svarar ut i vedlegg 1. Etter drøfting var det semje om at ein no står att med to ulike løysingar:

Alternativ 1: Volda alternativet. Dette er eit prosjekt der alle bommane er plassert i Volda og som dei kan arbeide vidare med utan Ørsta kommune. Ein ser føre seg to bommar, på Klippa/Ekset, total ramme på 1,5 mrd. 2018-kr, tiltaka tek utgangspunkt i Volda sitt forslag til basispakke som er:

- *Tunnel 1171mill. 2018-kr*
- *Flyplasskrysset og rundkøyring i Furene 100 mill.? 2018-kr*
- *Gang- og sykkelveg langs flyplassen 35 mill. 2018 kr*
- *Kollektivtiltak 50 mill.? 2018-kr*
- *Planleggingsmidlar til Ørstafjordkryssing Voldsfjordkryssing?*

Fordeling av overskytande midlar ut over kostnaden til basispakka må avklarast med politikarane i Volda. Ørsta ønskjer å dele desse midla med 50 % til kvar kommune.

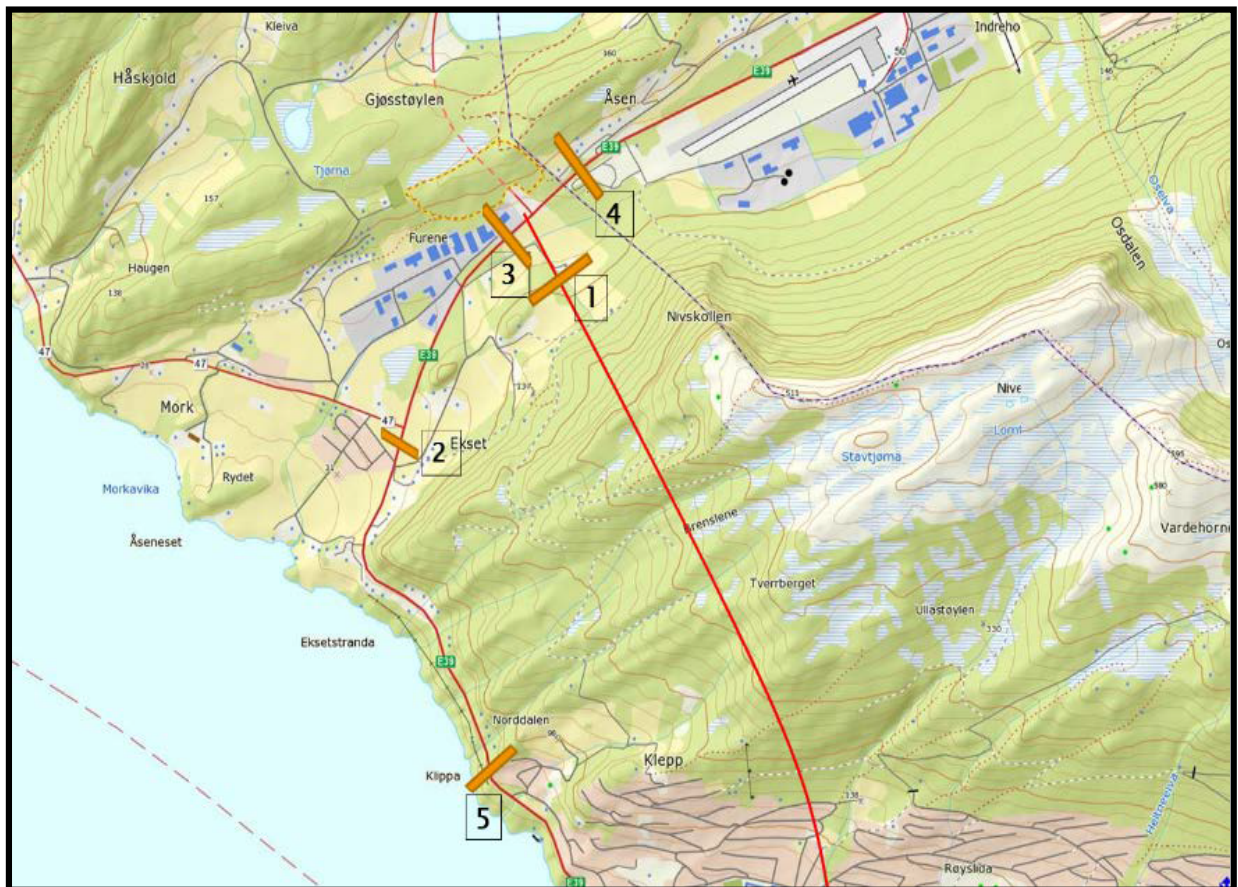
Alternativ 2: Tre bomsnitt (Ekset/Klippa, tunnel, Hovdeflata/Aasen). Same basispakke som alternativ 1. Overskytande inntekter frå bomsnitt Hovdebakken disponerast av Ørsta, overskytande inntekter frå bomsnitt i Volda disponerast av Volda.

I referatet frå siste møte i styringsgruppa, 8.juni er ambisjonsnivået redusert: Volda og Ørsta kommune tar sikte på å avklare om dei skal gå vidare saman eller åleine før sommaren, med vedtak i august/september.

Berekningar knytt til ulike bomsnitt

Til det siste møtet i styringsgruppa 8. juni 2018 vart det lagt fram nye berekningar frå SVV. Alle alternativ med to bomsnitt i Volda er berekna å gi 7000 betalande. Eit bomsnitt i Ørsta (Hovdebakken) vil gi 1000 betalande ekstra.

Vurderte bomplasseringar er nummerert på kartet under:

Berekning 1

Bomsnitt på ny tunnelarm i Furene (1), Ekset (2) - Bomsnitt sør for fv. 47. Stenger lokalvegar sørover mot Volda som kan gi lekkasje

Berekning 2

Bomsnitt på ny tunnelarm i Furene (1), Furene (3) og Aasen i Ørsta (4)

Berekning 3

Bomsnitt på ny tunnelarm i Furene (1) og mot Furene (3)

Berekning 4

Bomsnitt på ny tunnelarm i Furene (1) og Klippa (5) (likt berekning 1, då det ikkje er sonetilknytning mellom snitt 2 og 5, så i praksis like resultat i modellen)

Berekning 5

Bomsnitt KUN på ny tunnelarm i Furene

Med grunnlag i denne berekninga har Statens vegvesen gjennom sine modellar lagt til grunn fylgjande trafikktalet/første gongs betalende i desse modellalternativa (ÅDT 2016):

	Ny tunnel	Gammel E 39 (Klippa/Furene)	E 39 (Hovden)	Sum nye betalende	Sum betalende (1.gang)
Berekning 1 og 4	4700	2100			Ca. 7000
Berekning 2	4700	2700	6000	1000 nye ved Hovden	Ca. 8000
Berekning 3	4700	2650	6400		Ca. 7000
Berekning 5 *	1600	7400			1600

*berekning 5 er snittinnkrevjing, ikkje timesregel

Tidlegare var det også med eit alternativ til bomstasjon nr 4 som skulle ligge aust for flyplasskrysset, mellom flyplassen og Ørsta sentrum (Hovdebakken). Etter ynskje frå Ørsta vart bomplasseringa i alt. 4 flytta til Aasen. Det har også vore drøfta eit alternativ der det vart lagt eit bomsnitt ved utgangen av Rotsethorntunnelen, noko som vart avvist av Volda.

Prinsipp for Samferdselspakken:

SVV og strategisjefen (Ketil Strand) i SVV har ved fleire høve i prosessen understreka **det overordna prinsippet** ved innføring av ein samferdselspakke; **Det er dei som får nytte av den nye tunellen og tiltaka i pakken som skal betale bompengar.**

For å kunne nytte seg av «**timesregelen**» (bompengavgift ved berre ein bomstasjon i løpet av ein time) opplyser SVV at det er ein hovudregel at ein då må ha ei pakkeløysing (samferdselspakke). Dersom ein ikkje har ei pakkeløysing vil det heller ikkje vere høve til førehandsinnkrevjing av bompengar. Ved finansiering av E39 Voldatunnelen med etterskots innkrevjing vil «månadstaket» ha stor betydning for pendlarar og næringsliv.

Betalingsfritak og reduserte takstar?

Det er ikkje heimel i takstretningslinjene for å gi fritak for bompengebetaling for å kome til lokalt servicesenter (butikk, kommuneadministrasjon m.m.). If. SVV er rammene for fritaks- og rabattordningar no innskjerpa i høve til lokale særordningar. Bompengeplasseringa i samferdselspakken bør såleis heller ikkje basere seg på betalingsfritak.

Inntekspotensiale er rekna ut frå bompengesats på 25 kroner (20kr med rabatt).

Det er i berekningane under føresettt 650 mill. kr frå staten. Dei 50 mill. kr i programområde midlar er usikre, sjølv om føresetnaden i startfasen var at staten ville legge inn 150 mill i programmidlar i samferdselspakken.

Nye krav til tunell-tryggleik-auka kostnad:

Då kommunestyra i Volda /Ørsta gjekk inn for delvis bompengefinansiering av tunellen Volda-Furene, var dette basert på ein utbyggingspakke der tunellen var kostnadsrekna til 900.mill og lokal finansiering/bompengedel skulle vere på 300 mill kr. (1/3).

Når no kostnaden med tunellen har vakse frå 900 mill til 1171 mill kr, mellom anna grunna endra og dyrare løysingar for området rundt tunnelen i Volda sentrum, bør også den statlege deltakinga i prosjektet aukast opp tilsvarande. Løysinga som ligg i reguleringsplanen (Volda) inneheld meir omlegging av veg, rundkøyringa er senka i terrenget og det er lagt inn fleire tilpassingar til gåande og syklande.

Vedtak Volda kommunestyre 27. september 2018, PS107/18:

1. Volda kommune syner til tidlegare vedtak om samferdselspakke for Volda og Ørsta. Det vert og synt til føresetnaden om delvis bompengefinansiering av Voldatunnelen som er sett i NTP. Volda kommune er positive til prosjektet om samferdselspakke og aksepterer delvis bompengefinansiering av ein slik pakke for Volda og Ørsta.

2. Primært ber Volda kommunestyre om godkjenning av samferdselspakke i samsvar med alternativ **A4b** og med tre bomsnitt nær rundkøyringa i Furene. Det er kommunestyret sitt ønske å gjennomføre prosjektet i samarbeid med Ørsta kommune. Aktuelle prosjekt ved dette alternativet kan vere;

Torvmyrvegen

Sentrumstiltak i Volda

Fullt ut finansiering av forprosjekt for Ørstafjordkryssing (avgrensa til 10

mill). Flyplasskrysset (finansiert 50% av midlane bom i Aasen genererer) Furene –

rundkøyring Evt. andre tiltak som; kollektivtiltak i Volda og Ørsta, Gang- og sykkelveggar,

Øyra bru, Sentrumstiltak Ørsta, og Voldafjordkryssing.

3. Subsidiert ber Volda kommunestyre om godkjenning av bompengefinansiering i samsvar med alternativ **A4b**, med tre bomsnitt nær rundkøyringa i Furene. Aktuelle prosjekt ved dette alternativet kan vere;

Torvmyrvegen

Kollektivtransport

Gang- og sykkelveggar

Sentrumsutvikling i Volda

Raskast mogleg nedbetalingstid.

4. Volda kommunestyre syner til at kostnaden med Voldatunnelen har auka i høve til dei opprinnelege kostnadene i NTP. Volda kommune oppmodar difor om at staten ta sin del av den auka kostnaden.

5. Kommunestyret ber om at det vert starta drøftingar med statens vegvesen/samferdselsdepartementet med sikte på nødvendig utbetring av dagens E39 gjennom Volda sentrum og særleg kryssing av Øyraelva. Volda

Dette vedtaket betyr etablering av bom 1,3 og 4 (på kart ovanfor) der bom 4 er flytta på andre sida av hjortekorridoren, nærare rundkøyringa.

Frå saksutgreiinga til Volda:

Dette er blitt drøfta både i styringsgruppa og i formannskapa i dei to kommunane.

Volda kommune har vore klare på at om slike tiltak skal med i pakken, må det etablerast eit bomsnitt på dagens E39 også i Ørsta, og at denne bør ligge mellom Ørsta sentrum og Flyplasskrysset.

Ørsta kommune har ikkje funne å kunne akseptere ei slik løysing.

Dei ynskjer berre ein bom ved rundkøyringa , ev. ein bom på eks. E39 ved Åsen. Signal frå Ørsta no er at bom i Aasen evt. på austsida av flyplasskrysset truleg ikkje vil bli godkjent i Ørsta, og i så fall vil det vere eit vilkår at ein etablerer bom på Rotset i Volda. Det har vore vurdert som uheldig å dele opp Volda sentrum med bomstasjon på Rotset, og dette har vore vurdert som lite realistisk å jobbe vidare med.

Med ei slik løysing fell heile grunnlaget for ein felles pakke bort, og då bør også aktuelle sentrumstiltak i Ørsta ut. Dette tilseier i så fall at berre Flyplasskrysset i Ørsta vert med vidare.

Vi vil då stå att med ein rein «Volda-pakke» med fylgjande aktuelle tiltak:

Tunnel:	1171 mill	
Furene – rundkøyring	30 mill	
Kollektivtiltak	30 mill	
Gang- og sykkelveggar	30 mill	
Øyra bru	50 mill	
Sentrumstiltak Volda	50 mill	
Flyplasskrysset	40 mill	- samla 230 mill kr
Sum:	ca. 1.401 mill kr.	

Det er grunn til å streke under at tala ovanfor er ikkje kvalitetssikra av SVV.

Slik rådmannen ser det står ein att med i hovudsak tre hovedproblemstillingar;

1. Makter ein å oppnå semje mellom SVV og Volda og Ørsta kommunar omkring ein samferdselspakke etter alternativ A4?
2. Dersom ein ikkje oppnår det, vil ein kunne få godkjent ein samferdselspakke etter alternativ A3?
3. Dersom ein får godkjent ein slik pakke, kvar skal bomsnittet på gamle E39 vere? Det vil ikkje vere dei same trafikantane som betaler på Furene og Klippa og det vil bli større resttrafikk på gamle E39 dersom bommen kjem i Furene vs Klippa. Berekingane tilseier likevel at innteningsevna vil vere omlag lik ved dei 3 alternativa med bom på gamle E39

Med bakgrunn i utgreiinga ovanfor og tidlegare vedtak om samferdselspakke for Volda og Ørsta vil rådmannen tilrå at Volda kommune er positive til prosjektet om samferdselspakke og aksepterer delvis bompengefinansiering av ein slik pakke.

Primært er tilrådinga om godkjenning av samferdselspakke i samsvar med alternativ A4 og med bomsnitt på gamle E39 lengst mot dagens rundkøyring i Furene og med dei aktuelle lokale tiltaka som er nemnt i pkt. 2 i tilrådinga.

Då det er usikkert om Ørsta vil gå for ei løysing etter alt. A4 vil rådmannen subsidiert tilrå at Volda kommune søkjer om ein samferdselspakke etter alternativ A3 og med bomsnitt på gamle E39 lengst mot dagens rundkøyring i Furene.

Felles pakke Volda –Ørsta?

Det har vore ein sentral del av den politiske handsaminga at det skal vere ein felles bompengapakke for Volda og Ørsta. Sentrumstiltak, bruer og flyplasskrysset har vore viktige element. I Ørsta har også E39 Ørstafjordkryssinga vore løfta fram i fleire høve, noko som også har fått støtte i Volda.

Utfordringa for Ørsta er at kostnadsauken med E39 Voldatunellen gir lite att til andre prosjekt, og med det vert kostnaden og konsekvensen for Ørsta større enn nytten, også grunna at det har kome til nye prosjekt i Volda som rundkøyring i Furene og Voldafjordkryssinga. For Volda er det viktig at alle skal kunne bevege seg fritt i heile Nye Volda utan å betale bompengar, medan alle som skal mellom Ørsta og Volda må betale. Ørsta har meint at skal ein bom i Ørsta få aksept må også bom på Rotset (Rotsethorntunellen) vere med.

Ein bomstasjon på Ørstasida burde i følge SVV helst vore plassert i Hovdebakken eller på Ose. Dette ville gitt auka inntekter til pakken, men medfører at dei med bustad eller arbeidsplass i dette området må betale bompengar. Desse alternativa har difor vore avvist frå Ørsta. Alternativet med bom i Aasen vart lansert som eit alternativ dersom Rotset også fekk bom. Ein bom her vil ha svært negative konsekvensar for Ørsta Volda lufthamn Hovden og for pendling mellom kommunane i ytre og Ørsta. Besøkande frå Nordfjord må betale for å kome til Ørsta uansett. Viser også til uttalar frå næringslaga der alle er negative til ei slik løysing.

Vurdering og konklusjon:

Innføring av bompengar er utfordrande og plassering av bommar vert lett stridstema. Prinsippet om at dei som har nytte av tiltaka også skal betale må haldast høgt. Når E39 Voldatunellen er betalt er det lite att til andre prioriterte prosjekt.

Innspel frå Ulstein, Herøy og Sande kommunar viser at dei går i mot at finansiering av E39 Voldatunellen skal vere ein del av ein samferdselspakke for Volda og Ørsta. Også Dei meiner at det må arbeidast for ein større statleg finansiering. Næringslaga skriv mellom anna: *Næringslaga kan ikkje godta at kostnadsauken på om lag 300 mill blir belasta brukarane i tillegg til dei 300 mill som alt ligg inne som ein føresetnad. Ein ser det som naturleg at realisering av E39 Voldatunellen vert framskunda ved neste revisjon av Nasjonal Transportplan som er planlagt skal skje sommaren 2021.*

Å ta eit prosjekt ut av td. ein bypakke er ikkje uvanleg. Rådmannen viser til eit døme frå Tønsberg som Regjeringa Solberg slutta seg til og fremja i Statsråd 15. juni i år og som Stortinget godkjende den 20. november. Frå proposisjonen refererer rådmannen følgjande:

"På bakgrunn av gjennomført KVU/KS1 arbeides det med en bypakke for Tønsbergregionen. I juni 2016 vedtok Tønsberg kommune og Vestfold fylkeskommune å ta ny trafikk-løsning for fv 311 i Presterødområdet ut av bypakken for å gjennomføre tiltakene som et eget delvis bompengefinansiert prosjekt. Et forslag til finansieringsopplegg for prosjektet fv 311 Presterødbakken ble lagt fram for Tønsberg kommune og Vestfold fylkeskommune høsten 2017"

Kommunestyret må no ta stilling til om ein vil akseptere ein bom i Furene på Ørstaarma slik kommunestyret i Volda har vedteke, eller om ein i første omgang skal konsentrere seg om å få finansiert E39 Voldatunellen med eit større statleg bidrag og etterskots innkrevjing.

Tilråding til vedtak:

1. Ørsta kommunestyre tek finansieringa av E39 Voldatunellen ut av Felles samferdselspakke Volda-Ørsta, og tek initiativ til eigen bompengesøknad av dette prioriterte prosjektet på E39.
2. Ørsta kommunestyre viser til at kostnaden med E39 Voldatunellen vhar auka vesentleg i høve NTP 2018-2029 og krev at staten/Stortinget tek sin del av kostnadsauken.
3. Ørsta kommunestyre føreset at lokal del av finansieringa skjar gjennom etterskotsinnkrevjing
4. Ørsta kommunestyre kan ikkje akseptere bom mot Ørsta i rundkøyringa i Furene då dette ikkje vil samsvare med prinsippet om at dei som har nytte av tiltaket skal betale. Ein bom mot Ørsta i Furene vil medføre auka trafikk inn i bustadområda ved Ytrehovden og Digernes, og vil vere til stor skade for Ørsta Volda lufthamn Hovden.
5. Etter at stortinget har vedteke bompengesøknaden for E39 Voldatunellen vil Ørsta kommunestyre stille seg positivt til vidare arbeid med Felles samferdselspakke Volda-Ørsta

Likestillingsmessige sider ved saka:

Bompengar medfører ein kostnadsauke på transport mellom Ørsta og Volda som kan ramme dei med låg inntekt. Det er ikkje undersøkt om etablering av bom medfører auka billettpris på buss.

Konsekvensar for folkehelsa:

Gang og sykkelveg langs flyplassen legg betre til rette for gåande og syklende.

Miljøkonsekvensar:

Flyplasskrysset med rundkøyring opnar for at timeekspresen i større grad kan nyttast som flybuss.

Økonomiske konsekvensar:

Innbyggjarar og næringsliv må betale bompengar i 15 år. Høg investeringsramme gir høg takst.

Bomsnitt mot Ørsta vil gi avvisningseffekt for Ørsta Volda lufthamn Hovde også frå ytre. Det vil også kunne redusere den positive utviklinga for Ørsta som destinasjon.

Beredskapsmessige konsekvensar:

Når Voldatunellen er realisert vil tilkomsten til sjukehuset frå Ørsta verte vesentleg betre.

Konsekvensar for barn og unge:

Ingen spesielle.

Ørsta, 21.11.2018

Wenche Solheim
Rådmann